

การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่

นางสาวน้องนุช มณีอินทร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาศาสตร์ ภาควิชาภาษาศาสตร์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2543

ISBN 974 - 347 - 072 - 7

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 19945174 10 2546

MODIFICATION OF VILLAGE NAMES IN CHIANG MAI PROVINCE

Miss Nongnuch Maneein

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Linguistics

Department of Linguistics

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2000

ISBN 974 - 347 - 072 - 7

หัวข้อวิทยานิพนธ์
โดย
สาขาวิชา
อาจารย์ที่ปรึกษา

การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่
นางสาวน้องนุช มณีอินทร์
ภาษาศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ม.ร.ว. กัลยา ดิงสภักดิ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปราณี กุลละวณิชย์)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ)

ห้องนุช มณีอินทร์: การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ (MODIFICATION OF VILLAGE NAMES IN CHIANG MAI PROVINCE) อ.ที่ปรึกษา: รต.ดร.อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 154 หน้า. ISBN 974-347-072-7.

งานวิจัยนี้ศึกษารูปแบบโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ในปีพ.ศ. 2523, 2533 และ 2541 รวมทั้งลักษณะทางวัฒนธรรมที่สะท้อนจากชื่อหมู่บ้าน การปรับเปลี่ยนด้านภาษาในลักษณะต่างๆ และปัจจัยที่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้าน

สมมติฐานของงานวิจัยนี้มี 4 ประการได้แก่ (1) โครงสร้างของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่มีรูปแบบที่หลากหลายซึ่งสะท้อนให้เห็นลักษณะเด่นของกลุ่มชาติพันธุ์ (2) รูปแบบของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ในปีพ.ศ. 2523 แสดงลักษณะเด่นของกลุ่มชาติพันธุ์มากกว่าในปีพ.ศ. 2533 และ 2541 (3) ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่มีการปรับเปลี่ยนด้านโครงสร้างมากกว่าการปรับเปลี่ยนด้านอื่นๆ (4) การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านเกิดจากปัจจัย 3 ประการได้แก่ ปัจจัยด้านภาษา ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านการเมือง

ผลการวิเคราะห์พบว่าโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านมี 3 รูปแบบใหญ่ๆเรียงลำดับจากการปรากฏมากที่สุดไปหาการปรากฏน้อยที่สุดคือ (1) ภูมิประเทศ + (ลักษณะเฉพาะ) + (คุณสมบัติ) เช่น **แดง, สันมะนาว, ดอยน้อย, ป่าสักน้อย** (2) ชื่อเฉพาะ เช่น **กาวิละ** (3) ชุมชน + (ชื่อชุมชน) เช่น **กาด, นิคมท่าโป่ง** เป็นต้น

ส่วนการศึกษาลักษณะทางวัฒนธรรมที่สะท้อนจากชื่อหมู่บ้าน ผู้วิจัยวิเคราะห์จากความหมายขององค์ประกอบที่ปรากฏอยู่ในโครงสร้างทั้ง 3 แบบ โดยที่องค์ประกอบต่างๆต้องมีความถี่ในการปรากฏสูงจึงจะถือว่าจะสะท้อนลักษณะทางวัฒนธรรมได้อย่างชัดเจน ผลปรากฏว่าชื่อหมู่บ้านสะท้อนลักษณะทางวัฒนธรรมดังนี้ (1) การตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำ (2) ความสำคัญของพื้นที่ป่าต่อวิถีชีวิตของคนเชียงใหม่ (3) ลักษณะภูมิประเทศแบบพื้นที่สูง (4) ความหลากหลายของพืชพรรณ (5) การบ่งบอกทิศทาง ตำแหน่งหรือแสดงลักษณะเด่นของหมู่บ้าน (6) ความสำคัญของวัดและศาสนา (7) ความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ (8) การเปลี่ยนแปลงของลักษณะชุมชน

ในด้านการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้าน ผู้วิจัยนำชื่อหมู่บ้านที่ละชื่อใน 3 ช่วงเวลามาเปรียบเทียบกันและจำแนกการปรับเปลี่ยนออกเป็นลักษณะต่างๆ ผลปรากฏว่าพบลักษณะการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านแบบต่างๆซึ่งการปรับเปลี่ยนโดยการแทนที่ด้วยชื่ออื่นมีความถี่ในการปรากฏสูงจึงนำมาวิเคราะห์การปรับเปลี่ยนด้านภาษาของชื่อหมู่บ้านซึ่งพบลักษณะการปรับเปลี่ยน 3 ลักษณะ เรียงลำดับจากการปรากฏมากที่สุดไปหาการปรากฏน้อยที่สุดคือ (1) การปรับเปลี่ยนด้านศัพท์ เช่น **กาดขี้เหล็ก > ตลาดขี้เหล็ก** (2) การปรับเปลี่ยนด้านตัวสะกด เช่น **ป่าฮวก > ป่ารวก** (3) การปรับเปลี่ยนด้านโครงสร้าง เช่น **หนองหอย > หนองหอยใหม่** เป็นต้น

เกี่ยวกับปัจจัยของการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้าน ผลการวิจัยปรากฏว่าปัจจัยของการปรับเปลี่ยนมีทั้งหมด 4 ปัจจัยคือ (1) ปัจจัยด้านภาษา (2) ปัจจัยด้านภูมิประเทศ (3) ปัจจัยด้านสังคม (4) ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา _____ ภาษาศาสตร์ _____ ลายมือชื่อนิสิต _____ ชื่อหอ _____ ชั้นปีที่ _____
สาขาวิชา _____ ภาษาศาสตร์ _____ ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา _____
ปีการศึกษา _____ 2543 _____ ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม _____

4180136022 MAJOR LINGUISTICS.

KEY WORD: STRUCTURAL PATTERNS / LEXICAL MODIFICATION / ORTHOGRAPHIC
MODIFICATION / STRUCTURAL MODIFICATION

NONGNUCH MANEEIN: MODIFICATION OF VILLAGE NAMES IN CHIANG MAI
PROVINCE. THESIS ADVISOR: ASSOC. PROF. AMARA PRASITHRATHSINT,
Ph.D. 154 pp. ISBN 974-347-072-7

Based on the data of village names in Chiang Mai Province surveyed in 1980, 1990 and 1998, this study aims to analyze the structure of village names in Chiang Mai Province, characteristics of culture reflected by the names, the modification of the names, and the factors related to it.

The hypotheses of this study are: (1) the structural patterns of the village names in Chiang Mai Province are diverse and normally reflect outstanding features of ethnic groups; (2) the patterns in the data of 1980 reflect more features of ethnic groups than in those of 1990 and 1998; (3) the village names reveal the structural modification more than other types of modification; (4) the modification of village names are caused by three factors; linguistic, social and political factors.

The result of the analysis shows that there are three structural patterns which are ordered from the one with the highest frequency of occurrence to the lowest; (1) **geographical words** + (*specification*) + (*location/ description*) (2) **proper name** (3) **community words** + (*community specific names*).

As for the analysis of culture reflected by village names, eight characteristics of Chiang Mai culture are found: the settlement by rivers, dwelling near woodland, living in a highland area, the diversity of plants, the specification of direction or location of villages, the importance of temples and religion, the variety of ethnic groups and the development of communities.

In addition, the analysis of linguistic modification of village names reveals that they have been modified in three ways ordered from the one with the highest frequency of occurrence to the lowest: lexical (e.g. ka:t³ khi:⁵ lek² > ta:la:t² khi:³ lek²), orthographic (e.g. pa:³ huak⁴ > pa:² ruak²), and structural modification (e.g. nɔ:² η² hɔ:² y² > nɔ:⁵ η⁵ hɔ:⁵ may³).

As for the factors causing their modification, the data collected from interviewing residents and district officers in Chiang Mai province demonstrate four factors: linguistic, geographical, social, and political factors.

Department Linguistics

Student's signature Nongnuch Maneein

Field of study Linguistics

Advisor's signature Amara Prasithrathsin

Academic year 2000

Co-advisor's signature -

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงอย่างสมบูรณ์ได้ด้วยความเอาใจใส่และความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของรองศาสตราจารย์ ดร.อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ประสิทธิ์วิชาความรู้อันมีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อผู้วิจัยด้วยความเอาใจใส่อย่างเต็มกำลังตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ปราณี กุลละวณิชย์ ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์เป็นอย่างสูงสำหรับคำแนะนำอันมีคุณค่าและมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมทั้งขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาภาษาศาสตร์ทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้วิจัยตลอดมา

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณรวีวรรณ มณีอินทร์ พันเอกพิณิจ มณีอินทร์ คุณวรชาติ มณีอินทร์ คุณวุฒิชัย มณีอินทร์ และคุณเกรียงไกร มณีอินทร์ ผู้เป็นมารดา บิดาและพี่ชายของผู้วิจัยซึ่งให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจที่สำคัญที่สุดในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงด้วยดี รวมทั้งขอกราบขอบพระคุณ คุณชวลิต สุทธิโชติ ผู้เป็นคุณตาของผู้วิจัยสำหรับความกรุณาและความช่วยเหลือที่มีให้แก่ผู้วิจัยตั้งแต่วัยเยาว์จนถึงปัจจุบัน

ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองของอำเภอต่างๆของจังหวัดเชียงใหม่และเจ้าหน้าที่ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย รวมทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และชาวเชียงใหม่ทุกคนที่กรุณาสละเวลาให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณเพื่อนชาวภาษาศาสตร์สำหรับความห่วงใย ความช่วยเหลือทางวิชาการ ความเป็นมิตรและความบันเทิงที่มีให้กันมาโดยตลอด รวมทั้งอาจารย์และเพื่อนทุกท่านที่มหาวิทยาลัยศิลปากรสำหรับกำลังใจอันดีที่มีให้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นอย่างสูงที่ได้สนับสนุนเงินทุนการทำวิจัยส่วนหนึ่งในการทำวิจัยครั้งนี้

คุณความดีทั้งหมดที่พึงหาได้จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่มารดา บิดา พี่ชาย ครู-อาจารย์ รวมทั้งผู้มีพระคุณทุกท่านของผู้วิจัย

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ

บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	4
1.4 วิธีดำเนินการวิจัย.....	4
1.4.1 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	4
1.4.2 การเก็บข้อมูล.....	5
1.4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	6
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2 ทบทวนวรรณกรรม.....	9
2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับชื่อเฉพาะ.....	9
2.2 ชื่อคนในสังคมไทย.....	9
2.3 ชื่อสถานที่ในต่างประเทศ.....	13
2.4 ชื่อสถานที่ในประเทศไทย.....	16
2.4.1 ผลงานเกี่ยวกับความหมายและที่มาของชื่อหมู่บ้าน.....	16
2.4.2 ผลงานเกี่ยวกับกลวิธีการตั้งชื่อและโครงสร้างของชื่อหมู่บ้าน.....	16
2.4.3 ผลงานเกี่ยวกับลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่สะท้อนจากชื่อหมู่บ้าน.....	19
2.5 การเปลี่ยนแปลงของภาษาที่เกี่ยวข้องกับสังคม.....	20
2.5.1 การยืมคำ.....	20
2.5.2 การทำให้เป็นภาษามาตรฐาน.....	25

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3	โครงสร้างของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่..... 31
3.1	รูปแบบโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านใน 3 ช่วงเวลา..... 31
3.1.1	โครงสร้างของชื่อหมู่บ้านแบบที่ 1..... 33
3.1.2	โครงสร้างของชื่อหมู่บ้านแบบที่ 2..... 35
3.1.3	โครงสร้างของชื่อหมู่บ้านแบบที่ 3..... 36
3.2	การเปรียบเทียบการปรากฏของรูปแบบชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ใน 3 ช่วงเวลา..... 37
3.2.1	การเปรียบเทียบความถี่ของการปรากฏโครงสร้าง 3 แบบ..... 37
3.2.2	การเปรียบเทียบความถี่ของการปรากฏโครงสร้างย่อยของโครงสร้างแบบที่ 1.39
3.2.3	การเปรียบเทียบความถี่ของการปรากฏโครงสร้างย่อยของโครงสร้างแบบที่ 3.40
3.3	สรุป..... 41
4	ลักษณะทางวัฒนธรรมที่สะท้อนจากชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่..... 43
4.1	การตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำ..... 43
4.2	ความสำคัญของพื้นที่ป่าต่อวิถีชีวิตของคนเชียงใหม่..... 45
4.3	ลักษณะภูมิประเทศแบบพื้นที่สูง..... 47
4.4	ความหลากหลายของพืชพรรณ..... 48
4.5	การบ่งบอกทิศทางตำแหน่งหรือแสดงลักษณะเด่นของหมู่บ้าน..... 50
4.6	ความสำคัญของวัดและศาสนา..... 51
4.7	ความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์..... 52
4.8	การเปลี่ยนแปลงลักษณะชุมชน..... 54
4.9	สรุป..... 56
5	การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่..... 59
5.1	การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ใน 3 ช่วงเวลา..... 59
5.1.1	ชื่อหมู่บ้านที่คงอยู่ทุกประการ..... 59
5.1.2	ชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไป..... 59
5.2	การปรับเปลี่ยนด้านภาษาของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่..... 61
5.2.1	การปรับเปลี่ยนด้านศัพท์..... 62
5.2.2	การปรับเปลี่ยนแนวคิดในการสะกดคำ..... 65
5.2.3	การปรับเปลี่ยนด้านโครงสร้าง..... 73
5.3	สรุป..... 77

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
6 ปัจจัยของการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่	80
6.1 ปัจจัยด้านภาษา	80
6.1.1 ชื่อหมู่บ้านที่สะกดตามเสียงในภาษาถิ่น	80
6.1.2 ชื่อหมู่บ้านที่สะกดโดยเทียบกับภาษาไทยมาตรฐานและการเขียนตาม อักขรวิธีไทย	81
6.1.3 การตัดคำที่ซ้อนเกิน (redundant) ออกจากชื่อหมู่บ้าน	81
6.2 ปัจจัยด้านภูมิประเทศ	83
6.3 ปัจจัยด้านสังคม	84
6.3.1 การให้ความสำคัญของสถานที่เปลี่ยนไป	85
6.3.2 ความนิยมในความไพเราะและความเป็นสมัยใหม่	87
6.3.3 อิทธิพลของชื่อบุคคลสำคัญ	88
6.4 ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง	89
6.4.1 การรวมหลายหมู่บ้านเป็นหนึ่งหมู่บ้าน	89
6.4.2 การรวมสองหมู่บ้านเป็นหนึ่งหมู่บ้าน	91
6.4.3 การแบ่งหมู่บ้านซึ่งทำให้มีหมู่บ้านเพิ่มขึ้น	91
6.4.4 ชื่อหมู่บ้านเดิมซ้ำกับชื่อหมู่บ้านของอำเภออื่น	93
6.4.5 ความผิดพลาดของทางราชการในการบันทึกชื่อหมู่บ้าน	94
6.5 สรุป	94
7 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	97
7.1 สรุปผลการวิจัย	97
7.1.1 โครงสร้างของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่	97
7.1.2 ลักษณะทางวัฒนธรรมที่สะท้อนจากชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่	98
7.1.3 การปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่	99
7.1.4 ปัจจัยของการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่	100
7.2 อภิปรายผล	101
7.2.1 ความหลากหลายของรูปแบบโครงสร้างชื่อหมู่บ้าน	101
7.2.2 การปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านมีการปรับเปลี่ยนด้านศัพท์มากที่สุด	102
7.2.3 ปัจจัยต่างๆที่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้าน	102
7.2.4 รูปแบบใหม่ของโครงสร้างชื่อหมู่บ้าน	103

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
7.2.5 วิธีการที่ใช้ในการวิจัย.....	104
7.2.6 ความสำคัญของการศึกษาเรื่องชื่อสถานที่.....	104
7.2.7 การกำหนดนโยบายด้านการใช้ภาษาถิ่นในการตั้งชื่อสถานที่.....	105
7.3 ข้อเสนอแนะ.....	105
รายการอ้างอิง.....	106
ภาคผนวก.....	109
ภาคผนวก ก.....	110
ภาคผนวก ข.....	113
ภาคผนวก ค.....	129
ภาคผนวก ง.....	132
ภาคผนวก จ.....	133
ภาคผนวก ฉ.....	141
ภาคผนวก ช.....	149
ประวัติผู้วิจัย.....	154

สถาบันวิทยบริการ
าลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.1 ความเป็นมาของปัญหาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาชื่อสถานที่เป็นหัวข้อหนึ่งในภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnolinguistics) ซึ่งเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมและชี้ให้เห็นว่า ภาษาสะท้อนให้เห็นความรู้สึกนึกคิด โลกทัศน์ ทักษะคิด ฯลฯ การศึกษาในลักษณะนี้เรียกว่า ชาติพันธุ์ศาสตร์ (Ethnoscience)

การศึกษาชื่อสถานที่ทำให้เราได้เรียนรู้สิ่งที่น่าสนใจหลายด้านของวัฒนธรรม ดังที่ธอร์นตัน (Thornton, 1997) ได้กล่าวไว้ดังนี้

"ชื่อสถานที่เป็นหัวข้อที่น่าสนใจในการศึกษาวัฒนธรรม เนื่องจากเกี่ยวข้องกับลักษณะการวิเคราะห์พื้นฐานทางวัฒนธรรม 3 ลักษณะคือ ภาษา ความคิด และสิ่งแวดล้อม ชื่อสถานที่นอกจากจะเป็นชื่อที่มนุษย์กำหนดขึ้นและเป็นคำที่มีความหมายชัดเจนในแต่ละภาษาแล้ว ยังบ่งบอกถึงลักษณะทางกายภาพหรือทางภูมิศาสตร์ รวมทั้งแสดงให้เห็นว่า มนุษย์สามารถรับรู้ สร้างมโนทัศน์ และจัดประเภทสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเขาได้อย่างไร ดังนั้นชื่อสถานที่ไม่เพียงแต่ทำให้เราทราบข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมหรือลักษณะทางกายภาพของพื้นที่เท่านั้น ยังให้ข้อมูลจำนวนมากที่เกี่ยวกับลักษณะทางสังคมของมนุษย์อีกด้วย"

นอกจากนี้งานวิจัยของปราณี กุลละวณิชย์ (2535:บทนำ) ได้แสดงให้เห็นความน่าสนใจของการศึกษาชื่อสถานที่ไว้ว่า

"ชื่อสถานที่อาทิเช่น ชื่อหมู่บ้าน ชื่อแม่น้ำ ชื่อภูเขา นอกจากจะใช้เป็นเครื่องหมายบ่งบอกหรือกำหนดแหล่งที่อยู่เพื่ออ้างอิงรับรู้ร่วมกันแล้ว ยังให้ข้อมูลอื่น ๆ ที่น่าสนใจหลายอย่างอาทิ บอกลักษณะภูมิประเทศของหมู่บ้านนั้นเอง เช่น บ้านโนนสูงในจังหวัดนครราชสีมา บอกภูมิประเทศที่ตั้งของหมู่บ้านว่าอยู่บนเนิน บอกเรื่องราวเกี่ยวกับผู้ที่อยู่อาศัยในแง่ของอาชีพ เช่น บ้านดีทอง บ้านหม้อ นอกจากนี้การตั้งชื่อสถานที่อาจไม่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศหรือลักษณะอาชีพของคนในสถานที่นั้น แต่อาจตั้งบอกภูมิหลังของผู้ที่อาศัยอยู่ในแหล่งเหล่านั้น เช่น ชื่อเมือง New York บอกให้ทราบว่า รกรากดั้งเดิมของผู้ที่มาอาศัยอยู่แต่แรกนั้นมาจากเมือง York ในประเทศอังกฤษ เมื่อมาตั้งรกรากในเมืองใหม่ก็ให้ชื่อว่า ยอร์คใหม่หรือ New York การศึกษาชื่อสถานที่ยังอาจทำให้เราทราบเรื่องหรือการเคลื่อนย้ายของกลุ่มชนที่เคยอาศัยอยู่ในบริเวณนั้นได้ เช่น การศึกษาชื่อเมืองในประเทศอังกฤษทำให้เราสามารถทราบว่า มีชนพื้นเมืองเคยอาศัยอยู่ที่ใดบ้าง ชาวโรมันเคยเข้ามายึดครองบริเวณใด เขตใดเป็นเขตที่พวกฝรั่งเศสเข้ามาอาศัยเมื่อมาโจมตีอังกฤษได้ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การศึกษาชื่อสถานที่เป็นการศึกษาที่อาจทำให้ผู้ศึกษาได้รู้เรื่องราวเกี่ยวกับผ่านคนที่อาศัยอยู่ในที่เหล่านั้น หรือเคยอยู่ในที่เหล่านั้นได้ทางหนึ่ง"

จากการทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับชื่อทั้งที่เป็นชื่อคนและชื่อสถานที่เท่าที่ผ่านมา (ดูรายละเอียดในบทที่ 2 ว่าด้วยการทบทวนวรรณกรรม) งานวิจัยส่วนใหญ่มักศึกษาความหมายและประวัติความเป็นมาของชื่อ ลักษณะทางภาษาของชื่อ เช่น โครงสร้างของชื่อ จำนวนพยางค์ของชื่อ ลักษณะอื่น ๆ ของการใช้ภาษาในการตั้งชื่อ เป็นต้น รวมทั้งลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่สะท้อนมาจากชื่อ ยังไม่มีงานวิจัยใดที่มุ่งศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงของชื่อซึ่งแสดงให้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนทางภาษาในลักษณะต่างๆ รวมทั้งสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชุมชนที่ทำการศึกษาด้วย กล่าวคือ สะท้อนให้เห็นค่านิยม ทศนคติและความรู้สึกนึกคิดของคนไทยที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมซึ่งอาจไม่พบในบันทึกหรือหลักฐานทางประวัติศาสตร์อื่นๆ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของชื่อสถานที่โดยกำหนดพื้นที่ที่ศึกษาคือ จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยเหตุผลสี่ประการ คือ

ประการแรก ยังไม่มีผู้ใดศึกษาชื่อสถานที่ของจังหวัดทางภาคเหนือเลย การศึกษาวิจัยในเรื่องชื่อหมู่บ้านเท่าที่ผ่านมามีการศึกษาในเขตภูมิภาคต่างๆของประเทศไทย เช่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคใต้ แต่ยังไม่มีการศึกษาชื่อหมู่บ้านในเขตพื้นที่ทางภาคเหนือของไทยเลยซึ่งมีความสำคัญในแง่มุมต่างๆไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน

ประการที่สอง จังหวัดเชียงใหม่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ นอกจากจะเป็นจังหวัดที่ใหญ่ที่สุดในด้านกายภาพของประเทศไทยแล้ว เชียงใหม่ยังมีความเจริญรุ่งเรืองตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน กรมศิลปากร (2538: บทนำ) ได้ให้เหตุผลในเรื่องของความเจริญรุ่งเรืองของเมืองเชียงใหม่ว่า ตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสม คือ ตั้งอยู่บนที่ราบเชิงดอยสุเทพมีแม่น้ำปิงโอบล้อมอยู่ทางด้านทิศเหนือไหลวกมาทางทิศตะวันออกและทิศใต้ทำให้เมืองเชียงใหม่สามารถขยายอำนาจรวบรวมดินแดนในบริเวณใกล้เคียงไว้ได้เป็นจำนวนมากจนเป็นอาณาจักรล้านนาที่มีขนาดใหญ่และมีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง ตามที่ถนอม อานามวัฒน์ (2518: 56) ได้กล่าวว่า ภายในระยะเวลา 250 ปี เมืองเชียงใหม่ได้สั่งสมวัฒนธรรมประเพณีเป็นของตนเอง อันได้แก่ มีภาษาพูด ภาษาเขียน คือ อักษรไทยยวนเป็นตัวหนังสือที่ใช้ในอาณาจักรล้านนาตั้งแต่สมัยพญามังรายเป็นต้นมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้ สถาปัตยกรรม ศิลปะในแขนงต่างๆ เป็นต้น จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2102 อาณาจักรล้านนาถูกรุกรานจากพม่า จนในที่สุดก็ตกอยู่ภายใต้การปกครองของพม่ามาเป็นเวลา 200 ปี จึงจะอยู่ภายใต้การปกครองในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์เป็นต้นมา

เหตุผลอีกประการหนึ่งที่ทำให้ผู้วิจัยศึกษาเรื่องชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่คือ จังหวัดเชียงใหม่มีลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่โดดเด่นคือ ตั้งอยู่ในแอ่งที่ราบลุ่มเชียงใหม่ - ลำพูนซึ่งเป็นที่ราบขนาดใหญ่ต่อเนื่องเป็นผืนเดียวกัน มีแม่น้ำปิงเป็นแม่น้ำสายสำคัญตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพราะนอกจากจะนำความอุดมสมบูรณ์มาสู่แอ่งที่ราบแห่งนี้แล้ว ยังใช้เป็นเส้นทางคมนาคมติดต่อค้าขายกับเมืองที่อยู่ทางใต้ในอดีตอีกด้วย เช่น ลำพูน นครสวรรค์ อุรุษยาและกรุงเทพฯ เป็นต้น ศิริศักดิ์ คัมภีร์รักษา (2540: 23 - 24) ยังได้เสนออีกว่า เชียงใหม่ยังเป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย พื้นที่นั้นกว้างขวาง แต่ในสภาพความเป็นจริงแล้วมีเพียงประมาณร้อยละ 30.9 เท่านั้นที่เป็นพื้นที่ราบลุ่มและที่ราบเชิงเขาซึ่งกระจายอยู่ทั่วไปตามบริเวณหุบเขาต่างๆเหมาะสำหรับการเกษตร ส่วนพื้นที่อีกเกือบร้อยละ 70 เป็นภูเขา ส่วนใหญ่อยู่ทางทิศเหนือและทิศตะวันตกของจังหวัด เช่น

ทิวเขาแดนลาว ทิวเขาผีปันน้ำ ทิวเขาถนนธงชัย เป็นต้น และยังคงเต็มไปด้วยป่าไม้ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำลำธารหลายสาย อาทิเช่น ปิง วัง ยม น่าน ปาย ผาง ฯลฯ ที่ไหลมาหล่อเลี้ยงพื้นที่เกษตรในแอ่งที่ราบของจังหวัด จากลักษณะทางภูมิศาสตร์และที่ตั้งของจังหวัดเชียงใหม่จึงไม่น่าแปลกใจเลยว่า พื้นที่ในบางอำเภอที่อยู่ในหุบเขาที่ห่างไกลยังมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่อย่างดั้งเดิมเมื่อเปรียบเทียบกับความเจริญในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ซึ่งจัดได้ว่า มีความเจริญเป็นอันดับ 2 ของประเทศ ด้วยเหตุผลทางภูมิศาสตร์ที่มีความโดดเด่นของจังหวัดเชียงใหม่ทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาในเรื่องชื่อหมู่บ้านของจังหวัดเชียงใหม่ เพราะชื่อหมู่บ้านแสดงลักษณะทางภูมิศาสตร์ในอดีตที่เลือกลงไปพร้อมกับความเจริญเติบโตของเมืองเชียงใหม่ในปัจจุบัน ดังเช่นในหัวข้อ 6.2 ที่กล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงของลักษณะภูมิประเทศที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านเดิมเป็นชื่อหมู่บ้านใหม่ ซึ่งชื่อหมู่บ้านเดิมแสดงให้เห็นถึงลักษณะภูมิประเทศก่อนที่มีการเปลี่ยนแปลงไป ตัวอย่างเช่นชื่อหมู่บ้านสันกลาง ปรับเปลี่ยนเป็นบ้านกลาง เนื่องจากพื้นที่ 'สัน' ซึ่งเป็นส่วนสูงของพื้นที่เนินไม่มีให้เห็นแล้วในปัจจุบัน เป็นต้น ดังนั้นการศึกษาในเรื่องนี้จึงทำให้ทราบถึงลักษณะภูมิประเทศที่เคยปรากฏอย่างชัดเจนในอดีต

เหตุผลประการสุดท้ายที่ทำให้ผู้วิจัยศึกษาเรื่องชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่คือ ความหลากหลายในด้านชาติพันธุ์ พื้นที่ในจังหวัดเชียงใหม่มีกลุ่มคนต่าง ๆ มาอาศัยอยู่อย่างมากมายตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันทั้งที่เป็นคนในท้องถิ่นดั้งเดิมและคนที่อพยพย้ายถิ่นเข้ามาอยู่อาศัยในจังหวัดเชียงใหม่และตั้งรกรากจนขยายเป็นชุมชน ทั้งยังมีบทบาททางด้านสังคมและวัฒนธรรมมาเป็นระยะเวลาช้านานจนสามารถสรรค์สร้างเอกลักษณ์ให้แก่อาณาจักรล้านนา กลุ่มคนที่เข้ามาอยู่อาศัยในจังหวัดเชียงใหม่นอกจากจะเป็นคนล้านนาที่เรียกตนเองว่า คนเมือง คนไทหรือคนไต หรือคนยวนแล้ว ยังปรากฏกลุ่มชนอื่นๆที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่หรือศูนย์กลางของอาณาจักรล้านนามาตั้งแต่ในยุคของการสร้างบ้านแปงเมือง เช่นที่อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว (2540: 206) ยกตัวอย่างได้แก่ ชุมชนลัวะที่ยังกระจายอยู่ทั่วเมืองเชียงใหม่บริเวณเชิงดอยสุเทพตั้งแต่อำเภอแมริมไปจนถึงอำเภอฮอด วัฒนธรรมของชาวลัวะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับวัฒนธรรมของคนเมืองเป็นอย่างมาก จนในปัจจุบันชาวลัวะได้เรียกตนเองว่าเป็นคนเมืองในที่สุด นอกจากนี้ยังพบชาวมอญหรือที่คนเมืองเรียกว่า เม็ง ซึ่งเป็นกลุ่มชนที่มีบทบาทอย่างมากต่ออาณาจักรล้านนา ซึ่งอรุณรัตน์ วิเชียรเขียว (2540: 206) ได้กล่าวถึงตัวอักษรว่า อักษรมอญถือเป็นต้นกำเนิดของอักษรธรรมล้านนา ตัวเมืองกฎหมายพระธรรมศาสตร์ต่างๆของล้านนาสันนิษฐานว่า ได้รับอิทธิพลจากพระธรรมศาสตร์ของมอญ การตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวมอญสามารถสังเกตเห็นได้ง่ายจากชื่อหมู่บ้านที่มีคำว่า เม็ง เช่น บ้านร้องปู่เม็ง บ้านสันนาเม็ง บ้านนาเม็ง เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบกลุ่มชนต่างๆอีก อาทิเช่น ชาวไทใหญ่หรือเงี้ยว ชาวพม่า ชาวเขินหรือไทเขิน ชาวยอง (ไทลื้อ) ชาวจีนฮ่อ รวมทั้งชาวไทยภูเขาเผ่าต่างๆ เช่น กระเหรี่ยง ม้งหรือแม้ว ลีซอหรือลีซู มูเซอ อีเก้อ เป็นต้น กลุ่มชนที่ได้กล่าวมาแล้วเหล่านี้ต่างก็มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม เช่น ภาษาและขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นของตนเองจึงนับได้ว่า จังหวัดเชียงใหม่เป็นบริเวณที่มีความหลากหลายของกลุ่มชนชาติต่างๆ ดังนั้นการศึกษาชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่อาจสะท้อนลักษณะทางวัฒนธรรม ประเพณี ภาษา วิถีชีวิตของกลุ่มชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้น หรือแสดงว่า มีกลุ่มชนใดอาศัยอยู่ในบริเวณนั้นโดยปรากฏอย่างชัดเจนในชื่อหมู่บ้าน เช่น

หมู่บ้านของชาวมอญหรือเม็ง ที่ปรากฏคำว่า เม็ง ในชื่อหมู่บ้านเพื่อแสดงว่า เป็นชุมชนของชาวมอญ เป็นต้น

ด้วยเหตุผลความโดดเด่นด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ความเป็นมาอันยาวนาน ความหลากหลายด้านชาติพันธุ์ และความจริงที่ว่ายังไม่มีผู้ใดศึกษาชื่อสถานที่ของจังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษาการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งจะมีประโยชน์ทำให้เข้าใจประวัติความเป็นมาและวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงใหม่มากขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 ศึกษาโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ในปี พ.ศ. 2523, 2533 และ 2541
- 1.2.2 เปรียบเทียบโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านใน 3 ช่วงเวลาดังกล่าว
- 1.2.3 วิเคราะห์การปรับเปลี่ยนด้านเสียง ด้านโครงสร้าง และด้านศัพท์ของชื่อหมู่บ้านในแต่ละช่วงเวลา
- 1.2.4 วิเคราะห์ปัจจัยของการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้าน

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

- 1.3.1 โครงสร้างของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่มีรูปแบบที่หลากหลายซึ่งสะท้อนให้เห็นลักษณะเด่นของกลุ่มชาติพันธุ์
- 1.3.2 รูปแบบของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ในปี พ.ศ. 2523 แสดงลักษณะเด่นของกลุ่มชาติพันธุ์มากกว่าในปี พ.ศ. 2533 และ 2541
- 1.3.3 ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่มีการปรับเปลี่ยนด้านโครงสร้างมากกว่าการปรับเปลี่ยนด้านอื่นๆ
- 1.3.4 การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านเกิดจากปัจจัย 3 ประการ ได้แก่ ปัจจัยด้านภาษา ด้านสังคม และด้านการเมือง

1.4 วิธีดำเนินการวิจัย

1.4.1 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชื่อทั้งที่เป็นชื่อคนและชื่อสถานที่ ซึ่งล้วนแต่มีประเด็นที่น่าสนใจ อาทิเช่น ทฤษฎีเกี่ยวกับชื่อเฉพาะ การใช้ภาษาในการตั้งชื่อ กลวิธีการตั้งชื่อหรือแหล่งที่มาและความหมายของชื่อ ว่า ชื่อเหล่านั้นหมายถึงสิ่งใดหรือตั้งชื่อจากแหล่งใด โครงสร้างทางภาษาของชื่อ ว่า มีโครงสร้างเป็นเช่นใดและคำที่ปรากฏในโครงสร้างเป็นคำประเภทใด รวมทั้งคำๆ นั้นมีหน้าที่ใดในโครงสร้างของชื่อ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุและลักษณะการเปลี่ยนแปลงของภาษาในสังคมด้วย อันได้แก่การยืมคำจากภาษาต่างประเทศในภาษา

ไทย หรือการทำให้เป็นภาษามาตรฐาน เป็นต้น (ดูรายละเอียดในบทที่ 2 ว่าด้วยการทบทวนวรรณกรรม)

1.4.2 การเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลในการวิจัยนี้มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.4.2.1 การรวบรวมชื่อหมู่บ้าน

ผู้วิจัยรวบรวมชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่เท่าที่หาได้ พบชื่อหมู่บ้านที่ได้รับการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรของทางราชการใน 3 ช่วงเวลา คือปีพ.ศ. 2523 พ.ศ. 2533 และพ.ศ. 2541 จากหนังสือประมวลข้อมูลเกี่ยวกับชื่อและเขตการปกครองของไทย พ.ศ. 2523 และพ.ศ. 2533 จังหวัดเชียงใหม่ รหัส 13 และหนังสือทำเนียบท้องที่ พุทธศักราช 2541 เพื่อศึกษารูปแบบโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านและการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านเดิมเป็นชื่อหมู่บ้านใหม่โดยการเปรียบเทียบชื่อหมู่บ้านในแต่ละช่วงปีที่อยู่ในตำบลและอำเภอเดียวกัน ได้พบชื่อหมู่บ้านที่มีการปรับเปลี่ยนไป ดังนั้นข้อมูลชื่อหมู่บ้านที่นำมาวิเคราะห์ในวิทยานิพนธ์นี้จึงเป็นข้อมูลที่ได้รับการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรของทางราชการเท่านั้น ส่วนข้อจำกัดของข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ ผู้วิจัยพบว่า ชื่อหมู่บ้านบางชื่อได้รับการจดบันทึกผิดไปจากชื่อหมู่บ้านจริงโดยอาจเกิดจากการพิมพ์ผิดของเจ้าหน้าที่ แต่ทั้งนี้ผู้วิจัยก็ไม่ได้แก้ไขชื่อหมู่บ้านเหล่านั้นให้ถูกต้อง เพราะยึดข้อมูลชื่อหมู่บ้านที่บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นหลักในการวิเคราะห์

1.4.2.2 การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐในอำเภอต่างๆของจังหวัดเชียงใหม่

เมื่อรวบรวมชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ใน 3 ช่วงเวลาได้เรียบร้อยแล้ว และเปรียบเทียบชื่อหมู่บ้านเหล่านั้นจนพบชื่อหมู่บ้านเดิมปรับเปลี่ยนเป็นชื่อหมู่บ้านใหม่ในอำเภอต่างๆ ผู้วิจัยก็ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองของอำเภอต่างๆ เช่น ปลัดอำเภอของอำเภอต่างๆ รวมทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านหรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านในเรื่องของการปรับเปลี่ยนด้านเสียงของชื่อหมู่บ้านและปัจจัยที่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ทั้งนี้เพื่อนำไปอธิบายถึงสาเหตุต่างๆของการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่และให้ความกระจ่างชัดในเรื่องของการออกเสียงชื่อหมู่บ้านของคนเชียงใหม่ด้วย เหตุผลที่เลือกสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองของอำเภอต่างๆเนื่องจากเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบในเรื่องของหมู่บ้านโดยตรงทั้งเรื่องการเปลี่ยนแปลงชื่อหมู่บ้าน การจัดตั้งหมู่บ้านขึ้นใหม่ ฯลฯ และเป็นผู้ที่มีความเข้าใจในลักษณะการปกครองส่วนท้องถิ่นของจังหวัดเชียงใหม่ได้เป็นอย่างดีอีกด้วย การสอบถามในเรื่องของการปรับเปลี่ยนด้านเสียงของชื่อหมู่บ้านนั้น ผู้วิจัยได้จำแนกชื่อหมู่บ้านที่สะกดต่างไปจากเดิม ซึ่งการสะกดของชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไปน่าจะแสดงให้เห็นถึงการออกเสียงของชื่อหมู่บ้านที่แตกต่างไปจากเดิม หรือแสดงแนวคิดในการสะกดคำของชื่อหมู่บ้านที่แตกต่างกันออกไป ตัวอย่างเช่นการสะกดตามการออกเสียงที่ได้ยินในภาษาถิ่น เช่น *ดงก่า* > *ดงก้า* หรือการสะกดโดยเทียบกับภาษาไทยมาตรฐานและการเขียนตามอักขรวิธีไทย เช่น *ป่าฮวก* > *ป่ารวก* หรือการสะกดชื่อหมู่บ้าน

บ้านที่สะกดผิดโดยแก้ไขให้ถูกต้อง เช่น **ห้วยสะแพด > ห้วยสะแพด** หรือการสะกดที่ถูกต้องแล้วให้สะกดผิดเพี้ยนไป เช่น **แม่ย่อย > แม่ย่อย** เป็นต้น จากนั้นผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองในอำเภอต่าง ๆ ที่เป็นชาวเชียงใหม่โดยกำเนิดและยังคงอาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ในปัจจุบันได้ออกเสียงชื่อหมู่บ้านที่น่าจะเป็นการปรับเปลี่ยนด้านเสียงลงในเทปบันทึกเสียงโดยถามว่าชื่อหมู่บ้านเหล่านี้เวลาออกเสียงพูดกันโดยทั่วไปหรือในท้องถิ่นออกเสียงเป็นเช่นไร ตัวอย่างเช่น "ชื่อหมู่บ้านเชียงยี่น ออกเสียงเป็นเช่นไรเมื่อพูดกันโดยทั่วไป" ซึ่งเจ้าหน้าที่ทุกคนได้ให้ความกรุณาและความร่วมมืออย่างดียิ่งทำให้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลได้สำเร็จอย่างรวดเร็ว

หลังจากเก็บข้อมูลในเรื่องของชื่อหมู่บ้านที่น่าจะเป็นการปรับเปลี่ยนด้านเสียงเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงเริ่มดำเนินการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองของอำเภอต่าง ๆ รวมทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านหรือผู้ช่วยผู้ใหญ่ในเรื่องของเหตุผลของการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านเดิมเป็นชื่อหมู่บ้านใหม่ และได้รับทราบสาเหตุต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านอย่างครบถ้วน

1.4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากเอกสารและการสัมภาษณ์ได้เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามขั้นตอนซึ่งมี 4 ขั้นตอนดังนี้

1.4.3.1 วิเคราะห์รูปแบบโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ในปีพ.ศ. 2523, 2533 และ 2541 ดังนี้

1.4.3.1.1 วิเคราะห์รูปแบบโครงสร้างโดยการจำแนกคำที่ปรากฏอยู่ในชื่อหมู่บ้านตามลักษณะทางวากยสัมพันธ์และองค์ประกอบทางความหมาย ซึ่งคำแรกที่ปรากฏอยู่ในชื่อหมู่บ้านจะปรากฏเสมอเรียกว่า ส่วนหลัก และคำที่ปรากฏตามหลังจะมีหรือไม่มีก็ได้ในชื่อหมู่บ้านเรียกว่า ส่วนขยาย เมื่อจำแนกคำออกเป็น ส่วนหลักและส่วนขยายเรียบร้อยแล้ว ให้พิจารณาความหมายของทั้งส่วนหลักและส่วนขยายที่ปรากฏอยู่ในชื่อหมู่บ้านทั้งหมดว่า มีความหมายที่แสดงถึงสิ่งใดทั้งนี้เพื่อนำไปจัดประเภทรูปแบบต่าง ๆ ของโครงสร้างชื่อหมู่บ้านได้อย่างเหมาะสม หลังจากจัดประเภทรูปแบบต่าง ๆ ของโครงสร้างชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่เรียบร้อยแล้ว ก็อธิบายความหมายของทั้งส่วนประกอบต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในโครงสร้างชื่อหมู่บ้านรูปแบบต่าง ๆ (ดูรายละเอียดในบทที่ 3 หัวข้อ 3.1)

1.4.3.1.2 เปรียบเทียบการปรากฏของรูปแบบต่าง ๆ ของโครงสร้างชื่อหมู่บ้านใน 3 ช่วงเวลา โดยการวิเคราะห์หาความถี่ในการปรากฏของแต่ละรูปแบบโครงสร้างในแต่ละช่วงปี ซึ่งความถี่ที่ได้มาจากจำนวนชื่อหมู่บ้านที่จำแนกประเภทตามโครงสร้างของชื่อหมู่บ้าน การเปรียบเทียบความถี่ของการปรากฏรูปแบบต่าง ๆ ของโครงสร้างชื่อหมู่บ้านทำให้ทราบว่าโครงสร้างชื่อหมู่บ้านรูปแบบใดมีความถี่ในการปรากฏมากที่สุด และโครงสร้างชื่อหมู่บ้านรูปแบบใดมีความถี่ในการปรากฏน้อยที่สุด (ดูรายละเอียดในหัวข้อ 3.2)

1.4.3.2 วิเคราะห์ลักษณะทางวัฒนธรรมที่สะท้อนจากชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ โดยวิเคราะห์จากความหมายของทุกองค์ประกอบที่ปรากฏอยู่ในทุกโครงสร้างชื่อหมู่บ้าน และองค์ประกอบต่างๆ ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายเหล่านี้ต้องมีความถี่ในการปรากฏที่สูง จึงจะถือว่าสะท้อนลักษณะสำคัญทางวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงใหม่ได้อย่างชัดเจน เช่นการตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำ ความสำคัญของพื้นที่ป่าต่อวิถีชีวิตของคนเชียงใหม่ เป็นต้น (ดูรายละเอียดในบทที่ 4)

1.4.3.3 วิเคราะห์ลักษณะการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่จากปีพ.ศ. 2523 ถึงพ.ศ. 2533 และพ.ศ. 2541 รวมทั้งวิเคราะห์การปรับเปลี่ยนด้านภาษาของชื่อหมู่บ้านอันเกิดจากลักษณะการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านโดยการแทนที่ชื่อหมู่บ้านเดิมด้วยชื่อหมู่บ้านใหม่ดังนี้

1.4.3.3.1 วิเคราะห์ลักษณะการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านโดยนำชื่อหมู่บ้านที่ละชื่อที่ปรากฏอยู่ในตำบลและอำเภอเดียวกันมาเปรียบเทียบกัน และจำแนกการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านที่ปรากฏออกเป็นลักษณะต่างๆ รวมทั้งดูความถี่ของการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในลักษณะต่างๆ เหล่านี้ด้วย ตัวอย่างเช่นพบลักษณะการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านดังนี้ ชื่อหมู่บ้านที่ถูกแทนที่ด้วยชื่ออื่น ชื่อหมู่บ้านที่เพิ่มขึ้น และชื่อหมู่บ้านที่หายไป

1.4.3.3.2 วิเคราะห์การปรับเปลี่ยนด้านภาษาของชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไปโดยการแทนที่ด้วยชื่ออื่นซึ่งปรากฏในปีพ.ศ. 2523 มาเปรียบเทียบกับชื่อหมู่บ้านที่ปรากฏในปีพ.ศ. 2533 และพ.ศ. 2541 โดยวิเคราะห์การปรับเปลี่ยนด้านศัพท์ ด้านแนวคิดในการสะกดคำและด้านโครงสร้างดังนี้

ก. การปรับเปลี่ยนด้านศัพท์ วิเคราะห์จากความหมายของคำที่ปรากฏอยู่ในชื่อหมู่บ้าน โดยชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไปจะใช้คำศัพท์ใหม่ที่มีความหมายเช่นเดียวกับชื่อหมู่บ้านเดิม หรือมีความหมายคล้ายชื่อหมู่บ้านเดิม หรือมีความหมายที่ต่างไปจากชื่อหมู่บ้านเดิม เช่น **กาดขี้เหล็ก > ตลาดขี้เหล็ก, ใหม่ริมคลอง > ใหม่คลองชลประทาน, สันทราย > ยางพระธาตุ** เป็นต้น

ข. การปรับเปลี่ยนแนวคิดในการสะกดคำ วิเคราะห์จากการสะกดชื่อหมู่บ้านโดยเปรียบเทียบจากรูปพยัญชนะ รูปสระและรูปวรรณยุกต์ของชื่อหมู่บ้านในปีพ.ศ. 2523 ที่มีการปรับเปลี่ยนไปในปีพ.ศ. 2533 และพ.ศ. 2541 ซึ่งอาจเป็นการปรับเปลี่ยนการสะกดตามการออกเสียงที่ได้ยินในภาษาถิ่น เช่น **ป่าเมียงสบกาย > สบกาย** หรือการปรับเปลี่ยนการสะกดโดยเทียบกับภาษาไทยมาตรฐานและการเขียนตามอักขรวิธีไทย เช่น **วังกอง > วังกอง** หรือการปรับเปลี่ยนการสะกดชื่อหมู่บ้านที่สะกดผิดโดยแก้ไขให้ถูกต้อง เช่น **หนองคาย > หนองควาย** หรือการปรับเปลี่ยนการสะกดที่ถูกต้องแล้วในปี 2523 และ 2533 ให้ผิดเพี้ยนไปในปี 2541 เช่น **แม่ย้อย > แม่ย้อย** เป็นต้น

ค. การปรับเปลี่ยนด้านโครงสร้าง วิเคราะห์จากส่วนประกอบของโครงสร้างชื่อหมู่บ้านโดยเปรียบเทียบชื่อหมู่บ้านในปีพ.ศ. 2523 กับชื่อหมู่บ้านในปีพ.ศ. 2533 และพ.ศ. 2541 ชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไปอาจเป็นการปรับเปลี่ยนโดยการเพิ่มส่วนประกอบลงในชื่อหมู่บ้าน หรือโดยการตัดส่วนประกอบออกจากชื่อหมู่บ้าน เช่น **หนองผึ้ง > หนองผึ้งเหนือ, แม่เลย์นอก > แม่เลย์** เป็นต้น

1.4.3.4 วิเคราะห์ปัจจัยของการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองของอำเภอต่างๆ กำหนด ผู้ใหญ่บ้านหรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และเอกสารหลักฐานของทางราชการในเรื่องของการขอเปลี่ยนชื่อหมู่บ้าน การจัดตั้งหมู่บ้านขึ้นใหม่ ฯลฯ มาวิเคราะห์เพื่อหาปัจจัยและสาเหตุของการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้าน รวมทั้งอธิบายความหมายของปัจจัยต่างๆ และลักษณะของสาเหตุต่างๆ ที่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ ตัวอย่างเช่น ปัจจัยด้านภาษา ปัจจัยด้านภูมิประเทศ ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง เป็นต้น

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.5.1 ทำให้เข้าใจลักษณะของการตั้งชื่อหมู่บ้านของไทยภาคเหนือ
- 1.5.2 กระตุ้นให้เกิดการวิจัยเกี่ยวกับชื่อสถานที่ในท้องถิ่นที่มีความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรม
- 1.5.3 เป็นแนวทางในการศึกษาการตั้งชื่อหมู่บ้านในจังหวัดอื่นๆ ของประเทศไทย
- 1.5.4 ทำให้ทราบเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานของคนเชียงใหม่

ทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยนี้ศึกษาเรื่องการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นการศึกษาลักษณะการเปลี่ยนแปลงของชื่อหมู่บ้าน ลักษณะทางวัฒนธรรมที่สะท้อนจากชื่อหมู่บ้าน และปัจจัยที่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้าน ดังนั้นการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้จึงเกี่ยวกับการศึกษาเรื่องชื่อเฉพาะทั้งชื่อคนและชื่อสถานที่ การศึกษาชื่อเหล่านี้สามารถสะท้อนให้เห็นกลวิธีการตั้งชื่อและโครงสร้างของชื่อ รวมทั้งลักษณะทางวัฒนธรรมที่สะท้อนจากชื่อนอกจากนั้นผู้วิจัยยังทบทวนงานวิจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงของภาษาอันเกิดจากปัจจัยทางสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับการศึกษาในเรื่องของปัจจัยที่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านด้วยเช่นกัน

2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับชื่อเฉพาะ

งานวิจัยที่ศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับชื่อเฉพาะได้แก่ งานวิจัยของเอนสท์ พัลแกรม (Pulgram, 1955: 247 - 249) เรื่อง *Review of Theory of Names* ได้ศึกษาถึงแนวคิดที่เกี่ยวกับทฤษฎีของชื่อและให้คำจำกัดความของชื่อเฉพาะ (proper names) ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ว่าชื่อมีลักษณะที่เป็นสากลในทุกสังคม มนุษย์ไม่สามารถอยู่โดยปราศจากชื่อของตนเองได้ พัลแกรมยกตัวอย่างการจำแนกประเภทของชื่อในภาษาตระกูลอินโด-ยูโรเปียน เช่นกรีก ละติน ฝรั่งเศส เยอรมัน ฯลฯ ซึ่งส่วนใหญ่มาจากคำนามหรือคำคุณศัพท์ที่ใช้เป็นคำนาม ดังนั้นการจำแนกประเภทของชื่อจึงเน้นคำนามเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ยังกล่าวถึงด้านความหมายของชื่อ (semantic source) ในภาษาต่างๆทั่วโลกไม่ว่าจะเป็นภาษาตระกูลอินโด-ยูโรเปียนหรือภาษาจีน ฮิบรู อารบิก ฯลฯ ความหมายของชื่อมักมีความสัมพันธ์กับพระเจ้า ธรรมชาติ เวลา การเกิดและลักษณะภายนอกของแต่ละบุคคล โดยที่ในภาษาต่างๆก็ใช้คำศัพท์ในภาษาของตนเพื่อหมายถึงสิ่งเหล่านี้ นอกจากนี้ ความหมายของชื่อเฉพาะยังเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางจิตวิทยาด้วยเช่น ในเรื่องความสำคัญ ความสนใจ ความเป็นปัจเจกบุคคลและบริบท เป็นต้น ส่วนในเรื่องคำจำกัดความของชื่อเฉพาะ ผู้เขียนสรุปว่า ไม่มีลักษณะสากล อาจเป็นคำที่มีความหมายหรือไม่มีความหมายก็ได้ และอาจเป็นคำที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตหรือสิ่งไม่มีชีวิตก็ได้

2.2 ชื่อคนในสังคมไทย

งานวิจัยที่ศึกษาชื่อคนในสังคมไทยปรากฏอยู่เป็นจำนวนมาก ในการทบทวนครั้งนี้ผู้วิจัยจะเสนอผลงานที่ศึกษาการใช้ภาษาในการตั้งชื่อของคนไทย และลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่สะท้อนในความหมายของชื่อ งานวิจัยของสุภาพรณ ฌ บางช้าง (2526) เรื่อง *การใช้ภาษา*

ในการตั้งชื่อของคนไทย ศึกษาลักษณะการใช้ภาษาในการตั้งชื่อของคนไทยทั้งฝ่ายราชสกุลและฝ่ายสามัญชนตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยปัจจุบัน โดยศึกษาการใช้ภาษาในการตั้งชื่อในด้านจำนวนพยางค์และความหมายที่นำมาใช้ในการตั้งชื่อ แล้วนำผลการศึกษาในเรื่องภาษามาวิเคราะห์ลักษณะสังคมในด้านค่านิยม ความเชื่อ และแนวทางการดำเนินชีวิตที่สะท้อนอยู่ในชื่อเหล่านั้น สุภาพรณ ฌ บางช้าง วิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษาในการตั้งชื่อโดยเปรียบเทียบจำนวนพยางค์ ซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษาได้ว่า ชื่อของคนไทยมีจำนวนพยางค์เพิ่มมากขึ้นและใช้ภาษาบาลีสันสกฤตเพิ่มขึ้นในแต่ละสมัย โดยที่ลดจำนวนการใช้ภาษาไทยลง และในสมัยเดียวกัน ชื่อของผู้ที่มีฐานันดรศักดิ์สูงกว่าหรือมีฐานะทางสังคมสูงกว่า จะใช้จำนวนพยางค์และภาษาบาลีสันสกฤตมากกว่าชื่อของผู้ที่มีฐานะทางสังคมต่ำกว่า อย่างไรก็ตาม ไรท์ก็ตี ลักษณะการใช้ภาษาในการตั้งชื่อในทุกสมัยก็จะบ่งบอกถึงความเป็นผู้มีฐานะทางสังคมสูงหรือต่ำ เช่นฝ่ายราชสกุลก็จะใช้ภาษาในการตั้งพระนามที่บ่งบอกถึงความเป็นผู้มีฐานะทางสังคมสูงกว่าคนสามัญในยุคเดียวกัน ตัวอย่างเช่นในสมัยสุโขทัยตอนปลาย พระนามของอุปการองค์มีความแตกต่างจากชื่อของสามัญชนมากยิ่งขึ้นเนื่องจากได้รับแนวคิดเทวราชาจากอยุธยา ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นแบบราชาธิราช จึงทำให้พระนามของพระมหากษัตริย์มีความแตกต่างจากชื่อของสามัญชน เช่นพระมหากษัตริย์ราชธานีไท พระเจ้าปาลราชาธิราช พระเจ้าสุริยวงศ์บรมपालมหาราชราชาธิราช เป็นต้น ส่วนประชาชนยังคงมีพื้นฐานแนวความคิดตามคติเดิม โดยเฉพาะในเรื่องความสัมพันธ์ฉันญาติ ดังนั้นชื่อของสามัญชนในสมัยสุโขทัยตอนปลายจึงสะท้อนลำดับเครือญาติอยู่ เช่นผู้ชายนิยมชื่อ *อ้าย ยี่ ไส่ งั่ว สึง อิน* เป็นต้น ส่วนผู้หญิงนิยมชื่อ *เอี้ยย คำ มิ่ง* เป็นต้น แม้แต่ในราชสกุลก็มีการใช้ภาษาที่แตกต่างกันในการตั้งพระนามของเจ้านายต่างฐานันดรศักดิ์ ซึ่งจากการศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างของรูปแบบการปกครองได้เช่นกัน

ส่วนในด้านการศึกษาความหมายของชื่อและค่านิยมที่สะท้อนอยู่ในชื่อเหล่านั้นงานของสุภาพรณ ฌ บางช้างแสดงให้เห็นว่า ในสมัยสุโขทัยตอนต้น ชื่อของทั้งฝ่ายราชสกุลและฝ่ายสามัญชนมีลักษณะการใช้ภาษาในการตั้งชื่อคล้ายคลึงกันและสะท้อนให้เห็นในเรื่องความสัมพันธ์ฉันญาติ คือทั้งพระนามของพระมหากษัตริย์และชื่อของสามัญชนแสดงลำดับเครือญาติในครอบครัว ตัวอย่างเช่นรวม (หมายถึง กลาง) ไส่ (หมายถึง ลี) งั่ว (หมายถึง ห้า) อ้าย ยี่ เป็นต้น นอกจากนี้ยังสะท้อนถึงการยึดความปลอดภัย ความมั่นคงและความเจริญของชุมชนเป็นหลักโดยสังเกตจากความหมายของชื่อ ตัวอย่างเช่นชื่อรุ่ง (หมายถึง รุ่งเรือง) เสื่อง (มาจากคำว่าเฮื่อง หรือ เรือง หมายถึง รุ่งเรือง) บานเมือง (หมายถึง ผู้ที่เปิดขยายบ้านเมือง คือสร้างสรรคบ้านให้เจริญรุ่งเรือง) สึง อิน (เป็นชื่อของต้นไม้ขนาดใหญ่แสดงถึงความมั่นคง) เป็นต้น การที่ชื่อของฝ่ายราชสกุลและฝ่ายสามัญชนมีลักษณะการใช้ภาษาในการตั้งชื่อคล้ายคลึงกันนั้นแสดงให้เห็นการปกครองแบบพ่อปกครองลูก อย่างไรก็ตามในสมัยสุโขทัยตอนปลาย มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นแบบราชาธิราช คือพระมหากษัตริย์เป็นเทวราชา โดยได้รับอิทธิพลแนวคิดมาจากอยุธยา ทำให้ชื่อของพระมหากษัตริย์มีความแตกต่างจากสามัญชนมากยิ่งขึ้น

ในสมัยอยุธยา การใช้ภาษาในการตั้งพระนามของราชสกุลบ่งบอกถึงความเป็นผู้มีฐานันดรศักดิ์สูงกว่าสามัญชนอย่างชัดเจน เนื่องมาจากคติการปกครองแบบมูลนาย-ไพร่และพระนามของราชสกุลมีการใช้พยางค์และภาษาบาลีสันสกฤตมากกว่าชื่อของสามัญชน ตัวอย่างเช่นพระนามเจ้าฟ้า

ชาย เช่น เจ้าฟ้าอินทร เจ้าฟ้าอินทราธิเบศร์ เจ้าฟ้าศรีเสาวภาคย์ เป็นต้น พระนามเจ้าฟ้าหญิง เช่น เจ้าฟ้าอินทรประชาวดี เจ้าฟ้าศิริประชา เจ้าฟ้าศรีสุวรรณ เป็นต้น ส่วนชื่อของคนทั่วไปมักมีความหมายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เช่น ต้นไม้ ดอกไม้ ธาตุฯลฯ เช่น ผู้ชายนิยมชื่อจัน เต๋อ แดง อิน พลับทอง ก้อนทอง แก้ว ทองดีฯลฯ ผู้หญิงนิยมชื่อ พยงค์ พิมเสน พุด โม ทอง ทองคำ แก้ว หยก ทองพิมพ์ เป็นต้น หรือชื่อที่เกี่ยวข้องกับกริยาอาการ เช่น ผู้ชายนิยมชื่อคง คัม สุข มา เจิม เลื่อมฯลฯ ผู้หญิงนิยมชื่อเชียน ซู เชย เอียงฯลฯ หรือคำวิเศษณ์ที่บ่งถึงสี ความดี ความงาม เช่นผู้ชายนิยมชื่อด่อน ดำ คล้าย เอี่ยม บุญ บุญเกิด ผลฯลฯ ผู้หญิงนิยมชื่อขาว ดำ แจ่ม แฉ่ง นวล แป้น ผ่อง พิมพ์ ขวัญ เป็นต้น ซึ่งการใช้ภาษาในการตั้งชื่อในลักษณะนี้สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ของผู้คนในยุคนั้นกับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเขา และการดำรงชีวิตอยู่อย่างเรียบง่าย

ในสมัยกรุงธนบุรี ทั้งพระนามของฝ่ายราชสกุลและชื่อของฝ่ายสามัญชนนั้น มีลักษณะการใช้ภาษาในการตั้งชื่อเช่นเดียวกับสมัยอยุธยา

ในสมัยรัตนโกสินทร์ พระนามของราชสกุลในระยะต้นมีการใช้ภาษาที่ไม่ต่างจากสามัญชนมากนักคือ พระนามจะมีความหมายแบบเดียวกับสามัญชน เช่นหมายความถึงธรรมชาติ สัตว์ ต้นไม้ ดอกไม้ ฯลฯ แต่มักเลือกสรรถ้อยคำที่มีความไพเราะกว่าชื่อของสามัญชนทั่วไป ตัวอย่างเช่น พระนามฝ่ายชายนิยมชื่อไกรสร สิงหราช หัสตินทร์ กุญชร กล้าย เนียม ประยงค์ บัวฯลฯ จะเห็นว่าพระนามเหล่านี้ไม่บ่งลักษณะที่เป็นชาย ส่วนพระนามฝ่ายหญิงนิยมชื่อกมุต โกมล จงกล ปทุเมศ สูงงกช ไกสม เกสร เป็นต้น ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 4 ได้มีการตั้งพระนามของราชสกุลตามคติเทวราชาจึงทำให้มีการเพิ่มจำนวนพยางค์ในพระนามและการใช้ภาษาบาลีสันสกฤตมากกว่าภาษาไทยเพื่อเป็นการบ่งบอกถึงความเป็นผู้อยู่ในเชื้อพระวงศ์ของพระมหากษัตริย์ ตัวอย่างเช่น สมเด็จพระเจ้าฟ้าชาย บริพัตร สุขุมพันธ์ ดิลกจันทรนิภาพงศ์ มหามกุฏวงศ์นราธิราช จุฬาลงกรณนาถราชไวรส อุดุลยยศอุภโตพงศ์ พิสุทธิ นรุตมรัตน์ขัตติยราชกุมาร หรือสมเด็จพระเจ้าฟ้าหญิง สุทธาทิพยรัตน์ สุขุมขัตติยกัลยาวดี เป็นต้น จนกระทั่งในปีพ.ศ. 2475 มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นแบบประชาธิปไตย พระมหากษัตริย์เป็นประมุขอยู่ภายใต้กฎหมาย แต่ลักษณะการใช้ภาษาในการตั้งพระนามก็ยังคงแตกต่างจากคนทั่วไป ซึ่งเป็นการแสดงถึงการยอมรับและความมั่นคงแห่งสถาบันกษัตริย์

สำหรับชื่อของคนทั่วไปในสมัยรัตนโกสินทร์นี้ ยังคงเหมือนกับสมัยอยุธยาที่ยึดถือความเรียบง่าย สันติ และความสัมพันธ์กับธรรมชาติ นอกจากนี้ยังมีชื่อที่สะท้อนลักษณะความสัมพันธ์แบบเครือญาติเช่นเดียวกับสมัยสุโขทัย ตัวอย่างเช่นผู้ชายนิยมชื่อเกิด สมอ ไสม แขนง จัน ปริก พลาย พุก แจ้ง จ่างฯลฯ ผู้หญิงนิยมชื่อกุหลาบ ไกสม บัว ประทุม ปราง ขำ ฉออัน ซ้อย นวล เนียม ชุ่ม เยื่อนฯลฯ ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ลักษณะการตั้งชื่อของคนไทยมีลักษณะก้ำกึ่งคือ ยังมีชื่อที่เป็นภาษาไทยอยู่มาก แต่เพิ่มจำนวนพยางค์มากขึ้นคือ นิยมชื่อ 2 พยางค์มากกว่า 1 พยางค์ ส่วนชื่อที่เป็นภาษาบาลีสันสกฤตก็นิยมนำชื่อภาษาไทยเข้าไปผสมด้วย ชื่อของคนไทยในสมัยนี้สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนมีการพัฒนาทางการศึกษาและแนวคิดมากกว่าสมัยที่ผ่านมา แต่ยังคงอยู่บนพื้นฐานของความสงบสุขเช่นเดิม ตัวอย่างเช่น ผู้ชายนิยมชื่อกฤษ ธนีสร์ กิตติ ประสิทธิ์ ประเสริฐ สำเริง มาโนช ประภัสสร มนตรี เกรียงไกร ณรงค์ฯลฯ ส่วนผู้หญิงนิยมชื่อกรรณิการ์ มณฑา ลัดดา กาญจนมา มาลินี วิมล วิไล จุไรรัตน์ นันทนา ทศนีย์ ราไพ เป็นต้น

งานวิจัยที่ศึกษาวิธีการใช้ภาษาในการตั้งชื่อในภาษาไทยอีกชิ้นหนึ่ง คืองานวิจัยของ วนิตา เจริญสุข (2532) เรื่อง นามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีน: การวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ ซึ่งศึกษาหลักเกณฑ์ในการตั้งนามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีน รวมทั้งความหมายของนามสกุล และค่านิยมที่สะท้อนในความหมายของนามสกุล ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า วิธีการตั้งนามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีนมี 2 ลักษณะคือ นามสกุลซึ่งปรากฏคำของแซ่เดิมและนามสกุลซึ่งไม่ปรากฏคำของแซ่เดิม นามสกุลซึ่งปรากฏคำของแซ่เดิม มี 3 แบบคือ 1) มีคำทางเสียงของแซ่เดิม คือมีคำทางเสียงของแซ่เดิมทั้งหมดหรือมีคำทางเสียงของแซ่เดิมบางเสียงก็ได้ 2) มีคำทางความหมายของแซ่เดิม คือนำความหมายของแซ่เดิมโดยใช้คำศัพท์ไทยที่เรียบง่าย 3) มีคำทั้งทางเสียงและความหมายของแซ่เดิม คือมีคำทางเสียงและทางความหมายอยู่ในนามสกุลเดียวกัน ส่วนนามสกุลซึ่งไม่ปรากฏคำของแซ่เดิม คือนามสกุลที่ตั้งขึ้นใหม่มีลักษณะเช่นเดียวกับนามสกุลคนไทยทั่วไปๆ โดยไม่คำนึงถึงคำทางเสียงและทางความหมายของแซ่เดิมเลย

ส่วนความหมายของนามสกุลคนไทยเชื้อสายจีน มีลักษณะที่เป็นทั้งความหมายทางรูปธรรมและความหมายทางนามธรรม ซึ่งต้องมีความหมายที่คนกลุ่มนี้ถือว่า เป็นความหมายที่ดีเป็นศิริมงคลและเป็นมงคลนามเหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นชื่อนามสกุล โดยใช้หน่วยศัพท์ที่แสดงความหมายอย่างหลากหลายในการตั้งนามสกุล เช่น ความหมายว่า "ทอง" อาจปรากฏหน่วยศัพท์ว่า ทอง สุวรรณ สุพรรณ หิรัญ เป็นต้น นอกจากนี้ความหมายแต่ละความหมายที่นำมาตั้งเป็นนามสกุล มีการปรากฏมากน้อยต่างกัน เป็นการแสดงถึงความนิยมในการใช้ความหมายแต่ละความหมายในการตั้งนามสกุล ซึ่งความหมายส่วนใหญ่แสดงถึงความต้องการของคนกลุ่มนี้ เช่น "ความเป็นเลิศ" "ความมั่งคั่งร่ำรวย" และ "ความเจริญรุ่งเรือง" เป็นต้น นอกจากนี้ยังปรากฏความหมายที่แสดง "ความรู้ความสามารถ" "คุณธรรม" หรือ "จริยธรรม" ที่ควรปฏิบัติในชีวิตประจำวัน "ความเชื่อ" และความหมายที่แสดงถึง "อาชีพต่างๆ" โดยเฉพาะอาชีพค้าขายหรือการทำธุรกิจ

ส่วนค่านิยมที่สะท้อนในความหมายของนามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีน วนิตา เจริญสุขพบว่า มี 6 ประการดังนี้

(1) ค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งที่ปรารถนาในชีวิต เช่น ความเป็นเลิศ ความร่ำรวย ความเจริญรุ่งเรือง ศิริมงคลต่างๆในชีวิต ความสำเร็จ เกียรติยศชื่อเสียง และความสุข

(2) ค่านิยมเกี่ยวกับความรู้ความสามารถ โดยที่ความหมายของนามสกุลจะสะท้อนให้เห็นความรู้ความสามารถซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของสังคมจีนที่ยกย่องผู้ที่มีความรู้ความสามารถ หรือนักปราชญ์

(3) ค่านิยมเกี่ยวกับความเชื่อต่างๆ โดยที่ความหมายของนามสกุลสะท้อนให้เห็นความนิยมในเรื่องลัทธิความเชื่อต่างๆ เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับพุทธศาสนา และลัทธิต่างๆเช่น ลัทธิเต๋า ขงจื้อ สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ รวมทั้งความเชื่อในเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์ด้วย

(4) ค่านิยมเกี่ยวกับคุณสมบัติของคน โดยที่ความหมายของนามสกุลสะท้อนให้เห็นความสำคัญด้านคุณธรรม ข้อควรประพฤติของคน เช่นความกล้าหาญ ความขยันหมั่นเพียร ความเมตตา ความกตัญญูรู้คุณ ฯลฯ

(5) ค่านิยมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ โดยที่นามสกุลสะท้อนให้เห็นถึงอาชีพที่เขานิยามยกย่องและดำเนินอยู่ คือ อาชีพเกี่ยวกับการค้าและธุรกิจต่างๆ

(6) ค่านิยมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัว โดยที่นามสกุลสะท้อนให้เห็นถึงระบบอาวุโส คือนับถือบรรพบุรุษ แต่ในปัจจุบันบางนามสกุลก็แสดงค่านิยมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม คือเดิมครอบครัวชาวจีนยกย่องและให้ความสำคัญกับบุตรชายมาก แต่ในปัจจุบันค่านิยมนี้ได้เปลี่ยนแปลงโดยพบจากนามสกุลที่มีความหมายถึงบุตรสาว เช่น **ธิดารัตน์สกุล ยุธินกุล** ซึ่งแสดงให้เห็นว่า บุตรสาวได้รับการยกย่องและมีสิทธิเท่าเทียมกับบุตรชาย

จากการทบทวนงานวิจัยชื่อคนในสังคมไทย จะเห็นได้ว่า ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเรื่องการใช้ภาษาในการตั้งชื่อ ความหมายของชื่อและลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่สะท้อนในความหมายของชื่อ

2.3 ชื่อสถานที่ในต่างประเทศ

งานวิจัยที่ศึกษาชื่อสถานที่ในต่างประเทศมีอยู่เป็นจำนวนมากทั้งที่เป็นการศึกษาแหล่งที่มาของชื่อสถานที่และโครงสร้างของชื่อสถานที่ อันได้แก่ งานวิจัยของจอห์น ฮุก (Hook, 1991: 179 - 181) เรื่อง *All those Wonderful Names* ได้ศึกษาถึงที่มาของชื่อคนและชื่อสถานที่ รวมทั้งรวบรวมตัวอย่างของชื่อเพื่อใช้ในการอ้างอิงแหล่งที่มาของชื่อเหล่านั้น แต่ในที่นี้จะขอกกล่าวถึงแหล่งที่มาของชื่อสถานที่เท่านั้น การศึกษาของฮุกได้อ้างถึงงานของโรนัลด์ แอล เบเกอร์และมาร์วิน คาร์โมนี (Baker and Carmony, 1975) ซึ่งเป็นผู้ศึกษาชื่อสถานที่ในมลรัฐอินเดียนา งานนี้พบว่าชื่อสถานที่ในมลรัฐอินเดียนาและในมลรัฐอื่นๆของสหรัฐอเมริกามีแหล่งที่มาในการตั้งชื่อสถานที่ทั้งหมด 13 แหล่งด้วยกันคือ

(1) ชื่อคน ชื่อเขตการปกครองในมลรัฐอินเดียนาประมาณร้อยละ 85 เป็นชื่อที่ได้มาจากวีรบุรุษเช่น Adams, Kosciusko, Warren เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีชื่อเมือง ชื่อหมู่บ้าน ชื่อแม่น้ำลำธารที่ตั้งชื่อตามบุคคลที่มีเกียรติ โดยมักจะใช้ชื่อทางศาสนาหรือชื่อเล่นของบุคคลผู้นั้นมากกว่าที่จะใช้นามสกุลในการตั้งชื่อสถานที่

(2) ชื่อของสถานที่อื่นๆ บางครั้งชื่อสถานที่ต่างๆในมลรัฐอินเดียนาก็ได้มาจากชื่อสถานที่อื่นๆ เช่น Switzerland, Salem, Ohio เป็นต้น

(3) ชื่อที่ระบุทิศทางหรือตำแหน่งที่ตั้ง เช่น North Liberty, West Terre Haute ฯลฯ

(4) ชื่อที่มีลักษณะการพรรณนา ชื่อสถานที่เหล่านี้จะบ่งบอกหรือบรรยายลักษณะเด่นของสถานที่นั้นๆ เช่น ทะเลสาบ Blue, ห้วย Butternut, ทิวเขา Pleasant ฯลฯ

(5) ชื่อที่ได้มาจากแรงบันดาลใจ หมายความว่า ชื่อสถานที่เหล่านี้ได้มาจากแนวความคิดแบบอุดมคติ (idealistic names) จากงานวรรณกรรม ศาสนาหรือคัมภีร์ไบเบิล และคำชมเชย (commendatory names) เช่น Harmony, Mt. Olympus, Prosperity เป็นต้น

(6) ชื่อที่ได้มาจากชนพื้นเมืองเดิมของสหรัฐอเมริกา เช่น แม่น้ำ Iroquois, ห้วย Kickapoo, ทะเลสาบ Shishewana เป็นต้น บางครั้งชื่อเหล่านี้ก็ถูกออกเสียงผิดเพี้ยนไปบ้างจากภาษาของชนพื้นเมือง

(7) ชื่อชบชน บางครั้งชื่อสถานที่ในมลรัฐอินเดียนาเป็นชื่อที่มาจากเรื่องเล่าตลกขบขันในอดีต

(8) ชื่อสถานที่ที่มาจากภาษาอื่น ๆ นอกเหนือจากภาษาอังกฤษ ชื่อสถานที่ในมลรัฐอินเดียนาเป็นชื่อที่ได้มาจากภาษาดัตช์ ฝรั่งเศส สเปน เช่น Fayette, La Grange, Spanish Plano, German Haustadt เป็นต้น

(9) ชื่อที่ได้มาจากเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในอดีต เช่น Hurricane, Battleground

(10) ชื่อที่ได้มาจากการสร้างคำแบบชาวบ้าน (folk etymology) หมายความว่า คนในพื้นที่นั้นได้ยินคำหรือตีความหมายของคำที่ผิดไปและออกเสียงคำที่ได้ยินเหล่านั้นให้ใกล้เคียงกับคำที่ตนคุ้นเคย ซึ่งชื่อสถานที่ในลักษณะนี้ ปรากฏเพียงร้อยละ 1 ในมลรัฐอินเดียนาเท่านั้น เช่น Koleen หมายถึงดินชนิดหนึ่งคือ kaolin เป็นต้น

(11) ชื่อที่ได้มาจากการสร้างคำขึ้นใหม่ เช่น ชายฝั่ง Kyana และ Michiana เป็นการผสมคำระหว่าง Kentucky และ Michigan กับ Indiana เป็นต้น

(12) ชื่อที่เกิดจากความผิดพลาด ชื่อสถานที่ในลักษณะนี้ปรากฏน้อยมากในมลรัฐอินเดียนา

(13) ชื่อที่ได้มาจากตำนานหรือเรื่องเล่า ชื่อสถานที่ในลักษณะนี้บางครั้งก็ไม่ทราบที่มาของชื่อหรือไม่สามารถอธิบายได้ว่า เป็นชื่อที่มีต้นกำเนิดมาจากเรื่องเล่าหรือตำนานใด

งานวิจัยที่ศึกษาโครงสร้างของชื่อทางภูมิศาสตร์ที่รู้จักกันโดยทั่วไป คืองานวิจัยของฟรานซิส โบแอส (Boas, 1964:171-76.) เรื่อง *On Geographical Names of the Kwakiutl Indians* ซึ่งศึกษาชื่อทางภูมิศาสตร์ของชาวอินเดียนเผ่ากวากิวทูล (Kwakiutl Indians) ซึ่งเป็นกลุ่มชนที่อาศัยอยู่แถวริมทะเล โดยเปรียบเทียบโครงสร้างทางภาษากับโครงสร้างของชื่อทางภูมิศาสตร์ที่มีการเติมปัจจัย (suffix) หรือการนำคำ 2 คำไปผสมกัน เพื่อแสดงให้เห็นลักษณะของสถานที่ในบริเวณนั้นได้เด่นชัดขึ้น และเพื่อพิสูจน์ว่า ชื่อทางภูมิศาสตร์ได้รับอิทธิพลหรือถูกกำหนดโดยโครงสร้างทางภาษา ผลการวิจัยสรุปว่า โครงสร้างของชื่อที่มีการเติมปัจจัยเพื่อบ่งบอกทิศทางและตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ของสถานที่นั้นๆ โดยนำมาประกอบกับคำอื่นที่นำมาใช้ในการตั้งชื่อเช่นเดียวกับโครงสร้างภาษา นอกจากนี้ชื่อทางภูมิศาสตร์ของชาวอินเดียนเผ่ากวากิวทูล มีความหมายที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่แวดล้อมตัวเขา โดยที่ชื่อเหล่านี้บรรยายรูปร่าง ลักษณะภูมิประเทศ และลักษณะเด่นของพื้นที่ที่เป็นจุดสนใจด้วย เช่น สถานที่ที่มีคลื่นยักษ์ ลม พองคลื่นและกระแสน้ำ หรือความกว้าง ความตื้นของแม่น้ำ หรือแม่น้ำที่กำบังลมก็นำมาใช้ในการตั้งชื่อทางภูมิศาสตร์ด้วย นอกจากนี้สิ่งมีชีวิตต่างๆที่พบในตำนานหรือบุคคลที่อยู่อาศัยในตำนานก็นำมาใช้ในการตั้งชื่อสถานที่ด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตามชาวอินเดียนเผ่ากวากิวทูลไม่นิยมตั้งชื่อภูมิศาสตร์ตามขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และเรื่องผี ในส่วนท้ายของบทความสรุปได้ว่า ชื่อทางภูมิศาสตร์เหล่านี้ได้รับอิทธิพลจากโครงสร้างภาษาด้วย นอกเหนือจากความสนใจทางวัฒนธรรมของคน ซึ่งรูปแบบของชื่อนั้นมักใช้ปัจจัยกำหนดทิศทางหรือ

ตำแหน่งของภูมิภาคโดยประกอบกับคำที่นำมาตั้งชื่อ วิธีการนี้เป็นการกำหนดจำนวนของคำไม่ให้มีจำนวนคำที่มากเกินไปด้วย

งานของโทมัส ธอร์นตัน (Thornton, 1997) เรื่อง *Anthropological Studies of Native American Place Naming* ได้รวบรวมงานวิจัยต่างๆที่ศึกษาชื่อสถานที่ที่เป็นชื่อพื้นเมืองเดิมในสหรัฐอเมริกา งานวิจัยเหล่านี้ได้รับอิทธิพลจากงานวิจัยของฟรานซ โบแอส (Franz Boas) และได้สรุปลักษณะสำคัญของงานวิจัยเหล่านั้นดังนี้

ในการศึกษาชื่อสถานที่ของโครเบอร์ (Kroeber, 1916) โครเบอร์เชื่อว่า การศึกษาชื่อสถานที่เป็นวิธีการที่สำคัญที่สามารถระบุตำแหน่งทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนต่างๆ การอพยพเคลื่อนย้ายถิ่น และยังสามารถแยกพื้นที่ที่เป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรมออกจากพื้นที่รอบนอกได้อีกด้วย

การศึกษาชื่อสถานที่ของวอเตอร์แมน (Waterman, 1922) เรื่อง *The Geographic Names Used by the Indians of the Pacific Coast* แสดงให้เห็นสิ่งที่จำเป็นในการศึกษาชื่อสถานที่ คือ การบันทึกชื่อ การทราบความหมายของชื่อ และการทราบตำแหน่งที่ชัดเจนของชื่อสถานที่นั้นๆ นอกจากนี้วอเตอร์แมนยังได้ตั้งข้อสังเกต 3 ประการในการศึกษาชื่อสถานที่ดังนี้

(1) ชื่อสถานที่เป็นชื่อที่ตั้งมานานตั้งแต่อดีต และบางครั้งความหมายดั้งเดิมของชื่อก็ไม่สามารถสืบทราบได้จากการสอบถามจากผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้น

(2) คนในรุ่นต่อมาอาจไม่ทราบที่มาหรือความเป็นมาของชื่อสถานที่

(3) ชื่อสถานที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงเนื่องมาจากการสร้างคำแบบชาวบ้าน (folk etymologies) ซึ่งวอเตอร์แมนกล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงของชื่อมีลักษณะเป็นสากล โดยอาจเกิดจากปัจจัยทางจิตวิทยา คือ มนุษย์มักยึดติดอยู่กับความหมายของคำและมีแนวโน้มที่จะแทนที่ชื่อเหล่านั้นด้วยคำที่คุ้นเคยหรือมีความหมายโดยใช้คำในภาษาของตน

นอกจากนี้ในการศึกษาชื่อสถานที่ของชาวอินเดียนในบริเวณชายฝั่งแปซิฟิก วอเตอร์แมนได้แสดงให้เห็นว่า ชาวอินเดียนนิยมตั้งชื่อเพื่อใช้เรียกส่วนต่างๆของทิวเขา แม่น้ำ เกาะ และอ่าวเป็นจำนวนมาก แต่ไม่ตั้งชื่อเรียกทิวเขา แม่น้ำ หรือเกาะทั้งเกาะ ตัวอย่างเช่นตั้งชื่อเรียกเนินเขาต่างๆที่อยู่ในบริเวณภูเขา แต่จะไม่ตั้งชื่อเรียกภูเขาภูานั้น เป็นต้น โดยวอเตอร์แมนสรุปว่า ระดับของแนวความคิดในการตั้งชื่อสถานที่นั้นเป็นเรื่องของแต่ละวัฒนธรรมซึ่งวัฒนธรรมที่มีวิวัฒนาการหรือมีการพัฒนาที่สูงก็จะแสดงระดับของแนวความคิดที่สูงตามไปด้วย ข้อสรุปของวอเตอร์แมนถึงแม้ว่าจะไม่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป แต่ก็เป็นการแสดงให้เห็นถึงการตั้งชื่อสถานที่ที่มีความแตกต่างกันไปตามแต่ละวัฒนธรรม

การศึกษาชื่อสถานที่ของโครา ดู บัวส์และเฟรเดอริกา เดอ ลากูนา (Cora Du Bois, 1935 and Frederica de Laguna, 1972) เสนอว่า ชื่อสถานที่ของชนพื้นเมืองและลักษณะทางภูมิศาสตร์เป็นองค์ประกอบสำคัญของวัฒนธรรมที่สามารถให้ข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับภาษา สิ่งแวดล้อม และโลกทัศน์ของชนพื้นเมือง นอกจากนี้ชื่อสถานที่ยังพรรณาลักษณะของสถานที่นั้นๆ บางครั้งยังอ้างถึงเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ และตำนานที่เกิดขึ้นในสถานที่ดังกล่าวด้วย

จากการทบทวนงานวิจัยชื่อสถานที่ในต่างประเทศ จะเห็นได้ว่า ผู้วิจัยมุ่งศึกษาโครงสร้างทางภาษาของชื่อสถานที่ แหล่งที่มาและความหมายของชื่อสถานที่ รวมทั้งแสดงข้อสังเกตต่างๆ ที่สำคัญจากงานวิจัยชื่อสถานที่ด้วย

2.4 ชื่อสถานที่ในประเทศไทย

นอกจากจะมีงานวิจัยที่ศึกษาชื่อสถานที่ในต่างประเทศแล้ว ยังมีผลงานที่ศึกษาชื่อสถานที่ในประเทศไทยด้วย ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นหัวข้อสำคัญๆตามเนื้อหาได้ดังนี้

2.4.1 ผลงานเกี่ยวกับความหมายและที่มาของชื่อหมู่บ้าน

ตัวอย่างงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความหมายและที่มาของชื่อหมู่บ้านที่จะเสนอเป็นลำดับแรก ได้แก่ งานวิจัยของประพนธ์ เรืองณรงค์ (2540: 121 - 142) เรื่อง *ชื่อท้องถิ่นภาคใต้ในภาษามลายู* ได้วิเคราะห์ความหมายและที่มาหรือประวัติความเป็นมาของชื่อท้องถิ่นภาคใต้ในภาษามลายูเป็นหลัก โดยวิเคราะห์ความหมายของชื่อจังหวัดในภาคใต้ รวมทั้งวิเคราะห์ชื่ออำเภอ ตำบล และหมู่บ้านในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ซึ่งชื่อท้องถิ่นในสามจังหวัดนี้มักเป็นภาษามลายู ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ชื่อตำบลและหมู่บ้านในภาษามลายูมีความหมายที่แสดงให้เห็นถึงสภาพสังคมเกษตรกรรมที่ล้อมรอบด้วยธรรมชาติ เช่น ที่ลุ่ม ที่ราบ ภูเขา แม่น้ำ ฯลฯ การดำรงชีวิตของชาวบ้านที่ผูกพันอยู่กับสิ่งแวดล้อม การตั้งชุมชนหรือการเคลื่อนย้ายของชาวบ้านถิ่นอื่นที่มาตั้งชุมชนใหม่ในบริเวณนั้น ท่าเลที่ตั้งของหมู่บ้านที่มีแหล่งทรัพยากรที่สำคัญ รวมทั้งสะท้อนให้เห็นความเชื่อ ความยึดมั่นทางจิตใจของชาวบ้านที่นับถือศาสนาอิสลาม ทั้งยังแสดงให้เห็นถึงระบบอาวุโสและความสุภาพอ่อนน้อมของผู้ที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้น นอกจากนี้ยังทราบถึงลักษณะการใช้ภาษาของชาวบ้านคือ ภาษาไทยถิ่นใต้ และภาษามลายูจากการศึกษาชื่อท้องถิ่นในภาษามลายูนี้

ผลงานของปราณี บานชื่น (2527) เรื่อง *ความหมายและประวัติความเป็นมาของการตั้งชื่อตำบล หมู่บ้านและสถานที่สำคัญต่างๆในเขตจังหวัดเลย* ศึกษาความหมายและประวัติความเป็นมาของการตั้งชื่อหมู่บ้านและสถานที่สำคัญต่างๆในเขตจังหวัดเลย โดยการเก็บข้อมูลจากคำบอกเล่าของชาวบ้านในแต่ละหมู่บ้านแล้วนำมาวิเคราะห์ ซึ่งปราณี บานชื่นสรุปผลการวิเคราะห์ว่า ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเลยมีความหมายที่แสดงให้เห็นสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่นคตินิยม ความเชื่อ ตลอดจนกระแสนิยมหรืออิทธิพลของวัฒนธรรมแต่ละยุคแต่ละสมัย รวมทั้งสะท้อนให้เห็นเชื้อชาติหรือเผ่าพันธุ์ของผู้อาศัยด้วย

2.4.2 งานวิจัยเกี่ยวกับกลวิธีการตั้งชื่อและโครงสร้างของชื่อหมู่บ้าน

ตัวอย่างงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีการตั้งชื่อและโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านที่จะเสนอเป็นลำดับแรก ได้แก่ งานวิจัยของปราณี กุลละวณิชย์ (2535) เรื่อง *ชื่อหมู่บ้านในมณฑลทลกวางสีและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย* ซึ่งศึกษาเปรียบเทียบระหว่างชื่อหมู่บ้านจ้วงใน

มณฑลทวารวดีและชื่อหมู่บ้านใน 4 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย คือ จังหวัดเลย หนองคาย นครพนม และอุดรธานี โดยวิเคราะห์ลักษณะโครงสร้างทางภาษาของชื่อเป็นสำคัญ เพื่อเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของกลวิธีที่ใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านของทั้งจ้วงและไทย ผลการศึกษาสรุปได้ว่า วิธีการตั้งชื่อหมู่บ้านของชนสองกลุ่มที่พูดภาษาตระกูลไทด้วยกันนี้มีความเหมือนกันคือ ลักษณะโครงสร้างทางภาษาใช้ชื่อที่เป็นคำ 2 คำเป็นส่วนใหญ่ มีการใช้คำหลังขยายความหมายของคำข้างหน้า ส่วนชื่อหมู่บ้านที่เป็น 3 คำก็มีลักษณะเช่นเดียวกันคือ คำที่สามบอกทิศทางเป็นส่วนใหญ่ ในประเด็นของการได้รับอิทธิพลทางภาษาที่ปรากฏในชื่อหมู่บ้านนั้น ถึงแม้จะมีการยืมคำจากแหล่งที่ต่างกันคือ จ้วงยืมคำจากจีนกลางตั้ง และไทยยืมคำบาลีสันสกฤต แต่โครงสร้างหลักของชื่อหมู่บ้านในสองท้องถิ่นก็เหมือนกันในแง่ของการเรียงคำ หรือการใช้ประเภทของคำในชื่อในการตั้งชื่อ นอกจากนี้วิธีการตั้งชื่อหมู่บ้านของทั้งสองท้องถิ่นก็มีหลักการที่เหมือนกันคือ ใช้ลักษณะการทำมาหากิน และลักษณะภูมิประเทศในท้องถิ่นเป็นหลักในการเรียกชื่อหมู่บ้านของตน ซึ่งปรากฏในคำแรกของชื่อหมู่บ้านเสมอ แต่ชื่อหมู่บ้านของไทยแสดงการตั้งชื่อที่เบี่ยงเบนไปจากหลักการนี้มากขึ้น เช่น ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า ศรีสุวรรณ วิจิตรพัฒนา ราษฎร์เกษมศรี นิคมศรีวิไล ฯลฯ ซึ่งเป็นชื่อหมู่บ้านใหม่และแสดงให้เห็นวิธีการตั้งชื่อที่แตกต่างไปจากเดิม

งานวิจัยของเจอร์รี เกนีย์ (Gainey, 1984: 1-35) เรื่อง *Toponyms in Eastern and Southeastern Thailand: A Preliminary Study of Village Names in Chonburi, Rayong, Chantaburi and Trat* ได้วิเคราะห์โครงสร้างของชื่อหมู่บ้านใน 4 จังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย คือ จังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด โดยวิเคราะห์โครงสร้างของชื่อหมู่บ้านใน 4 จังหวัด และจัดประเภทองค์ประกอบทางความหมายหรือหน่วยที่มีความหมายที่ปรากฏในชื่อหมู่บ้านออกเป็นหมวดๆ รวมทั้งวิเคราะห์โครงสร้างของชื่อที่เกิดร่วมกันในองค์ประกอบเหล่านี้ เหตุผลที่เกนีย์เลือกพื้นที่ 4 จังหวัดนี้ เนื่องจากมีความหลากหลายทางภูมิศาสตร์ คือมีพื้นที่ทั้งที่เป็นชายหาด พื้นที่ลุ่ม ภูเขาและพื้นที่ป่า รวมทั้งยังมีความหลากหลายทางภาษาคือ มีทั้งภาษาถิ่นและภาษาอื่นๆ เช่น ภาษาลาวและภาษาเขมร เป็นต้น ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ชื่อหมู่บ้านสามารถจำแนกออกเป็น 4 ประเภทคือ

- 1.) Geographical features แบ่งได้เป็น 6 กลุ่มย่อยคือ ลักษณะของพื้นที่เป็นแหล่งน้ำ พื้นที่ที่มีน้ำล้อมรอบ พื้นที่ที่มีระดับความสูง พื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูก ใช้เป็นช่องทางเดินและบอกลักษณะของดิน
- 2.) Non-geographical features แบ่งเป็น 3 กลุ่มย่อยคือ บอกชื่อพืชหรือสัตว์ บอกถึงสถานที่ที่มนุษย์สร้างขึ้น และบอกถึงกลุ่มคนชาติต่างๆ
- 3.) Locative or Directional features บอกทิศทางหรือลักษณะพื้นที่
- 4.) Descriptive features บอกขนาดหรือลักษณะของพื้นที่

นอกจากนี้ชื่อหมู่บ้านใน 4 จังหวัดดังกล่าวยังสืบทราบถึงตำนานพื้นบ้านหรือชื่อของเมืองโบราณที่พบในงานวรรณกรรมด้วยเช่น นิราศเมืองแกลง เมืองพระรถ เมืองมโหสถ เป็นต้น ในส่วนท้ายของงานวิจัย เกนีย์สรุปว่า การศึกษาชื่อหมู่บ้านในพื้นที่ต่างๆนอกจากศึกษาถึงองค์ประกอบ

ทางความหมายที่นำมาใช้ในการศึกษาการตั้งชื่อหมู่บ้านแล้ว ยังสามารถศึกษาบทบาทของปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจด้วย อย่างไรก็ตามก็เกิดกรณีได้พบปัญหาในขณะทำวิจัยครั้งนี้คือ ไม่มีชื่อหมู่บ้านในบางตำบลของบางจังหวัด และความคลาดเคลื่อนของชื่อหมู่บ้านจากการบันทึกของหน่วยราชการ เป็นต้น

งานวิจัยของอิงอร สุพันธ์วิชและอาณัติ หมานสนธิ (ไม่ระบุปีที่พิมพ์) เรื่อง **ชื่อบ้านใน 4 จังหวัดภาคใต้: ยะลา ปัตตานี นราธิวาส สตูล** ได้ศึกษาลักษณะการตั้งชื่อหมู่บ้านและความหมายของชื่อหมู่บ้านใน 4 จังหวัดภาคใต้ คือยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล โดยรวบรวมชื่อหมู่บ้านจาก 4 จังหวัดภาคใต้จำนวน 2,575 ชื่อมาวิเคราะห์และจำแนกออกเป็น 3 ลักษณะคือ ชื่อบ้านที่เป็นภาษาไทย ชื่อบ้านที่เป็นภาษามลายู ชื่อบ้านที่เป็นภาษามลายูและภาษาไทย ผลการศึกษารูปได้ว่า มีการตั้งชื่อบ้านเป็นภาษามลายูมากกว่าภาษาไทยคือ พบร้อยละ 66 รวมทั้งยังพบชื่อบ้านที่เป็นคำผสมระหว่างมลายูกับไทย หรือมลายูกับภาษาอื่นๆ เช่นภาษาอาหรับ ภาษาจีน และภาษาอังกฤษ แต่พบเป็นจำนวนน้อยมาก ผลการวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านที่เป็นภาษาไทยนั้น ผู้วิจัยจำแนกออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

(1) ชื่อภาษาไทยเลียนเสียงชื่อท้องถิ่น ชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้เป็นการตั้งชื่อที่ไม่คำนึงถึงความหมายของคำในภาษามลายูหรือชื่อท้องถิ่นที่ชาวบ้านเรียก แต่ให้ความสำคัญกับเสียงที่ได้ยินมากกว่าและปรับเสียงที่ได้ยินนั้นให้เข้ากับเสียงไทยๆ ทำให้ความหมายของชื่อในภาษามลายูต่างจากความหมายของชื่อในภาษาไทย

(2) ชื่อภาษาไทยและชื่อท้องถิ่นมีความหมายต่างกัน ชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้เป็นการตั้งชื่อที่ไม่คำนึงถึงความหมายเดิมของชื่อท้องถิ่น หรือตัดคำจากชื่อท้องถิ่นมาเพียงบางส่วนในการตั้งชื่อหมู่บ้าน

(3) ชื่อภาษาไทยและชื่อท้องถิ่นมีความหมายเหมือนกัน คือตั้งชื่อหมู่บ้านที่เป็นภาษาไทยให้ตรงกับความหมายเดิมของชื่อท้องถิ่น ซึ่งพบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้มากกว่าสอง ลักษณะแรกที่กล่าวมา

ส่วนชื่อหมู่บ้านที่เป็นภาษามลายูนั้นผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือภาษามลายูคำเดียว เป็นชื่อหมู่บ้านที่แสดงถึงต้นไม้ สัตว์ คนและสภาพทางภูมิศาสตร์ เช่นหนอง ห้วย โคน เป็นต้น และภาษามลายูผสม อาจเป็นภาษามลายูกับมลายูหรือคำในภาษาอื่นๆ ชื่อหมู่บ้านที่เป็นภาษามลายูผสมนี้ส่วนใหญ่เป็นคำผสม 2 คำ และพบคำผสม 3 คำบ้าง โดยมีคำเดียวเป็นตัวตั้งนำมาผสมกับคำอื่นๆที่มักเป็นชื่อต้นไม้ คน และสัตว์ ส่วนชื่อหมู่บ้านที่เป็นภาษามลายูและภาษาไทยนั้น แบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะคือ คำผสมมลายู-ไทย ส่วนใหญ่เป็นคำมลายูกับคำไทยที่บอกลักษณะต่างๆหรือทิศทาง เช่น ใหญ่ กลาง ใหม่ ซ้าย ขวา ใต้ เหนือ เป็นต้น และคำผสมไทยมลายู คำไทยมักแสดงสภาพภูมิศาสตร์ผสมกับคำมลายูที่มีความหมายเป็นชื่อต้นไม้ คน สัตว์ และอื่นๆ ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า สิ่งที่นิยมนำมาใช้ในการตั้งชื่อบ้านมากที่สุดคือ ต้นไม้ และทั้ง 4 จังหวัดพบการตั้งชื่อลักษณะนี้มาก

2.4.3 งานวิจัยเกี่ยวกับลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่สะท้อนจากชื่อหมู่บ้าน

งานวิจัยของรุ่งอรุณ ชีมชุนหเสถียรและมะลิวัลย์ บุรณพัฒนา (2537) เรื่อง *ชื่อหมู่บ้านในอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม* ได้ศึกษาลักษณะความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม ประเพณีและสภาพภูมิศาสตร์ที่ปรากฏในชื่อหมู่บ้านในอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม นอกเหนือจากการศึกษาลักษณะการตั้งชื่อหมู่บ้าน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ชื่อหมู่บ้านสะท้อนให้เห็นลักษณะด้าน ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และสังคมวัฒนธรรมของอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ซึ่งลักษณะต่างๆทางวัฒนธรรมที่ปรากฏจากชื่อหมู่บ้าน สามารถจำแนกได้ 6 ประการดังนี้

(1) วัฒนธรรมการเลือกทำเลที่ตั้งหมู่บ้าน โดยวิเคราะห์จากการที่คนไทยโบราณมักเลือกทำเลที่ตั้งของบ้านบริเวณป่าที่เป็นไม้เนื้ออ่อน ดังนั้นชื่อหมู่บ้านมักจะปรากฏชื่อของต้นไม้ที่อยู่ด้วยเสมอ และชื่อของต้นไม้ก็มีความสำคัญในการบ่งชี้ทำเลที่ตั้งของหมู่บ้านในลักษณะต่างๆ เช่น ชื่อต้นไม้ขนาดใหญ่ ชื่อต้นไม้ที่มีลักษณะแปลกหรือพิเศษกว่าต้นไม้อื่นๆในบริเวณนั้น และชื่อต้นไม้ที่มีจำนวนมากในบริเวณนั้นสามารถบอกให้ทราบถึงตำแหน่งที่ตั้งของหมู่บ้านอย่างชัดเจน

(2) วัฒนธรรมการเกษตร โดยวิเคราะห์จากชื่อของหมู่บ้านที่ประกอบด้วยคำว่า นา และ สวน เป็นจำนวนมาก และเป็นองค์ประกอบหลักในการตั้งชื่อหมู่บ้าน จึงแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า คนที่อาศัยอยู่ในอำเภอท่าอุเทนจะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก

(3) วัฒนธรรมน้ำ โดยวิเคราะห์จากชื่อของหมู่บ้านที่ประกอบด้วยคำว่า หนอง กุด คำ วัง และท่า เป็นจำนวนมาก และเป็นองค์ประกอบหลักในการตั้งชื่อหมู่บ้าน ประกอบกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของชาวบ้านในอำเภอนี้ จึงแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า แหล่งน้ำมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของผู้ที่อาศัยอยู่ในอำเภอท่าอุเทนเป็นอย่างมาก

(4) วัฒนธรรมการดำรงชีวิต สะท้อนจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งบอกลักษณะการทำมาหากินหรือบอกอาชีพต่างๆ เช่น ทำนา ทำสวน เป็นต้น

(5) วัฒนธรรมเครือญาติ โดยสะท้อนจากชื่อของหมู่บ้านที่ปรากฏคำว่า เหนือ น้อย ใหญ่ กลาง แสดงให้เห็นถึงการขยายตัวของชุมชนจากพื้นที่เดิมไปสู่พื้นที่ใหม่ในบริเวณใกล้เคียงอย่างชัดเจนเนื่องจากชุมชนเดิมมีประชากรเพิ่มมากขึ้น ที่นาเสื่อมคุณภาพลงซึ่งส่งผลต่อการให้ผลผลิต หรือแหล่งน้ำมีความอุดมสมบูรณ์ลดลง เป็นต้น ผู้คนในหมู่บ้านจึงหาพื้นที่ใหม่ที่มีความอุดมสมบูรณ์กว่า ทำให้มีการตั้งบ้านเรือนเป็นชุมชนขึ้นมาใหม่ แต่ก็ยังมีความสัมพันธ์กับชุมชนดั้งเดิมของตนอยู่ ประเพณีที่รองรับวัฒนธรรมเครือญาติอย่างชัดเจน เช่น การลงแขกเป็นการแสดงการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของผู้คนในชุมชนเดิมและชุมชนใหม่ หรือประเพณีการเลี้ยงผีปู่ตา ผีปู่ตาคือ ผีบรรพบุรุษรุ่นแรกที่นำลูกหลานมาตั้งถิ่นฐาน ครั้นล่วงลับไปแล้วก็กลายเป็นผีคุ้มครองหมู่บ้านและลูกหลานให้อยู่เย็นเป็นสุข และประเพณีนี้ก็เป็นประเพณีที่ทำให้ชาวบ้านในชุมชนเดิมและชาวบ้านในชุมชนใหม่ตระหนักว่า มีบรรพบุรุษร่วมกันหรือเคารพนับถือบรรพบุรุษเดียวกัน

(6) วัฒนธรรมความเชื่อ ซึ่งสะท้อนจากความหมายที่เป็นสิริมงคลของคำที่นำมาใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้าน โดยที่มีความเชื่อว่า ความหมายที่เป็นมงคลเหล่านี้ จะส่งผลต่อผู้อาศัยให้มีลักษณะเช่นเดียวกับความหมายของชื่อ

2.5 การเปลี่ยนแปลงของภาษาที่เกี่ยวข้องกับสังคม

เนื่องจากผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ที่จะวิเคราะห์สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงของชื่อหมู่บ้านซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับอิทธิพลของสังคมต่อการเปลี่ยนแปลงของภาษา จึงได้ทบทวนงานที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุและลักษณะการเปลี่ยนแปลงของภาษาในสังคมด้วย เพื่อทราบแนวทางที่มีผู้ศึกษาไว้ ผู้วิจัยได้จำแนกเนื้อหาของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องออกเป็นหัวข้อสำคัญๆ ดังนี้

2.5.1 การยืมคำ

งานวิจัยที่ศึกษาการยืมคำจากภาษาอื่นปรากฏเป็นจำนวนมาก ในการทบทวนครั้งนี้ ผู้วิจัยจะเสนอผลงานที่ศึกษาการยืมคำจากภาษาต่างประเทศที่ปรากฏในภาษาไทยเท่านั้น อันได้แก่ งานวิจัยของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2525) เรื่อง *ลักษณะของการยืมภาษาและวัฒนธรรมต่างประเทศที่ปรากฏในภาษาไทย* ได้ศึกษารูปแบบของการยืมภาษาซึ่งเกิดจากการรับวัฒนธรรมต่างประเทศเข้ามาในไทย และสาเหตุหรือปัจจัยที่ทำให้เกิดการยืมภาษาซึ่งมุ่งศึกษาคำยืมจากภาษาอังกฤษที่ใช้ในภาษาไทย เนื่องจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาของชนชาติตะวันตกที่มีอิทธิพลต่อภาษาไทยและคนไทยมากที่สุด และคนที่พูดภาษาไทยกับคนที่พูดภาษาอังกฤษมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด รวมทั้งข้อมูลที่แสดงการยืมภาษาอังกฤษนั้นหาได้ง่ายจากหนังสือพิมพ์และการสนทนาทั่วไป วิธีการวิเคราะห์ คือการนำคำในภาษาไทยจำนวนหนึ่งที่เป็นคำยืมจากภาษาอังกฤษมาวิเคราะห์ลักษณะต่างๆ ของการยืมคำที่มีส่วนสัมพันธ์กับการรับวัฒนธรรมเข้ามาด้วย และสาเหตุของการยืมคำ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า พบลักษณะต่างๆ ของการยืมคำ ดังนี้

(1) คำยืม (loan-words) มีลักษณะทางเสียงใกล้เคียงกับศัพท์เดิม เช่น คำว่า เชียร์ ลิปสติค โซดา ฟุตบอล คอมพิวเตอร์ เป็นต้น เห็นได้ชัดเจนนว่า คำเหล่านี้เป็นคำที่มาจากภาษาอังกฤษ

(2) คำยืมปน (loan blends) เป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำไทยเป็นคำแรกที่มีความหมายทั่วไป และคำยืมจากภาษาอังกฤษเป็นคำขยายให้มีความหมายเฉพาะมากขึ้น สำหรับผู้มีการศึกษาสูงมักจะใช้คำยืมเดี่ยว ๆ มากกว่าที่จะใช้คู่กับคำไทย ตัวอย่างคำยืมปน เช่น งานปาร์ตี้ รถบัส เสื้อเชิ้ต กางเกงยีน เป็นต้น

(3) คำยืมแปล (loan translaticn) เป็นคำที่สร้างขึ้นจากการผสมคำโดยยืมความหมายจากศัพท์เดิม เพื่อใช้เรียกสิ่งของหรือความคิดที่รับมาจากภาษาอังกฤษ ตัวอย่างเช่น แกะดำ (black sheep) จุดยืน (standpoint) โทรทัศน์ (television) บาทวิถี (foot-path) เป็นต้น

(4) การลากรูปให้เข้ากับคำ (folk etymology) เป็นคำยืมที่มีการแปลงเสียงของคำเดิมให้เข้ากับคำในภาษาไทยที่มีความหมาย เช่น ซีเรียส (serious) ตะแล็บแก๊ป (telegraph) ยากาเรต (cigarette) เป็นต้น

(5) การสร้างคำใหม่ (word building) เป็นการสร้างคำขึ้นใหม่โดยไม่คำนึงถึงความหมายของแต่ละหน่วยคำในภาษาเดิมเพื่อใช้เรียกสิ่งของหรือความคิดที่รับมาจากต่างประเทศ เช่น วารสาร (journal) นโยบาย (policy) ตู้เย็น (refrigerator) เป็นต้น

(6) การแทนที่ (substitution) เป็นการใช้คำจากภาษาต่างประเทศแทนที่คำที่มีอยู่แล้วในภาษาไทย เช่น บอส (boss) แทนที่คำว่า นาย หรือนายจ้าง ออฟฟิส (office) แทนที่คำว่า ที่ทำงาน เฟอร์นิเจอร์ (furniture) แทนที่คำว่า เครื่องเรือน เป็นต้น

ส่วนสาเหตุและปัจจัยที่ทำให้เกิดการรับภาษาและวัฒนธรรมต่างประเทศในภาษาไทยนั้น มีดังนี้คือ ความสอดคล้องกันระหว่างวัฒนธรรมของผู้ให้กับวัฒนธรรมของผู้รับ ซึ่งความสอดคล้องกันนี้ประกอบด้วยความเข้าถึงได้ ความพอใจ และความคุ้นเคยในแง่ของการรับวัฒนธรรมเข้ามา ดังนั้นคำยืมและคำยืมปนซึ่งเป็นคำที่แสดงถึงสิ่งที่ยืมมาเป็นวัตถุที่เป็นรูปธรรมทั้งสิ้น จึงเข้าถึงง่ายกว่า ให้ความพอใจและความคุ้นเคยกับคนไทยได้มากกว่าคำยืมในลักษณะอื่น ๆ ซึ่งส่วนมากแสดงถึงสิ่งที่เป็นนามธรรม ปัจจัยอีกประการหนึ่งคือ การต่อต้านวัฒนธรรมต่างชาติ ซึ่งในภาษาไทยถึงแม้จะมีการบัญญัติศัพท์ขึ้นใหม่เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้คำต่างชาติ แต่คนไทยไม่จริงใจต่อการต่อต้านวัฒนธรรมต่างชาติ จึงมีการใช้คำยืมในภาษาต่างประเทศกันอย่างอิสระ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการยืมคำจากภาษาต่างประเทศที่น่าสนใจอีกชิ้นหนึ่ง คือ งานวิจัยของพงษ์ศรี เลขะวัฒนะ (2528) เรื่อง อิทธิพลภาษาต่างประเทศในภาษาไทย ได้ศึกษาผลกระทบของความสัมพันธ์ระหว่างชาติต่อภาษา การยืมคำในภาษาไทยในแง่ของแหล่งคำยืม ประเภทของคำยืมและทัศนคติต่อคำยืม รวมทั้งศึกษาอิทธิพลของภาษาต่างประเทศต่อกลไกของภาษาไทยในด้านต่างๆ ผลการศึกษามีลักษณะดังนี้ พงษ์ศรีได้กล่าวถึงผลกระทบของความสัมพันธ์ระหว่างชาติต่อภาษา คือการเปลี่ยนแปลงของภาษา โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงด้านคำศัพท์ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนที่สุดเนื่องจากมีความจำเป็นที่จะต้องมีการเรียกสิ่งใหม่หรือความคิดใหม่เมื่อมีการติดต่อสื่อสารกันจึงมีการยืมคำจากภาษานั้น หรือสร้างคำขึ้นใหม่ หรือใช้คำที่มีอยู่แล้วในความหมายใหม่เพื่อใช้เรียกสิ่งของหรือความคิดใหม่ นอกจากการยืมคำจากภาษาอื่นจะเกิดขึ้นเมื่อมีการติดต่อกันระหว่างผู้ใช้ภาษาแล้ว นักแปลและนักเขียนก็มีบทบาทสำคัญต่อการยืมคำโดยเฉพาะเมื่อต้องการเขียนหรือแปลเรื่องราว ความเชื่อและแนวคิดของต่างชาติ ซึ่งปัจจัยทั้ง 2 ประการของการยืมคำก็มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของภาษาเดิม แต่ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์และทัศนคติของคนในกลุ่มนั้นที่มีต่อกันและต่อภาษา

ส่วนในเรื่องของการยืมคำในด้านของแหล่งคำยืม พงษ์ศรีได้สำรวจคำในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2493 โดยนับจำนวนคำที่เริ่มด้วยอักษร ค ช น ฟ ภ และ ส มีคำรวมกัน 2,965 คำ เป็นคำยืมร้อยละ 45.84 โดยพบคำยืมจากภาษาบาลีและสันสกฤตเป็นจำนวนมากที่สุด และพบคำยืมจากภาษาอังกฤษเป็นจำนวนน้อย คำยืมจากภาษาบาลีและสันสกฤตที่ปรากฏในภาษาไทยเป็นจำนวนมากนั้น เนื่องมาจากการเข้ามาพร้อมกับพุทธศาสนาและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์ เช่น ทัศนคติ ค่านิยม การศึกษา และวิถีชีวิตที่มีความสัมพันธ์กับศาสนาทั้งสิ้น เช่นคำว่า ทุกข์ สุข ชาติ โลก เหตุ ผล และคำเหล่านี้ก็ได้เป็นส่วนหนึ่งของภาษาไทยจนไม่มีความเป็นต่างชาติเหลืออยู่ นอกจากนี้พงษ์ศรีก็ได้สำรวจคำในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ใน 6 หมวดอักษรเดิม ปรากฏว่าคำยืมจากภาษาอังกฤษปรากฏเพิ่มเป็นจำนวนมากที่สุด ส่วนคำยืมจากภาษาบาลีและสันสกฤตปรากฏเป็นอันดับรองลงมา ทั้งนี้เนื่องจาก

ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และวิทยาการสมัยใหม่ของชาติตะวันตก และคนไทยได้มีการติดต่อกับชนชาติที่ใช้ภาษาอังกฤษในด้านต่างๆและแขนงวิชาต่างๆอย่างกว้างขวาง จึงทำให้มีการยืมคำจากภาษาอังกฤษมากขึ้นกว่าแต่ก่อน ตัวอย่างเช่นในด้านการเมืองและวิทยาศาสตร์ปรากฏคำยืมในภาษาอังกฤษ อาทิ คอมมิวนิสต์ ฟาสซิสต์ โปกัส ฟิสิกส์ เป็นต้น และการจำแนกประเภทของคำยืมนั้นสามารถจำแนกตามแหล่งที่มาของคำ ตามสาขาวิชา หรืออาจจำแนกตามหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำก็ได้ เช่นนาม กริยา คุณศัพท์ เป็นต้น ส่วนทัศนคติของผู้ใช้ภาษาไทยนั้นก็มิผลต่อการยืมคำและจำนวนคำได้เช่นกัน ตัวอย่างเช่นคำยืมจากภาษาอังกฤษ ในปัจจุบันผู้ที่มีความรู้ภาษาอังกฤษมากก็พยายามที่จะรักษาเค้าเดิมของภาษาไว้ จึงทำให้คำยืมยังคงความเป็นต่างชาติไว้มาก ซึ่งต่างจากคำยืมจากภาษาอังกฤษในสมัยก่อนที่มีการเปลี่ยนเสียงให้สัมพันธ์กับระบบเสียงในภาษาไทย เช่น ก๊อ ก๊ป ดัน เป็บ ไอศกรีม เป็นต้น นอกจากนี้ทัศนคติที่ว่าไม่ควรใช้คำไทยปนกับคำต่างประเทศก็มีผลต่อการยืมคำได้เช่นกัน จึงทำให้มีคำประเภทแปลความหรือถอดความเพิ่มมากขึ้น ตัวอย่างเช่น นิทรรศการ (exhibition) สารานุกรม (encyclopaedia) ความเครียด (stress) เป็นต้น

ส่วนเรื่องอิทธิพลของภาษาต่างประเทศที่มีต่อกลไกของภาษาไทยนั้น พงษ์ศรีได้จำแนกผลกระทบที่มีต่อโครงสร้างกลุ่มคำและต่อระบบของภาษาดังนี้ ผลกระทบต่อโครงสร้างของกลุ่มคำ คือคำไทยมีโครงสร้างที่ประกอบด้วยคำหลักตามด้วยคำขยาย แต่เมื่อมีการยืมคำจากภาษาบาลีและสันสกฤตซึ่งมีโครงสร้างที่ประกอบด้วยคำขยายนำหน้าคำหลัก โครงสร้างของกลุ่มคำในภาษาไทยจึงเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่น *เบญจศีล สมุทรเจดีย์ คิมหันตฤดู* เป็นต้น นอกจากนี้คำยืมจากภาษาอังกฤษก็มีผลต่อโครงสร้างของกลุ่มคำในภาษาไทยด้วยเช่นกัน โดยที่พงษ์ศรีได้สำรวจการเรียงคำของชื่อโรงแรมและสำนักงานท่องเที่ยวจำนวนหนึ่งเพื่อดูแนวโน้มการใช้คำไทย คำยืม และรูปแบบของการเรียงคำ ผลปรากฏว่ามีการใช้คำต่างประเทศมากและการเรียงคำก็นิยมแบบเทศมากกว่าแบบไทย คือการเรียงคำแบบคำขยายนำหน้าคำหลัก เช่น นิวแดงทัวร์ ไทยแพนการท่องเที่ยว เป็นต้น

ส่วนผลกระทบต่อระบบของภาษานั้น พงษ์ศรีได้ยกตัวอย่างผลกระทบต่อการเรียงคำแบบไทย คือประกอบด้วยคำหลักตามด้วยคำขยาย หากคำขยายเป็นคำบอกจำนวนก็ต้องใช้ลักษณนามปรากฏตามด้วย แต่ในงานเขียนบางประเภทที่ต้องการประหยัดคำจึงใช้การเรียงคำแบบเทศที่กระชับและกระตัดรัดกว่าการเรียงคำแบบไทย จึงไม่ปรากฏการใช้ลักษณนามตามหลังคำบอกจำนวน เช่น สีตรูณี สามชาย สามรางวัลจากเกียรติยศจากสามสถาบันอันทรงเกียรติ เป็นต้น หรือผลกระทบที่มีต่อระบบเสียงในภาษาไทย ดังเช่นเมื่อผู้ใช้ภาษาต้องการถ่ายทอดคำยืมให้ตรงกับคำต้นแบบ ก็อาจทำให้ระบบเสียงของภาษาไทยเปลี่ยนไปได้ ตัวอย่างเช่นการออกเสียง ส ท้ายคำในคำว่า เทนนิส หรือเสียง ล ในคำว่า ค็อกเทล หรือพยัญชนะควบ พร ในคำว่า ฟรี เห็นได้ว่าปรากฏพยัญชนะควบกล้ำและพยัญชนะท้ายคำเพิ่มขึ้น ซึ่งอันที่จริงก็เป็นการใช้เสียงในระบบที่มีอยู่แล้ว แต่ปรากฏในตำแหน่งที่แตกต่างออกไปจากเดิม ส่วนการยืมคำจากภาษาบาลีและสันสกฤตจะมีการแปลงเสียงให้เข้ากับระบบเสียงในภาษาไทยโดยไม่รักษาเสียงของต้นแบบไว้ซึ่งต่างจากการยืมคำจากภาษาอังกฤษ

นอกจากจะมีงานวิจัยที่ศึกษาคำยืมจากภาษาอังกฤษที่นำมาใช้ในภาษาไทยอันเกิดจากการรับวัฒนธรรมเข้ามาในประเทศไทยแล้ว ยังมีการศึกษาคำยืมจากภาษาฝรั่งเศสในภาษาไทยด้วย ได้แก่งานวิจัยของแพรวโพยม บุญยะผลึก (2538) เรื่อง *คำยืมจากภาษาฝรั่งเศสในภาษาไทยปัจจุบัน* ได้ศึกษาคำยืมจากภาษาฝรั่งเศสในภาษาไทยปัจจุบัน โดยศึกษาลักษณะและวิธีการยืมคำจากภาษาฝรั่งเศสในศาสตร์สาขาต่างๆในภาษาไทย เพื่อชี้ให้เห็นอิทธิพลของภาษาฝรั่งเศสที่มีต่อความคิดและการดำเนินชีวิตของไทย ศึกษาการดัดแปลงเสียงคำยืม วิธีการเขียนตัวสะกดคำยืมด้วยอักษรวิธีไทย การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำยืม รวมทั้งศึกษาทัศนคติของคนไทยที่มีต่อคำยืมจากภาษาฝรั่งเศส ผลการศึกษามีลักษณะดังนี้

แพรวโพยมรวบรวมคำยืมจากภาษาฝรั่งเศสที่มีการเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยอักษรวิธีไทยในแหล่งข้อมูลระหว่างปีพ.ศ. 2500 - พ.ศ. 2537 พบว่ามีคำยืมจากภาษาฝรั่งเศส 709 คำ มีเนื้อหาครอบคลุมศาสตร์สาขาต่างๆ 28 สาขา และเรื่องเบ็ดเตล็ดอีก 1 กลุ่ม ซึ่งพบปริมาณคำยืมในหมวดอาหารและสุรามากที่สุด รองลงมาคือหมวดศิลปะและหมวดสังคมศาสตร์ จากปริมาณคำยืมใน 3 หมวดดังกล่าวสามารถสะท้อนให้เห็นอิทธิพลของวัฒนธรรมฝรั่งเศสที่มีต่อสังคมไทย ทั้งในด้านพฤติกรรมกรับประทานอาหารและด้านความคิดเกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์และสังคมศาสตร์ เช่น กฎหมาย การเมือง การปกครอง ฯลฯ ได้เป็นอย่างดี คำยืมจากภาษาฝรั่งเศส 709 คำนี้สามารถจำแนกตามประเภทของการยืมได้ดังนี้

(1) จำแนกตามวิธีการยืม โดยพบคำยืมจากภาษาฝรั่งเศสตามวิธีการยืมแบบทับศัพท์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 84.20 รองลงมาคือ การยืมแปล การยืมแปลประสมคำทับศัพท์ การบัญญัติศัพท์ใหม่ ส่วนวิธีการลากเข้าหาแนวเทียบพบเพียงคำเดียว คือ ตูร์เดอลาว ซึ่งสร้างคำเลียนแบบตูร์เดอฟรองซ์ เป็นต้น

(2) จำแนกตามองค์ประกอบของภาษา พบประเภทเดียวคือ การยืมศัพท์ ไม่พบว่า มีการยืมเสียงหรือไวยากรณ์

(3) จำแนกตามชนิดของคำทางไวยากรณ์ พบคำยืมจากภาษาฝรั่งเศสที่เป็นคำนามมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 86.31 รองลงมาพบคำคุณศัพท์ คำกริยา คำบุพบทตามลำดับ

ส่วนในเรื่องของการดัดแปลงเสียงคำยืมตั้งแต่ระดับหน่วยเสียง ระดับหน่วยเสียงซ้อนถึงระดับพยางค์ สามารถสรุปได้ดังนี้

ในระดับหน่วยเสียง หน่วยเสียงในภาษาไทยคือทั้งสระและพยัญชนะที่มีลักษณะตัดเทียมหรือใกล้เคียงกับหน่วยเสียงในภาษาฝรั่งเศสสามารถใช้ทดแทนเสียงฝรั่งเศสในคำยืมได้ ส่วนอุปสรรคในการใช้หน่วยเสียงในภาษาไทยแทนหน่วยเสียงฝรั่งเศสคือ การนำหน่วยเสียงหรือการแจกแจงหน่วยเสียงที่แตกต่างกันใน 2 ภาษาซึ่งมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคำฝรั่งเศสเมื่อเป็นคำยืมแล้วมากที่สุด เช่น การแจกแจงหน่วยเสียงพยัญชนะควบในกลุ่มพยัญชนะต้น ภาษาไทยใช้การเติมเสียงสระในตำแหน่งพยัญชนะต้นเพื่อลดปริมาณของพยัญชนะควบลง เช่นถ้าพยัญชนะควบหน่วยที่สองของกลุ่มในภาษาฝรั่งเศสเป็น /j-/ หรือ /w-/ นำหน้าสระ a จะมีการดัดแปลงอรรถสระฝรั่งเศสให้เป็นสระไทยที่ใกล้เคียง คือเกิดสระซ้อนกันรวมเป็นสระประสมในภาษาไทยและไม่ก่อให้เกิดพยางค์ใหม่

เช่น /dja/ ในภาษาฝรั่งเศส > /dia/ ในภาษาไทย หรือ /nwa/ ในภาษาฝรั่งเศส > /nua/ ในภาษาไทย เป็นต้น

ในระดับหน่วยเสียงซ้อน การลงน้ำหนักในภาษาฝรั่งเศสและในภาษาไทยนั้นเป็นการลงน้ำหนักประเภทตายตัวในตำแหน่งพยางค์สุดท้ายของคำ ซึ่งทำให้ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการลงน้ำหนัก อย่างไรก็ตามภาษาไทยเป็นภาษาที่มีวรรณยุกต์จึงมีการดัดแปลงคำยืมจากภาษาฝรั่งเศสให้สอดคล้องกับระบบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทย การกลมกลืนคำยืมในด้านหน่วยเสียงวรรณยุกต์นี้เป็นไปอย่างสมบูรณ์เนื่องจากการลงน้ำหนักในทั้ง 2 ภาษามีลักษณะเช่นเดียวกัน

ในระดับพยางค์ โครงสร้างพยางค์ในภาษาฝรั่งเศสมีความแตกต่างจากโครงสร้างพยางค์ในภาษาไทยมาก ดังนั้นเมื่อยืมคำจากภาษาฝรั่งเศสเข้ามาใช้ในภาษาไทยจึงมีการดัดแปลงเสียงคำยืมให้เป็นเสียงในภาษาไทย องค์ประกอบในโครงสร้างพยางค์จึงมีลักษณะเป็นภาษาไทยอย่างแท้จริงคือหน่วยเสียงพยัญชนะต้นอาจมีได้หนึ่งหน่วยเสียงหรืออย่างมากไม่เกิน 2 หน่วยเสียง ในขณะที่หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษาฝรั่งเศสมีได้ถึง 3 หน่วยเสียง ส่วนหน่วยเสียงสระ เช่นหน่วยเสียงสระสั้นในภาษาไทยไม่สามารถปรากฏอยู่ท้ายพยางค์โดยไม่มีหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายได้ซึ่งต่างจากหน่วยเสียงสระยาวที่สามารถปรากฏอยู่ท้ายพยางค์ได้โดยไม่มีหน่วยเสียงพยัญชนะท้าย นอกจากนี้แต่ละพยางค์ที่มีการดัดแปลงเสียงต้องมีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ประกอบด้วยเสมอ ตัวอย่างเช่นคำว่า *Louis* มีโครงสร้างพยางค์คือ CCV แต่เมื่อนำเข้ามาใช้ในภาษาไทยมีการดัดแปลงเสียงให้สัมพันธ์กับโครงสร้างพยางค์ในภาษาไทยคือ หลุยส์ มีโครงสร้างพยางค์คือ CVC หรือคำว่า *clair* มีโครงสร้างพยางค์คือ CCVC แต่เมื่อนำเข้ามาใช้ในภาษาไทยมีการดัดแปลงเสียงให้สัมพันธ์กับโครงสร้างพยางค์ในภาษาไทย คือ แคลร์ มีโครงสร้างพยางค์คือ CCV^T เป็นต้น

ในเรื่องของการเขียนตัวสะกดคำยืมทับศัพท์ในภาษาฝรั่งเศสด้วยอักษรวิธีไทยนั้นปรากฏในลักษณะกึ่งถ่ายเสียง กึ่งถอดตัวอักษรปนอยู่ในการเขียนคำทับศัพท์คำเดียว ถึงแม้ว่าทางการจะได้ออกหลักเกณฑ์การทับศัพท์ โดยมีจุดประสงค์ให้อักษรวิธีไทยที่มีลักษณะตรงหรือใกล้เคียงเขียนแทนตัวอักษรฝรั่งเศสและเสียงฝรั่งเศสไปพร้อม ๆ กัน แต่ในความเป็นจริงแล้วหน่วยอักษรทั้งในภาษาฝรั่งเศสและภาษาไทยไม่มีค่าเท่ากับสัทอักษร ดังนั้นจึงไม่สามารถใช้หน่วยอักษรของภาษาหนึ่งไปทดแทนทั้งหน่วยอักษรและหน่วยเสียงของอีกภาษาหนึ่งไปพร้อม ๆ กัน แต่อย่างไรก็ตามมีความพยายามที่จะแยกวิธีการถ่ายเสียงออกจากวิธีการถอดอักษรในการเขียนตัวสะกดคำยืมทับศัพท์จากภาษาฝรั่งเศสด้วยอักษรวิธีไทย เนื่องจากไม่ต้องการให้มีวิธีการในการเขียนตัวสะกดของ 2 วิธีประสมกัน เพราะตัวอักษรแต่ละตัวไม่สามารถแทนเสียงได้อย่างถูกต้องในหน่วยเสียงของอีกภาษาหนึ่ง

ส่วนการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำยืม แพรวโปยมได้นำความหมายของคำฝรั่งเศสและความหมายของคำยืมมาเปรียบเทียบกันเพื่อศึกษาความแตกต่างในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพของความหมาย ความแตกต่างในเชิงปริมาณ เช่นเดิมเป็นคำหลายความหมาย แต่กลายเป็นคำความหมายเดียวในภาษาไทยเนื่องมาจากความหมายแคบลง ส่วนความแตกต่างเชิงคุณภาพ เช่นคำที่มีจำนวนความหมายเท่ากัน แต่ปรากฏความหมายแคบเข้าแบบเจาะจงมากขึ้นหรือความหมายกว้างขึ้นแต่ชัดเจนน้อยลงเมื่อเป็นคำยืมในภาษาไทย เป็นต้น ผลการวิเคราะห์พบว่าการกลาย

ความหมายของคำยืมและไม่กลายเป็นความหมายดังนี้ คำฝรั่งเศสที่มีความหมายเดียวไม่พบการกลายความหมาย ส่วนคำฝรั่งเศสที่มีหลายความหมายพบว่า มีการกลายความหมายทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพดังนี้ ในเชิงปริมาณมีการกลายความหมายที่มีลักษณะเป็นความหมายแคบเข้า เนื่องจากจากจำนวนความหมายลดลง หรือมีการเจาะจงความหมายของคำมากขึ้น เช่นคำว่า *boutique* เดิมหมายถึง ร้านขายปลีก แต่เมื่อเป็นคำยืมในภาษาไทยหมายถึง ร้านขายเครื่องแต่งกาย เครื่องประดับของจุกจิกเป็นต้น แต่การกลายความหมายของคำยืมในเชิงคุณภาพนั้นปรากฏน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับกรการกลายความหมายในเชิงปริมาณ เช่นพบคำที่มีความหมายกว้างขึ้นแต่ชัดเจนน้อยลง และจำนวนความหมายยังปรากฏเท่าเดิม ดังเช่นคำว่า *kilo* เดิมหมายถึง คำย่อของกิโลกรัม แต่เมื่อเป็นคำยืมในภาษาไทยหมายถึง คำย่อของกิโลกรัม กิโลเมตรหรืออื่นๆ เช่นกิโลลิตร เป็นต้น

ส่วนในเรื่องของทัศนคติของคนไทยต่อการยืมคำภาษาฝรั่งเศส แพรวโพยมได้ใช้แบบสอบถามในการสำรวจข้อมูลและสัมภาษณ์อย่างกลุ่มประชากรที่มีอยู่ในวงการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาถึงระดับปริญญาเอก ผลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างสามารถวิเคราะห์ในเรื่องของทัศนคติได้ดังนี้ ทัศนคติในด้านการยืมและการเปลี่ยนแปลงภาษา ประชากรมีความเข้าใจและยอมรับว่า การยืมภาษาเป็นเรื่องปกติของภาษาที่มีความสัมพันธ์กันย่อมมีอิทธิพลต่อกัน จึงไม่มีทัศนคติทางลบในเรื่องของการยืมภาษานี้ ส่วนในเรื่องทัศนคติด้านการออกเสียงและการเขียนตัวสะกดคำยืมนั้น มีความเห็นว่าการออกเสียงคำยืมนั้นเป็นการออกเสียงแบบไทยๆ และในเรื่องของการเขียนตัวสะกดของคำยืมนั้นยังไม่สามารถสรุปได้ว่าควรจะออกเสียงคำยืมแบบไทยหรือแบบเดิม นอกจากนี้ทัศนคติในด้านจิตวิทยา สังคมและวัฒนธรรม ประชากรส่วนใหญ่เห็นด้วยว่า คำยืมจากภาษาฝรั่งเศสมักเกี่ยวข้องกับอาหาร ความงาม แฟชั่น สิ่งหรูหราฟุ่มเฟือย ซึ่งสอดคล้องกับปริมาณคำยืมที่พบมากที่สุดที่สำรวจได้ คือคำยืมที่พบมักเกี่ยวข้องกับอาหาร และยังคงสอดคล้องกับปริมาณคำยืมที่พบจากแหล่งข้อมูลที่ได้ แต่ทัศนคติที่ว่า คำยืมจากภาษาฝรั่งเศสมักเกี่ยวข้องกับแฟชั่นและสิ่งหรูหราฟุ่มเฟือยนั้นไม่สอดคล้องกับปริมาณคำยืมที่พบในหมวดรองลงมาจากหมวดอาหารคือหมวดที่เกี่ยวกับศิลปะและสุนทรียศาสตร์ปริมาณคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับแฟชั่นและความงามที่พบนั้นมีน้อยมาก ดังนั้นทัศนคติในเรื่องที่คำยืมจากภาษาฝรั่งเศสมักเกี่ยวข้องกับแฟชั่นและความงามน่าจะมาจากสาเหตุอื่น

2.5.2 การทำให้เป็นภาษามาตรฐาน

ตัวอย่างของงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของภาษาอันเนื่องมาจากการทำให้เป็นภาษามาตรฐาน อันได้แก่งานวิจัยของลาโฮส เบส (Bese, 1983: 201 - 211) เรื่อง *On the Modernization of the Mongolian Vocabulary* ซึ่งศึกษาการทำให้เป็นภาษามาตรฐานหรือการทำให้เป็นภาษาสมัยใหม่ของภาษามองโกเลียที่พูดในประเทศสาธารณรัฐประชาชนมองโกเลีย พบว่าการปฏิรูปภาษาเขียนในประเทศสาธารณรัฐประชาชนมองโกเลียเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง สังคมและวัฒนธรรมภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาษา คือ มีภาษาใหม่เกิดขึ้นเป็นอย่างมากทั้งที่เป็นภาษาถิ่นมองโกเลียและภาษาที่ใช้พูดในประเทศสหพันธรัฐรัสเซีย ได้แพร่กระจายเข้ามาในรูปของวรรณกรรมวิทยาศาสตร์และสิ่งพิมพ์ต่างๆ เนื่องมาจากได้รับความ

ก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและวิศวกรรมจากประเทศสหพันธรัฐรัสเซียจึงทำให้มีการสร้างคำใหม่ๆเกิดขึ้น ประกอบกับการประดิษฐ์ตัวอักษรขึ้นมาใช้ใหม่ในสาธารณรัฐประชาชนมองโกเลีย จนเป็นเหตุให้ภาษาเขียนดั้งเดิมที่เป็นภาษามองโกเลียสูญหายไป ซึ่งเดิมเป็นภาษาที่ใช้ในสาธารณรัฐประชาชนมองโกเลีย (former Outer-Mongolia) และประเทศจีน (former Inner-Mongolia) แต่ในปัจจุบันใช้พูดในเขตภายในมองโกเลียที่เป็นส่วนหนึ่งของประเทศจีนเท่านั้น และส่วนที่เป็นสาธารณรัฐประชาชนมองโกเลียได้ใช้ภาษาถิ่นแคลคา มองโกเลีย (Khalka - Mongolian dialect) ซึ่งเป็นภาษาถิ่นที่ใช้พูดกันอย่างแพร่หลายมากในประเทศ แต่อย่างไรก็ดีภาษาแคลคามองโกเลียที่ใช้เป็นภาษาราชการนั้นก็ยังคงมีคำศัพท์ในภาษามองโกเลียเดิมปรากฏอยู่เป็นจำนวนมาก ถึงแม้ว่าจะได้รับอิทธิพลจากภาษาถิ่นอื่นๆที่เข้ามาก็ตาม ดังนั้นการปฏิรูปภาษาในสาธารณรัฐประชาชนมองโกเลียก็เพื่อที่จะสร้างคำใหม่ๆที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรม เพื่อให้มีคำศัพท์ที่เป็นที่เข้าใจร่วมกันของคนในประเทศ ซึ่งการสร้างคำใหม่ๆขึ้นมานั้นก็ทำออกมาในรูปของพจนานุกรมที่มีแบบ 2 ภาษา คือ ภาษารัสเซีย - มองโกเลีย หรือ ภาษามองโกเลีย - รัสเซีย และแบบ 3 ภาษา คือ รัสเซีย - อังกฤษ - มองโกเลีย ซึ่งวิธีการในการสร้างคำใหม่ขึ้นมาจะใช่วิธีการดังนี้

(1) การนำคำโบราณ (archaic words) ในภาษาที่ยังคงใช้กันอยู่ในปัจจุบันมาเปลี่ยนความหมายเสียใหม่เนื่องจากไม่สามารถสืบทราบความหมายเดิมของคำได้ หรือไม่สามารถสืบทราบได้ว่า เป็นคำที่ยืมมาจากในภาษาอื่นหรือไม่

(2) การกำหนดความหมายของคำนามทั่วไปในภาษาถิ่นให้มีความหมายที่กว้างขึ้นหรือเพิ่มมากขึ้นจากความหมายเดิม เช่น *örkh* 'smoke hole in the roof of a yurt; flap covering a smoke hole; household; family' เป็นต้น

(3) การนำปัจจัย (suffix) ที่ใช้กันในภาษามองโกเลียเดิม เพื่อมาสร้างเป็นคำนามใหม่โดยประกอบกับคำนามหรือคำกริยาก็ได้ อย่างไรก็ตามปัจจัยบางชนิดในภาษามองโกเลียเดิมที่เลิกใช้กันแล้วในปัจจุบัน ก็ไม่นำมาใช้ในการปฏิรูปภาษา

(4) การสร้างคำประสม (compound words) โดยนำคำที่แสดงคุณสมบัติหรือคุณลักษณะซึ่งอาจเป็นคำนามหรือคำคุณศัพท์ไปประกอบกับคำอื่นๆ เป็นวิธีการที่ดีอย่างหนึ่งในการสร้างคำใหม่ขึ้นมา เช่น *khel sudlal* 'linguistics' (*khel* 'language' + *sudlal* 'study, research') เป็นต้น

(5) การยืมคำซึ่งคำยืมส่วนใหญ่มาจากคำในภาษารัสเซียเนื่องจากการปฏิรูปภาษามองโกเลียจะกระทำตามแบบภาษารัสเซีย ดังนั้นคำยืมที่มาจากภาษาต่างประเทศก็จะใช้ตัวเขียนของภาษารัสเซีย อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในส่วนของการสร้างคำใหม่ ส่วนของคำยืมที่มาจากภาษาต่างประเทศปรากฏน้อยมากเมื่อเทียบกับการสร้างคำในแบบอื่นๆที่กล่าวมา

(6) การยืมแปล คือแปลคำตามรูปแบบเดิมที่ยืมมา คำเดิมในภาษานั้นมีความหมายเช่นไรก็ใช้คำในภาษามองโกเลียที่มีความหมายเช่นเดียวกันหรือใกล้เคียงกันแทนคำในภาษานั้น การสร้างคำในลักษณะนี้ทำให้เกิดคำยืมแปล (calques or loan translations) ซึ่งไม่ส่งผลกระทบต่อรูปแบบของภาษามองโกเลียมาตรฐานแต่อย่างใด

นอกจากนี้เบสได้สรุปในตอนท้ายของการวิจัยว่า การปฏิรูปภาษาในสาธารณรัฐประชาชนมองโกเลียสะท้อนให้เห็นความเจริญก้าวหน้าทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ซึ่งความเจริญก้าวหน้าเหล่านี้ก็ส่งผลต่อการปฏิรูปภาษาด้วย และนักปฏิรูปภาษาต่างก็มีความสามารถในการนำคำในภาษามองโกเลียเดิมมาสร้างคำใหม่ได้อย่างเหมาะสม โดยไม่ต้องยืมคำมาจากภาษาต่างประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำให้เป็นภาษามาตรฐานที่น่าสนใจอีกชิ้นหนึ่ง คืองานวิจัยของไวโวลด์ เซนโควสกี (Cienkowski, 1983: 321-350) เรื่อง *Trends in the Development of Contemporary Polish Vocabulary* ได้ศึกษาการพัฒนาคำศัพท์ในภาษาโปแลนด์ให้เป็นมาตรฐานด้วยวิธีการสร้างคำแบบต่างๆ และปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรมและการปกครองที่มีผลต่อการใช้และการพัฒนาคำศัพท์ในภาษาโปแลนด์ เซนโควสกีได้กล่าวถึงอิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกโดยเฉพาะอิทธิพลจากประเทศในแถบยุโรปและประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียงว่า มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านคำศัพท์ในภาษาโปแลนด์ตั้งแต่ในอดีต เช่นได้รับอิทธิพลจากภาษาฝรั่งเศส ภาษารัสเซีย ภาษาละติน ภาษาอังกฤษ เป็นต้น แต่อิทธิพลจากภาษาเหล่านี้ไม่ได้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษาหรือรูปแบบของการสร้างคำในภาษาโปแลนด์อย่างเด่นชัด ผลการศึกษาปรากฏดังนี้ เซนโควสกีศึกษาวิธีการปฏิรูปการสร้างคำศัพท์ในภาษาโปแลนด์ปัจจุบันโดยมีวิธีการคือ

(1) การแปลงคำ (Derivation) ซึ่งเป็นวิธีการสร้างคำที่ง่ายที่สุดโดยการเติมอุปสรรค (prefix) และปัจจัย (suffix) ที่แสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์และมีนัยสำคัญทางความหมาย เช่นการเติมปัจจัย -arz ในหน่วยฐาน (base) เพื่อให้เป็นคำนามและแสดงความหมายเป็นบุคคล เช่น dojarz 'cowman, dairyman' เป็นต้น หรือการสร้างคำกริยาด้วยวิธีการเปลี่ยนหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำนาม คำคุณศัพท์ คำวิเศษณ์ คำสรรพนาม ฯลฯ ให้เป็นคำกริยา โดยการเติมอุปสรรคหรือปัจจัยของคำกริยา เป็นต้น

(2) การประสมคำ (Composition) โดยการนำคำ 2 คำที่มีหน้าที่ทางไวยากรณ์เหมือนกันหรือต่างกันมาประสมกันและปรากฏคำที่มีความหมายใหม่ หรือมีความหมายใกล้เคียงกับคำเดิม

(3) การตัดคำข้างหลังเพื่อเกิดคำใหม่ (Back-formation) เป็นวิธีการสร้างคำใหม่ที่ได้รับคามนิยมมากในภาษาแสดง และการสร้างคำด้วยวิธีนี้มักมีความหมายเกี่ยวกับกิจกรรมของมนุษย์ เช่น wykop 'excavation, ho:ə' (wykopac 'to dig out, to excavate') เป็นต้น

(4) การสร้างคำใหม่จากคำย่อ (Words created from abbreviations) วิธีการสร้างคำในลักษณะนี้มักจะนำอักษรตัวแรกของคำมารวมกันและปรากฏเป็นคำใหม่ขึ้นมา

(5) การสร้างคำขึ้นเอง (Artificial word coinings) เป็นวิธีการสร้างคำที่มีหน่วยคำของภาษาอื่นปรากฏอยู่ด้วย และผู้สร้างคำในลักษณะนี้มักเป็นนักวิทยาศาสตร์ นักเทคโนโลยีและผู้ผลิตด้านอุตสาหกรรม เช่นคำว่า hydrokopter 'water helicopter' เป็นการแยกหน่วยคำที่ผิดคือ heli + kopter ซึ่งอันที่จริงการแยกหน่วยคำที่ถูกต้องคือ heliko + pter และคำที่ถูกต้องน่าจะเป็น *hydropter แต่ไม่ปรากฏคำนี้ในการใช้ศัพท์ จากตัวอย่างเห็นได้ว่าเป็นการสร้างคำใหม่ที่เกิดจากการแยกหน่วยคำที่ผิดไป แต่คำใหม่นี้ก็ได้รับการยอมรับในสังคม

(6) การเลียนเสียง (Sound symbolism) วิธีการสร้างคำนี้เป็นการเลียนแบบเสียงที่เกิดขึ้นในธรรมชาติ

(7) การยืมความหมาย (Semantic borrowings) เป็นการยืมความหมายจากคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันในภาษาอื่นโดยเฉพาะภาษาอังกฤษและภาษารัสเซีย เช่นคำว่า aktualny 'up-to-date, current, timely' และยืมความหมายจากภาษาอังกฤษทำให้มีความหมายเพิ่มขึ้นคือ 'present, present day, to-day's, nowadays' หรือคำว่า efekt 'impression' ยืมความหมายจากภาษาอังกฤษทำให้มีความหมายเพิ่มขึ้นคือ 'effect, result, upshot'

(8) การนำคำที่เลิกใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ (Revitalization of obsolete words) ผู้ที่นำคำเหล่านี้กลับมาใช้ใหม่มักเป็นกวีหรือนักเขียน แต่การใช้คำเหล่านี้ในการสนทนาไม่ได้รับความนิยมนเท่าใดนัก

นอกจากนี้เซนโควสกีก็ได้กล่าวถึงปัญหาเกี่ยวกับคำศัพท์ในภาษาโปแลนด์ปัจจุบันว่า คำศัพท์ที่ใช้ในปัจจุบันปรากฏคำยืมจากภาษาอื่น ๆ เป็นจำนวนมาก เช่นคำผสมอาจเป็นการผสมคำระหว่างคำในภาษาโปแลนด์และคำในภาษาอื่น หรือคำที่ประกอบด้วยอุปสรรคของภาษาต่างประเทศตามด้วยหน่วยฐานในภาษาโปแลนด์ เป็นต้น เช่นคำว่า cocktail ในภาษาอังกฤษออกเสียงว่า koktajl ในภาษาโปแลนด์ เป็นต้น อย่างไรก็ตามคำยืมจากภาษาต่างประเทศก็ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อระบบเสียงของคำในภาษาโปแลนด์

ส่วนปัจจัยทางด้านสังคม วัฒนธรรมและการปกครองนั้น เซนโควสกีกล่าวว่า ต่างก็มีบทบาทต่อการพัฒนาคำศัพท์ในภาษาโปแลนด์ดังนี้

(1) บทบาทของวรรณคดีที่มีต่อการพัฒนาคำศัพท์สมัยใหม่

นักเขียนและกวีต่างก็มีบทบาทสำคัญในการแนะนำต่อประชาชนทั่วไปในการเลือกใช้คำศัพท์และถ้อยคำสำนวนที่ถูกต้อง รวมทั้งการใช้คำศัพท์ในภาษาโปแลนด์ที่ไม่ใช่คำยืมจากภาษาต่างประเทศ หรือการไม่เห็นด้วยในการใช้คำอุทานจากภาษาต่างประเทศแทนการใช้คำอุทานในภาษาโปแลนด์ที่ปรากฏทั้งในงานเขียนและการพูดในชีวิตประจำวัน เป็นต้น ซึ่งการรวมตัวกันของนักเขียนและกวีที่มีชื่อเสียงในการรณรงค์ให้ใช้ภาษาโปแลนด์ที่ถูกต้องนี้ ต่างก็ส่งผลต่อการพัฒนาคำศัพท์ให้เป็นมาตรฐานมากขึ้น

(2) สื่อมวลชนและการสร้างคำใหม่

สื่อมวลชนในโปแลนด์ทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุและโทรทัศน์ต่างก็มีบทบาทสำคัญต่อการเผยแพร่และพัฒนาภาษามาตรฐานของชาติทั้งภาษาเขียนและภาษาพูด เนื่องจากว่าสื่อเหล่านี้ต่างก็ได้รับความนิยมนจากประชาชนในโปแลนด์เป็นอย่างมาก ดังนั้นภาษาของสื่อมวลชนและภาษาของประชาชนจึงมีความสัมพันธ์ต่อกัน อย่างไรก็ตามสื่อมวลชนก็ไม่ได้มีอิทธิพลโดยตรงต่อการปฏิรูปภาษา แต่กิจกรรมของสื่อเหล่านี้มีผลต่อการใช้ภาษาให้ถูกต้องของประชาชน ดังเช่นหนังสือพิมพ์หลายฉบับได้พิมพ์เผยแพร่คำแนะนำในการใช้ภาษาที่ถูกต้อง การตอบคำถามของผู้อ่านเกี่ยวกับเรื่องภาษา หรือสื่อทางวิทยุของโปแลนด์ได้ออกอากาศรายการที่เกี่ยวกับการใช้ภาษาให้ถูกต้อง นอกจากนี้ยังมีเจ้าหน้าที่ในมหาวิทยาลัยภาษาศาสตร์ภาษาโปแลนด์ได้ให้ข้อมูลในการใช้ภาษาที่ถูกต้องด้วย เป็นต้น เห็นได้ว่าสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาภาษาโปแลนด์มาตรฐาน

(3) หน่วยงานราชการ การออกกฎหมายและการปฏิรูปภาษา

Polish Academy of Sciences ได้แต่งตั้งคณะกรรมการภาษาและวัฒนธรรมให้มีหน้าที่ดูแลและออกกฎหมายที่เกี่ยวกับการออกเสียงและการสะกดคำให้ถูกต้อง รวมทั้งยังมีหน้าที่รับผิดชอบในการบัญญัติชื่อและศัพท์เทคนิคต่างๆให้เป็นภาษาโปแลนด์มาตรฐาน เช่นชื่อทางภูมิศาสตร์ของโลก ชื่อสินค้า ชื่อผลิตภัณฑ์ เป็นต้น รวมทั้งยังจัดทำพจนานุกรมเพื่อบัญญัติชื่อและศัพท์เทคนิคเหล่านี้

(4) การจัดทำพจนานุกรมภาษาโปแลนด์ ซึ่งการจัดทำพจนานุกรมเหล่านี้เป็นการรวบรวมและบันทึกคำศัพท์ต่างๆให้เป็นมาตรฐาน และเป็นแหล่งคำศัพท์ที่เชื่อถือได้มากที่สุดอีกด้วย

ในตอนท้ายเซนโควสกีได้สรุปว่า วิธีการสร้างคำศัพท์ในภาษาโปแลนด์ที่นิยมมากที่สุดจากการสำรวจพจนานุกรมในปีค.ศ. 1976 คือการสร้างศัพท์ใหม่ การตัดคำข้างหลังเพื่อเกิดคำใหม่ (Back-formation) การเติมปัจจัยและการประสมคำ นอกจากนี้ผู้มีการศึกษาชาวโปแลนด์ที่มีทัศนคติในเรื่องชาตินิยมต่างไม่พอใจการใช้ภาษาพูดและภาษาเขียนของประชาชนในปัจจุบันเนื่องจากใช้คำยืมจากภาษาต่างประเทศเป็นจำนวนมาก แต่เซนโควสกีกลับเห็นว่า คำศัพท์ในปัจจุบันมีการพัฒนาไปอย่างต่อเนื่องและยังเป็นการสนองความต้องการในการใช้คำของคน รวมทั้งเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความคิดและความเจริญก้าวหน้าของโปแลนด์

หลังจากทบทวนวรรณกรรมแล้วผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นสำคัญที่พบจากงานต่างๆข้างต้นได้ว่า ผลงานที่ศึกษาในเรื่องชื่อทั้งที่เป็นชื่อคนและชื่อสถานที่ส่วนใหญ่มักศึกษาความหมายและประวัติความเป็นมาของชื่อ ลักษณะทางภาษาของชื่อ เช่นโครงสร้างของชื่อซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับโครงสร้างทางภาษาหรือโครงสร้างของนามวลี จำนวนพยางค์ของชื่อ ลักษณะอื่นๆของการใช้ภาษาในการตั้งชื่อ เช่นประเภทของคำที่นำมาใช้ในการตั้งชื่อซึ่งสามารถจำแนกตามหน้าที่ทางไวยากรณ์ได้ เช่นคำนาม คำกริยา คำคุณศัพท์ เป็นต้น รวมทั้งศึกษาลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่สะท้อนมาจากชื่อ ส่วนงานวิจัยที่ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภาษาที่เกี่ยวข้องกับสังคมไม่ว่าจะเป็นการยืมคำหรือการทำให้เป็นภาษามาตรฐานส่วนใหญ่มักศึกษารูปแบบของการยืมคำหรือวิธีการสร้างคำขึ้นใหม่ สาเหตุหรือปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงทางภาษาอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ส่งผลต่อระบบของภาษา เป็นต้น

ประเด็นสำคัญของผลงานเหล่านี้ต่างก็มีส่วนสัมพันธ์กับวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ โดยเฉพาะแนวความคิดและวิธีการในการวิเคราะห์ที่ปรากฏอยู่ในงานเหล่านี้ต่างก็เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยนี้ อาทิแนวความคิดของฟรานส โบแอส (Franz Boas) แนวการวิเคราะห์ของปราณี กุลละวณิชย์ และเจอร์รี เกนีย์ (Jerry Gaaney) ในการศึกษาเรื่องโครงสร้างของชื่อทางภูมิศาสตร์หรือชื่อสถานที่แสดงให้เห็นว่า ชื่อทางภูมิศาสตร์ได้รับอิทธิพลจากโครงสร้างทางภาษาและถูกกำหนดโดยความสำคัญหรือความสนใจทางวัฒนธรรมของคนซึ่งแนวความคิดนี้ได้มีส่วนสำคัญต่อการศึกษาโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ และลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่สะท้อนจากชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนผลงานที่ศึกษาในเรื่องของลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ในชื่อทั้งที่เป็นชื่อคนและชื่อสถานที่เช่น งานวิจัยของรุ่งอรุณ ศรีมขุทเสถียรและมะลิวัลย์ บุรณพัฒนา งานวิจัยของสุภา

พรรณ ณ บางช้าง และงานวิจัยของวนิดา เจริญสุข ต่างก็มีความสำคัญต่อวิทยานิพนธ์เรื่องนี้เช่นกัน ผู้วิจัยได้รับแนวทางในการวิเคราะห์ลักษณะทางวัฒนธรรมโดยการตีความจากความหมายของชื่อคน และชื่อสถานที่เพื่อวิเคราะห์ลักษณะสังคม วัฒนธรรม ค่านิยมและทัศนคติที่ปรากฏแฝงอยู่ในชื่อคน และชื่อสถานที่นั้นๆ ส่วนงานวิจัยที่ศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงของภาษาที่เกี่ยวข้องกับสังคมทั้งการ ยืมคำจากภาษาต่างประเทศและการทำให้เป็นภาษามาตรฐานก็มีส่วนสำคัญต่อวิทยานิพนธ์เรื่องการ ปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ในการวิเคราะห์หาสาเหตุหรือปัจจัยที่ทำให้เกิดการ ปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้าน เห็นได้ว่าการทบทวนผลงานเหล่านี้ต่างก็มีความสำคัญต่อวิทยานิพนธ์นี้ เป็นอย่างมากในเรื่องของแนวความคิด ประเด็นที่นำมาวิเคราะห์ ตลอดจนวิธีการดำเนินการวิเคราะห์ ซึ่งต่างมีส่วนช่วยสนับสนุนให้งานวิจัยนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม ผลงานที่ศึกษาในเรื่องของชื่อสถานที่ที่ผ่านมายังไม่มีงานวิจัยใดที่มุ่ง วิเคราะห์โครงสร้างของชื่อหมู่บ้านโดยเฉพาะชื่อหมู่บ้านในประเทศไทยอย่างชัดเจน งานวิจัยที่ผ่าน มาเป็นเพียงการพรรณนาลักษณะชื่อของหมู่บ้านเท่านั้นมิได้ให้กฎที่สามารถอธิบายชื่อหมู่บ้านไทย ทั่วไปได้ นอกจากนี้ ยังไม่มีงานวิจัยใดที่มุ่งศึกษาลักษณะการปรับเปลี่ยนของชื่อในด้านต่างๆซึ่ง สามารถสะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชุมชนและสังคม รวมทั้งศึกษาถึงสาเหตุ หรือปัจจัยที่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนของชื่อสถานที่ด้วย ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาชื่อสถานที่ใน ประเด็นเหล่านี้ต่างก็มีความน่าสนใจไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการศึกษาชื่อสถานที่ในประเด็นต่างๆที่ได้ กล่าวไปแล้วข้างต้น เพราะเป็นการแสดงให้เห็นถึงลักษณะการเปลี่ยนแปลงของภาษาในแต่ละช่วง เวลาซึ่งเกิดขึ้นควบคู่กับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรมและทัศนคติของผู้อาศัยอยู่ในชุมชน นั้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาเรื่องการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่โดยศึกษารูปแบบ โครงสร้างของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ ลักษณะการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในด้านต่างๆ ลักษณะทางวัฒนธรรมที่สะท้อนจากชื่อหมู่บ้านและปัจจัยที่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้าน ในจังหวัดเชียงใหม่

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

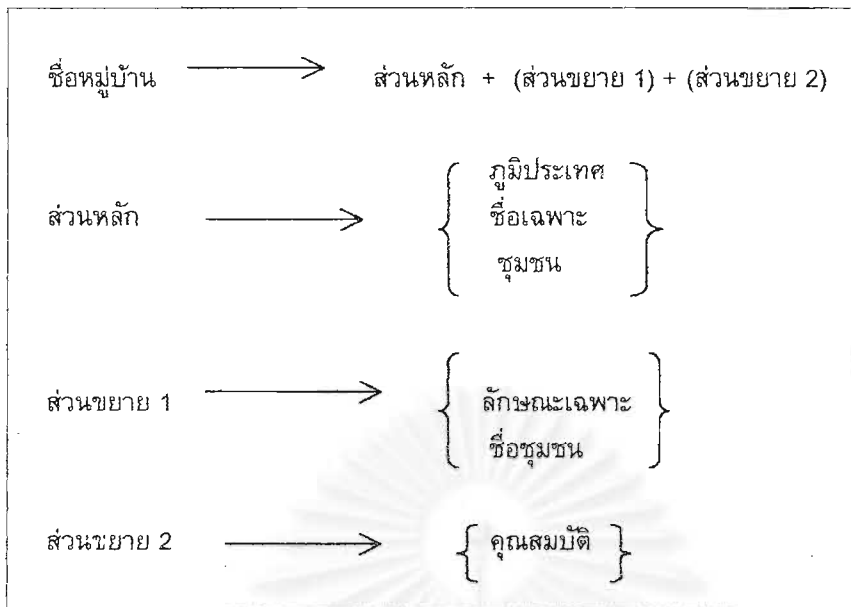
โครงสร้างของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่

ในบทนี้ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์รูปแบบของโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ในปีพ.ศ. 2523 พ.ศ. 2533 และพ.ศ. 2541 โดยจำแนกประเภทของโครงสร้างตามองค์ประกอบทางความหมายและเปรียบเทียบความถี่ของการปรากฏรูปแบบต่างๆของโครงสร้างชื่อหมู่บ้านใน 3 ช่วงเวลา โดยดูจำนวนและความถี่ของการปรากฏของแต่ละโครงสร้างชื่อหมู่บ้านในแต่ละปี การจำแนกรูปแบบของโครงสร้างชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ใน 3 ช่วงเวลา ใช้เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์และเกณฑ์ทางความหมายในการจำแนกซึ่งมีวิธีการวิเคราะห์คือ จำแนกคำที่ปรากฏอยู่ในชื่อหมู่บ้านตามองค์ประกอบทางความหมายซึ่งคำแรกที่ปรากฏอยู่ในชื่อหมู่บ้านจะปรากฏอยู่เสมอและคำที่ปรากฏตามหลังนั้นจะปรากฏหรือไม่ปรากฏก็ได้ในชื่อหมู่บ้าน ดังนั้นคำที่ปรากฏเป็นคำแรกในชื่อหมู่บ้านจะเรียกว่า ส่วนหลัก เพราะแสดงความหมายหลักของคำและปรากฏอยู่เสมอในชื่อหมู่บ้าน ส่วนคำที่ปรากฏตามหลังส่วนหลักจะเรียกว่า ส่วนขยาย เพราะสามารถปรากฏหรือไม่ปรากฏก็ได้ในชื่อหมู่บ้าน

3.1 รูปแบบโครงสร้างชื่อหมู่บ้านใน 3 ช่วงเวลา

ผู้วิจัยพบว่า โครงสร้างของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ประกอบด้วยองค์ประกอบสองส่วน คือ ส่วนหลักและส่วนขยาย โครงสร้างของชื่อหมู่บ้านเช่นนี้สอดคล้องกับลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของนามวลีและคำผสมในภาษาไทยซึ่งประกอบด้วยส่วนหลัก (Head) ตามด้วยส่วนขยาย (Modifier) ตัวอย่างเช่น *กาวน้ำ* หรือ *ปูทะเล* คำว่า *กาว* และ *ปู* เป็นส่วนหลักและแสดงความหมายหลักของคำ ส่วนคำว่า *น้ำ* และ *ทะเล* เป็นส่วนขยายทำหน้าที่เพิ่มความหมายแก่ส่วนหลักเพื่อให้ส่วนหลักมีความหมายที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้นเป็นต้น เห็นได้ว่าโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ก็ได้รับอิทธิพลจากลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของนามวลีในภาษาไทยเช่นกัน

รูปแบบโครงสร้างพื้นฐานของชื่อหมู่บ้านสามารถแสดงเป็นแผนภูมิที่เรียงง่ายได้ดัง

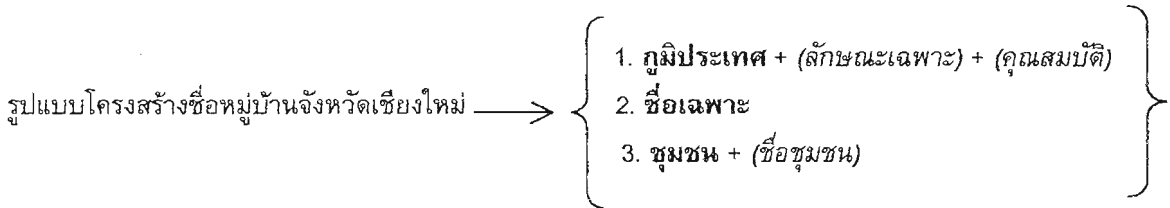

แผนภูมินี้หมายความว่า ชื่อหมู่บ้านประกอบด้วยส่วนหลักและส่วนขยาย ส่วนหลักซึ่งต้องมีเสมอและปรากฏเป็นคำๆแรกในชื่อหมู่บ้าน เป็นคำที่แสดงลักษณะภูมิภาคหรือเป็นชื่อเฉพาะหรือเป็นคำที่มีความหมาย 'ชุมชน' ส่วนขยายซึ่งจะมีหรือไม่มีก็ได้ในโครงสร้าง เป็นคำที่มาประกอบกับส่วนหลักเพื่อเพิ่มความหมายที่ชัดเจนหรือเฉพาะเจาะจงให้แก่ส่วนหลักที่ปรากฏข้างหน้า ส่วนขยายจำแนกได้ 2 ส่วนคือ ส่วนขยาย 1 เป็นคำที่แสดงลักษณะเฉพาะหรือชื่อชุมชน และส่วนขยาย 2 เป็นคำแสดงคุณสมบัติ ถ้าส่วนขยายทั้ง 2 ส่วนดังกล่าวปรากฏในชื่อหมู่บ้าน ส่วนขยาย 1 ต้องปรากฏก่อนส่วนขยาย 2

จากแผนภูมิรูปแบบโครงสร้างชื่อหมู่บ้านข้างต้นสามารถปรากฏชื่อหมู่บ้านที่เป็นไปได้ทั้งหมด 18 รูปแบบ ดังนี้คือ

1. ภูมิภาค
2. ชื่อเฉพาะ
3. ชุมชน
4. ภูมิภาค + ลักษณะเฉพาะ
5. ชื่อเฉพาะ + ลักษณะเฉพาะ
6. ชุมชน + ลักษณะเฉพาะ
7. ภูมิภาค + ชื่อชุมชน
8. ชื่อเฉพาะ + ชื่อชุมชน
9. ชุมชน + ชื่อชุมชน
10. ภูมิภาค + คุณสมบัติ
11. ชื่อเฉพาะ + คุณสมบัติ
12. ชุมชน + คุณสมบัติ
13. ภูมิภาค + ลักษณะเฉพาะ + คุณสมบัติ
14. ชื่อเฉพาะ + ลักษณะเฉพาะ + คุณสมบัติ
15. ชุมชน + ลักษณะเฉพาะ + คุณสมบัติ
16. ภูมิภาค + ชื่อชุมชน + คุณสมบัติ
17. ชื่อเฉพาะ + ชื่อชุมชน + คุณสมบัติ
18. ชุมชน + ชื่อชุมชน + คุณสมบัติ

แต่จากการวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยพบรูปแบบโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านเพียง 7 รูปแบบคือ รูปแบบที่ 1, 2, 3, 4, 9, 10 และ 13 สามารถเขียนเป็นกฎรวมของโครงสร้างดังกล่าวได้ดังนี้

กฎข้างต้นหมายความว่า รูปแบบโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ ปรากฏ 3 รูปแบบใหญ่คือ (1) ภูมิประเทศ + (ลักษณะเฉพาะ) + (คุณสมบัติ) (2) ชื่อเฉพาะ และ (3) ชุมชน + (ชื่อชุมชน) ซึ่งรูปแบบโครงสร้างที่ 1 และ 3 สามารถจำแนกออกเป็นโครงสร้างย่อยได้อีก

3.1.1 โครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 1 : ภูมิประเทศ + (ลักษณะเฉพาะ) + (คุณสมบัติ)

โครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 1 ประกอบด้วยส่วนหลักภูมิประเทศ หมายถึง คำที่แสดงลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ธรรมชาติต่างๆ เช่น แหล่งน้ำ พื้นที่ป่า พื้นที่สูง พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่ทางเดินหรือถนนหนทาง หรือลักษณะทางธรรมชาติต่างๆ เช่น ดิน หิน ทราย น้ำ แร่ เป็นต้น รวมทั้งสิ่งก่อสร้างหรืออาคารที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยลักษณะรูปคำที่ปรากฏในโครงสร้างนั้น อาจปรากฏคำเดียว เช่น แคว อูโมงค์ อูโบสถ เป็นต้น หรือคำประสมประกอบขึ้นด้วยคำนามสองคำที่มีความหมายแสดงลักษณะภูมิประเทศทั้งสองคำ เช่น ห้วยทราย นหนองโป่ง สันทราย เป็นต้น หรือประกอบกับคำที่แสดงตำแหน่งของพื้นที่ เช่น กลางดง หัวนา เขิงคอย เป็นต้น

ส่วนขยายลักษณะเฉพาะ ซึ่งจะมีหรือไม่มีก็ได้ หมายถึง คำที่บ่งบอกพืชพันธุ์ สัตว์ สิ่งของ หรือเป็นชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ หรือชื่อของแม่น้ำที่ไหลผ่านพื้นที่บริเวณนั้น หรือเป็นชื่อของภูเขาที่ปรากฏอยู่ในพื้นที่บริเวณหมู่บ้าน เช่น ปากกล้วย * ท่ามะโอ (ทำน้ำที่มีดินส้มโอขึ้นอยู่) ท่าต้นกวาว (ทำน้ำที่มีดินของกวาวขึ้นอยู่) เป็นต้น

ส่วนขยายคุณสมบัติ ซึ่งจะมีหรือไม่มีก็ได้ เป็นส่วนขยายที่บ่งบอกลักษณะของหมู่บ้านทั้งหมดหรือทำหน้าที่ขยายชื่อหมู่บ้านทั้งหมด ตัวอย่างเช่น ป่าช้อยเหนือ ป่าช้อยใต้ คำแสดงคุณสมบัติที่ปรากฏในชื่อหมู่บ้านคำว่า เหนือและใต้ บ่งบอกตำแหน่งหรือทิศทางของหมู่บ้านว่าตั้งอยู่ที่ทิศใด ส่วนขยายคุณสมบัติ หมายถึง คำที่บ่งบอกตำแหน่งและทิศทางของพื้นที่ หรือเป็นคำที่แสดงลักษณะเด่นของพื้นที่บริเวณนั้น เช่น ท่ากว้าง นหนองแบน สันกลาง เป็นต้น

โครงสร้างของชื่อหมู่บ้านแบบที่ 1 แบ่งออกเป็นโครงสร้างย่อยได้ 4 แบบได้แก่ (1) ภูมิประเทศ, (2) ภูมิประเทศ + ลักษณะเฉพาะ, (3) ภูมิประเทศ + คุณสมบัติ และ (4) ภูมิประเทศ + ลักษณะเฉพาะ + คุณสมบัติ

3.1.1.1 ภูมิประเทศ

โครงสร้างของชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ประกอบด้วยส่วนหลักเพียงส่วนเดียว เป็นคำที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านแสดงในรูปของตารางดังนี้

* ตัวดำแสดงส่วนหลัก ตัวเอนแสดงส่วนขยาย

ตารางที่ 3.1 ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่มีโครงสร้างภูมิประเทศ

ส่วนหลักภูมิประเทศ	ความหมาย
สัน	ส่วนสูงของพื้นที่เนิน
แพะ	ป่าละเมาะ
ดง	ลักษณะของป่าที่มีต้นไม้ชนิดใดชนิดหนึ่งขึ้นอยู่หนาแน่น
เชิงดอย	พื้นที่บริเวณเชิงเขา
น้ำโจ้	บริเวณที่น้ำไหลลงจากระดับสูงสู่ที่ต่ำกว่าอย่างรวดเร็ว
หลังถ้ำ	พื้นที่ที่อยู่บริเวณหลังถ้ำ
หัวฝาย	พื้นที่ต้นของทำนบกั้นน้ำ
หัวนา	พื้นที่ต้นของพื้นที่นา

3.1.1.2 ภูมิประเทศ + ลักษณะเฉพาะ

โครงสร้างชื่อหมู่บ้านนี้ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นคำแสดงลักษณะภูมิประเทศ ตามด้วยส่วนขยายที่เป็นคำแสดงลักษณะเฉพาะ ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านแสดงในรูปของตารางดังนี้

ตารางที่ 3.2 ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่มีโครงสร้างภูมิประเทศ + ลักษณะเฉพาะ

ส่วนหลักภูมิประเทศ	ส่วนขยายลักษณะเฉพาะ	ความหมาย
ห้วย	ม่วง	บริเวณลำห้วยที่มีต้นมะม่วงขึ้นอยู่
ปาง	ควาย	บริเวณที่มีควายมาก
ป่า	รวก	พื้นที่ป่าที่มีต้นไผ่รวกขึ้นอยู่
ดงป่า	จ้าว	พื้นที่ป่าที่มีต้นจ้าวขึ้นอยู่หนาแน่น
สัน	ผักหวาน	พื้นที่เนินสูงที่มีต้นผักหวานซึ่งเป็นไม้พุ่มขึ้นอยู่
เชิงดอย	สุเทพ	พื้นที่บริเวณเชิงเขาสุเทพ
เหล่าป่า	ฝาง	บริเวณที่มีต้นฝางขึ้นอยู่
สัน	นกแก้ว	บริเวณพื้นที่สูงที่มีนกแก้วอาศัยอยู่

3.1.1.3 ภูมิประเทศ + คุณสมบัติ

โครงสร้างชื่อหมู่บ้านนี้ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นคำแสดงลักษณะภูมิประเทศ ตามด้วยส่วนขยายที่เป็นคำแสดงคุณสมบัติตัวอย่างชื่อหมู่บ้านแสดงในรูปของตารางดังนี้

ตารางที่ 3.3 ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่มีโครงสร้างภูมิประเทศ + คุณสมบัติ

ส่วนหลักภูมิภาค	ส่วนขยายคุณสมบัติ	ความหมาย
ทุ่ง	ยาว	พื้นที่นาที่มีลักษณะยาว
ห้วย	ลึก	ลำห้วยลึก
วัง	หลวง	บริเวณลำน้ำที่มีพื้นที่กว้างใหญ่
ดอย	หล่อ	ภูเขาหรือที่สูงที่ไม่สูงชัน
ทราย	ขาว	บริเวณที่มีทรายขาว
ห้วยน้ำ	ตัน	บริเวณที่สายน้ำมุดดินเพื่อไหลไปอีกฝั่งหนึ่ง

3.1.1.4 ภูมิภาค + ลักษณะเฉพาะ + คุณสมบัติ

โครงสร้างชื่อหมู่บ้านนี้ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นคำแสดงลักษณะภูมิภาค ตามด้วยส่วนขยายที่เป็นคำแสดงลักษณะเฉพาะและส่วนขยายที่เป็นคำแสดงคุณสมบัติตัวอย่างชื่อหมู่บ้านแสดงในรูปของตารางดังนี้

ตารางที่ 3.4 ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่มีโครงสร้างภูมิภาค + ลักษณะเฉพาะ + คุณสมบัติ

ส่วนหลักภูมิภาค	ส่วนขยายลักษณะเฉพาะ	ส่วนขยายคุณสมบัติ	ความหมาย
ป่า	บง	หลวง	พื้นที่ป่าที่มีต้นไม้บงขึ้นอยู่จำนวนมาก
แม่	คาว	เหนือ	หมู่บ้านที่อยู่ทางทิศเหนือของแม่น้ำคาว
หนอง	หอย	ใหม่	หมู่บ้านที่ตั้งขึ้นใหม่แยกมาจากหมู่บ้านหนองหอยซึ่งมีหนองน้ำที่มีหอยอาศัยอยู่
ห้วย	บง	ใต้	หมู่บ้านที่อยู่ทางทิศใต้ มีลำห้วยที่มีต้นไม้บงขึ้นอยู่
ทุ่ง	อ้อ	หลวง	พื้นที่ที่มีต้นอ้อขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก
แจ้ง	หัวริน	นอก	บริเวณจุดรวมของน้ำที่รินไหลจากพื้นที่ต้นน้ำ ตั้งอยู่นอกคูเมืองเชียงใหม่

3.1.2 โครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 2 : ชื่อเฉพาะ

โครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 2 ประกอบด้วยส่วนหลักชื่อเฉพาะเพียงส่วนเดียว หมายถึง ชื่อที่เป็นมงคลนาม ชื่อพืช ชื่อสัตว์ ชื่อแม่น้ำลำธาร ชื่อภูเขา ชื่อสิ่งของ ชื่อคนหรือกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้ามาตั้งรกรากในจังหวัดเชียงใหม่ หรือคำที่แสดงจำนวนนับ หรือคำที่แสดงลักษณะสำคัญของพื้นที่ หรือเป็นคำที่ยืมมาจากภาษาอื่น หรือเป็นคำที่บ่งบอกศาสนาและความเชื่อของคนเชียงใหม่ เป็นต้น ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านแสดงในรูปตารางดังนี้

ตารางที่ 3.5 ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่มีโครงสร้างชื่อเฉพาะ

ส่วนหลักข้อเฉพาะ	ความหมาย
สารภี	ชื่อพันธุ์ไม้ชนิดหนึ่งที่พบมากในอำเภอสารภี
กาวิละ	เจ้าหลวงองค์หนึ่งที่ปกครองเมืองเชียงใหม่ภายหลังการสิ้นสุดการยึดครองล้านนาของพม่า
ออนหลวย	ชื่อเมืองหลวยในรัฐฉานและชื่อลุ่มน้ำแม่ออนในจังหวัดเชียงใหม่
เวฬุวัน	ชื่อวัดในอำเภอสารภี
คง	ชื่อกลุ่มคนที่มาจากแม่น้ำสาละวินของพม่าและเข้ามาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดเชียงใหม่
มุเซอ	ชาวไทยภูเขาเผ่ามุเซอ
ใหม่สามัคคี	ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งขึ้นใหม่

3.1.3 โครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 3 : ชุมชน + (ชื่อชุมชน)

โครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 3 ประกอบด้วยส่วนหลัก**ชุมชน**ตามด้วยส่วนขยายชื่อ**ชุมชน**ที่จะมีหรือไม่มีก็ได้ ส่วนหลัก**ชุมชน** หมายถึง คำที่แสดงการรวมตัวกันของกลุ่มบุคคลเพื่อจุดประสงค์ใดจุดประสงค์หนึ่ง หรือคำที่แสดงการอาศัยอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนในบริเวณพื้นที่เดียวกัน เช่น **สหกรณ์ กาด วัด ป๊อก นิคม**

ส่วนขยาย**ชื่อชุมชน** ซึ่งจะมีหรือไม่มีก็ได้ หมายถึง ชื่อที่ตั้งขึ้นมาเพื่อใช้เรียกชุมชนนั้นๆ ซึ่งชื่อเหล่านี้เป็นชื่อของเมืองเดิมก่อนการเข้ามาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดเชียงใหม่ หรือเป็นคำเรียกเชื้อชาติของผู้อาศัยอยู่ในชุมชนนั้น หรือเป็นชื่อที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ และแสดงลักษณะสำคัญของชุมชนนั้น เช่น **เมืองเส้น สหกรณ์บ้านไร่ นิคมบ้านพระ เป็นต้น**

โครงสร้างของชื่อหมู่บ้านแบบที่ 3 แบ่งออกเป็นโครงสร้างย่อยได้ 2 แบบได้แก่ **ชุมชน** และ**ชุมชน + ชื่อชุมชน**

3.1.3.1 ชุมชน

โครงสร้างชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ประกอบด้วยส่วนหลักชุมชนเพียงส่วนเดียว เป็นคำที่แสดงชุมชน ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านแสดงในรูปตารางดังนี้

ตารางที่ 3.6 ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่มีโครงสร้าง**ชุมชน**

ส่วนหลักชุมชน	ความหมาย
สหกรณ์	การร่วมมือกันเพื่อหากำไรหรือเพื่อประโยชน์อื่น ๆ ในงานนั้น ๆ ร่วมกัน
กาด	ตลาด
วัด	สถานที่ทางศาสนา
ป๊อก	กลุ่มบ้านหรือหย่อมบ้าน
นิคม	หมู่บ้านใหญ่

ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านข้างต้นเป็นส่วนหลักชุมชนที่สามารถปรากฏเพียงส่วนเดียวได้ หรือปรากฏกับส่วนขยายชื่อชุมชนก็ได้ ในขณะที่ส่วนหลักชุมชนบางคำเช่นคำว่า บ้าน* เมือง เชียง หรือเจียง เวียง เป็นต้น ไม่สามารถปรากฏเพียงส่วนเดียวได้ต้องปรากฏกับส่วนขยายชื่อชุมชนโดยจะแสดงรายละเอียดในหัวข้อต่อไป

3.1.3.2 ชุมชน + ชื่อชุมชน

โครงสร้างชื่อหมู่บ้านนี้ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นคำแสดงชุมชน ตามด้วยส่วนขยายที่เป็นคำแสดงชื่อชุมชน ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านแสดงในรูปของตารางดังนี้

ตารางที่ 3.7 ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่มีโครงสร้างชุมชน + ชื่อชุมชน

ส่วนหลักชุมชน	ส่วนขยายชื่อชุมชน	ความหมาย
นิคม	หนองป่าขาว	ชื่อหมู่บ้านใหญ่ คือหนองป่าขาว
บ้าน	สหกรณ์ 1	ชื่อหมู่บ้าน คือสหกรณ์ 1
กาด	ขี้เหล็ก	ชื่อตลาดว่า ขี้เหล็ก
บ้าน	มอญ	ชื่อหมู่บ้าน คือมอญ
อม	เม็ง	ชื่อแหล่งอาศัยของคนมอญ
สหกรณ์	หนองท่าง	ชื่อสหกรณ์ คือหนองท่าง
เชียง	แสน	ชื่อเมืองที่ตั้งอยู่ในจังหวัดเชียงราย
เมือง	เส้น	ชื่อเมืองของชาวไทยลื้อในรัฐฉาน
แซ่	ข้าง	ชื่อเมืองหรือชื่อแหล่งที่อยู่อาศัยของคน

3.2 การเปรียบเทียบการปรากฏของรูปแบบชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ 3 ช่วงเวลา

ผู้วิจัยจะเปรียบเทียบความถี่ของการปรากฏโครงสร้าง 3 แบบของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ในปีพ.ศ.2523 พ.ศ. 2533 และพ.ศ. 2541 โดยแบ่งชื่อหมู่บ้านตามประเภทของโครงสร้าง และดูจำนวนและความถี่ของการปรากฏของแต่ละโครงสร้างชื่อหมู่บ้านในแต่ละปี

3.2.1 การเปรียบเทียบความถี่ของการปรากฏโครงสร้าง 3 แบบ

โครงสร้างทั้ง 3 แบบของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ 3 ช่วงเวลา ต่างก็มีความถี่ในการปรากฏที่แตกต่างกันเมื่อนำโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านนั้นๆ ในแต่ละช่วงปีมาเปรียบเทียบกัน ดังจะเห็นได้ชัดจากตารางแสดงการเปรียบเทียบดังต่อไปนี้

* ส่วนหลักชุมชนคำว่า บ้าน ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า คำว่า บ้าน มักปรากฏกับคำพยางค์เดี่ยว เช่นบ้านดง บ้านมอญ ฯลฯ แต่การจดบันทึกชื่อหมู่บ้านพยางค์เดี่ยวของทางราชการบางคำก็ไม่ปรากฏคำว่า บ้าน เช่นมุเซอ ไร่ฯลฯ ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าน่าจะปรากฏคำว่า บ้าน นำหน้าชื่อหมู่บ้านพยางค์เดี่ยว อย่างไรก็ตามวิธีการระบุแบบโครงสร้างชื่อหมู่บ้านของงานวิจัยนี้ได้ยึดหลักฐานที่บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นสำคัญ

ตารางที่ 3.8 ความถี่ของการปรากฏโครงสร้าง 3 แบบของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ในปีพ.ศ.2523 พ.ศ. 2533 และพ.ศ. 2541

ประเภท	โครงสร้าง	พ.ศ. 2523		พ.ศ. 2533		พ.ศ. 2541	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.	ภูมิประเทศ + (ลักษณะเฉพาะ) + (คุณสมบัติ)	994	72.08	1,170	72.63	1,296	71.56
2.	ชื่อเฉพาะ	284	20.59	339	21.04	408	22.53
3.	ชุมชน + (ชื่อชุมชน)	101	7.32	102	6.33	107	5.91
	รวมทั้งหมด	1,379	100	1,611	100	1,811	100

จากตารางจะเห็นได้ว่า โครงสร้างชื่อหมู่บ้านที่มีความถี่ในการปรากฏมากที่สุดใน 3 ช่วงเวลาคือ โครงสร้างแบบที่ 1 **ภูมิประเทศ + (ลักษณะเฉพาะ) + (คุณสมบัติ)** อีกทั้งยังเป็นโครงสร้างชื่อหมู่บ้านที่มีความถี่ในการปรากฏสูงที่สุดของจำนวนชื่อหมู่บ้านที่เพิ่มขึ้นในระหว่างปีพ.ศ. 2523 - 2533 จำนวน 232 ชื่อ และระหว่างปีพ.ศ. 2533 - 2541 จำนวน 200 ชื่ออีกด้วย โครงสร้างแบบที่ 1 นี้ น่าจะเป็นรูปแบบดั้งเดิมของโครงสร้างชื่อหมู่บ้านไทยจึงปรากฏเป็นจำนวนมาก ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่มีโครงสร้างนี้เช่น **สบโขง** (พื้นที่ปากน้ำที่มีน้ำไหลเป็นแนวโค้งและปรากฏน้ำขังอยู่ในพื้นที่นั้น) **ป่าคา** **เหมืองห้า** **นากลาง** **เกาะ** เป็นต้น ส่วนโครงสร้างชื่อหมู่บ้านที่มีความถี่ในการปรากฏน้อยที่สุดในทั้ง 3 ช่วงเวลาและในจำนวนชื่อหมู่บ้านที่เพิ่มขึ้นในปีพ.ศ. 2533 และพ.ศ. 2541 คือ โครงสร้างแบบที่ 3 **ชุมชน + (ชื่อชุมชน)** ซึ่งเป็นโครงสร้างชื่อหมู่บ้านรูปแบบใหม่จึงปรากฏเป็นจำนวนน้อยกว่าโครงสร้างอื่นๆ ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่มีโครงสร้างนี้เช่น **สหกรณ์ กาดขี้เหล็ก** **นิคมหนองป่าขาว** **เมืองยอง** เป็นต้น

ส่วนความถี่ของการปรากฏโครงสร้างชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่แบบที่ 2 **ชื่อเฉพาะ** ใน 3 ช่วงเวลา พบว่า มีความถี่ในการปรากฏที่ความแตกต่างกัน โดยดูจากตารางที่ 3.8 จะเห็นได้ว่า โครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 2 มีความถี่ในการปรากฏที่แตกต่างกันเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ระหว่างช่วงปี ส่วนการเปรียบเทียบโครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 2 กับโครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบอื่นๆ ภายในปีเดียวกันได้จากตารางที่ 3.8 เห็นได้ว่า โครงสร้างชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่แบบที่ 2 **ชื่อเฉพาะ** ปรากฏความถี่เป็นจำนวนมากรองจากโครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 1 **ภูมิประเทศ + (ลักษณะเฉพาะ) + (คุณสมบัติ)** ซึ่งเป็นโครงสร้างที่มีความถี่ในการปรากฏเป็นจำนวนมากที่สุด และ

โครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 2 นี้ก็มีความถี่ในการปรากฏมากกว่าโครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 3 คือ **ชุมชน + (ชื่อชุมชน)** ซึ่งเป็นโครงสร้างที่มีความถี่ในการปรากฏเป็นจำนวนน้อยที่สุด

ดังนั้นความถี่ของการปรากฏโครงสร้างชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่แบบที่ 2 ชื่อ **เฉพาะ** มีความถี่ในการปรากฏที่ไม่แตกต่างกันมากนักเมื่อเปรียบเทียบกับความถี่ใน 3 ช่วงปี และเมื่อเปรียบเทียบกับความถี่ของแต่ละโครงสร้างภายในปีเดียวกัน ปรากฏว่าโครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 2 ปรากฏเป็นจำนวนมากรองจากโครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 1 ซึ่งมีความถี่ในการปรากฏมากที่สุด

3.2.2 การเปรียบเทียบความถี่ของการปรากฏโครงสร้างย่อยของโครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 1

ความถี่ของการปรากฏโครงสร้างย่อยแบบต่างๆของโครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 1 นั้น ก็มีความถี่ในการปรากฏที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงปี ดังจะเห็นได้ชัดเจนจากตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.9 ความถี่ของการปรากฏโครงสร้างย่อย 4 แบบของโครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 1 ใน 3 ช่วงเวลา

ประเภท	โครงสร้าง	พ.ศ. 2523		พ.ศ. 2533		พ.ศ. 2541	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.1	ภูมิภาค	144	14.49	165	14.1	177	13.66
1.2	ภูมิภาค + ลักษณะเฉพาะ	604	60.76	708	60.51	803	61.96
1.3	ภูมิภาค + คุณสมบัติ	139	13.98	163	13.93	180	13.89
1.4	ภูมิภาค + ลักษณะเฉพาะ + คุณสมบัติ	107	10.76	134	11.45	136	10.49
	รวมทั้งหมด	994	100	1,170	100	1,296	100

การเปรียบเทียบความถี่ของการปรากฏโครงสร้างย่อยแบบต่างๆของโครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 1 ใน 3 ช่วงเวลา เห็นได้ชัดเจนว่า ในแต่ละช่วงปีความถี่ในการปรากฏของแต่ละโครงสร้างมีความถี่ที่แตกต่างกันเล็กน้อย ดังนี้

โครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 1.2 **ภูมิภาค + ลักษณะเฉพาะ** เป็นโครงสร้างที่ปรากฏมากที่สุดที่ประกอบด้วยคำบอกภูมิภาค ตามด้วยคำบอกลักษณะเฉพาะ ตัวอย่างของชื่อหมู่บ้านลักษณะนี้เช่น **ห้วยเนียม** (ลำธารเล็กๆที่มีต้นเนียมซึ่งเป็นไม้พุ่มขึ้นอยู่) **เหล่าเป้า** (พื้นที่ป่าที่มีต้นเป้าขึ้นอยู่) **ท่าโจ๊ก** (บริเวณทำน้ำที่มีต้นช็อคขึ้นอยู่) **แพะห้วยบง** (พื้นที่ป่าไผ่บงที่มีลำธารสายเล็กไหลผ่าน) เป็นต้น จากตารางความถี่ที่ปรากฏเห็นได้ชัดเจนว่า โครงสร้างแบบที่ 1.2 นี้เป็นโครงสร้างที่มีความถี่ในการปรากฏสูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับโครงสร้างแบบอื่นๆภายในปีเดียวกัน อย่างไรก็ดีเมื่อเปรียบเทียบความถี่ในการปรากฏของโครงสร้างนี้ในระหว่างช่วงปี เห็นได้ว่า ความถี่ของการปรากฏโครงสร้างแบบที่ 1.2 มีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยเท่านั้นใน 3 ช่วงปี

ส่วนโครงสร้างย่อยอีก 3 แบบมีความถี่ในการปรากฏลดลงมาจากโครงสร้างแบบที่ 1.2 คือโครงสร้างแบบที่ 1.1 **ภูมิประเทศ** ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านเช่น **สัน แพะ** (ป่าละเมาะ) **เชิงดอย** **ดินดง** **สันโป่ง** **ห้วยทราย** **ริมเหมือง** (พื้นที่หมู่บ้านที่ตั้งอยู่ริมคลองส่งน้ำที่ใช้ในการเกษตร) **ห้วย** **ฝาย** (พื้นที่หมู่บ้านที่ตั้งอยู่ต้นทางของทำนบกั้นน้ำ) เป็นต้น โครงสร้างแบบที่ 1.3 **ภูมิประเทศ +** **คุณสมบัติ** ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่มีโครงสร้างนี้เช่น **ข้าวโก** (สะพานที่มีลักษณะเอียงๆ) **เจดีย์เหลี่ยม** **หนองแบน** **ท่ากว้าง** **เกาะกลาง** เป็นต้น และโครงสร้างแบบที่ 1.4 **ภูมิประเทศ +** **ลักษณะเฉพาะ +** **คุณสมบัติ** ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่มีโครงสร้างนี้เช่น **ป่าคาใต้** **แม่หลองน้อย** **สันผักหวานหลวง** (พื้นที่สูงที่มีต้นผักหวานซึ่งเป็นพืชที่สามารถรับประทานได้ขึ้นเป็นบริเวณกว้าง) **ช่วงเปาใต้** (พื้นที่ที่มีต้นเปาขึ้นเป็นบริเวณกว้าง) เป็นต้น โครงสร้างย่อยเหล่านี้ต่างก็มีความถี่ในการปรากฏเท่าๆกันเมื่อเปรียบเทียบความถี่ภายในปีเดียวกันโดยดูจากตารางที่ 3.9 นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบความถี่ในการปรากฏของโครงสร้างย่อยเหล่านี้ในระหว่างช่วงปี จะเห็นได้ว่า ความถี่ของการปรากฏมีความแตกต่างกันเล็กน้อยเท่านั้นใน 3 ช่วงปี

สรุปได้ว่า โครงสร้างย่อยของชื่อหมู่บ้านแบบที่ 1.2 **ภูมิประเทศ + ลักษณะเฉพาะ** มีความถี่ในการปรากฏสูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับโครงสร้างแบบอื่นๆภายในปีเดียวกัน ส่วนโครงสร้างแบบที่ 1.1 **ภูมิประเทศ** โครงสร้างแบบที่ 1.3 **ภูมิประเทศ + คุณสมบัติ** และโครงสร้างแบบที่ 1.4 **ภูมิประเทศ + ลักษณะเฉพาะ + คุณสมบัติ** มีความถี่ในการปรากฏลดลงมาจากโครงสร้างย่อยแบบที่ 1.2 รวมทั้งยังมีความถี่ในการปรากฏเท่าๆกันเมื่อเปรียบเทียบความถี่ภายในปีเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ความถี่ในการปรากฏของแต่ละโครงสร้างย่อยใน 3 ช่วงปีไม่มีความแตกต่างกันมากนักเมื่อเปรียบเทียบกัน

3.2.3 การเปรียบเทียบความถี่ของการปรากฏโครงสร้างย่อยของโครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 3

ความถี่ของการปรากฏโครงสร้างย่อยแบบต่างๆของโครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 3 นั้น ต่างก็มีความถี่ในการปรากฏที่แตกต่างกัน ดังจะเห็นได้ชัดเจนจากตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.10 ความถี่ของการปรากฏโครงสร้างย่อย 2 แบบของโครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 3 ใน 3 ช่วงเวลา

ประเภท	โครงสร้าง	พ.ศ. 2523		พ.ศ. 2533		พ.ศ. 2541	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
3.1	ชุมชน	8	7.92	12	11.76	10	9.34
3.2	ชุมชน + ชื่อชุมชน	93	92.07	90	88.23	97	90.65
	รวมทั้งหมด	101	100	102	100	107	100

จากตารางจะเห็นได้ชัดเจนว่า โครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 3.2 **ชุมชน + ชื่อชุมชน** มีความถี่ในการปรากฏมากกว่าโครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 3.1 **ชุมชน** เมื่อนำความถี่ของทั้ง 2 โครงสร้างมาเปรียบเทียบภายในปีเดียวกัน และเมื่อเปรียบเทียบความถี่ที่ปรากฏของแต่ละโครงสร้างในระหว่างช่วงปีจะมีความถี่ในการปรากฏที่แตกต่างกันเพียงเล็กน้อย ดังนี้

โครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 3.1 **ชุมชน** เป็นโครงสร้างชื่อหมู่บ้านที่มีคำบอกชุมชนเพียงอย่างเดียว ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่มีโครงสร้างนี้เช่น **สหกรณ์ กาด (ตลาด) วัด ป๊อก (กลุ่มบ้านหรือหอย่อมบ้าน) นิคม** จากตารางแสดงความถี่ของการปรากฏเห็นได้ว่า ความถี่การปรากฏของโครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 3.1 มีความแตกต่างกันไม่มากนักเมื่อนำความถี่ของสามปีมาเปรียบเทียบกัน เช่นเดียวกับโครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 3.2 **ชุมชน + ชื่อชุมชน** ซึ่งเป็นโครงสร้างชื่อหมู่บ้านที่ประกอบด้วยคำบอกชุมชน ตามด้วยชื่อชุมชน ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่มีโครงสร้างนี้เช่น **สหกรณ์ทุ่งใหญ่ บ้านทับ อมเม็ง (แหล่งที่อยู่อาศัยที่มีชาวมอญอาศัยอยู่) เมืองก่าย เจียงยีน นิคมบ้านโป่ง** เป็นต้น จากตารางแสดงความถี่ในการปรากฏ พบความถี่การปรากฏของโครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 3.2 มีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยเมื่อนำความถี่ของโครงสร้างนี้ในสามปีมาเปรียบเทียบกัน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ความถี่ของการปรากฏโครงสร้างย่อยแบบที่ 3.2 **ชุมชน + ชื่อชุมชน** เป็นโครงสร้างที่มีความถี่ในการปรากฏมากที่สุด และโครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 3.1 **ชุมชน** เป็นโครงสร้างที่มีความถี่ในการปรากฏน้อยที่สุด เมื่อนำความถี่ที่ปรากฏภายในปีเดียวกันมาเปรียบเทียบกัน

กล่าวโดยสรุป การเปรียบเทียบความถี่ของการปรากฏของชื่อหมู่บ้านซึ่งแบ่งประเภทตามโครงสร้างและโครงสร้างย่อยแบบต่างๆ ใน 3 ช่วงเวลา เห็นได้ชัดว่า ความถี่ของการปรากฏของแต่ละโครงสร้างในระหว่างช่วงปีมีความถี่ที่แตกต่างกันเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ดังนั้นจึงไม่พบแนวโน้มของการปรากฏที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงอย่างชัดเจนของโครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบต่างๆ หรือสามารถกล่าวได้ว่า ไม่ปรากฏโครงสร้างชื่อหมู่บ้านใดที่มีความถี่ในการปรากฏเพิ่มสูงขึ้นหรือลดจำนวนลงอย่างชัดเจนใน 3 ช่วงเวลา

3.3 สรุป

จากผลการวิเคราะห์รูปแบบของโครงสร้างชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่โดยใช้ข้อมูลปีพ.ศ. 2523 พ.ศ. 2533 และพ.ศ. 2541 พบรูปแบบของโครงสร้างชื่อหมู่บ้านทั้งหมด 3 แบบใหญ่ๆ ปรากฏตามความถี่จากมากที่สุดไปน้อยที่สุดคือ โครงสร้างแบบที่ 1 **ภูมิประเทศ + (ลักษณะเฉพาะ) + (คุณสมบัติ)**, โครงสร้างแบบที่ 2 **ชื่อเฉพาะ** และ โครงสร้างแบบที่ 3 **ชุมชน + (ชื่อชุมชน)** โครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 1 และแบบที่ 3 นั้นสามารถจำแนกออกเป็นโครงสร้างย่อยได้อีก ดังนี้โครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 1 สามารถจำแนกออกเป็นโครงสร้างย่อยได้ 4 โครงสร้าง คือโครงสร้างย่อยแบบที่ 1.1 **ภูมิประเทศ** โครงสร้างย่อยแบบที่ 1.2 **ภูมิประเทศ + ลักษณะเฉพาะ** โครงสร้างย่อยแบบที่ 1.3 **ภูมิประเทศ + คุณสมบัติ** และโครงสร้างย่อยแบบที่ 1.4 **ภูมิประเทศ + ลักษณะเฉพาะ + คุณสมบัติ** โครงสร้างย่อยที่มีความถี่ในการปรากฏมากที่สุด คือโครงสร้างย่อยแบบที่ 1.2

ภูมิประเทศ + ลักษณะเฉพาะ ส่วนโครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 3 นั้นสามารถจำแนกโครงสร้างย่อยได้ 2 โครงสร้างคือ โครงสร้างย่อยแบบที่ 3.1 ชุมชน และโครงสร้างย่อยแบบที่ 3.2 ชุมชน + (ชื่อชุมชน) โครงสร้างย่อยที่ 3.2 นี้เป็นโครงสร้างย่อยที่มีความดีในการปรากฏสูงที่สุด

นอกจากนี้การเปรียบเทียบความดีในการปรากฏของโครงสร้างชื่อหมู่บ้านทั้ง 3 แบบในจังหวัดเชียงใหม่ในระหว่างช่วงปีที่มีความถี่ที่ไม่แตกต่างกันมากนักจึงไม่พบแนวโน้มของการปรากฏของโครงสร้างชื่อหมู่บ้านไทยที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงอย่างชัดเจน

ลักษณะทางวัฒนธรรมที่สะท้อนจากชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่

ในบทนี้ผู้วิจัยจะเสนอลักษณะทางวัฒนธรรมที่สะท้อนจากชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ 3 ช่วงเวลา คือปีพ.ศ. 2523 พ.ศ. 2533 และพ.ศ. 2541 โดยวิเคราะห์จากความหมายของทุกองค์ประกอบที่ปรากฏอยู่ในโครงสร้างชื่อหมู่บ้านทั้ง 3 แบบคือ 1) **ภูมิประเทศ + (ลักษณะเฉพาะ) + (คุณสมบัติ)** 2) **ชื่อเฉพาะ** และ 3) **ชุมชน + (ชื่อชุมชน)** องค์ประกอบต่างๆซึ่งเป็นคำที่มีความหมายและปรากฏอยู่ในทุกโครงสร้างชื่อหมู่บ้านเหล่านี้ต้องมีความถี่ในการปรากฏสูงจึงสามารถสะท้อนลักษณะทางวัฒนธรรมให้เห็นได้อย่างชัดเจน องค์ประกอบต่างๆที่ปรากฏอยู่ในโครงสร้างชื่อหมู่บ้านทั้ง 3 แบบสามารถสะท้อนลักษณะทางวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงใหม่ได้ดังนี้

4.1 การตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำ

ลักษณะทางวัฒนธรรมที่สำคัญอันดับหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่ที่สะท้อนในชื่อหมู่บ้านของจังหวัดเชียงใหม่ คือ การตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำ ผู้วิจัยวิเคราะห์ได้จากคำแสดงประเภทของลักษณะภูมิประเทศซึ่งปรากฏอยู่ในโครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 1 **ภูมิประเทศ + (ลักษณะเฉพาะ) + (คุณสมบัติ)** โดยที่คำแสดงลักษณะภูมิประเทศนั้นต้องมีความถี่ในการปรากฏสูงและมีความหลากหลายของคำเรียกประเภทของลักษณะภูมิประเทศนั้น การวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ในแนวทางดังกล่าวสามารถสะท้อนให้เห็นลักษณะทางวัฒนธรรมของการตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำของคนเชียงใหม่ได้ เพราะในจำนวนชื่อหมู่บ้านทั้งหมดมีคำที่หมายถึง "แหล่งน้ำ" มากที่สุดถึงร้อยละ 46 ของคำแสดงลักษณะภูมิประเทศทั้งหมดตามตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ความถี่ของการปรากฏคำแสดงลักษณะภูมิประเทศประเภทต่างๆ

ลำดับที่	ประเภทของคำแสดงลักษณะภูมิประเทศ	จำนวนที่ปรากฏ	ความถี่ในการปรากฏ
1	แหล่งน้ำ	629	46.38
2	พื้นที่ป่า	212	15.63
3	พื้นที่สูง	198	14.6
4	พื้นที่เกษตรกรรม	89	6.56
5	สิ่งก่อสร้าง	80	5.9
6	พื้นดิน หิน ทรายและลักษณะธรรมชาติอื่นๆ	57	4.2
7	พื้นที่ช่องทางเดิน	47	3.47
8	คำแสดงตำแหน่งของพื้นที่ปรากฏกับคำบอกลักษณะภูมิประเทศ	44	3.24
	รวมทั้งหมด	1,356	100

นอกจากนี้ชื่อหมู่บ้านยังปรากฏคำเรียกแหล่งน้ำแบบต่างๆซึ่งมีมากถึง 18 คำและมีความถี่ในการปรากฏดังนี้

ตารางที่ 4.2 ความถี่ของการปรากฏชื่อหมู่บ้านที่มีคำแสดงลักษณะภูมิประเทศประเภทแหล่งน้ำ

ชื่อหมู่บ้านที่มีคำแสดงแหล่งน้ำ	จำนวนที่ปรากฏ	ความถี่ในการปรากฏ
1. แม่	217	34.5
2. ห้วย	115	18.28
3. หนอง	98	15.58
4. ท่า	54	8.59
5. ล้อง ร่องหรือฮ้อง	36	5.72
6. สบ	25	3.97
7. ชุน	24	3.82
8. วัง	20	3.18
9. บวก	11	1.75
10. บ่อ	11	1.75
11. เหมือง	5	0.8
12. โละหรือโล๊ะ	4	0.63
13. แคว	4	0.63
14. แก่ง	1	0.16
15. ไร่	1	0.16
16. หลิ่ง	1	0.16
17. สระ	1	0.16
18. ลุ่ม	1	0.16
รวมทั้งหมด	629	100

หมายเหตุ ดูความหมายของคำในภาคผนวก ก

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่า คนเชียงใหม่ให้ความสำคัญกับแหล่งน้ำจึงมีคำเรียกแหล่งน้ำเป็นจำนวนมากเพื่อใช้เรียกพื้นที่แหล่งน้ำที่มีลักษณะแตกต่างกัน เช่นคำว่า แม่ หมายถึง แม่น้ำ, คำว่า ห้วย หมายถึง ลำธารเล็กที่ไหลจากตีนเขา, คำว่า หนอง หมายถึง ที่ลุ่มตามทุ่งนาหรือป่า หรือคำว่า สบ หมายถึง ปากแม่น้ำเป็นต้น จากการปรากฏคำเรียกลักษณะภูมิประเทศประเภทแหล่งน้ำแบบต่างๆสามารถสะท้อนให้เห็นลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดเชียงใหม่ที่ประกอบด้วยพื้นที่แหล่งน้ำหลายแห่งหลายลักษณะ อันเกิดจากการไหลผ่านของแม่น้ำสายสำคัญต่างๆในจังหวัดเชียงใหม่ เช่นแม่น้ำปิง วัง ยม น่าน ผาง ฯลฯ รวมทั้งแม่น้ำสายเล็กๆด้วย และเมื่อแม่น้ำเหล่านี้ไหลผ่านพื้นที่ในบริเวณใดก็จะทำให้พื้นที่บริเวณนั้นมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การตั้งถิ่นฐานและการเกษตรกรรม จึงทำให้ผู้คนเข้ามาตั้งถิ่นฐานบริเวณใกล้กับแหล่งน้ำเป็นจำนวนมาก เช่นเดียวกับการตั้งถิ่นฐานของคนไทยในภาคต่างๆที่นิยมตั้งบ้านเรือนใกล้แหล่งน้ำ ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการนำน้ำมาใช้เพื่อการอุปโภคบริโภค การเกษตรกรรม และเพื่อการคมนาคมขนส่งและติดต่อกับพื้นที่อื่น ๆ บริเวณใกล้เคียง ดังที่ศิริศักดิ์ คุ้มรักษา (2540: 33-34) ได้กล่าวถึงภูมิประเทศของจังหวัดเชียงใหม่ว่า "ที่ราบกว้างใหญ่อุดมด้วยดินและน้ำติดต่อกับดินแดนตอนบนโดยทางบกด้วยเส้นทางติดต่อระหว่างภูมิภาคที่พ้อคำเจ็วจากพม่าและพ้อคำจิ้นฮ้อจากยูนนานนิยมเดินทางมาค้าขายด้วยขบวนวัวต่าง ม้าต่าง และด้านล่างอาศัยแม่น้ำปิงเป็นสายน้ำสำคัญเชื่อมการสัญจรกับหัวเมืองต่างๆทางตอนใต้ไปจนถึงปากอ่าว นับเป็นชัยภูมิที่เหมาะสมต่อการตั้งบ้านแปลงเมืองยิ่งนัก แอ่งที่ราบลุ่มแม่น้ำปิงจึงกลายเป็นที่ตั้งเมืองที่มีพัฒนาการทางสังคมสูงสุดแห่งหนึ่งจากอดีตจนถึงปัจจุบัน..."

หลักฐานทางประวัติศาสตร์ของกรมศิลปากร (2538: 17) ก็ได้กล่าวถึงลักษณะทางวัฒนธรรมของการตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำหรือบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำของคนเชียงใหม่ด้วยเช่นกัน โดยกล่าวถึงชุมชน 2 ชุมชนใหญ่ๆในดินแดนล้านนาก่อนที่พญามังรายจะสร้างเมืองเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางของอาณาจักรล้านนา คือ ชุมชนในบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำกกมีการตั้งบ้านเรือนโดยกลุ่มชนที่เรียกว่า กรอมและชนเชื้อชาติไตหรือไทเมือง และชุมชนในบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำปิงตอนบนมีพัฒนาการมาจากชุมชน 2 กลุ่มด้วยกัน คือชุมชนของพวกลัวะที่ตั้งหลักแหล่งอยู่บริเวณเชิงดอยสุเทพ และชุมชนเมืองหริภุญไชย จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า คนเชียงใหม่นิยมตั้งบ้านเมืองใกล้แหล่งน้ำหรือที่ราบลุ่มแม่น้ำเพื่อความสะดวกในการนำน้ำมาใช้ในการอุปโภคและบริโภค ดังนั้นลักษณะทางวัฒนธรรมของการตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำที่สะท้อนจากการศึกษาชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่จึงมีความสอดคล้องกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ได้รับการบันทึกไว้

สรุปได้ว่า ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีคำบอกลักษณะภูมิประเทศประเภทแหล่งน้ำนอกจากจะสะท้อนให้เห็นลักษณะภูมิประเทศแบบแหล่งน้ำประเภทต่างๆแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของแหล่งน้ำต่อการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนของผู้คนในจังหวัดเชียงใหม่ได้อีกด้วย

4.2 ความสำคัญของพื้นที่ป่าต่อวิถีชีวิตของคนเชียงใหม่

จากตารางที่ 4.1 ซึ่งแสดงความถี่ของการปรากฏคำแสดงลักษณะภูมิประเทศประเภทต่างๆในชื่อหมู่บ้านของจังหวัดเชียงใหม่จะเห็นได้ว่า นอกจากชื่อหมู่บ้านจะปรากฏคำแสดง

ลักษณะภูมิประเทศแบบแหล่งน้ำซึ่งมีความถี่ในการปรากฏสูงที่สุดเป็นอันดับหนึ่งแล้ว ยังปรากฏค่าแสดงลักษณะภูมิประเทศแบบพื้นที่ป่าซึ่งมีความถี่ในการปรากฏเป็นอันดับที่สอง คือปรากฏร้อยละ 15.63 จากความถี่ของการปรากฏค่าแสดงลักษณะภูมิประเทศประเภทพื้นที่ป่าซึ่งมีความถี่ในการปรากฏมากเป็นอันดับที่สองนั้นสามารถสะท้อนความสำคัญของพื้นที่ป่าต่อวิถีชีวิตของคนเชียงใหม่ได้ นอกจากความถี่ของการปรากฏค่าแสดงลักษณะภูมิประเทศประเภทพื้นที่ป่าปรากฏสูงเป็นอันดับที่สองแล้ว ยังปรากฏค่าเรียกพื้นที่ป่าแบบต่างๆอีกจำนวน 5 ค่า และมีความถี่ในการปรากฏดังนี้

ตารางที่ 4.3 ความถี่ของการปรากฏชื่อหมู่บ้านที่มีค่าแสดงลักษณะภูมิประเทศประเภทพื้นที่ป่า

ชื่อหมู่บ้านที่มีค่าแสดงพื้นที่ป่า	จำนวนที่ปรากฏ	ความถี่ในการปรากฏ
1. ป่า	140	66.04
2. ดง	28	13.21
3. โป่ง	20	9.43
4. แพะ	15	7.08
5. เหล่า	9	4.24
รวมทั้งหมด	212	100

หมายเหตุ ดูความหมายของคำในภาคผนวก ก

จากตารางความถี่ข้างต้นจะเห็นได้ว่า พบคำเรียกต่างๆที่บ่งบอกถึงลักษณะภูมิประเทศประเภทพื้นที่ป่าที่มีความหมายแตกต่างกันและบ่งบอกลักษณะเด่นของพื้นที่ที่แตกต่างกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า คนเชียงใหม่ให้ความสำคัญกับพื้นที่ป่า หรือกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า คนเชียงใหม่ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว จึงมีคำเรียกพื้นที่ป่าอยู่หลายคำเพื่อบ่งบอกถึงพื้นที่ที่มีลักษณะแตกต่างกัน เช่นคำว่า ป่า หมายถึง บริเวณที่มีต้นไม้ขึ้นอยู่หนาแน่น, คำว่า ดง หมายถึง ลักษณะของป่าที่มีต้นไม้ชนิดใดชนิดหนึ่งขึ้นอยู่หนาแน่น หรือคำว่า แพะ หมายถึง ป่าละเมาะ เป็นต้น

จากการปรากฏค่าแสดงลักษณะภูมิประเทศประเภทพื้นที่ป่าแบบต่างๆในชื่อหมู่บ้านสามารถสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะกายภาพของจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งอุดมไปด้วยผืนป่าที่สมบูรณ์ และแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญของพื้นที่ป่าของคนเชียงใหม่ เนื่องจากวิถีชีวิตของคนเชียงใหม่ผูกพันอยู่กับพื้นที่ป่ามาเป็นเวลานาน เช่นการค้าไม้ที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ การนำไม้มาปลูกสร้างบ้านเรือน หรือการนำผลผลิตจากป่ามาใช้ในการบริโภค เป็นต้น ดังที่ศิริศักดิ์ คุ่มรักษา (2540: 25-26) ได้กล่าวถึงป่าไม้ที่พบในบริเวณทิวเขาแดนลาวซึ่งมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนเชียงใหม่ว่า "...มีไม้ที่สำคัญคือ เต็ง รัง เหียง โมง พลวง ซึ่งชาวบ้านนิยมนำใบที่เรียกว่า ทองตั้ง มาปรุงหลังคา ไม้สำคัญพวกนี้เป็นไม้เนื้อแข็ง เหมาะที่จะนำไปทำสิ่งปลูกสร้าง..." จะเห็นได้ว่า วิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับผืนป่า คนเชียงใหม่จึงมีคำเรียกพื้นที่ป่าหลายคำเพื่อบ่งบอกถึงลักษณะเด่นของพื้นที่ป่าที่มีความแตกต่างกัน

ดังนั้นกล่าวได้ว่า ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีค่าแสดงลักษณะภูมิประเทศประเภทพื้นที่ป่านอกจากจะสะท้อนให้เห็นลักษณะกายภาพของจังหวัดเชียงใหม่ที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่าไม้นานาชนิดแล้ว ยังสามารถสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนเชียงใหม่ที่ผูกพันกับผืนป่าจึงปรากฏคำเรียกพื้นที่ป่าหลายคำซึ่งแสดงให้เห็นถึงลักษณะของพื้นที่ป่าแบบต่างๆที่มีความแตกต่างกัน

4.3 ลักษณะภูมิประเทศแบบพื้นที่สูง

จากตารางที่ 4.1 ซึ่งแสดงความถี่ของการปรากฏค่าแสดงลักษณะภูมิประเทศประเภทต่างๆในชื่อหมู่บ้านของจังหวัดเชียงใหม่จะเห็นได้ว่า ความถี่ของการปรากฏค่าแสดงลักษณะภูมิประเทศประเภทพื้นที่สูงปรากฏความถี่สูงเป็นอันดับที่สาม คือมีความถี่ร้อยละ 14.6 จากความถี่ของการปรากฏค่าแสดงลักษณะภูมิประเทศประเภทพื้นที่สูงนั้นสามารถสะท้อนให้เห็นลักษณะภูมิประเทศแบบพื้นที่สูงซึ่งเป็นลักษณะทางกายภาพที่โดดเด่นของจังหวัดเชียงใหม่ได้ นอกจากนี้ความถี่ของการปรากฏค่าแสดงลักษณะภูมิประเทศประเภทพื้นที่สูงปรากฏมากเป็นอันดับที่สามแล้ว ยังปรากฏคำเรียกพื้นที่สูงแบบต่างๆซึ่งมีจำนวนถึง 7 คำ และมีความถี่ในการปรากฏดังนี้

ตารางที่ 4.4 ความถี่ของการปรากฏชื่อหมู่บ้านที่มีค่าแสดงลักษณะภูมิประเทศประเภทพื้นที่สูง

ชื่อหมู่บ้านที่มีค่าแสดงพื้นที่สูง	จำนวนที่ปรากฏ	ความถี่ในการปรากฏ
1. สัน	139	70.2
2. ดอน	20	10.1
3. ดอย	19	9.6
4. โส้งหรือโห่ง	7	3.54
5. ม่อน	7	3.54
6. จอม	4	2.02
7. ภู	2	1.01
รวมทั้งหมด	198	100

หมายเหตุ ดูความหมายของคำในภาคผนวก

จากตารางความถี่ข้างต้นจะเห็นได้ว่า พบคำเรียกพื้นที่สูงแบบต่างๆที่มีความหมายและบ่งบอกลักษณะเด่นของพื้นที่ที่แตกต่างกันซึ่งแสดงให้เห็นว่า คนเชียงใหม่ให้ความสำคัญกับพื้นที่สูงเช่นเดียวกับแหล่งน้ำและพื้นที่ป่าจึงมีคำเรียกพื้นที่สูงอยู่หลายคำเพื่อหมายความถึงพื้นที่ที่มีลักษณะเด่นที่แตกต่างกัน เช่นคำว่า สัน หมายถึง สันเขา คือส่วนสูงของภูเขาที่ทอดตัวเป็นทิวยาว, คำว่า ดอน หมายถึง พื้นที่ที่อยู่สูงกว่าที่ลุ่มและอยู่ใกล้แหล่งน้ำ หรือคำว่า ดอย หมายถึง เขาหรือภูเขาเป็นต้น จากการปรากฏค่าแสดงลักษณะภูมิประเทศประเภทพื้นที่สูงแบบต่างๆของชื่อหมู่บ้าน

สามารถสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะกายภาพที่สำคัญและเป็นเอกลักษณ์ของภาคเหนือและจังหวัด เชียงใหม่ คือพื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบด้วยทิวเขาสูงสลับซับซ้อนและโอบล้อมเป็นแนวยาวรอบเมือง เชียงใหม่ อาทิเช่นทิวเขาผีปันน้ำ ทิวเขาแดนลาว ทิวเขาถนนธงชัยเป็นต้น ซึ่งทิวเขาเหล่านี้ปกคลุม ด้วยพื้นที่ป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์และเป็นแหล่งต้นกำเนิดของแม่น้ำสายสำคัญต่างๆหลายสาย ดังที่ ศิริศักดิ์ คุ่มรักษา (2540: 22 -24) ได้กล่าวถึงลักษณะกายภาพของจังหวัดเชียงใหม่ว่า "เชียงใหม่ เป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย พื้นที่นั้นกว้างขวาง แต่ในสภาพความเป็นจริงมีเพียง ประมาณร้อยละ 30.9 เท่านั้นที่เป็นพื้นที่ราบลุ่มและที่ราบเชิงเขา ซึ่งกระจายอยู่ทั่วไปตามบริเวณหุบ เขาต่างๆและเหมาะสำหรับทำการเกษตร ส่วนพื้นที่อีกร้อยละ 70 เป็นภูเขาส่วนใหญ่อยู่ทางทิศเหนือ และทิศตะวันตกของจังหวัดและยังคงเต็มไปด้วยป่าไม้ ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำลำธารหลายสาย อาทิ ปิง วัง ยม น่าน ปาย ผางซลย ที่ไหลมาหล่อเลี้ยงพื้นที่เกษตรในแอ่งที่ราบของจังหวัด"

ดังนั้นกล่าวได้ว่า ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่นอกจากจะสะท้อนให้เห็นลักษณะ ภูมิประเทศแบบแหล่งน้ำซึ่งมีความดีในการปรากฏของค่าสูงที่สุดแล้ว ยังสามารถสะท้อนลักษณะภูมิ ประเทศที่มีความสำคัญและเป็นเอกลักษณ์ของภาคเหนือและจังหวัดเชียงใหม่ได้ คือพื้นที่สูงซึ่ง สัมพันธ์กับลักษณะกายภาพจริงของจังหวัดเชียงใหม่

ส่วนค่าแสดงลักษณะภูมิประเทศแบบอื่นๆเช่น ค่าแสดงลักษณะภูมิประเทศประเภท พื้นที่เกษตรกรรม ค่าแสดงลักษณะภูมิประเทศประเภทสิ่งก่อสร้าง ฯลฯ มีความดีในการปรากฏน้อย มากเมื่อเปรียบเทียบกับความดีในการปรากฏของค่าแสดงลักษณะภูมิประเทศประเภทแหล่งน้ำ ประเภทพื้นที่ป่า และประเภทพื้นที่สูง ดังนั้นค่าแสดงลักษณะภูมิประเทศแบบอื่นๆที่มีความดีในการ ปรากฏน้อยจึงไม่สามารถสะท้อนให้เห็นลักษณะทางวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงใหม่ได้อย่างชัดเจน

4.4 ความหลากหลายของพืชพรรณ

ผู้วิจัยตีความว่าความหลากหลายของพืชพรรณเป็นลักษณะเด่นของจังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากว่าค่าเรียกพืชพรรณเป็นลักษณะเฉพาะที่มีความดีในการปรากฏสูงที่สุดในโครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 1 $\text{ภูมิประเทศ} + (\text{ลักษณะเฉพาะ}) + (\text{คุณสมบัติ})$ การหาความดีของการปรากฏค่าแสดง ลักษณะเฉพาะประเภทต่างๆวิเคราะห์โดยการจำแนกประเภทตามความหมายของค่าและหาความดี ในการปรากฏของแต่ละประเภทซึ่งสามารถแสดงในรูปของตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 4.5 ความดีของการปรากฏค่าแสดงลักษณะเฉพาะประเภทต่างๆ

ลำดับที่	ประเภทของคำแสดงลักษณะเฉพาะ	จำนวนที่ปรากฏ	ความถี่ในการปรากฏ
1	ชื่อพืชต่างๆ	490	50.52
2	ชื่ออื่นๆ เช่น ชื่อแม่น้ำ ชื่อภูเขา*	367	37.84
3	ชื่อสัตว์	67	6.9
4	สิ่งของ	46	4.74
	รวมทั้งหมด	970	100

จากตารางความถี่ข้างต้นเห็นได้ชัดเจนว่า ความถี่ของการปรากฏคำแสดงลักษณะเฉพาะแบบต่างๆทั้งหมด 4 ประเภท ปรากฏความถี่ของคำแสดงชื่อพืชเป็นจำนวนมากที่สุด คือ ปรากฏทั้งสิ้นร้อยละ 50.52 จะเห็นได้ว่า ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่จึงสะท้อนให้เห็นลักษณะสำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ได้อีกประการหนึ่งคือ ความหลากหลายของพืชพรรณ

คำแสดงชื่อพืชต่างๆที่ปรากฏอยู่ในชื่อหมู่บ้านนั้นสามารถจำแนกประเภทของพืชออกเป็นประเภทไม้ยืนต้น เช่น สัก เตื่อ มะค่า ข่อย มะเกี๋ยง (ต้นหว้า) เทียง ตาล ไฮ (ไทร) เป็นต้น และประเภทไม้ล้มลุก เช่น ผักหวาน ไคร้ อ้อ กก จัน (เห็ด) บอน ผ่า เขม เป็นต้น ประเภทของคำแสดงชื่อพืชทั้งสองประเภทมีความถี่ในการปรากฏที่แตกต่างกันโดยสามารถแสดงในรูปของตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 4.6 ความถี่ของการปรากฏคำแสดงชื่อพืชประเภทต่างๆ

ลำดับที่	คำแสดงชื่อพืชต่างๆ	จำนวนที่ปรากฏ	ความถี่ในการปรากฏ
1	พืชยืนต้น	356	72.65
2	พืชล้มลุก	134	27.35
	รวมทั้งหมด	490	100

จากตารางจะเห็นได้ว่า คำแสดงชื่อพืชยืนต้นในชื่อหมู่บ้านมีความถี่ในการปรากฏมากกว่าคำแสดงชื่อพืชล้มลุกในชื่อหมู่บ้าน ดังนั้นกล่าวได้ว่า คนเชียงใหม่ก็นำชื่อไม้ยืนต้นมาใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านเนื่องจากเป็นต้นไม้ที่มีขนาดใหญ่จึงมีความโดดเด่นกว่าไม้ล้มลุก อีกทั้งสามารถใช้ไม้ยืนต้นเป็นเครื่องแบ่งแยกพื้นที่ของหมู่บ้านหนึ่งออกจากอีกหมู่บ้านหนึ่งได้อีกด้วย ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่มีคำแสดงชื่อพืชยืนต้นเช่น ป่าตาล ดงป่าสัก ป่าเทียง ท่าเตื่อ ห้วยเกี๋ยง สันป่าข่อยหนองไฮ สันมะค่า เป็นต้น

ที่ว่าจังหวัดเชียงใหม่มีความหลากหลายและความอุดมสมบูรณ์ของพืชพรรณนั้นสอดคล้องกับหลักฐานทางเอกสารของกรมวิชาการ (2543: 13) ที่กล่าวถึงสภาพป่าไม้ของจังหวัดเชียงใหม่ว่า "จังหวัดเชียงใหม่มีพื้นที่ป่าไม้ที่ยังคงสภาพป่าอันอุดมสมบูรณ์อยู่ประมาณ 8 ล้านไร่

* ชื่อแม่น้ำและชื่อภูเขามีความถี่ในการปรากฏสูงเช่นกัน แต่ผู้วิจัยได้กล่าวถึงลักษณะทางวัฒนธรรมที่สะท้อนจากลักษณะภูมิประเทศทั้งสองประเภทดังกล่าวแล้วในข้อ 4.1 และ 4.3

ประกอบด้วยป่าเบญจพรรณ ป่าสนเขา ป่าดิบเขาและป่าเต็งรัง มีพรรณไม้หลากหลายชนิดที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ เช่นไม้สัก ประดู่ เต็ง รัง กระจาเลย สน เหียง พลวง ยาง ก่อขลข" นอกจากนี้ศิริศักดิ์ คุ่มรักษา (2540: 25) ยังได้บรรยายถึงป่าไม้ที่พบในบริเวณทิวเขาแดนลาวที่อยู่ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ว่า "ป่าไม้ที่พบในบริเวณนี้เป็นป่าสนกับป่าเบญจพรรณซึ่งมีไม้มีค่า คือไม้สัก บางแห่งอาจพบเป็นป่าสักล้วนๆ หรือขึ้นกระจัดกระจายทั่วไปในป่าโปร่งปะปนกับพันธุ์ไม้ผลัดใบชนิดอื่นๆ ได้แก่ แดง มะค่าโมง ไม้ ป่าทั้งสองชนิดนี้ส่วนใหญ่พบในบริเวณอำเภอเชียงดาว แม่แตง ..." จากหลักฐานทางเอกสารดังกล่าวจะเห็นได้ว่า จังหวัดเชียงใหม่มีความหลากหลายของสภาพพื้นที่ป่า ไม่ว่าจะเป็นป่าเต็งรัง ป่าเบญจพรรณ ป่าสนเขาและป่าดิบเขา ซึ่งพื้นที่ป่าเหล่านี้ต่างก็ประกอบไปด้วยพรรณไม้หลากหลายชนิด ทั้งที่เป็นไม้ล้มลุกและไม้ยืนต้นที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ เห็นได้ว่า การศึกษาชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายและความอุดมสมบูรณ์ของพืชพรรณซึ่งมีความสัมพันธ์กับหลักฐานทางเอกสารที่กล่าวถึงพรรณไม้ที่พบในเขตจังหวัดเชียงใหม่

สรุปได้ว่า ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ที่ปรากฏค่าแสดงชื่อพืชในชื่อหมู่บ้านสามารถบ่งบอกให้เห็นถึงความหลากหลายและความอุดมสมบูรณ์ของพืชพรรณที่ขึ้นอยู่เป็นจำนวนมากในพื้นที่ต่าง ๆ จนเป็นลักษณะเด่นที่สามารถบ่งชี้ตำแหน่งที่ตั้งของหมู่บ้านได้ นอกจากนี้พืชพรรณที่ขึ้นอยู่เป็นจำนวนมากยังมีประโยชน์ในการแบ่งแยกพื้นที่ของสองหมู่บ้านออกจากกันด้วย อาจกล่าวได้ว่าการนำชื่อต้นไม้ชนิดต่าง ๆ มาใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านสามารถสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนเชียงใหม่ที่มีความผูกพันอยู่กับธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างใกล้ชิด

4.5 การบ่งบอกทิศทางตำแหน่งหรือแสดงลักษณะเด่นของหมู่บ้าน

การปรากฏค่าแสดงคุณสมบัติในรูปแบบโครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 1 **ภูมิประเทศ + (ลักษณะเฉพาะ) + (คุณสมบัติ)** สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมในการระบุทิศทางและตำแหน่งที่ตั้งของหมู่บ้าน หรือแสดงลักษณะเด่นของพื้นที่บริเวณหมู่บ้านโดยตีความจากค่าแสดงคุณสมบัติ

ค่าแสดงคุณสมบัติที่ปรากฏอยู่ในโครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 1 นั้นเป็นค่าที่แสดงให้เห็นทิศทางและตำแหน่งของพื้นที่ เช่นคำว่า เหนือ ใต้ กลาง บน ล่าง นอก ใน โดยใช้ทิศเป็นเกณฑ์ในการกำหนด หรือใช้แม่น้ำ ภูเขาหรือถนนเป็นเกณฑ์ในการกำหนดตำแหน่งของหมู่บ้านก็ได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะภูมิประเทศของแต่ละหมู่บ้าน เช่นหมู่บ้าน **หนองผึ่งเหนือ**และ**หนองผึ่งใต้** ใช้ทิศในการระบุตำแหน่งของหมู่บ้าน หรือหมู่บ้าน**แม่ควาเหนือ** ใช้แม่น้ำเป็นเกณฑ์ในการกำหนดตำแหน่งของหมู่บ้านเพราะพื้นที่ของหมู่บ้านตั้งอยู่บริเวณต้นทางของลำน้ำแม่ควาซึ่งสิ้นสุดที่ฝายน้ำล้นท่าสี่อันเป็นที่ตั้งของหมู่บ้าน**แม่ควาใต้**หรือ**แม่ควาในปัจจุบัน** เป็นต้น นอกจากนี้ค่าแสดงคุณสมบัติก็แสดงให้เห็นลักษณะเด่นของพื้นที่บริเวณหมู่บ้านได้เช่นกัน เช่นคำว่า ลึก หลวง (หมายถึง ไหญ่) น้อย ใหม่ ยาว กว้าง เป็นต้น การปรากฏค่าแสดงคุณสมบัติในโครงสร้างชื่อหมู่บ้านก็เพื่อบ่งชี้ให้เห็นถึงลักษณะเด่นของสภาพพื้นที่บริเวณหมู่บ้านและตำแหน่งที่ตั้งของหมู่บ้านได้อย่างชัดเจน ตัวอย่างเช่น **ห้วยลึก โองน้อย สันโค้ง หนองยาว ทุ่งอ้อหลวง ท่ากว้าง แปะสันใหม่ ป่าพร้าวอก สันต้นแทนเหนือ** เป็นต้น เห็นได้ว่าชื่อหมู่บ้านเหล่านี้ปรากฏค่าแสดงคุณสมบัติในชื่อหมู่บ้านโดยแสดง

ลักษณะเด่นทางรูปร่าง ขนาด ความเก่าและความใหม่ของพื้นที่ หรือตำแหน่งที่ตั้งของหมู่บ้าน เป็นต้น การปรากฏค่าแสดงคุณสมบัติในชื่อหมู่บ้านเนื่องจากผู้อาศัยต้องการบ่งบอกให้ทราบถึงสภาพพื้นที่ ตำแหน่งทิศทางหรือลักษณะเด่นของหมู่บ้านของตนจึงนำค่าแสดงคุณสมบัติเหล่านี้ ประกอบเป็นส่วนขยายในโครงสร้างชื่อหมู่บ้าน

4.6 ความสำคัญของวัดและศาสนา

ลักษณะทางวัฒนธรรมที่สำคัญอีกประการหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่ที่สะท้อนจากชื่อหมู่บ้าน คือ ความสำคัญของวัดและศาสนา ผู้วิจัยวิเคราะห์ได้จากค่าแสดงชื่อเฉพาะประเภทต่างๆที่มีความถี่ในการปรากฏสูง ซึ่งค่าแสดงชื่อเฉพาะประเภทต่างๆปรากฏอยู่ในโครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 2 ชื่อเฉพาะ การหาความถี่ของการปรากฏค่าแสดงชื่อเฉพาะประเภทต่างๆวิเคราะห์โดยการจำแนกประเภทตามความหมายของค่าและหาความถี่ในการปรากฏของชื่อเฉพาะแต่ละประเภทซึ่งแสดงในรูปของตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 4.7 ความถี่ของการปรากฏค่าแสดงชื่อเฉพาะประเภทต่างๆ

ลำดับที่	ประเภทของค่าแสดงชื่อเฉพาะ	จำนวนที่ปรากฏ	ความถี่ในการปรากฏ
1	ชื่อวัด	220	46.61
2	ค่าแสดงกลุ่มชาติพันธุ์และคำยืมจากภาษาของกลุ่มชนต่างๆ	77	16.31
3	ชื่อพืช*	73	15.47
4	มงคลนาม	46	9.74
5	ค่าแสดงลักษณะหรือคุณสมบัติของหมู่บ้าน	37	7.84
6	ชื่ออื่นๆ เช่น ชื่อบุคคล ชื่อแม่น้ำ ชื่อสิ่งของ	15	3.18
7	ค่าแสดงจำนวนนับ	4	0.85
	รวมทั้งหมด	472	100

จากตารางความถี่ข้างต้นเห็นได้ชัดเจนว่า ความถี่ของการปรากฏค่าแสดงชื่อเฉพาะแบบต่างๆทั้งหมด 7 ประเภท ปรากฏความถี่ของค่าแสดงชื่อวัดเป็นจำนวนสูงที่สุด คือปรากฏความถี่ทั้งสิ้นร้อยละ 46.61 เห็นได้ว่า ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่จึงสะท้อนให้เห็นลักษณะสำคัญทางวัฒนธรรมได้อีกประการหนึ่ง คือ ความสำคัญของวัดและศาสนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งพุทธศาสนาที่มีต่อวิถีชีวิตของคนเชียงใหม่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่เป็นชื่อของวัด เช่น นบุปผาราม เวฬุวัน นันทาราม พยกุลวง ยางพระธาตุ สารภี เทพาราม ศรีโพธาราม ศรีบัวเงิน ลังกา ฟ้าฮ่อม พุทธเอ็น พระนอน เป็นต้น

* ชื่อพืช มีความถี่ในการปรากฏสูงเช่นกัน แต่ผู้วิจัยได้กล่าวถึงลักษณะทางวัฒนธรรมในเรื่องของความหลากหลายของพืชพรรณแล้วในข้อ 4.4

ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่นำชื่อของวัดมาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านเหล่านี้สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของวัดและพุทธศาสนาที่มีต่อวิถีชีวิตของชาวเชียงใหม่ได้ หรือกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความศรัทธาและความผูกพันของชาวเชียงใหม่ที่มีต่อพุทธศาสนาได้ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาของสงวน โชติสุขรัตน์ (2505: 30) ที่กล่าวถึงวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ของชาวเหนือในเรื่องพุทธศาสนาว่า "ทุกหมู่บ้านจะมีวัดอยู่อย่างน้อย 1 วัด เพราะชาวชนบทส่วนมากนับถือพุทธศาสนาสืบๆ กันมาช้านานแล้ว เมื่อไปตั้งหมู่บ้านขึ้นใหม่เขาจะต้องสร้างวัดขึ้นสำหรับเป็นที่กล่อมเกลาจิตใจของเขาด้วย ดังนั้นจึงจะเห็น 'วัด' มีอยู่ทั่วไปทุกๆ หมู่บ้าน" นอกจากนี้ลักษณะบ้านวิชัย (2540: 283) ยังได้กล่าวถึงวิถีชีวิตของชาวเชียงใหม่ที่ผูกพันอยู่กับพุทธศาสนาว่า "นับจากอดีต ชีวิตของคนเมืองผูกพันอยู่กับพุทธศาสนาและความเชื่อเรื่องผิอย่างแน่นแฟ้น ในคัมภีร์พุทธศาสนานั้น สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนนอกจากคติความเชื่ออันเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตหรือสถาบันทางศาสนาที่เป็นศูนย์กลางเชื่อมผู้คนในหมู่บ้านหรือชุมชนนั้นๆ เข้าหากันแล้ว ศาสนาพุทธในล้านนายังมีระบบ 'หัววัด' เป็นโครงสร้างเชื่อมความสัมพันธ์ของคนต่างชุมชนอีกด้วย หัววัด หมายถึงการรวมกลุ่มกันของวัดต่างๆ ไม่ว่าจะอยู่ใกล้ไกลกันอย่างไรแต่แต่ละวัดจะสังกัดอุโบสถเดียวกันคือ มีวัดหนึ่งเป็นหัวหน้ากลุ่มในการทำสังฆกรรม...กล่าวได้ว่าระบบหัววัดของคนเมืองเป็นเหมือนตาข่ายที่คอยเกาะเกี่ยววัดและชุมชนต่างๆ ให้ยึดมั่นในวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนพิธี และคติความเชื่อที่เคยยึดเคยปฏิบัติมา"

สรุปได้ว่า ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่นอกจากจะสะท้อนลักษณะสำคัญทางวัฒนธรรมของชาวเชียงใหม่ประการต่างๆ ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ยังสามารถสะท้อนความสำคัญของวัดและพุทธศาสนาที่มีความผูกพันอย่างแน่นแฟ้นต่อวิถีชีวิตของชาวเชียงใหม่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้อย่างชัดเจน

4.7 ความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์

จากตารางที่ 4.7 ซึ่งแสดงความถี่ของการปรากฏค่าแสดงชื่อเฉพาะประเภทต่างๆ ในชื่อหมู่บ้านของจังหวัดเชียงใหม่จะเห็นได้ว่า นอกจากชื่อหมู่บ้านจะปรากฏชื่อวัดเป็นชื่อหมู่บ้านซึ่งมีความถี่ในการปรากฏสูงที่สุดเป็นอันดับที่หนึ่งแล้ว ยังปรากฏค่าแสดงกลุ่มชาติพันธุ์และคำยืมจากภาษาของกลุ่มชนต่างๆ ซึ่งมีความถี่ในการปรากฏสูงเป็นอันดับที่สองด้วย คือปรากฏความถี่ร้อยละ 16.31 จากความถี่ของการปรากฏค่าแสดงกลุ่มชาติพันธุ์และคำยืมจากภาษาของกลุ่มชนต่างๆ นั้นสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้ามาอาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ได้ ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่ปรากฏค่าแสดงกลุ่มชาติพันธุ์สามารถแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนในรูปของตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 4.8 ค่าแสดงกลุ่มชาติพันธุ์ที่ปรากฏอยู่ในชื่อหมู่บ้าน

กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆที่ปรากฏอยู่ในชื่อหมู่บ้าน	ตัวอย่างชื่อหมู่บ้าน
1. มอญหรือเม็ง	มอญเหนือ, มอญใต้, อุเม็ง
2. คง (กลุ่มคนที่อพยพมาจากรัฐฉานในพม่า)	คง
3. ชาวเขาเผ่าม้งหรือแม้ว	แม้วแม่เทย, ม้งโหล่งปง, แม้วกองซาง
5. ชาวเขาเผ่ามูเซอ	มูเซอ
6. ชาวเขาเผ่าลีซอ	ลีซอ
7. ชาวกระเหรี่ยงหรือยาง	ยางแม่เตี้ยะใน, ยางหลวง

นอกจากการปรากฏคำแสดงกลุ่มชาติพันธุ์ในโครงสร้างชื่อหมู่บ้านของจังหวัดเชียงใหม่แล้ว การยืมภาษาของกลุ่มชนต่างๆที่เข้ามาอาศัยในจังหวัดเชียงใหม่มาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านก็เป็นหลักฐานอีกอย่างหนึ่งที่ทำให้ทราบว่ายังมีกลุ่มชนชาติอื่นๆเข้ามาอาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ การเข้ามาตั้งรกรากในจังหวัดเชียงใหม่เป็นเวลานานของกลุ่มชนต่างๆเช่น ชาวกระเหรี่ยง ชาวมอญ ชาวลัวะ ฯลฯ ทำให้ภาษาของกลุ่มชนเหล่านี้ถูกนำมาใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านด้วยเช่นกัน ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่มีการยืมภาษาอื่นเช่น ภาษากระเหรี่ยง มาใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้าน เช่น **ตะกอดะ** หมายถึง หมู่บ้านที่อยู่ในป่า, **โโอลคี** เป็นชื่อของลำห้วย, **อุแจะ** หมายถึง หมู่บ้านที่อยู่บนเขา, **ปิยอทะ** หมายถึง หมู่บ้านที่อยู่ติดกับลำห้วย, **ทีเหนือ** หมายถึง สายน้ำ, **สมอมแฮด** เป็นชื่อลำห้วยเป็นต้น จากตัวอย่างของชื่อหมู่บ้านดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่นอกจากจะใช้ภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่นเหนือในการตั้งชื่อหมู่บ้านแล้ว ยังใช้ภาษาของชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างๆในจังหวัดเชียงใหม่ในการตั้งชื่อหมู่บ้านด้วย

การศึกษาชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ที่สะท้อนให้เห็นความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์นั้นมีความสอดคล้องกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ดำนานและนิทานพื้นบ้านของจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งมักกล่าวถึงชนเผ่าต่างๆที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในดินแดนล้านนา เช่นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของกรมศิลปากร (2538: 17) ได้กล่าวถึงชุมชนใหญ่ 2 ชุมชนก่อนการสร้างเมืองเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางอาณาจักรของพญามังราย คือชุมชนที่ราบลุ่มแม่น้ำกกที่มีการตั้งบ้านเรือนโดยกลุ่มคนที่เรียกว่ากรอมและชนเชื้อชาติไตซึ่งมาจากทางตอนใต้ของจีน และชุมชนในบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำปิงตอนบนซึ่งปรากฏชุมชน 2 กลุ่มด้วยกัน คือชุมชนของพวกลัวะซึ่งมีหลักแหล่งอยู่บริเวณเชิงดอยสุเทพ และชุมชนของพวกเม็งหรือมอญซึ่งมีหลักแหล่งอยู่ที่เมืองหริภุญไชย เป็นต้น หรืออรุณรัตน์ วิเชียรเขียว (2540: 203) ได้กล่าวถึงนิทานพื้นบ้านที่เล่าถึงความสัมพันธ์ระหว่างลัวะที่เชิงดอยสุเทพกับชนชาติมอญที่แคว้นหริภุญไชยว่า "ขุนหลวงวิรังคะได้ทูลขอให้พระนางจามเทวี-กษัตริย์หริภุญไชยอภิเษกสมรสด้วย แต่พระนางปฏิเสธ ขุนหลวงวิรังคะจึงยกกองทัพมารบเมืองหริภุญไชยแต่พ่ายแพ้พระนางจามเทวี ในที่สุดก็กับแค้นใจจนออกแตกสิ้นชีวิต นิทานเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นว่าชนมอญนั้นมีวัฒนธรรมสูงกว่าพวกลัวะ..."

นอกจากนี้ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ที่สะท้อนถึงความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ยังสอดคล้องกับเอกสารทางราชการของอำเภอต่างๆเช่น อำเภอแม่เมาะที่เสนอหลักฐานตามทะเบียนราษฎรว่า นอกจากจะมีคนเมืองหรือคนเชียงใหม่อาศัยอยู่ในอำเภอแม่เมาะแล้ว ยังพบประชา

กรซึ่งเป็นบุคคลสัญชาติอื่นอีกคือ บุคคลพื้นที่สูงหรือชาวเขาเผ่าต่างๆเช่น เผ่ากระเหรี่ยง อีเก้อ มูเซอ ลีซอ เข้าจำนวน 21,815 คน ชนกลุ่มน้อย (อดีตทหารจีนคณะชาติ จีนอพยพ จีนฮ่ออิสระ และผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า) จำนวน 1,626 คน ไทลื้อจำนวน 963 คน และผู้หลบหนีเข้าเมือง (ผู้ใช้แรงงานสัญชาติพม่า) จำนวน 1,980 คน เหตุที่ปรากฏกลุ่มชนชาติต่างๆเป็นจำนวนมากในเขตอำเภอแม่เมาะ เพราะลักษณะภูมิประเทศของอำเภอแม่เมาะมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศสหภาพพม่าทั้งทางทิศเหนือและทิศตะวันตก จึงทำให้มีการหลั่งไหลของแรงงานและผู้ลี้ภัยเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังพบกลุ่มชนชาติต่างๆในอำเภออื่นๆอีกด้วย เช่นในอำเภอแม่แจ่มพบชาวไทยภูเขาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากพอสมควร เช่นเผ่ากระเหรี่ยงพบเป็นจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือ ม้ง ชาวลัวะ และลีซอ หรือในอำเภอฮอดพบชาวไทยภูเขาในเขตพื้นที่สูงเช่น ชาวกระเหรี่ยง ชาวม้ง ซึ่งอาศัยอยู่ในบ้านแม่โถ ตำบลบ่อสสี และบ้านดอยคำ ในตำบลหางดง หรือในอำเภออมก๋อยซึ่งเป็นอำเภอที่ห่างไกลจากตัวเมืองเชียงใหม่มาก ก็พบชาวกระเหรี่ยงอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือ คนเมืองหรือคนเชียงใหม่ มูเซอและม้ง เป็นต้น

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ นิทานพื้นบ้านและหลักฐานทางเอกสารของทางราชการข้างต้นจะเห็นได้ว่า ในจังหวัดเชียงใหม่มีกลุ่มชนเชื้อชาติต่างๆมาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งที่เป็นคนท้องถิ่นดั้งเดิมและเป็นคนที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดเชียงใหม่ จนขยายเป็นชุมชนที่มีบทบาทต่อสังคมและวัฒนธรรมล้านนามาเป็นเวลานาน ดังนั้นลักษณะทางวัฒนธรรมประการหนึ่งที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ คือความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ที่สะท้อนจากการศึกษาชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่มีความสอดคล้องกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ดำเนิน และนิทานพื้นบ้านของจังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งหลักฐานทางเอกสารของราชการที่ได้รับการบันทึกไว้

ส่วนคำแสดงชื่อเฉพาะประเภทอื่นๆ เช่นคำแสดงลักษณะหรือคุณสมบัติของหมู่บ้านมงคลนาม ชื่ออื่นๆ เช่นชื่อบุคคล ชื่อแม่น้ำ ชื่อสิ่งของ ฯลฯ มีความถี่ในการปรากฏน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับความถี่ในการปรากฏของคำแสดงชื่อวัดและคำแสดงกลุ่มชาติพันธุ์หรือคำยืมจากภาษาของกลุ่มชนต่างๆ ดังนั้นคำแสดงชื่อเฉพาะประเภทอื่นๆที่มีความถี่ในการปรากฏน้อยจึงไม่สามารถสะท้อนให้เห็นลักษณะสำคัญทางวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงใหม่ได้อย่างชัดเจน

4.8 การเปลี่ยนแปลงลักษณะชุมชน

นอกจากลักษณะต่างๆที่ได้กล่าวมาแล้ว ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ยังสะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของลักษณะชุมชนจากแบบเดิมเป็นลักษณะชุมชนที่มีแบบใหม่เพิ่มขึ้น โดยสะท้อนจากคำแสดงชุมชนที่ปรากฏอยู่ในโครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 3 ชุมชน + (ชื่อชุมชน)

การรวมตัวกันเข้าเป็นชุมชนแบบเดิมของคนเชียงใหม่เป็นไปในลักษณะการรวมตัวกันของกลุ่มชนชาติต่างๆที่อาศัยอยู่ในอาณาจักรล้านนาเพื่อสร้างบ้านแปงเมืองภายหลังที่พญามังรายได้รวบรวมชุมชนของกลุ่มชนต่างๆที่อาศัยอยู่อย่างกระจัดกระจายในอาณาจักรล้านนา หรือเป็นการรวมตัวกันของกลุ่มชนที่ย้ายจากถิ่นอื่นเพื่อเข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่อาศัยในจังหวัดเชียงใหม่ การอยู่รวมตัวกันเป็นชุมชนนั้นเป็นการพึ่งพาอาศัยและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเกิดการจัดตั้งเป็นหมู่

บ้านเล็กๆขึ้นมาในที่สุด คำที่แสดงชุมชนแบบเดิมเช่น คำว่า บ้าน เมือง อม กาด เชียง เวียง ตลาด แซ่ ปือก วัด ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่มีคำแสดงชุมชนแบบเดิมเหล่านี้ เช่น **ปือก วัด กาดซี่เหล็ก บ้านมอญ แซ่ข้างเหนือ อมเม็ง เวียงหวาย เชียงแสน เมืองงายฯลฯ**

ในปัจจุบัน สภาพสังคมของจังหวัดเชียงใหม่เปลี่ยนแปลงไปทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากการรวมตัวกันเป็นชุมชนแบบเดิม คือรวมกันเป็นหมู่บ้านเล็กๆเป็นการรวมตัวกันเป็นชุมชนแบบใหม่ที่เป็นารรวมหมู่บ้านเล็กๆหลายหมู่บ้านที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกันเข้าเป็นหมู่บ้านใหญ่ ทั้งนี้เพื่อจุดประสงค์ใดจุดประสงค์หนึ่ง เช่นการรวมตัวกันของหมู่บ้านเข้าเป็น "สหกรณ์" ทั้งนี้เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เกษตรกรรมและการพาณิชย์ของคนในท้องถิ่นนั้น เป็นต้น คำที่แสดงชุมชนแบบใหม่เช่น คำว่า นิคม สหกรณ์ ศูนย์ ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่มีคำแสดงชุมชนแบบใหม่เหล่านี้ เช่น**นิคมหนองป่าขาว สหกรณ์หนองห้าง สหกรณ์ ศูนย์อพยพแปลง 2** เป็นต้น คำแสดงชุมชนแบบใหม่ดังกล่าวนี้พบในชื่อหมู่บ้านที่ตั้งขึ้นในสมัยหลัง คือไม่ปรากฏการใช้คำเหล่านี้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านในสมัยแรกๆ

การปรากฏคำแสดงชุมชนแบบใหม่ในชื่อหมู่บ้านสามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมและวัฒนธรรมการดำรงอยู่ของคนเชียงใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม คือในอดีตคนเชียงใหม่อยู่อาศัยรวมกันเพื่อช่วยเหลือและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การค้าขายก็เป็นไปในรูปของการแลกเปลี่ยนสินค้าดังที่หลักฐานทางเอกสารของกรมวิชาการ (2543: 25) ได้กล่าวถึงธุรกิจการค้าในอดีตของเชียงใหม่ว่า "ตั้งแต่อดีตการค้าขายยังเป็นลักษณะการแลกเปลี่ยนสิ่งของ ชาวบ้านตามหมู่บ้านต่างๆจะนำของที่ผลิตได้มาแลกเปลี่ยนกันที่ตลาดหรือตลาดนัด สำหรับการค้าแลกเปลี่ยนระหว่างหมู่บ้านกับเมือง หรือเมืองกับเมืองที่อยู่ห่างไกลกันจะทำในลักษณะการค้าวัวต่าง โดยพ่อค้าวัวต่างจะรวบรวมสินค้าผลผลิตบรรทุกใส่วัวนำไปขายให้แก่พ่อค้าในอีกหมู่บ้านหรืออีกเมือง..." แต่ในปัจจุบันสภาพสังคมของจังหวัดเชียงใหม่ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอันเนื่องมาจากนโยบายเร่งกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค และการกำหนด "เมืองหลัก" ขึ้นในแต่ละภูมิภาคของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) ซึ่งได้กำหนดให้จังหวัดเชียงใหม่เป็นเมืองหลักของภาคเหนือ ทำให้เชียงใหม่เป็นศูนย์กลางความเจริญในทุกๆด้าน และส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจจากเดิมซึ่งเป็นแบบยังชีพสำหรับพอใช้ในครัวเรือนมาเป็นเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่มีการแข่งขันทางการตลาดสูง จึงทำให้คนในท้องถิ่นเกิดการรวมตัวกันเพื่อความมั่นคงและความอยู่รอดในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ตัวอย่างเช่นการรวมตัวกันของคนเชียงใหม่ในเขตกิ่งอำเภอแม่ออนโดยจัดตั้งเป็นหมู่บ้านสหกรณ์ 8 หมู่บ้านเพื่อส่งเสริมผลผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรในหมู่บ้าน เป็นต้น นอกจากนี้ชื่อหมู่บ้านจะปรากฏคำว่า สหกรณ์ ซึ่งแสดงถึงการรวมตัวกันเป็นชุมชนแบบใหม่เพื่อจุดประสงค์ใดจุดประสงค์หนึ่งแล้วนั้น ยังมีคำที่แสดงลักษณะชุมชนแบบใหม่ในชื่อหมู่บ้านอีกคือคำว่า นิคม ซึ่งสะท้อนให้เห็นการรวมตัวกันเข้าเป็นชุมชนใหญ่หรือหมู่บ้านใหญ่ดังเช่นปราณี กุลละวณิชย์ (2535: 37) ได้ศึกษาชื่อหมู่บ้านจ้วงและไทยทางตอนเหนือของภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยให้ข้อสังเกตคำแรกของชื่อหมู่บ้านไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือว่า "มีชื่อหมู่บ้านที่คำแรกเป็นคำแสดงหน่วยของการรวมกลุ่มของคนไทยในลักษณะใหม่ เช่นนิคม ใน**นิคมศรีวิไล นิคม**

หนองจางน คำ 'นิคม' ซึ่งโปรแกรมสร้างการรวมตัวของกลุ่มชนในลักษณะที่แตกต่างไปจากโครงสร้างการรวมตัวกันแบบเดิม คือการรวมตัวกันของบ้านเข้าเป็นหมู่บ้านเดียวกัน"

จากการศึกษาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของลักษณะชุมชนจากแบบเดิมมาเป็นแบบใหม่เพิ่มขึ้น เนื่องมาจากสภาพสังคมและวัฒนธรรมการดำรงอยู่ของคนเชียงใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

ส่วนลักษณะทางวัฒนธรรมที่สะท้อนจากคำแสดงชื่อชุมชนซึ่งเป็นคำที่แสดงถึงกลุ่มชาติพันธุ์หรือคำที่แสดงลักษณะภูมิประเทศแบบต่าง ๆ นั้นมีลักษณะเช่นเดียวกับกับลักษณะทางวัฒนธรรมที่ได้กล่าวถึงไปแล้ว จึงไม่กล่าวซ้ำในที่นี้

4.9 สรุป

การวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่สะท้อนให้เห็นลักษณะสำคัญทางวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงใหม่ดังนี้

(1) การตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำ

จากความถี่ของการปรากฏคำแสดงลักษณะภูมิประเทศประเภทต่างๆที่ปรากฏอยู่ในโครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 1 **ภูมิประเทศ + (ลักษณะเฉพาะ) + (คุณสมบัติ)** พบการปรากฏความถี่ของคำแสดงลักษณะภูมิประเทศแบบแหล่งน้ำมากเป็นอันดับที่หนึ่ง คือปรากฏร้อยละ 46.38 รวมทั้งยังพบคำเรียกแหล่งน้ำแบบต่างๆเป็นจำนวนถึง 18 คำ ซึ่งแต่ละคำต่างมีความหมายและบ่งบอกลักษณะเด่นของพื้นที่แหล่งน้ำที่แตกต่างกัน ดังนั้นชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่จึงสะท้อนความจริงที่ว่า คนไทยมักตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำและให้ความสำคัญกับแหล่งน้ำอย่างมากจึงมีคำเรียกแหล่งน้ำหลายคำ ข้อสรุปดังกล่าวมีความสอดคล้องกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏชุมชนใหญ่ 2 ชุมชนในดินแดนล้านนาที่ตั้งบ้านเรือนบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ

(2) ความสำคัญของพื้นที่ป่าต่อวิถีชีวิตของคนเชียงใหม่

ผู้วิจัยพบความถี่ของการปรากฏคำแสดงลักษณะภูมิประเทศแบบพื้นที่ป่ามีมากถึงร้อยละ 15.63 ของคำแสดงลักษณะภูมิประเทศทั้งหมด และยังพบคำเรียกพื้นที่ป่าแบบต่างๆเป็นจำนวน 5 คำ ซึ่งแต่ละคำมีความหมายและบ่งบอกลักษณะเด่นของพื้นที่ป่าที่แตกต่างกัน ดังนั้นชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่จึงแสดงให้เห็นว่า คนเชียงใหม่ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวโดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่ป่าซึ่งมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิต เช่นนำไม้จากป่ามาใช้เป็นสิ่งปลูกสร้างบ้านเรือน เป็นต้น จึงมีคำเรียกพื้นที่ป่าหลายคำเพื่อแสดงให้เห็นถึงลักษณะของพื้นที่ป่าแบบต่างๆที่มีความแตกต่างกันออกไป

(3) ลักษณะภูมิประเทศแบบพื้นที่สูง

ความถี่ของการปรากฏคำแสดงลักษณะภูมิประเทศแบบพื้นที่สูงมีมากถึงร้อยละ 14.6 ของคำแสดงลักษณะภูมิประเทศทั้งหมด และยังพบคำเรียกพื้นที่สูงแบบต่างๆเป็นจำนวน 7 คำ ซึ่งแต่ละคำแสดงความหมายที่แตกต่างกันและบ่งบอกลักษณะเด่นของพื้นที่สูงที่แตกต่างกันด้วย ดังนั้นชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่จึงสะท้อนให้เห็นลักษณะกายภาพแบบพื้นที่สูงของจังหวัดเชียงใหม่

ได้จากค่าแสดงลักษณะภูมิประเทศแบบพื้นที่สูงซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักฐานทางภูมิศาสตร์ที่แสดงให้เห็นลักษณะกายภาพส่วนใหญ่ของจังหวัดเชียงใหม่ที่เป็นพื้นที่สูง

(4) ความหลากหลายของพืชพรรณ

จากค่าแสดงค่าของการปรากฏค่าแสดงลักษณะเฉพาะประเภทต่างๆที่ปรากฏอยู่ในโครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 1 **ภูมิประเทศ + (ลักษณะเฉพาะ) + (คุณสมบัติ)** พบการปรากฏค่าแสดงค่าแสดงชื่อพืชต่างๆเป็นจำนวนมากที่สุด คือร้อยละ 50.52 ของค่าแสดงลักษณะเฉพาะทั้งหมด และค่าแสดงชื่อพืชต่างๆในชื่อหมู่บ้านนั้นสามารถจำแนกประเภทของชื่อพืชออกเป็น 2 ประเภท คือพืชยืนต้นและพืชล้มลุก พืชยืนต้นมีความถี่ในการปรากฏสูงกว่าพืชล้มลุก แสดงว่าคนเชียงใหม่นิยมนำชื่อไมื่อยืนต้นมาใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านและยังใช้เป็นสิ่งแบ่งแยกพื้นที่ของสองหมู่บ้านได้ ดังนั้นการปรากฏค่าแสดงชื่อพืช ไม่ว่าจะเป็นพืชยืนต้นหรือพืชล้มลุกต่างก็สะท้อนให้เห็นความหลากหลายของพืชพรรณในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักฐานทางเอกสารที่กล่าวถึงสภาพป่าอันอุดมสมบูรณ์ของจังหวัดเชียงใหม่และมีพรรณไม้หลากหลายชนิดที่ทรงคุณค่าทางเศรษฐกิจ

(5) การบ่งบอกทิศทางตำแหน่งหรือแสดงลักษณะเด่นของหมู่บ้าน

การตีความค่าแสดงคุณสมบัติที่ปรากฏอยู่ในโครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 1 **ภูมิประเทศ + (ลักษณะเฉพาะ) + (คุณสมบัติ)** นั้นทำให้เห็นวัฒนธรรมการระบุทิศทางและตำแหน่งที่ตั้งของหมู่บ้าน รวมทั้งลักษณะเด่นของพื้นที่บริเวณหมู่บ้าน เช่นสภาพหรือรูปร่างของพื้นที่ได้อย่างชัดเจน

(6) ความสำคัญของวัดและศาสนา

จากค่าแสดงค่าของการปรากฏค่าแสดงชื่อเฉพาะประเภทต่างๆที่ปรากฏอยู่ในโครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 2 **ชื่อเฉพาะ** พบการปรากฏค่าแสดงชื่อวัดเป็นจำนวนสูงที่สุด คือร้อยละ 46.61 ของค่าแสดงชื่อเฉพาะทั้งหมด ดังนั้นการนำชื่อวัดมาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านจึงแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของวัด รวมถึงความศรัทธาและความผูกพันกับพุทธศาสนาอย่างแน่นแฟ้นของคนเชียงใหม่ได้อย่างชัดเจนซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักฐานทางเอกสารที่เกี่ยวกับประเพณีและพิธีกรรมต่างๆของชาวเชียงใหม่ที่มักมีพุทธศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องกับข้ออยู่เสมอ

(7) ความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์

ผู้วิจัยพบค่าแสดงค่าของการปรากฏค่าแสดงชื่อเฉพาะประเภทค่าแสดงกลุ่มชาติพันธุ์และคำยืมจากภาษาของกลุ่มชนต่าง ๆ มากถึงร้อยละ 16.31 ของค่าแสดงชื่อเฉพาะทั้งหมด ดังนั้นจึงสะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้ามาอาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักฐานทางราชการของอำเภอต่างๆในจังหวัดเชียงใหม่ที่กล่าวถึงประชากรที่อาศัยอยู่ในอำเภอนั้นๆว่า นอกจากจะเป็นคนเมืองหรือคนเชียงใหม่แล้วยังมีชนกลุ่มอื่นๆที่เข้ามาตั้งรกรากในอำเภอนั้นๆด้วยเช่นกัน ทั้งที่เป็นชาวไทยภูเขาและชนกลุ่มน้อยต่างๆ

(8) การเปลี่ยนแปลงลักษณะชุมชน

ค่าแสดงชุมชนแบบใหม่ในชื่อหมู่บ้านนั้นสามารถสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของลักษณะการรวมตัวกันเป็นชุมชนแบบเดิมเป็นลักษณะการรวมตัวกันเป็นชุมชนแบบใหม่ซึ่งเป็น

ผลมาจากการที่สภาพสังคมและวัฒนธรรมของการดำรงอยู่ของคนเชียงใหม่ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

จากการศึกษาลักษณะทางวัฒนธรรมประการต่างๆของจังหวัดเชียงใหม่ที่สะท้อนจากชื่อหมู่บ้านทำให้ทราบว่า การศึกษาชื่อหมู่บ้านหรือชื่อสถานที่ในภูมิภาคต่างๆของโลกมีส่วนช่วยในการสร้างความเข้าใจในภาษานั้น อีกทั้งยังทำให้ทราบถึงลักษณะสำคัญทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนที่ทำการศึกษาด้วย

การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่

ในบทนี้ผู้วิจัยจะเสนอลักษณะการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ใน 3 ช่วงเวลาคือ ปีพ.ศ. 2523 พ.ศ. 2533 และพ.ศ. 2541 โดยนำชื่อหมู่บ้านที่ละชื่อที่ปรากฏทั้ง 3 ช่วงเวลามาเปรียบเทียบกับกันก็จะพบลักษณะการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในลักษณะต่างๆ คือ ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ทุกประการ และชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไปโดยการแทนที่ด้วยชื่ออื่น การเพิ่มขึ้นของชื่อหมู่บ้านและการหายไปของชื่อหมู่บ้าน นอกจากนี้ผู้วิจัยจะเสนอการปรับเปลี่ยนด้านภาษาของชื่อหมู่บ้านที่เกิดจากลักษณะการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านโดยการแทนที่ชื่อหมู่บ้านเดิมด้วยชื่อหมู่บ้านใหม่ซึ่งพบลักษณะการปรับเปลี่ยนด้านภาษาของชื่อหมู่บ้าน 3 ลักษณะ คือ การปรับเปลี่ยนด้านศัพท์ การปรับเปลี่ยนแนวคิดในการสะกดคำและการปรับเปลี่ยนด้านโครงสร้างของชื่อหมู่บ้าน

5.1 การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ใน 3 ช่วงเวลา

ผู้วิจัยวิเคราะห์การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ใน 3 ช่วงเวลาโดยนำชื่อหมู่บ้านที่ละชื่อมาเปรียบเทียบกับกันและจำแนกการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านที่ปรากฏออกเป็นลักษณะต่างๆ รวมทั้งดูความถี่ของการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในลักษณะต่างๆเหล่านั้นด้วย จากการเปรียบเทียบชื่อหมู่บ้านใน 3 ช่วงเวลาดังกล่าว พบลักษณะการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในลักษณะต่างๆดังนี้

5.1.1 ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ทุกประการ

ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ลักษณะนี้เป็นชื่อหมู่บ้านที่ไม่พบลักษณะการปรับเปลี่ยนใดใดในชื่อหมู่บ้าน คือเมื่อนำชื่อหมู่บ้านทั้ง 3 ช่วงเวลามาเปรียบเทียบกับกัน พบว่าชื่อหมู่บ้านนั้นยังคงปรากฏอยู่ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2523 จนถึงปีพ.ศ. 2541 พบจำนวนชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ทั้งหมด 1,020 ชื่อ ในจำนวนชื่อหมู่บ้านทั้งหมด 1,831 ชื่อ

5.1.2 ชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไป

ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ลักษณะนี้เป็นชื่อหมู่บ้านที่พบการปรับเปลี่ยนในลักษณะต่างๆ เมื่อนำชื่อหมู่บ้านทั้ง 3 ช่วงเวลามาเปรียบเทียบกับกันซึ่งลักษณะการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านปรากฏดังนี้

5.1.2.1 ชื่อหมู่บ้านที่ถูกแทนที่ด้วยชื่ออื่น

การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ คือชื่อหมู่บ้านเดิมถูกแทนที่ด้วยชื่อหมู่บ้านใหม่เมื่อนำชื่อหมู่บ้านทั้ง 3 ช่วงเวลามาเปรียบเทียบกับกัน และชื่อหมู่บ้านใหม่ที่ปรากฏอาจเป็น

การแทนที่ด้วยคำใหม่หรือศัพท์ใหม่ที่มีความหมายเดิม ความหมายคล้ายเดิม หรือเปลี่ยนความหมายใหม่ หรืออาจเป็นการแทนที่ด้วยรูปสะกดใหม่ในชื่อหมู่บ้านนั้น หรืออาจเป็นการเพิ่มส่วนประกอบในชื่อหมู่บ้านหรือตัดส่วนประกอบออกจากชื่อหมู่บ้านก็ได้ เป็นต้น พบจำนวนชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ทั้งหมด 490 ชื่อ จากจำนวนชื่อหมู่บ้านทั้งหมด 1,831 ชื่อ ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านแสดงในรูปแบบของตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 5.1 ชื่อหมู่บ้านที่มีการปรับเปลี่ยนโดยถูกแทนที่ด้วยชื่ออื่น

พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
แจ้งหัวรินนอก	แจ้งหัวรินนอก	สันติธรรม
สวนดอก	สวนดอก	กองบิน 41
ล่องเตือ	ล่องเตือ	ร่องเตือ
-	ท่าสองแคว	สองแคว
-	ปากล้วย	สุพรรณ
ป่าดั้น	ป่าดั้น	สันกลาง
หนองหาร	หนองหาร	นิคมท่าโป่ง
-	หนองสีแจ่ง	สันป่าเตือ
-	ช่างเคียนใหม่	ขุนช่างเคียน

หมายเหตุ ดูชื่อหมู่บ้านทั้งหมดที่มีการปรับเปลี่ยนโดยถูกแทนที่ด้วยชื่ออื่นในภาคผนวก ข

5.1.2.2 ชื่อหมู่บ้านที่เพิ่มขึ้น

การปรับเปลี่ยนในลักษณะนี้ คือชื่อหมู่บ้านปรากฏเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม เนื่องมาจากการตั้งหมู่บ้านใหม่ โดยเปรียบเทียบชื่อหมู่บ้านทั้ง 3 ช่วงเวลา ก็จะพบชื่อหมู่บ้านที่ปรากฏเพิ่มขึ้นซึ่งปรากฏทั้งสิ้นจำนวน 290 ชื่อ จากจำนวนชื่อหมู่บ้านทั้งหมด 1,831 ชื่อ ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้เช่น วรณนิเวศน์ ไทยสมุทร ใหม่หลังมอ ปากล้วยพัฒนา ศรีงามพัฒนา รมโพธิ์ทอง จัดสรร สหกรณ์ เป็นต้น (ดูชื่อหมู่บ้านที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นในภาคผนวก ค)

5.1.2.3 ชื่อหมู่บ้านที่หายไป

การปรับเปลี่ยนในลักษณะนี้ คือชื่อหมู่บ้านที่เคยปรากฏหายไป เนื่องมาจากการยุบหมู่บ้านนั้นหรือการรวมหมู่บ้าน 2 หมู่บ้านเข้าไว้ด้วยกัน จึงทำให้ชื่อหมู่บ้านเดิมหายไป โดยเปรียบเทียบชื่อหมู่บ้านทั้ง 3 ช่วงเวลา ก็จะพบชื่อหมู่บ้านที่หายไปซึ่งพบทั้งสิ้นจำนวน 31 ชื่อ จากจำนวนชื่อหมู่บ้านทั้งหมด 1,831 ชื่อ ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้เช่น ท่อเหนือ ท่อใต้ ฟ้าอำม เมืองล้งท่าเตือ เป็นต้น (ดูชื่อหมู่บ้านที่หายไปในภาคผนวก ง)

จากจำนวนการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าว สามารถวิเคราะห์ความถี่ของลักษณะการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านใน 3 ช่วงเวลาได้ในรูปของตารางดังนี้

ตารางที่ 5.2 ลักษณะการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ 3 ช่วงเวลา

ลำดับที่	ลักษณะการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้าน	จำนวนที่ปรากฏ	ความถี่ในการปรากฏ
1	ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ทุกประการ	1,020	55.71
2	ชื่อหมู่บ้านที่ถูกแทนที่ด้วยชื่ออื่น	490	26.76
3	ชื่อหมู่บ้านที่เพิ่มขึ้น	290	15.84
4	ชื่อหมู่บ้านที่หายไป	31	1.69
	รวมทั้งหมด	1,831	100

จากตารางที่ 5.2 จะเห็นได้ว่า ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ทุกประการใน 3 ช่วงเวลา มีความถี่ในการปรากฏสูงที่สุด คือปรากฏร้อยละ 55.71 และชื่อหมู่บ้านที่หายไปมีความถี่ในการปรากฏน้อยที่สุด คือปรากฏร้อยละ 1.69

เพื่อให้เห็นการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์การปรับเปลี่ยนด้านภาษาของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ที่ปรับเปลี่ยนไปโดยการแทนที่ชื่อหมู่บ้านเดิมด้วยชื่อหมู่บ้านใหม่

5.2 การปรับเปลี่ยนด้านภาษาของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่

วิธีวิเคราะห์การปรับเปลี่ยนด้านภาษาของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ คือนำชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไปโดยการแทนที่ด้วยชื่ออื่นซึ่งปรากฏในปีพ.ศ. 2523 มาเปรียบเทียบกับชื่อหมู่บ้านที่ปรากฏในปีพ.ศ. 2533 และพ.ศ. 2541 ซึ่งเป็นชื่อหมู่บ้านใหม่ที่เป็นการแทนที่ด้วยคำใหม่หรือศัพท์ใหม่ที่มีความหมายเดิม ความหมายคล้ายเดิม หรือเปลี่ยนความหมายใหม่ หรืออาจเป็นการแทนที่ด้วยรูปสะกดใหม่ในชื่อหมู่บ้านเดิม หรืออาจเป็นการเพิ่มส่วนประกอบในชื่อหมู่บ้านหรือตัดส่วนประกอบออกจากชื่อหมู่บ้าน เป็นต้น กล่าวได้ว่า จากการเปรียบเทียบชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไป พบการปรับเปลี่ยนด้านภาษาของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ 3 ลักษณะ คือการปรับเปลี่ยนด้านโครงสร้าง การปรับเปลี่ยนด้านศัพท์ และการปรับเปลี่ยนแนวคิดในการสะกดคำ พบชื่อหมู่บ้านที่มีการปรับเปลี่ยนทั้ง 3 ลักษณะจำนวนทั้งสิ้น 500 ชื่อ โดยที่ชื่อหมู่บ้านหนึ่งอาจพบการปรับเปลี่ยนได้ทั้ง 3 ลักษณะ

จากการเปรียบเทียบชื่อหมู่บ้านใน 3 ช่วงเวลาที่มีการปรับเปลี่ยนด้านโครงสร้างด้านศัพท์และแนวคิดในการสะกดคำพบว่า จำนวนและความถี่ของการปรากฏการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านทั้ง 3 ลักษณะมีความแตกต่างกันซึ่งสามารถแสดงในรูปของตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 5.3 การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ใน 3 ลักษณะ

ลำดับที่	การปรับเปลี่ยนด้านต่าง ๆ ของชื่อหมู่บ้าน	จำนวนที่ปรากฏ	ความถี่ในการปรากฏ
1	การปรับเปลี่ยนด้านศัพท์	203	40.6
2	การปรับเปลี่ยนแนวคิดในการสะกดคำ	168	33.6
3	การปรับเปลี่ยนด้านโครงสร้าง	129	25.8
	รวมทั้งหมด	500	100

จากตารางสามารถกล่าวได้ว่า การปรับเปลี่ยนด้านศัพท์ของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่มีความถี่ในการปรากฏสูงที่สุด คือร้อยละ 40.6 ส่วนการปรับเปลี่ยนด้านโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านมีความถี่ในการปรากฏน้อยที่สุด คือร้อยละ 25.8

การปรับเปลี่ยนทั้ง 3 ด้านมีรายละเอียดดังนี้

5.2.1 การปรับเปลี่ยนด้านศัพท์

การปรับเปลี่ยนด้านศัพท์หมายความว่า ชื่อหมู่บ้านใหม่มีการปรับเปลี่ยนโดยใช้คำศัพท์ใหม่ซึ่งความหมายของคำศัพท์อาจมีความหมายเดิม หรืออาจมีความหมายคล้ายกับความหมายเดิม หรือเปลี่ยนความหมายใหม่ การปรับเปลี่ยนด้านศัพท์มีร้อยละ 40.6 ของการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านทั้งหมด แบ่งเป็น 3 ลักษณะดังนี้ 1) การปรับเปลี่ยนโดยใช้ศัพท์ใหม่ที่มีความหมายเดิม 2) การปรับเปลี่ยนโดยใช้ศัพท์ใหม่ที่มีความหมายคล้ายเดิม และ 3) การปรับเปลี่ยนโดยใช้ศัพท์ใหม่ที่มีความหมายต่างไปจากเดิม ซึ่งจะอธิบายดังนี้

5.2.1.1 การปรับเปลี่ยนโดยใช้ศัพท์ใหม่ที่มีความหมายเดิม

การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านโดยใช้คำศัพท์ใหม่ที่มีความหมายคงเดิม นั้น หมายความว่า ชื่อหมู่บ้านใช้คำศัพท์ใหม่แทนที่คำศัพท์เดิม แต่ทั้งนี้คำศัพท์ใหม่ยังคงมีความหมายเช่นเดียวกับคำศัพท์เดิม ชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนในลักษณะนี้พบจำนวนทั้งสิ้น 2 ชื่อดังนี้

ตารางที่ 5.4 ชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนโดยใช้ศัพท์ใหม่ที่มีความหมายคงเดิม

พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
กาดขี้เหล็ก หม้อลุ่ม	กาดขี้เหล็ก หม้อลุ่ม	ตลาดขี้เหล็ก หม้อล่าง

หมายเหตุ **ตัวดำ** คือชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไป

เห็นได้ว่า ชื่อหมู่บ้านในปีพ.ศ. 2541 มีการปรับเปลี่ยนด้านคำศัพท์ คือเปลี่ยนจากการใช้ศัพท์คำว่า กาด ในชื่อหมู่บ้านกาดขี้เหล็ก เป็นคำว่า ตลาด ซึ่งคำว่า กาด ในภาษาไทยถิ่นเหนือมีความหมายว่า ตลาด ในภาษาไทยกรุงเทพฯ หรือเปลี่ยนจากการใช้ศัพท์คำว่า ลุ่ม ในชื่อหมู่บ้านว่า หม้อลุ่ม เป็นคำว่า ล่าง ซึ่งทั้งคำว่า ลุ่มและล่าง มีความหมายว่า ล่างหรือได้เช่นเดียวกัน

ดังนั้นการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านโดยใช้ศัพท์ใหม่ที่มีความหมายคงเดิมเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญหรือการคำนึงถึงความหมายของชื่อหมู่บ้านเดิม โดยชื่อหมู่บ้านใหม่ยังคงแสดงความหมายที่สะท้อนให้เห็นลักษณะสำคัญของหมู่บ้านหรือพื้นที่นั้นอยู่ รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงการใช้ภาษาไทยมาตรฐานแทนการใช้ภาษาไทยถิ่นเหนือได้อีกทางหนึ่ง

5.2.1.2 การปรับเปลี่ยนโดยใช้ศัพท์ใหม่ที่มีความหมายคล้ายเดิม

การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านโดยใช้คำศัพท์ใหม่ที่มีความหมายคล้ายเดิมนั้นหมายความว่า ชื่อหมู่บ้านใช้คำศัพท์ใหม่แทนที่คำศัพท์เดิม แต่การปรับเปลี่ยนในลักษณะนี้ก็ไม่ส่งผลให้ความหมายของชื่อหมู่บ้านเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากนัก คือยังคงปรากฏเค้าความหมายเดิมของชื่อหมู่บ้านอยู่ การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านโดยใช้ศัพท์ใหม่ที่ปรากฏเค้าเดิมของชื่อหมู่บ้านอยู่นั้นเป็นการแสดงให้เห็นการคงลักษณะสำคัญต่างๆของท้องถิ่นไว้ เช่นลักษณะภูมิประเทศแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่สูง พื้นที่ป่า แหล่งน้ำ สิ่งก่อสร้าง หรือยังคงให้ความสำคัญกับที่มาหรือประวัติความเป็นมาของการจัดตั้งหมู่บ้าน ทิศทางหรือตำแหน่งที่ตั้งของหมู่บ้าน เป็นต้น ชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไปในลักษณะนี้พบจำนวนทั้งสิ้น 44 ชื่อ ตัวอย่างของชื่อหมู่บ้านสามารถแสดงในรูปของตารางดังนี้

ตารางที่ 5.5 ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนโดยใช้ศัพท์ใหม่ที่มีความหมายคล้ายเดิม

พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
ต้นปิ่น	ต้นปิ่น	ดอนปิ่น
สันนอก	สันนอก	สันตันเปา
บ้านดง	บ้านดง	ดงป่าสัก
-	สบไทรง	ห้วยไทรง
ดงเหนือ	ดงใต้	ดงใต้
ทุ่งแทน	ทุ่งแทน	ทุ่งโป่ง
ปางมะเดื่อ	ปางต้นเดื่อ	ปางต้นเดื่อ
สันมะค่า	สันมะค่า	สันป่าค่า
-	ใหม่ริมคลอง	ใหม่คลองชลประทาน
ฝายล่อ	ฝายล่อ	หัวฝาย
สาวหลวง	สาวหลวง	แม่สาว
อ่างหลวง	อ่างหลวง	แม่อ่าง

หมายเหตุ ดูชื่อหมู่บ้านที่มีการปรับเปลี่ยนด้านศัพท์ในภาคผนวก จ

จากตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่มีการปรับเปลี่ยนไปโดยใช้คำศัพท์ใหม่ดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ชื่อหมู่บ้านใหม่ที่ปรากฏในปีพ.ศ. 2533 และพ.ศ. 2541 ยังคงปรากฏเค้าเดิมหรือความหมายเดิมของชื่อหมู่บ้านอยู่ ถึงแม้ว่าจะเปลี่ยนไปใช้ศัพท์ใหม่แต่ก็ยังคงปรากฏเค้าความหมายเดิมของชื่อหมู่บ้าน การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้สามารถสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงลักษณะ

สำคัญต่างๆของพื้นที่หมู่บ้านได้เช่นกัน ตัวอย่างเช่นสามารถสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะภูมิประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่นหมู่บ้านสบโห่ง (พื้นที่ปากน้ำที่มีน้ำไหลเป็นแนวโค้งและปรากฏน้ำขังอยู่ในพื้นที่นั้น) ปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านเป็นห้วยโห่ง เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศที่เป็นพื้นที่ปากน้ำไม่ปรากฏให้เห็นในปัจจุบัน หรือสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะเด่นของพื้นที่บริเวณนั้นที่เปลี่ยนแปลงไป เช่นสาวหลวง ปรับเปลี่ยนเป็น แม่สาว เนื่องจากว่า สาวหลวงเป็นหมู่บ้านใหญ่ที่รวมหลายหมู่บ้านเข้าไว้ด้วยกัน ประกอบกับพื้นที่บริเวณหมู่บ้านกว้างขวาง แต่เมื่อมีหมู่บ้านอื่นแยกออกไปตั้งเป็นหมู่บ้านใหม่ ทำให้ขนาดของหมู่บ้านสาวหลวงเล็กลง จึงเปลี่ยนจากชื่อหมู่บ้านสาวหลวงไปเป็นชื่อหมู่บ้านแม่สาว เพราะความหมายของคำว่า หลวง หมายถึงใหญ่หรือกว้าง เมื่อหมู่บ้านมีพื้นที่น้อยลง จึงปรับเปลี่ยนชื่อให้สัมพันธ์กัน เช่นเดียวกับชื่อหมู่บ้านช่างหลวง ปรับเปลี่ยนเป็น แม่ฮ้าง เป็นต้น

สรุปได้ว่า การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านที่ใช้ศัพท์ใหม่ที่มีความหมายคล้ายเดิมหรือปรากฏเค้าความหมายเดิมของชื่อหมู่บ้านสามารถสะท้อนให้เห็นการคงอยู่หรือการเปลี่ยนแปลงของลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะเด่นของพื้นที่ ประวัติความเป็นมาของการตั้งหมู่บ้าน ฯลฯ ได้เช่นกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านให้สัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงหรือคงอยู่ของสภาพพื้นที่บริเวณหมู่บ้านนั้นๆ

5.2.1.3 การปรับเปลี่ยนโดยใช้ศัพท์ใหม่ที่มีความหมายต่างไปจากเดิม

การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านโดยใช้คำศัพท์ใหม่ที่มีความหมายต่างไปจากความหมายเดิมนั้น หมายความว่า ชื่อหมู่บ้านใช้คำศัพท์ใหม่แทนที่คำศัพท์เดิมและส่งผลให้ความหมายของชื่อหมู่บ้านมีความหมายที่แตกต่างไปจากเดิม ชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไปในลักษณะนี้พบจำนวนทั้งหมด 157 ชื่อ ตัวอย่างของชื่อหมู่บ้านสามารถแสดงในรูปของตารางดังนี้

ตารางที่ 5.6 ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนโดยใช้ศัพท์ใหม่ที่มีความหมายต่างไปจากเดิม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
บ้านบ่อ	บ้านบ่อ	อุโบสถ
แม่ข้าทวาก	แม่ข้าทวาก	ดอนชัย
แสนหลวง	ยางเนิ้ง	ยางเนิ้ง
สันป่าข่อย	สันป่าข่อย	ปากกอก
ลังกา	ลังกา	ฟ้าอำม
สันก้างปลา	สันก้างปลา	ทรายมูล
แม่ใจ	แม่ใจ	ท่ายาว
ร้องห้า	ร้องห้า	พันหลัง
เหล่า	เหล่า	สบเลิม
กลางทุ่ง	กลางทุ่ง	ป่าไผ่
หนองบัวหลวง	หนองบัวหลวง	แม่แลบ
สะดิ้ง	พะแอดู	พะแอดู
-	หัวหนอง	ห้วยใจ
-	สันทราย	หนองป่าขาว
-	ห้วยทั้ง	ปากทางเจริญ

หมายเหตุ ดูชื่อหมู่บ้านที่มีการปรับเปลี่ยนด้านศัพท์ในภาคผนวก จ

จากตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่มีการปรับเปลี่ยนไปดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ชื่อหมู่บ้านใหม่ที่ปรากฏในปีพ.ศ. 2533 และ พ.ศ. 2541 นั้น เป็นชื่อหมู่บ้านที่ใช้คำศัพท์ใหม่ที่มีความหมายแตกต่างไปจากเดิม หรือกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า ชื่อหมู่บ้านใหม่ไม่ปรากฏเค้าความหมายเดิมของชื่อหมู่บ้าน เช่นเดียวกับการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในข้อ 5.2.1.2 ดังนั้นการปรับเปลี่ยนเป็นชื่อหมู่บ้านใหม่โดยใช้คำศัพท์ใหม่ที่มีความหมายต่างไปจากเดิมจึงไม่สามารถสืบทราบถึงลักษณะภูมิประเทศเดิมของหมู่บ้านได้ รวมทั้งลักษณะเด่นของพื้นที่ และประวัติความเป็นมาในการตั้งชื่อหมู่บ้านเดิมเนื่องจากชื่อหมู่บ้านเดิมถูกแทนที่ด้วยชื่อหมู่บ้านใหม่จึงไม่หลงเหลือเค้าเดิมของชื่อหมู่บ้านเลย

จากผลการวิเคราะห์การปรับเปลี่ยนด้านศัพท์ของชื่อหมู่บ้านในลักษณะต่าง ๆ จะเห็นได้ว่า ชื่อหมู่บ้านที่มีการปรับเปลี่ยนไปยังคงใช้คำที่มีความหมายแสดงลักษณะสำคัญของพื้นที่ในบริเวณนั้นอยู่ เช่นการปรับเปลี่ยนโดยใช้คำศัพท์ใหม่ที่มีความหมายเดิมหรือมีความหมายคล้ายเดิม ไม่ส่งผลให้ความหมายของชื่อหมู่บ้านใหม่มีความแตกต่างไปจากชื่อหมู่บ้านเดิมมากนัก จึงสามารถสืบทราบลักษณะภูมิประเทศเดิมหรือประวัติความเป็นมาของการตั้งหมู่บ้านได้ อย่างไรก็ตามก็ดียังมีชื่อหมู่บ้านอีกจำนวนหนึ่งที่ปรับเปลี่ยนโดยใช้ศัพท์ใหม่ที่มีความหมายใหม่ทำให้เป็นการยากต่อการสืบทราบลักษณะสำคัญของพื้นที่บริเวณนั้น

5.2.2 การปรับเปลี่ยนแนวคิดในการสะกดคำ

การปรับเปลี่ยนแนวคิดในการสะกดคำ วิเคราะห์จากการสะกดชื่อหมู่บ้านเป็นหลัก เนื่องจากไม่พบการปรับเปลี่ยนด้านเสียงของชื่อหมู่บ้าน คือคนท้องถิ่นยังคงออกเสียงชื่อหมู่บ้านนั้น

อยู่ แต่พบชื่อหมู่บ้านที่มีรูปสะกดที่แตกต่างกันออกไปอันเนื่องมาจากแนวคิดในการสะกดของชื่อหมู่บ้านที่แตกต่างกัน การปรับเปลี่ยนแนวคิดในการสะกดคำ หมายถึงชื่อหมู่บ้านที่มีการปรับเปลี่ยนรูปพยัญชนะ รูปสระและรูปวรรณยุกต์ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแนวคิดต่างๆ ในการสะกดคำของผู้ที่เกี่ยวข้อง การปรับเปลี่ยนแนวคิดในการสะกดคำปรากฏร้อยละ 33.6 ของการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านทั้งหมด แบ่งเป็น 4 ลักษณะดังนี้ 1) การปรับเปลี่ยนการสะกดตามเสียงที่ได้ยินในภาษาถิ่น 2) การปรับเปลี่ยนการสะกดโดยเทียบกับภาษาไทยมาตรฐานและการเขียนตามอักขรวิธีไทย 3) การปรับเปลี่ยนการสะกดชื่อหมู่บ้านที่สะกดผิดโดยแก้ไขให้ถูกต้อง 4) การปรับเปลี่ยนการสะกดที่ถูกต้องแล้วในปี 2523 และ 2533 ให้ผิดเพี้ยนไปในปี 2541 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.2.2.1 การปรับเปลี่ยนการสะกดตามเสียงที่ได้ยินในภาษาถิ่น

การปรับเปลี่ยนการสะกดของชื่อหมู่บ้านตามเสียงที่ได้ยินในภาษาถิ่น หมายความว่า การสะกดรูปพยัญชนะ รูปสระและรูปวรรณยุกต์ของชื่อหมู่บ้านสะกดตามการออกเสียงของชาวบ้านคือ ภาษาเชียงใหม่หรือภาษาไทยถิ่นเหนือ ชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไปในลักษณะนี้พบการปรับเปลี่ยนรูปพยัญชนะและรูปวรรณยุกต์จำนวนทั้งสิ้น 14 ชื่อ ชื่อหมู่บ้านที่มีการปรับเปลี่ยนการสะกดรูปพยัญชนะใหม่ตามเสียงที่ได้ยินนั้นพบจำนวนทั้งสิ้น 9 ชื่อโดยสามารถแสดงในรูปของตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 5.7 ชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนรูปพยัญชนะใหม่ตามเสียงที่ได้ยินในภาษาถิ่น

เสียงพยัญชนะในภาษาไทยมาตรฐาน	เสียงพยัญชนะในภาษาเชียงใหม่	ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยน
r-	h-	แม่โรม > แม่โฮม ร้องห้า > ฮ่องห้าหลวง
r-	l-	ร้อง > ล้องดอนชัย ร้องปู้หม่น > ล้องปู้หม่น
ph-	p-	หลักพัน > หลักบัน
Cr-	C-	ห้วยไปร่ง > ห้วยไป้ง เหมืองกรุงล่าง > เหมืองกุงล่าง
Cl-	C-	ร้องกล่องข้าว > ร้องก่องข้าว
Cw-	C- (บางคำ)	แมนาเกวียน > นาเกียน

จะเห็นว่าชื่อหมู่บ้านมีการปรับเปลี่ยนรูปพยัญชนะไปซึ่งเดิมสะกดตามหน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาไทยมาตรฐานเปลี่ยนมาเป็นการสะกดตามหน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาถิ่นในลักษณะของเสียงพยัญชนะปฐภาคซึ่งแสดงให้เห็นถึงแนวคิดในการสะกดคำของผู้อาศัยที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเช่น ตัวสะกด ร ที่แทนเสียงพยัญชนะต้น [r-] ในภาษาไทยมาตรฐานเทียบเท่ากับตัวสะกด ฮ และ ล ที่แทนเสียงพยัญชนะต้น [h-] และ [l-] ตามลำดับในภาษาเชียงใหม่ ตัวอย่างเช่นชื่อหมู่บ้านแม่โรม > แม่โฮม หรือร้องปู้หม่น > ล้องปู้หม่น เป็นต้น หรือตัวสะกด พ ที่แทนเสียง

พยัญชนะต้น [ph-] ในภาษาไทยมาตรฐานเทียบเท่ากับตัวสะกด ป ที่แทนเสียงพยัญชนะต้น [p-] ในภาษาเชียงใหม่ เช่นหมู่บ้านหลักพัน > หลักป็น เป็นต้น

นอกจากพยัญชนะต้นที่มีการปรับเปลี่ยนไปนั้นยังมีพยัญชนะควบกล้ำที่มีการปรับเปลี่ยนไปด้วย ในกรณีของพยัญชนะควบกล้ำ ร และ ล ในภาษาเชียงใหม่ไม่มีพยัญชนะควบกล้ำ ร และ ล ปรากฏอยู่ในระบบหน่วยเสียง ดังนั้นพยัญชนะประสมที่มีเสียงพยัญชนะ [-r-] และ [-l-] ปรากฏอยู่ในคำ เวลาพูดหรือออกเสียงจริงก็จะไม่ปรากฏเสียง [-r-] และ [-l-] ในคำๆนั้นจะปรากฏแต่เสียงพยัญชนะต้นเท่านั้น ดังนั้นตัวสะกดจึงปรากฏแต่เพียงพยัญชนะต้น ตัวอย่างเช่นชื่อหมู่บ้าน ห้วยโปร่ง > ห้วยโป่ง หรือร้องกล่อ่งข้าว > ร้องก่องข้าว เห็นได้ว่า เสียงควบกล้ำกับ [-r-] และ [-l-] ไม่ปรากฏเมื่อออกเสียงจริง เพราะเสียงทั้ง 2 เสียงนี้ไม่ปรากฏอยู่ในระบบเสียงพยัญชนะควบกล้ำของภาษาเชียงใหม่ ส่วนพยัญชนะควบกล้ำ ว ที่มีเสียง [-w-] เป็นเสียงควบกล้ำที่ปรากฏในระบบหน่วยเสียงพยัญชนะประสมของภาษาเชียงใหม่ั้น ในบางคำเสียงควบกล้ำ [-w-] ก็ลดเสียงหรือไม่ปรากฏเมื่อออกเสียงจริงจึงออกเสียงแต่เสียงพยัญชนะเสียงแรกเท่านั้น ตัวอย่างเช่น หมู่บ้านแม่หา เกวียน > หาเกวียน เป็นต้น

นอกจากนี้ยังพบชื่อหมู่บ้านที่มีการปรับเปลี่ยนรูปวรรณยุกต์ตามเสียงที่ได้ยินในภาษาถิ่นโดยจะอธิบายระบบหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นเหนือดังนี้

อุดม รุ่งเรืองศรี (2533: จ) ได้อธิบายระบบหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาเชียงใหม่ว่ามีทั้งหมด 6 หน่วยเสียงดังนี้

- 1) เสียงกลางหรือเสียงสามัญ (Mid tone) / ˥ / เช่น มา เบา ลาย
- 2) เสียงขึ้นหรือเสียงจัตวา (Rising tone) แบ่งออกเป็น 2 หน่วยเสียงย่อย คือเสียงขึ้น-สั้น / ˥˥ / เช่น สุก ขบ หวิด และเสียงขึ้น-ยาว / ˥˥˥ / เช่น หมา สาว เกา
- 3) เสียงต่ำหรือเสียงเอก (Low tone) / ˥˥ / เช่น ใหม่ ถ้าย ต่ำ
- 4) เสียงตกหรือเสียงโท (Falling tone) / ˥˥˥ / เช่น ฟาก ลาก ทำ
- 5) เสียงสูง-ตกหรือเสียงครึ่งตรีครึ่งโท (High falling tone) / ˥˥˥˥ / เช่น ห้า ต้าว ลั้น
- 6) เสียงสูงหรือเสียงตรี (High tone) แบ่งออกเป็น 2 หน่วยเสียงย่อย คือเสียงสูง-สั้น / ˥˥˥˥ / เช่น นับ รัก มิด และเสียงสูง-ยาว / ˥˥˥˥˥ / เช่น คำ ลั้น จิว

ชื่อหมู่บ้านที่มีการปรับเปลี่ยนการสะกดรูปวรรณยุกต์ใหม่ตามเสียงที่ได้ยินในภาษาถิ่นนั้นพบจำนวน 4 ชื่อโดยสามารถแสดงในรูปตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 5.8 ชื่อหมู่บ้านที่มีการปรับเปลี่ยนรูปวรรณยุกต์ใหม่ตามเสียงที่ได้ยินในภาษาถิ่น

พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
ใหม่หมอกจาม	ใหม่หมอกจ้าม	ใหม่หมอกจ้าม
ดงกำ	ดงกำ	ดงกำ
-	บ่อสะแง	บ่อสะแง
ป่าเมียงสบกาย	ป่าเมียงสบก้าย	สบก้าย

จะเห็นได้ว่าชื่อหมู่บ้านมีการปรับเปลี่ยนรูปวรรณยุกต์ไปซึ่งเดิมสะกดตามหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยมาตรฐานเปลี่ยนมาเป็นการสะกดตามหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ได้ยินในภาษาถิ่นคือ ภาษาเชียงใหม่ ตัวอย่างเช่นชื่อหมู่บ้านในปีพ.ศ. 2533 และพ.ศ. 2541 ปรับเปลี่ยนจากเสียงกลางหรือเสียงระดับในภาษาไทยมาตรฐานซึ่งเทียบเท่ากับเสียงขึ้น-ยาวในภาษาเชียงใหม่โดยมีไม้จัตวา < + > แทนเสียงวรรณยุกต์โดยเกิดกับพยางค์ที่มีสระเสียงสั้นหรือสระเสียงยาวสะกดด้วยเสียงพยัญชนะนาสิกและอัมสระ /m n ŋ w y/ เช่นชื่อหมู่บ้านดงก่าปรับเปลี่ยนเป็นดงก้า, ใหม่หมอกจามปรับเปลี่ยนเป็นใหม่หมอกจ้าม, บ่อสะแงปรับเปลี่ยนเป็นบ่อสะแง และป่าเมียงสบกายปรับเปลี่ยนเป็นสบกาย เป็นต้น

นอกจากมีการปรับเปลี่ยนรูปวรรณยุกต์และรูปพยัญชนะของชื่อหมู่บ้านเพื่อให้สัมพันธ์กับระบบเสียงของภาษาเชียงใหม่แล้ว ยังมีการปรับเปลี่ยนตัวสะกดให้ถูกต้องตามที่ได้รับการจดบันทึกในพจนานุกรมล้านนาด้วย ตัวอย่างเช่นชื่อหมู่บ้านโฮ้งกู่ข้าว ปรับเปลี่ยนเป็นโห่งกู่ข้าว คำว่า โห่ง มักสะกดเป็น โฮ้ง เสมอซึ่งไม่ถูกต้องตามพจนานุกรมล้านนา จึงมีการปรับเปลี่ยนตัวสะกดให้เป็นที่ไปตามภาษาถิ่น

จากตัวอย่างชื่อหมู่บ้านข้างต้นจะเห็นได้ว่า ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่มีการปรับเปลี่ยนไปตามการออกเสียงที่ได้ยินในภาษาถิ่นหรือภาษาเชียงใหม่ทั้งรูปพยัญชนะและรูปวรรณยุกต์ ซึ่งการปรับเปลี่ยนนี้แสดงให้เห็นถึงแนวคิดในการสะกดคำของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งผู้อาศัยและเจ้าหน้าที่ที่เปลี่ยนแปลงไป

5.2.2.2 การปรับเปลี่ยนการสะกดโดยเทียบกับภาษาไทยมาตรฐานและการเขียนตามอักขรวิธีไทย

การปรับเปลี่ยนการสะกดชื่อหมู่บ้านโดยเทียบกับภาษาไทยมาตรฐานและการเขียนตามอักขรวิธีไทย หมายความว่า ในการสะกดชื่อหมู่บ้าน ไม่คำนึงถึงการออกเสียงในภาษาคำเมืองแต่สะกดโดยเทียบเสียงภาษาไทยมาตรฐานและการเขียนตามอักขรวิธีไทย ชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไปในลักษณะนี้พบการปรับเปลี่ยนรูปพยัญชนะและรูปวรรณยุกต์จำนวนทั้งสิ้น 22 ชื่อโดยพบชื่อหมู่บ้านที่มีการปรับเปลี่ยนรูปพยัญชนะใหม่ตามการเทียบเสียงและการสะกดคำในภาษาไทยมาตรฐานจำนวน 9 ชื่อซึ่งสามารถแสดงในรูปของตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 5.9 ชื่อหมู่บ้านที่มีการปรับเปลี่ยนรูปพยัญชนะใหม่โดยเทียบเสียงภาษาไทยมาตรฐาน

เสียงพยัญชนะในภาษาเชียงใหม่	เสียงพยัญชนะในภาษาไทยมาตรฐาน	ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยน
l-	r-	ล้องเตือ > ร้องเตือ ล้องเกิด > ร้องเกิด ล้าเป็ง > ร้าเป็ง ล้อง > ร้อง
h-	r-	ฮ้องชี้เหล็ก > ร้องชี้เหล็ก สันฮกฟ้า > สันรกฟ้า ป่าฮวก > ปารวก
c-	ch-	เจียงยีน > เชียงยีน ตันโจ๊ก > ต้นโชค

จะเห็นได้ว่าชื่อหมู่บ้านมีการปรับเปลี่ยนรูปพยัญชนะไปซึ่งเดิมสะกดตามหน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาถิ่นหรือภาษาเชียงใหม่เปลี่ยนมาเป็นการสะกดตามหน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาไทยมาตรฐานในลักษณะของเสียงพยัญชนะปฏิกภาค การปรับเปลี่ยนนี้แสดงให้เห็นถึงแนวคิดในการสะกดคำของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งเจ้าหน้าที่และผู้อาศัยที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่นตัวสะกด ล และ ฮ ที่แทนเสียงพยัญชนะต้น [l-] หรือ [h-] ตามลำดับในภาษาเชียงใหม่เทียบเท่ากับตัวสะกด ร ที่แทนเสียงพยัญชนะต้น [r-] ในภาษาไทยมาตรฐาน ตัวอย่างเช่นชื่อหมู่บ้านล้องเกิด > ร้องเกิด หรือป่าฮวก > ปารวก เป็นต้น เช่นเดียวกับตัวสะกดด้วย จ ที่แทนเสียงพยัญชนะต้น [c-] ในภาษาเชียงใหม่เทียบเท่ากับตัวสะกด ช ที่แทนเสียงพยัญชนะต้น [ch-] ในภาษาไทยมาตรฐาน ตัวอย่างเช่นชื่อหมู่บ้านตันโจ๊ก > ต้นโชค เป็นต้น

นอกจากนี้ยังพบชื่อหมู่บ้านที่มีการปรับเปลี่ยนรูปวรรณยุกต์โดยเทียบเสียงและการสะกดในภาษาไทยมาตรฐานซึ่งจะอธิบายระบบหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยมาตรฐานดังนี้ เรื่องเดช บันเขื่อนขันธ์ (2541: 29) ได้อธิบายถึงหน่วยเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยว่ามีทั้งหมด 5 หน่วยเสียงคือ

- 1) เสียงระดับหรือเสียงสามัญ (Mid tone) / ˥ / เช่น คา มา นา
- 2) เสียงต่ำหรือเสียงเอก (Low tone) / ˩ / เช่น ซ่า จำ หาก
- 3) เสียงตกหรือเสียงโท (Falling tone) / ˨˩ / เช่น ฆ่า ว่า หญ้า
- 4) เสียงสูงหรือเสียงตรี (High tone) / ˥˥ / เช่น คำ ม้า หน้า
- 5) เสียงขึ้นหรือเสียงจัตวา (Rising tone) / ˨˨˩ / เช่น ขา สาย หนา

ชื่อหมู่บ้านที่มีการปรับเปลี่ยนการสะกดรูปวรรณยุกต์ใหม่ตามการเทียบเสียงจากภาษาไทยมาตรฐานนั้นพบจำนวน 7 ชื่อโดยสามารถแสดงในรูปของตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 5.10 ชื่อหมู่บ้านที่มีการปรับเปลี่ยนรูปวรรณยุกต์โดยเทียบเสียงจากภาษาไทยมาตรฐาน

พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
ทำตันก่าว	ทำตันก่าว	ทำตันกาวว
วังก่อง	วังก่อง	วังกอง
แม่กะ	แม่กะ	แม่กะ
ซุนแต่ะ	ซุนแต่ะ	ซุนแต่ะ
กองปะ	กองปะ	กองปะ
ตันกัก	ตันกัก	ตันกก
สันเข้าแคบกลาง	สันเข้าแคบกลาง	สันข้าวแคบกลาง

จะเห็นได้ว่าชื่อหมู่บ้านมีการปรับเปลี่ยนรูปวรรณยุกต์ใหม่โดยเทียบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาถิ่นกับเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยมาตรฐานในลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ภูมิภาคและสะกดตามเสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทยมาตรฐาน การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ก็แสดงแนวคิดในการสะกดคำที่เปลี่ยนไปจากเดิม คือเปลี่ยนจากการสะกดคำตามเสียงในภาษาถิ่นมาเป็นการสะกดคำตามภาษาไทยมาตรฐาน ตัวอย่างเช่นชื่อหมู่บ้านในปีพ.ศ. 2541 ปรับเปลี่ยนจากเสียงขึ้น-ยาวในภาษาเชียงใหม่ซึ่งเทียบเท่ากับเสียงกลางหรือเสียงระดับในภาษาไทยมาตรฐาน เช่นชื่อหมู่บ้าน**ทำตันก่าว**หรือ**ทำตันก่าว** ปรับเปลี่ยนเป็น**ทำตันกาวว** หรือ**วังก่อง** ปรับเปลี่ยนเป็น**วังกอง** หรือชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนจากเสียงขึ้น-สั้นในภาษาเชียงใหม่ซึ่งเกิดกับพยางค์ที่มีสระสั้นสะกดด้วยเสียงพยัญชนะกัก /p t k ʔ/ เทียบเท่ากับเสียงต่ำในภาษาไทยมาตรฐาน เช่นชื่อหมู่บ้าน**ตันกัก** ปรับเปลี่ยนเป็น**ตันกก** หรือ**กองปะ** ปรับเปลี่ยนเป็น**กองปะ** เป็นต้น หรือชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนจากเสียงสูง-ตกในภาษาเชียงใหม่ซึ่งเกิดกับพยางค์ที่มีเสียงสระสั้นหรือยาวพยัญชนะท้ายเป็นเสียงนาสิกและอฒสระ /m n ŋ w y/ เทียบเท่ากับเสียงตกในภาษาไทยมาตรฐาน เช่นชื่อหมู่บ้าน**สันเข้าแคบกลาง** คำว่า **เข้า** สะกดตามการออกเสียงจริงของชาวบ้านปรับเปลี่ยนเป็น**สันข้าวแคบกลาง** เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีการปรับเปลี่ยนตัวสะกดของชื่อหมู่บ้านให้ถูกต้องตามที่ได้รับการจดบันทึกในพจนานุกรมด้วย ถึงแม้ว่าจะไม่เป็นการปรับเปลี่ยนการสะกดตามเสียงของภาษาใดภาษาหนึ่ง แต่ก็เป็นการปรับเปลี่ยนตัวสะกดให้ถูกต้องตามหลักการสะกดคำในภาษาไทยมาตรฐาน ดังเช่นชื่อหมู่บ้านในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.11 ชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนตัวสะกดใหม่ให้ถูกต้องตามหลักการสะกดคำในภาษาไทยมาตรฐาน

พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
บุบผาราม	บุบผาราม	บุบผาราม
หนองไคร้หลวง	หนองไคร้หลวง	หนองไคร้หลวง
ทุ่งละคอน	ทุ่งละคอน	ทุ่งละคร
ปงใต้	ปงใต้	ปงใต้
-	หนองมนตาขุนวิน	หนองมนตาขุนวิน
-	มุเซอร์	มุเซอร์

เห็นได้ว่าชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนตัวสะกดไปทั้งรูปพยัญชนะและรูปสระในปีพ.ศ. 2541 นั้น เป็นคำที่สะกดถูกต้องตามหลักภาษาไทยมาตรฐานเมื่อตรวจสอบจากพจนานุกรมไทย ตามที่ได้กล่าวไปแล้วว่า การปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ก็เพื่อให้การสะกดชื่อหมู่บ้านถูกต้องตามหลักของภาษาไทยมาตรฐานที่ได้รับการบันทึกในพจนานุกรม เนื่องจากชื่อหมู่บ้านเหล่านี้ต้องได้รับการจดบันทึกจากหน่วยงานราชการหลายฝ่ายจึงจำเป็นต้องใช้คำให้ถูกต้องมิเช่นนั้นแล้วก็เป็นปัญหาในการแก้ไขเอกสารทางราชการในเวลาต่อมา ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านเช่น **บุบผาราม > บุปผาราม** คำว่า **บุบผา** ที่สะกดด้วย **บ** นั้นไม่ถูกต้องเมื่อตรวจสอบจากพจนานุกรมไทยจึงปรับเปลี่ยนตัวสะกดใหม่ให้ถูกต้องคือ **บุปผา** ที่สะกดด้วย **ป** หรือชื่อหมู่บ้าน **ทุ่งละคอน > ทุ่งละคร** คำว่า **ละคอน** สะกดไม่ถูกต้องเมื่อตรวจสอบจากพจนานุกรมไทยจึงต้องปรับเปลี่ยนตัวสะกดใหม่ให้ถูกต้อง คือ **ละคร** เป็นต้น

จากตัวอย่างชื่อหมู่บ้านข้างต้นจะเห็นได้ว่าชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่มีการปรับเปลี่ยนการสะกดไปโดยเทียบเสียงและการสะกดคำในภาษาไทยมาตรฐานทั้งรูปพยัญชนะและรูปวรรณยุกต์ซึ่งการปรับเปลี่ยนไปนี้สามารถแสดงให้เห็นถึงแนวคิดในการสะกดคำของผู้ที่เกี่ยวข้องที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

5.2.2.3 การปรับเปลี่ยนการสะกดชื่อหมู่บ้านที่สะกดผิดโดยการแก้ไขให้ถูกต้อง

การปรับเปลี่ยนการสะกดชื่อหมู่บ้านที่สะกดผิดโดยการแก้ไขใหม่ให้ถูกต้อง หมายความว่า การสะกดรูปพยัญชนะ รูปสระและรูปวรรณยุกต์ของชื่อหมู่บ้านสะกดต่างไปจากชื่อหมู่บ้านเดิมเนื่องจากชื่อหมู่บ้านเดิมนั้นได้รับการบันทึกแบบผิดๆ โดยอาจเกิดจากความผิดพลาดในการเขียนหรือพิมพ์ ความสับสน หรือความไม่รู้อักขรวิธีดีพอของเจ้าหน้าที่ และมีการแก้ไขการสะกดให้ถูกต้องในเวลาต่อมา ชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไปในลักษณะนี้พบจำนวนทั้งสิ้น 95 ชื่อ ดังแสดงไว้ในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.12 ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่ได้รับการแก้ไขตัวสะกดให้ถูกต้อง

พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
นาเบ็ง	นาเม็ง	นาเม็ง
ดอนบิน	ดอนป็น	ดอนป็น
ปากเบ็ด	ปากเบ็ด	บวกเบ็ด
ต้นบางหลวง	ต้นยางหลวง	ต้นยางหลวง
ต้นคู้	ต้นคู้	ต้นคู้
สมบั้ง	สมบั้ง	สมบั้ง
ยาหมอน	ยาหมอน	ผาหมอน
-	แม่บุด	แม่บุด
-	ห้วยสะแพค	ห้วยสะแพค
สันกงเกิด	สันกงเกิด	สันกอเกิด

ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านข้างต้นเป็นชื่อหมู่บ้านที่สะกดผิดหรือไม่ก็เขียนหรือพิมพ์ผิดพลาดในอดีตอันเนื่องมาจากความสับสน รู้เท่าไม่ถึงการ หรือประมาทเส้นเลอของผู้นบันทึกชื่อหมู่บ้าน เพราะชื่อหมู่บ้านเหล่านี้ได้รับการจดบันทึกจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองของอำเภอต่างๆ ที่ทำการสำรวจรายชื่อหมู่บ้านสำหรับการจัดทำทะเบียนชื่อหมู่บ้านของจังหวัดเชียงใหม่ เมื่อส่งรายชื่อหมู่บ้านให้กับหน่วยงานราชการส่วนกลางเพื่อทำการบันทึก บางครั้งการบันทึกด้วยมืออาจสร้างความสับสนหรือความยากลำบากในการอ่านชื่อหมู่บ้านที่เป็นลายมือเขียน เจ้าหน้าที่จึงอ่านรายชื่อหมู่บ้านผิดไปเป็นเหตุให้บันทึกชื่อหมู่บ้านคลาดเคลื่อนด้วย ตัวอย่างเช่นตัวอักษร ค และตัวอักษร ด ในชื่อหมู่บ้าน **ต้นคู้** > **ต้นคู้** หรือชื่อหมู่บ้าน **ห้วยสะแพค** > **ห้วยสะแพค** หรือตัวอักษร บ และตัวอักษร ป ในชื่อหมู่บ้าน **ดอนบิน** > **ดอนป็น** เป็นต้น ซึ่งรูปลักษณะของตัวอักษรเหล่านี้มีความคล้ายคลึงกัน จึงทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐบันทึกชื่อหมู่บ้านแบบผิดๆ อย่างไรก็ตามชื่อหมู่บ้านเหล่านี้ก็ได้รับการแก้ไขตัวสะกดให้ถูกต้องในเวลาต่อมาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในปีพ.ศ. 2541

5.2.2.4 การปรับเปลี่ยนการสะกดที่ถูกต้องแล้วในปี 2523 กับ 2533 ให้ผิดเพี้ยนไปในปี 2541

การปรับเปลี่ยนการสะกดที่ถูกต้องแล้วในปี 2523 กับ 2533 ให้ผิดเพี้ยนไปในปี 2541 หมายความว่า การสะกดรูปพยัญชนะ รูปสระและรูปวรรณยุกต์ของชื่อหมู่บ้านสะกดต่างไปจากชื่อหมู่บ้านเดิมทั้งนี้เนื่องจากทางราชการเกิดความสับสนระหว่างตัวอักษรที่เขียนคล้ายคลึงกันจึงทำให้บันทึกชื่อหมู่บ้านผิดไปและชื่อหมู่บ้านก็เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไปในลักษณะนี้พบจำนวนทั้งสิ้น 37 ชื่อโดยสามารถแสดงในรูปของตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 5.13 ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่ได้รับการสะกดแบบผิดๆหรือไม่ถูกต้อง

พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
-	แก้มะค่า	แก้มะค่า
ผาเต็ง	ผาเต็ง	ผาเต็ง
แม่ระอาใน	แม่ระอาใน	แม่ระอาใน
แม่ไคร้	แม่ไคร้	แม่ไคร้
-	ทุ่งคอกช้าง	ทุ่งคอกช้าง
ทุ่งปุ่น	ทุ่งปุ่น	ทุ่งปุ่น
แม่บวน	แม่บวน	แม่บานเหนือ
-	ทอโกร	ทอโกร
-	ยองกือ	ยางกือ
แม่ย่อย	แม่ย่อย	แม่ย่อย

ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านข้างต้นในปีพ.ศ. 2541 เป็นชื่อหมู่บ้านที่ได้รับการบันทึกแบบผิดๆ คือชื่อหมู่บ้านเดิมในปีพ.ศ. 2523 และ 2533 เป็นชื่อหมู่บ้านที่สะกดถูกต้องแล้ว แต่ชื่อหมู่บ้านในปีพ.ศ. 2541 เป็นชื่อหมู่บ้านที่สะกดไม่ถูกต้องอันเนื่องมาจากความเข้าใจผิดและความสับสนของเจ้าหน้าที่ในเรื่องตัวอักษรที่สะกดในชื่อหมู่บ้าน ตัวอย่างเช่นตัวอักษร ใ และตัวอักษร ใ ในชื่อหมู่บ้าน **แม่ไคร้ > แม่ไคร้** หรือ **แม่ระอาใน > แม่ระอาใน** หรือตัวอักษร ว และตัวอักษร ำ ในชื่อหมู่บ้าน **แม่บวน > แม่บานเหนือ** เป็นต้น ซึ่งตัวอักษรเหล่านี้มีความคล้ายคลึงกัน และอาจทำให้เจ้าหน้าที่เข้าใจผิดไปจึงสะกดชื่อหมู่บ้านแบบผิดๆได้

จากผลการวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านที่มีการปรับเปลี่ยนแนวคิดในการสะกดคำในลักษณะต่างๆจะเห็นได้ว่า ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ในปีพ.ศ. 2533 และพ.ศ. 2541 มีการปรับเปลี่ยนแนวคิดในการสะกดคำเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับชื่อหมู่บ้านในปีพ.ศ. 2523 ซึ่งการปรับเปลี่ยนแนวคิดในการสะกดคำของชื่อหมู่บ้านนั้นเป็นการปรับเปลี่ยนทั้งรูปพยัญชนะ รูปสระและรูปวรรณยุกต์ในชื่อหมู่บ้านโดยการสะกดตามเสียงที่ได้ยินในภาษาถิ่น การสะกดโดยเทียบกับภาษาไทยมาตรฐาน และการเขียนตามอักขรวิธีไทย การสะกดโดยการแก้ไขการสะกดชื่อที่ผิดให้ถูกต้อง และการแก้ไขชื่อที่สะกดถูกต้องแล้วให้ผิดเพี้ยนไป

5.2.3 การปรับเปลี่ยนด้านโครงสร้าง

การปรับเปลี่ยนด้านโครงสร้างของชื่อหมู่บ้าน วิเคราะห์จากส่วนประกอบของโครงสร้างชื่อหมู่บ้านเป็นสำคัญ ซึ่งหมายความว่า ชื่อหมู่บ้านใหม่มีการปรับเปลี่ยนไปโดยการเพิ่มส่วนประกอบในชื่อหมู่บ้าน หรือโดยการตัดส่วนประกอบออกจากชื่อหมู่บ้าน การปรับเปลี่ยนด้านโครงสร้างมีร้อยละ 25.8 ของการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านทั้งหมด แบ่งเป็น 2 ลักษณะดังนี้ 1) การปรับเปลี่ยนโดยการเพิ่มส่วนประกอบในชื่อหมู่บ้าน และ 2) การปรับเปลี่ยนโดยการตัดส่วนประกอบออกจากชื่อหมู่บ้าน ซึ่งจะอธิบายดังนี้

5.2.3.1 การปรับเปลี่ยนโดยเพิ่มส่วนประกอบในชื่อหมู่บ้าน

ตามที่ได้เสนอไปแล้วในบทที่ 3 ว่าโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ก็มีลักษณะเช่นเดียวกันกับลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของนามวลีและคำผสม คือประกอบไปด้วยส่วนหลักและส่วนขยายในโครงสร้างของชื่อหมู่บ้าน การปรับเปลี่ยนด้านโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านโดยการเพิ่มส่วนประกอบลงไปในชื่อหมู่บ้านนั้น หมายความว่า มีการเติมหรือเพิ่มส่วนประกอบในโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านเดิมซึ่งอาจเติมคำแสดงคุณสมบัติ คำแสดงลักษณะภูมิประเทศ หรือคำผสมลงในโครงสร้างชื่อหมู่บ้านก็ได้ ทำให้ชื่อหมู่บ้านมีลักษณะที่ชี้เฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้นและบ่งบอกลักษณะของพื้นที่บริเวณนั้นได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยพบชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไปในลักษณะนี้จำนวน 56 ชื่อ ตัวอย่างของชื่อหมู่บ้านสามารถแสดงในรูปของตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 5.14 ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนโดยเพิ่มส่วนประกอบในชื่อหมู่บ้าน

พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
หนองผึ้ง	หนองผึ้งเหนือ	หนองผึ้งเหนือ
เชียงแสน	เชียงแสน	เชียงแสนน้อย
แอ่น	แอ่น	แอ่นใหม่
หนองแฝก	หนองแฝก	หนองแฝกหลวง
สันผักหวาน	สันผักหวาน	สันผักหวานหลวง
ตำหนัก	ตำหนัก	ตำหนักใต้
ท่าข้าม	ท่าข้าม	ท่าข้ามเหนือ
แม่โป่ง	แม่โป่ง	แม่โป่งหลวง
-	สันป่าแดง	ใหม่สันป่าแดง
-	พะแวน	บ่อพะแวน
ป่าดิ่ง	ป่าดิ่ง	สันป่าดิ่ง
พัฒนา	พัฒนา	แพะพัฒนา
ใหม่	ใหม่	ใหม่ม่วงก้อน
-	ดง	ดงป่าจั่ว
สันทราย	สันทราย	สันทรายท่าช้าง
บ้านเด่น	บ้านเด่น	บ้านเด่นป่าอิน

หมายเหตุ ดูชื่อหมู่บ้านที่มีการปรับเปลี่ยนด้านโครงสร้างในภาคผนวก ข

จากตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่มีการปรับเปลี่ยนโดยเพิ่มส่วนประกอบลงไปในชื่อหมู่บ้าน เห็นได้ว่า ชื่อหมู่บ้านใหม่ที่ปรับเปลี่ยนไปในปีพ.ศ. 2533 และ พ.ศ. 2541 นั้น เป็นชื่อหมู่บ้านที่มีการเติมหรือเพิ่มส่วนประกอบ เช่น คำแสดงคุณสมบัติ คำแสดงลักษณะภูมิประเทศ และคำผสมลงไปในชื่อหมู่บ้านใหม่ซึ่งอาจเป็นการเติมส่วนประกอบหน้าคำศัพท์เดิมหรือหลังคำศัพท์เดิมก็ได้ การเพิ่มหรือเติมส่วนประกอบลงในชื่อหมู่บ้านนั้นทำให้ชื่อหมู่บ้านใหม่มีลักษณะที่ชี้เฉพาะเจาะจงมากขึ้น

หรือสามารถบ่งบอกลักษณะสำคัญของหมู่บ้านนั้นๆ ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่มีการเติมคำแสดงคุณสมบัติในโครงสร้างชื่อหมู่บ้านเช่น ชื่อหมู่บ้านเชียงแสน ปรับเปลี่ยนเป็น เชียงแสนน้อย หรือชื่อหมู่บ้านแอ่น ปรับเปลี่ยนเป็น แอ่นใหม่ หรือชื่อหมู่บ้านสันป่าแดง ปรับเปลี่ยนเป็น ใหม่สันป่าแดง ชื่อหมู่บ้านนี้แสดงให้เห็นถึงการนำคำแสดงคุณสมบัติคำว่า ใหม่ มาเติมหน้าชื่อหมู่บ้านเดิมซึ่งโดยทั่วไปคำแสดงคุณสมบัติที่เป็นส่วนขยายจะปรากฏตามหลังส่วนหลักเสมอ การนำคำแสดงคุณสมบัติคำว่า "ใหม่" มาเติมหน้าชื่อหมู่บ้านเดิมแสดงให้เห็นถึงตำแหน่งของส่วนขยายที่ปรากฏหน้าส่วนหลักได้ แต่การปรากฏของส่วนขยายในลักษณะนี้ ผู้วิจัยสังเกตว่า พบคำแสดงคุณสมบัติคำว่า "ใหม่" เพียงคำเดียวที่สามารถปรากฏหน้าชื่อหมู่บ้านได้ เช่น ใหม่แม่เตี้ยะ ใหม่สันตึง ใหม่หนองบัว เป็นต้น และคำแสดงคุณสมบัติคำว่า "ใหม่" ที่นำมาประกอบหน้าชื่อหมู่บ้านนั้นมักปรากฏในชื่อหมู่บ้านที่ตั้งขึ้นใหม่ด้วย (ดูอภิปรายผล)

5.2.3.2 การปรับเปลี่ยนโดยตัดส่วนประกอบออกจากชื่อหมู่บ้าน

การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านโดยตัดส่วนประกอบออกจากชื่อหมู่บ้านนั้นต่างจากการปรับเปลี่ยนในข้อ 5.2.3.1 คือมีการตัดส่วนประกอบออกจากโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านเดิมซึ่งอาจเป็นการตัดคำแสดงคุณสมบัติ คำแสดงลักษณะภูมิประเทศหรือคำผสมออกจากโครงสร้างของชื่อหมู่บ้าน ทำให้ชื่อหมู่บ้านใหม่กลายเป็นชื่อหมู่บ้านที่สั้นลงแต่ยังสามารถสื่อความหมายได้ครบถ้วนเช่นเดิม ชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไปในลักษณะนี้พบจำนวนทั้งหมด 73 ชื่อ ตัวอย่างของชื่อหมู่บ้านสามารถแสดงในรูปของตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 5.15 ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนโดยตัดส่วนประกอบออกจากชื่อหมู่บ้าน

พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
แม่กวงเหนือ	แม่กวงเหนือ	แม่กวง
ทุ่งแกเหนือ	ทุ่งแกเหนือ	ทุ่งแก
ขุนกลางหลวง	ขุนกลางหลวง	ขุนกลาง
แม่เลยนอก	แม่เลยนอก	แม่เลย
แม่แพะเหนือ	แม่แพะเหนือ	แม่แพะ
โละเขื่อนผาก	เขื่อนผาก	เขื่อนผาก
สันตันเปา	สันตันเปา	ตันเปา
-	ท่าสองแคว	สองแคว
แควท่ากว้าง	ท่ากว้าง	ท่ากว้าง
เชิงตอยสุเทพ	เชิงตอย	เชิงตอย
-	หนองไคร้ศรีทรายมูล	หนองไคร้
-	เสาหินตันหม้อ	เสาหิน
ป่าเมียงสบกาย	ป่าเมียงสบกาย	สบกาย

หมายเหตุ: ชื่อหมู่บ้านที่มีการปรับเปลี่ยนด้านโครงสร้างในภาคผนวก ข

จากตัวอย่างของชื่อหมู่บ้านที่มีการปรับเปลี่ยนโดยตัดส่วนประกอบออกจากชื่อหมู่บ้าน เห็นได้ว่าชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไปในปีพ.ศ. 2533 และพ.ศ. 2541 นั้นเป็นชื่อหมู่บ้านที่มีการตัดส่วนประกอบ เช่นคำแสดงคุณสมบัติ คำแสดงลักษณะภูมิประเทศ หรือคำผสมออกจากชื่อหมู่บ้านเดิมซึ่งอาจเป็นการตัดส่วนประกอบหน้าคำศัพท์เดิมหรือหลังคำศัพท์เดิมก็ได้ ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่มีการตัดคำแสดงคุณสมบัติออกจากโครงสร้างชื่อหมู่บ้าน เช่นชื่อหมู่บ้านขุนกลางหลวง ปรับเปลี่ยนเป็น ขุนกลาง หรือชื่อหมู่บ้านแม่กวงเหนือ ปรับเปลี่ยนเป็น แม่กวง เป็นต้น ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่มีการตัดคำแสดงลักษณะภูมิประเทศออกจากโครงสร้างชื่อหมู่บ้าน เช่นชื่อหมู่บ้านท่าสองแคว ปรับเปลี่ยนเป็น สองแคว หรือชื่อหมู่บ้านแควท่ากว้าง ปรับเปลี่ยนเป็น ท่ากว้าง เป็นต้น ชื่อหมู่บ้านที่มีการตัดคำแสดงลักษณะภูมิประเทศออกจากชื่อหมู่บ้านสามารถสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะภูมิประเทศของพื้นที่บริเวณนั้นที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นชื่อหมู่บ้านจึงมีการปรับเปลี่ยนไปตามสภาพการเปลี่ยนแปลงของภูมิประเทศ และตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่มีการตัดคำผสมออกจากโครงสร้างชื่อหมู่บ้าน เช่นชื่อหมู่บ้านเสาหินต้นหม้อ ปรับเปลี่ยนเป็น เสาหิน เป็นต้น

การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านโดยการตัดส่วนประกอบออกจากโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านนอกจากจะสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงของลักษณะภูมิประเทศแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงการหมดความสำคัญของส่วนประกอบด้วย ตัวอย่างเช่นชื่อหมู่บ้านทุ่งป่าต้นเหนือ ปรับเปลี่ยนเป็นป่าต้นเหนือ และป่าต้น การตัดคำแสดงคุณสมบัติคำว่า เหนือ ออกจากชื่อหมู่บ้านเดิมเนื่องจากมีชื่อหมู่บ้านป่าต้นใต้ ซึ่งปรากฏคำแสดงคุณสมบัติที่ระบุว่า พื้นที่หมู่บ้านทั้งสองแห่งแยกออกจากกันตามทิศทางและตำแหน่งที่ตั้งของหมู่บ้าน ดังนั้นจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องคงคำแสดงคุณสมบัติคำว่า เหนือ ไว้ในชื่อหมู่บ้าน เพียงเรียกแค่ชื่อหมู่บ้านป่าต้นก็เป็นที่น่าสนใจของชาวบ้านแล้วว่าเป็นคนละหมู่บ้านกับป่าต้นใต้ เป็นต้น

นอกจากนี้การตัดส่วนประกอบออกจากโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านยังแสดงให้เห็นถึงการนำชื่อหมู่บ้านของกลุ่มบ้านใหญ่มาใช้เรียกพื้นที่บริเวณหมู่บ้านทั้งหมดแทนที่การนำชื่อหมู่บ้านของกลุ่มบ้านเล็กมาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านทั้งนี้เพื่อเป็นการกำหนดพื้นที่ที่แน่นอนของหมู่บ้าน ตัวอย่างเช่น ยางแม่เตี้ยะใน ปรับเปลี่ยนเป็น แม่เตี้ยะ เป็นต้น โดยจะกล่าวถึงรายละเอียดในบทที่ 6

สรุปได้ว่า ชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนด้านโครงสร้างโดยตัดส่วนประกอบออกจากชื่อหมู่บ้านนั้นสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะภูมิประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และการหมดความสำคัญของส่วนประกอบจึงตัดออกจากชื่อหมู่บ้าน แต่ทั้งนี้ชื่อหมู่บ้านก็ยังสื่อความหมายได้อย่างชัดเจน รวมทั้งการนำชื่อหมู่บ้านของกลุ่มบ้านใหญ่มาใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านแทนชื่อหมู่บ้านของกลุ่มบ้านเล็กได้

จากผลการวิเคราะห์การปรับเปลี่ยนด้านโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านในลักษณะต่างๆ จะเห็นได้ว่า ชื่อหมู่บ้านที่มีการปรับเปลี่ยนโดยการเพิ่มส่วนประกอบลงในชื่อหมู่บ้านและการตัดส่วนประกอบออกจากชื่อหมู่บ้านต่างก็ไม่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านทั้ง 7 รูปแบบ เป็นแต่เพียงการปรับเปลี่ยนส่วนประกอบที่อยู่ในโครงสร้างชื่อหมู่บ้านเท่านั้น การปรับเปลี่ยนด้านโครงสร้างโดยการเพิ่มส่วนประกอบลงในชื่อหมู่บ้านทำให้ชื่อหมู่บ้านมีลักษณะที่ชี้เฉพาะเจาะจงมากขึ้นหรือสามารถบ่งบอกลักษณะสำคัญของหมู่บ้านนั้นๆ ได้อย่างชัดเจนมากขึ้น ส่วนการปรับเปลี่ยนโดยการตัดส่วนประกอบออกจากชื่อหมู่บ้านโดยเฉพาะคำแสดงลักษณะภูมิประเทศ

สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพภูมิประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม นอกจากนี้ยังสามารถแสดงให้เห็นถึงการหมดความสำคัญของคำจึงตัดออกจากชื่อหมู่บ้านแต่ยังคงสื่อความหมายได้อย่างชัดเจนเช่นเดิม และยังแสดงถึงการนำชื่อหมู่บ้านของกลุ่มบ้านใหญ่มาใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านได้อีกทางหนึ่ง

การปรับเปลี่ยนด้านภาษาของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ทั้ง 3 แบบ คือ

1) การปรับเปลี่ยนด้านศัพท์ 2) การปรับเปลี่ยนแนวคิดในการสะกดคำ และ 3) การปรับเปลี่ยนด้านโครงสร้างที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น พบการปรับเปลี่ยนในลักษณะต่างๆปรากฏเป็นจำนวนที่ไม่เท่ากัน และมีความถี่ที่แตกต่างกัน โดยแสดงในรูปของตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 5.16 ลักษณะต่างๆของการปรับเปลี่ยนด้านภาษาของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ทั้ง 3 แบบ

ลำดับที่	ลักษณะต่างๆของการปรับเปลี่ยนด้านภาษาทั้ง 3 แบบ	จำนวนที่ปรากฏ	ความถี่ในการปรากฏ
1	การปรับเปลี่ยนโดยใช้ศัพท์ใหม่ที่มีความหมายต่างไปจากเดิม	157	31.4
2	การปรับเปลี่ยนการสะกดชื่อหมู่บ้านที่สะกดผิดโดยแก้ไขให้ถูกต้อง	95	19
3	การปรับเปลี่ยนโดยตัดส่วนประกอบออกจากชื่อหมู่บ้าน	73	14.6
4	การปรับเปลี่ยนโดยเพิ่มส่วนประกอบออกจากชื่อหมู่บ้าน	56	11.2
5	การปรับเปลี่ยนโดยใช้ศัพท์ใหม่ที่มีความหมายคล้ายเดิม	44	8.8
6	การปรับเปลี่ยนการสะกดชื่อที่สะกดถูกต้องแล้วให้ผิดเพี้ยนไป	37	7.4
7	การปรับเปลี่ยนการสะกดโดยเทียบกับภาษาไทยมาตรฐาน	22	4.4
8	การปรับเปลี่ยนการสะกดตามเสียงที่ได้ยินในภาษาถิ่น	14	2.8
9	การปรับเปลี่ยนโดยใช้ศัพท์ใหม่ที่มีความหมายเดิม	2	0.4
	รวมทั้งหมด	500	100

จากตารางความถี่ข้างต้นสามารถกล่าวได้ว่า ลักษณะการปรับเปลี่ยนด้านศัพท์ของชื่อหมู่บ้านโดยใช้ศัพท์ใหม่ที่มีความหมายต่างไปจากเดิมมีความถี่ในการปรากฏสูงที่สุด คือร้อยละ 31.4 ส่วนลักษณะการปรับเปลี่ยนที่มีความถี่ในการปรากฏน้อยที่สุด คือการปรับเปลี่ยนด้านศัพท์โดยใช้ศัพท์ใหม่ที่มีความหมายเดิม โดยปรากฏความถี่เพียงร้อยละ 0.4 ดังนั้นการปรับเปลี่ยนด้านศัพท์ของชื่อหมู่บ้านจึงมีความถี่ในการปรากฏมากที่สุด

5.3 สรุป

ในบทนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ลักษณะการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ใน 3 ช่วงเวลา คือปีพ.ศ. 2523 พ.ศ. 2533 และพ.ศ. 2541 โดยนำชื่อหมู่บ้านทีละชื่อของทั้ง 3 ช่วงเวลา มาเปรียบเทียบกันก็จะพบลักษณะการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในลักษณะต่างๆ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้วิเคราะห์การปรับเปลี่ยนด้านภาษาในลักษณะต่างๆของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ของทั้ง 3 ช่วงเวลาด้วยเช่นกัน ผลการวิเคราะห์สามารถสรุปได้ดังนี้

ผู้วิจัยพบลักษณะการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ดังนี้ ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ทุกประการ คือชื่อหมู่บ้านที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงใดๆ และชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไป โดยพบลักษณะการปรับเปลี่ยนแบบต่างๆคือ 1) ชื่อหมู่บ้านที่ถูกแทนที่ด้วยชื่ออื่น การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ปรากฏความถี่เป็นจำนวนมากกว่าลักษณะการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านลักษณะอื่น คือปรากฏความถี่ร้อยละ 26.76 2) ชื่อหมู่บ้านที่เพิ่มขึ้น และ 3) ชื่อหมู่บ้านที่หายไป ซึ่งลักษณะการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านทั้ง 2 ลักษณะหลังดังกล่าวมีความถี่ในการปรากฏน้อยกว่าลักษณะการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านโดยการถูกแทนที่ด้วยชื่ออื่น เหตุที่เป็นเช่นนี้ผู้วิจัยคิดว่า ชื่อหมู่บ้านที่ถูกแทนที่ด้วยชื่ออื่นนั้นเกิดจากความต้องการในการเปลี่ยนชื่อของผู้อาศัยโดยอาจปรับเปลี่ยนให้สัมพันธ์กับลักษณะภูมิประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป หรือนำชื่อหมู่บ้านของกลุ่มบ้านใหญ่มาใช้เรียกพื้นที่บริเวณหมู่บ้านทั้งหมด หรือชื่อหมู่บ้านปรับเปลี่ยนไปโดยเกิดจากความผิดพลาดของหน่วยงานราชการในขณะทำการบันทึกชื่อหมู่บ้านก็ได้ จึงทำให้ชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไปโดยการถูกแทนที่ด้วยชื่ออื่นนั้นมีจำนวนมาก ในขณะที่การเพิ่มขึ้นของชื่อหมู่บ้านและการหายไปของชื่อหมู่บ้านนั้นปรากฏได้น้อยกว่า เพราะการจัดตั้งหมู่บ้านใหม่พร้อมกับการตั้งชื่อหมู่บ้านใหม่และการยุบหมู่บ้านนั้น ลักษณะของหมู่บ้านต้องสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของกระทรวงมหาดไทยที่ได้กำหนดไว้ จึงจะสามารถดำเนินการดังกล่าวได้ ลักษณะการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่โดยการแทนที่ด้วยชื่ออื่นนั้นมีความถี่ที่สูงที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงวิเคราะห์การปรับเปลี่ยนด้านภาษาของชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนโดยการแทนที่ชื่อหมู่บ้านเดิมด้วยชื่อหมู่บ้านใหม่

ส่วนการปรับเปลี่ยนด้านภาษาของชื่อหมู่บ้านที่เปลี่ยนแปลงไปโดยการแทนที่ด้วยชื่ออื่นนั้นพบการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้าน 3 ลักษณะคือ 1) การปรับเปลี่ยนด้านศัพท์ 2) การปรับเปลี่ยนแนวคิดในการสะกดคำ และ 3) การปรับเปลี่ยนด้านโครงสร้าง การปรับเปลี่ยนด้านศัพท์ของชื่อหมู่บ้านเป็นการปรับเปลี่ยนโดยใช้คำศัพท์ใหม่ที่มีความหมายเช่นเดียวกับความหมายของคำศัพท์เดิม หรืออาจมีความหมายคล้ายคำศัพท์เดิม หรือมีความหมายใหม่ โดยพบการปรับเปลี่ยน 3 ลักษณะคือ 1) การปรับเปลี่ยนโดยใช้ศัพท์ใหม่ที่มีความหมายเดิม 2) การปรับเปลี่ยนโดยใช้ศัพท์ใหม่ที่มีความหมายคล้ายเดิม และ 3) การปรับเปลี่ยนโดยใช้ศัพท์ใหม่ที่มีความหมายต่างไปจากเดิม ซึ่งเป็นลักษณะการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านที่มีความถี่ในการปรากฏสูงที่สุด คือร้อยละ 31.4 การปรับเปลี่ยนด้านศัพท์ของชื่อหมู่บ้านมีความถี่ในการปรากฏถึงร้อยละ 40.6 ของการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านทั้งหมด และมีความถี่ในการปรากฏสูงกว่าความถี่ของการปรับเปลี่ยนแนวคิดในการสะกดคำและการปรับเปลี่ยนด้านโครงสร้างของชื่อหมู่บ้าน

ส่วนการปรับเปลี่ยนแนวคิดในการสะกดคำของชื่อหมู่บ้านเป็นการปรับเปลี่ยนรูปพยัญชนะ รูปสระและรูปวรรณยุกต์ที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิดในการสะกดคำของผู้ที่เกี่ยวข้องที่แตกต่างกันออกไป การปรับเปลี่ยนแนวคิดในการสะกดคำของชื่อหมู่บ้านนั้นพบการปรับเปลี่ยน 4 ลักษณะคือ 1) การปรับเปลี่ยนการสะกดตามเสียงที่ได้ยินในภาษาถิ่น 2) การปรับเปลี่ยนการสะกดโดยเทียบกับภาษาไทยมาตรฐานและการเขียนตามอักขรวิธีไทย 3) การปรับเปลี่ยนการสะกดชื่อหมู่บ้านที่สะกดผิดโดยแก้ไขให้ถูกต้อง และ 4) การปรับเปลี่ยนการสะกดที่ถูกต้องแล้วในปี 2523 กับ 2533 ให้ผิดเพี้ยนไปในปี 2541 การปรับเปลี่ยนแนวคิดในการสะกดคำของชื่อหมู่บ้านมีความถี่ในการ

ปรากฏร่องลงมาจากความถี่ของการปรับเปลี่ยนด้านศัพท์ คือร้อยละ 33.6 ของการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านทั้งหมด

ส่วนการปรับเปลี่ยนด้านภาษาของชื่อหมู่บ้านลักษณะสุดท้ายที่มีความถี่ในการปรากฏน้อยที่สุดคือ การปรับเปลี่ยนด้านโครงสร้าง โดยพบความถี่ในการปรากฏเพียงร้อยละ 25.8 ของการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านทั้งหมดซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า พบการปรับเปลี่ยนด้านโครงสร้างมากกว่าการปรับเปลี่ยนด้านอื่น ๆ การปรับเปลี่ยนด้านโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านพบลักษณะการปรับเปลี่ยน 2 ลักษณะคือ 1) การปรับเปลี่ยนโดยเพิ่มส่วนประกอบในชื่อหมู่บ้าน และ 2) การปรับเปลี่ยนโดยตัดส่วนประกอบออกจากชื่อหมู่บ้าน

การปรับเปลี่ยนด้านภาษาในลักษณะต่างๆของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ทั้ง 3 ช่วงเวลา ไม่ว่าจะเป็นการปรับเปลี่ยนด้านศัพท์ การปรับเปลี่ยนแนวคิดในการสะกดคำและการปรับเปลี่ยนด้านโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านต่างก็มีปัจจัยและสาเหตุในการปรับเปลี่ยนที่แตกต่างกันออกไป โดยจะกล่าวถึงรายละเอียดในบทต่อไป

ปัจจัยของการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่

การวิเคราะห์การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ในบทที่ผ่านมาโดยเปรียบเทียบชื่อหมู่บ้านในปีพ.ศ. 2523 กับชื่อหมู่บ้านในปีพ.ศ. 2533 และพ.ศ. 2541 พบการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านจำนวน 500 ชื่อ จากจำนวนชื่อหมู่บ้านทั้งหมด 1,831 ชื่อและปรากฏการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านใน 3 ลักษณะ คือการปรับเปลี่ยนด้านศัพท์ การปรับเปลี่ยนแนวคิดในการสะกดคำและการปรับเปลี่ยนด้านโครงสร้าง ชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไปนั้นต่างก็มีสาเหตุและปัจจัยต่างๆเข้ามาเกี่ยวข้องซึ่งจะดำเนินการวิเคราะห์ในบทนี้

ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ที่พบการปรับเปลี่ยนทั้งหมดจำนวน 500 ชื่อนั้น ต่างก็มีสาเหตุหรือปัจจัยของการปรับเปลี่ยนที่แตกต่างกันโดยทราบจากการสัมภาษณ์ผู้อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้นๆและข้าราชการฝ่ายปกครองในอำเภอต่างๆของจังหวัดเชียงใหม่ ชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไปสามารถจำแนกออกเป็นปัจจัยหลักๆได้ 4 ประเภท คือปัจจัยด้านภาษา ปัจจัยด้านภูมิประเทศ ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง ซึ่งแต่ละปัจจัยมีรายละเอียดที่สำคัญดังนี้

6.1 ปัจจัยด้านภาษา

ปัจจัยด้านภาษาในที่นี้ หมายถึง อิทธิพลด้านภาษาที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ อาทิชื่อหมู่บ้านที่สะกดตามเสียงในภาษาถิ่นและชื่อหมู่บ้านที่สะกดโดยเทียบกับภาษาไทยมาตรฐานและการเขียนตามอักขรวิธีไทยทำให้มีการปรับเปลี่ยนการสะกดของชื่อหมู่บ้านตามระบบเสียงภาษาถิ่นเหนือและภาษาไทยมาตรฐาน โดยปรับเปลี่ยนรูปพยัญชนะและรูปวรรณยุกต์ให้สัมพันธ์กับระบบเสียงและการสะกดคำของภาษาใดภาษาหนึ่ง รวมทั้งการตัดคำที่ซ้อนเกินออกจากชื่อหมู่บ้าน ปัจจัยด้านภาษาทั้ง 3 ลักษณะมีผลต่อการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ดังนี้

6.1.1 ชื่อหมู่บ้านที่สะกดตามเสียงในภาษาถิ่น

การปรับเปลี่ยนจากชื่อหมู่บ้านเดิมโดยการแทนที่ด้วยชื่อหมู่บ้านใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่ นั้นอาจเนื่องมาจากหลายปัจจัยหรือหลายสาเหตุด้วยกัน สาเหตุหนึ่งที่พบคือ ชื่อหมู่บ้านมีการปรับเปลี่ยนการสะกดตามเสียงที่ได้ยินหรือตามเสียงในภาษาไทยถิ่นเหนือ โดยอาจปรับเปลี่ยนได้ทั้งรูปพยัญชนะและรูปวรรณยุกต์ เช่นชื่อหมู่บ้าน**หลักพัน** เปลี่ยนเป็น**หลักป็น** หรือชื่อหมู่บ้าน**ดงก่า** เปลี่ยนเป็น**ดงก้า** เป็นต้น (ดูรายละเอียดและตัวอย่างในข้อ 5.2.2.1) การปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านโดยสะกดตามเสียงในภาษาไทยถิ่นเหนือหรือภาษาเชียงใหม่ นั้นสามารถแสดงให้เห็นถึงแนวคิดในการสะกดชื่อหมู่บ้านของคนเชียงใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิมได้ และการปรับเปลี่ยนของชื่อ

หมู่บ้านในลักษณะนี้ก็สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของการเปลี่ยนแปลงชื่อจังหวัด อำเภอ ตำบลและหมู่บ้าน หรือชื่อสถานที่ราชการอื่นๆตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย (2540: 3) ในการขอเปลี่ยนแปลงชื่อโดยใช้ภาษาถิ่นว่า "การขอเปลี่ยนแปลงชื่อเพื่อใช้ภาษาท้องถิ่น ซึ่งมีความหมายในทางที่ดี และถือเป็นการอนุรักษ์ด้านภาษา"

6.1.2 ชื่อหมู่บ้านที่สะกดโดยเทียบกับภาษาไทยมาตรฐานและการเขียนตามอักขรวิธีไทย

สาเหตุของการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่อีกประการหนึ่งคือ การปรับเปลี่ยนการสะกดโดยเทียบกับภาษาไทยมาตรฐานและการเขียนตามอักขรวิธีไทยโดยการเทียบเสียงพยัญชนะและเสียงวรรณยุกต์ของภาษาถิ่นหรือภาษาเชียงใหม่ของชื่อหมู่บ้านเดิมกับเสียงพยัญชนะและเสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทยมาตรฐานและสะกดตามอักขรวิธีไทยที่ถูกต้อง เช่นชื่อหมู่บ้าน *ป่าฮวก* เปลี่ยนเป็น *ป่ารวก* หรือชื่อหมู่บ้าน *ท่าตันกวาว* เปลี่ยนเป็น *ท่าตันกวาว* หรือชื่อหมู่บ้าน *ทุ่งละคอน* เปลี่ยนเป็น *ทุ่งละคร* เป็นต้น (ดูรายละเอียดและตัวอย่างในข้อ 5.2.2.1) การปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านโดยการเทียบเสียงและการสะกดคำในภาษาไทยมาตรฐานสามารถแสดงให้เห็นถึงแนวคิดในการสะกดชื่อหมู่บ้านของคนเชียงใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิมได้เช่นกัน และการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ก็ไม่ขัดกับหลักเกณฑ์การขอเปลี่ยนแปลงชื่อจังหวัด อำเภอ ตำบลและหมู่บ้าน หรือชื่อสถานที่ราชการอื่นๆตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทยที่ต้องการให้ชื่อสถานที่เหล่านี้ใช้ภาษาไทยมาตรฐานในการตั้งชื่อด้วยเหตุผลทางความมั่นคงและความเป็นมาตรฐานของการใช้ภาษา

6.1.3 การตัดคำที่ซ้ำเกิน (redundant) ออกจากชื่อหมู่บ้าน

สาเหตุสุดท้ายของการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ที่เกิดจากปัจจัยด้านภาษาคือ การตัดคำที่ซ้ำเกินออกจากชื่อหมู่บ้านโดยสามารถแสดงในรูปของตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 6.1 การตัดคำที่ซ้ำเกินออกจากชื่อหมู่บ้าน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
เชิงดอยสุเทพ	เชิงดอย	เชิงดอย
ดงร่องน้ำ	ดงร่องน้ำ	ร่องน้ำ
พระบาทยั้งหวีด	พระบาทยั้งหวีด	ยั้งหวีด
ร่องปู่กอง	ร่องปู่กอง	ร่อง
สันตันเปา	สันตันเปา	ตันเปา
กอสเสียมสูง	กอสเสียมสูง	กอสเสียม
-	ห้วยยางครก	ยางครก
ขุนแม่ลอก	แม่ลอก	แม่ลอก
ป่าตัมดอน	ป่าตัมดอน	ตัมดอน
-	ทุ่งเหล่า	เหล่า
ทุ่งป่าต้นไต้	ป่าต้นไต้	ป่าต้นไต้
ทุ่งป่าต้นเหนือ	ป่าต้นเหนือ	ป่าต้น
ปางเวียงดั่ง	ปางเวียงดั่ง	เวียงดั่ง
ถนนโค้งงาม	โค้งงาม	โค้งงาม

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่าชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไปในปีพ.ศ. 2533 และพ.ศ. 2541 นั้นมีการตัดคำที่ซ้อนเกินออกจากชื่อหมู่บ้าน ตัวอย่างเช่นชื่อหมู่บ้านที่มีคำแสดงลักษณะภูมิประเทศ 2 คำปรากฏอยู่ในชื่อหมู่บ้านเดียวก็มีการตัดคำแสดงลักษณะภูมิประเทศออกไป 1 คำ แต่ก็ยังสื่อความหมายได้ดังเช่นเดิมเช่นเดียวกับการตัดคำแสดงลักษณะเฉพาะออกจากชื่อหมู่บ้านโดยคงคำแสดงลักษณะภูมิประเทศไว้โดยที่ไม่ทำให้ชื่อหมู่บ้านมีความหมายเปลี่ยนไปจากเดิมมากนัก ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไปในลักษณะนี้ เช่นชื่อหมู่บ้าน**เชิงดอยสุเทพ** ปรับเปลี่ยนเป็น**เชิงดอย** หรือชื่อหมู่บ้าน**ขุนแม่ลอก** ปรับเปลี่ยนเป็น**แม่ลอก** หรือชื่อหมู่บ้าน**ทุ่งป่าต้นเหนือ** ปรับเปลี่ยนเป็น**ป่าต้นเหนือ** และ**ป่าต้น** เป็นต้น การตัดคำที่ซ้อนเกินออกจากชื่อหมู่บ้านแสดงให้เห็นถึงการตัดคำซ้อนซึ่งเป็นคำที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน และคำที่หมดความสำคัญลงออกจากชื่อหมู่บ้าน แต่ทั้งนี้ชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไปยังสามารถสื่อความหมายได้อย่างชัดเจน

สรุปได้ว่า การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่โดยการตัดคำที่ซ้อนเกินออกจากชื่อหมู่บ้านเดิมกลายเป็นชื่อหมู่บ้านใหม่ที่มีจำนวนคำและจำนวนพยางค์ที่น้อยลงสามารถแสดงให้เห็นถึงการตัดคำซ้อนและคำที่หมดความสำคัญลงออกจากชื่อหมู่บ้านเดิม แต่ทั้งนี้ก็ไม่ได้ทำให้ชื่อหมู่บ้านใหม่ต่างจากชื่อหมู่บ้านเดิมมากนัก และยังสามารถสื่อความหมายให้เป็นที่เข้าใจระหว่างผู้พูดและผู้ฟังได้อย่างชัดเจนเช่นเดิม

จากสาเหตุต่างๆของการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านที่ได้กล่าวไปแล้วนั้นล้วนเกิดจากปัจจัยทางภาษา ทั้งการสะกดตามเสียงภาษาถิ่น และตามการเทียบเสียงและการสะกดคำในภาษาไทยมาตรฐาน รวมทั้งการตัดคำที่ซ้อนเกินออกจากชื่อหมู่บ้าน อย่างไรก็ตามการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ยังเกิดจากปัจจัยด้านอื่น คือปัจจัยด้านภูมิประเทศ ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดในหัวข้อต่อไป

6.2 ปัจจัยด้านภูมิประเทศ

ปัจจัยด้านภูมิประเทศในที่นี้ หมายถึง ความเปลี่ยนแปลงทางลักษณะภูมิประเทศที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ ตัวอย่างเช่น ชื่อหมู่บ้านเดิมสามารถแสดงให้เห็นถึงลักษณะภูมิประเทศบริเวณหมู่บ้าน แต่เมื่อสภาพแวดล้อมของหมู่บ้านเปลี่ยนแปลงไปจนไม่สามารถแสดงลักษณะสำคัญของพื้นที่ได้ดังเช่นเดิม ชื่อหมู่บ้านจึงมีการปรับเปลี่ยนตามไปด้วย หรือพบลักษณะภูมิประเทศที่มีความสำคัญและมีความโดดเด่นภายหลังการตั้งหมู่บ้านจึงปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านใหม่ตามลักษณะภูมิประเทศที่พบ ความเปลี่ยนแปลงทางลักษณะภูมิประเทศที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านสามารถแสดงในรูปของตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 6.2 ความเปลี่ยนแปลงทางลักษณะภูมิประเทศที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้าน

สาเหตุทางภูมิประเทศที่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้าน	ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไป
พื้นที่ตลาดซึ่งเคยมีในอดีต ปัจจุบันไม่มีแล้ว	ตลาดมิตรอรัญ > มิตรอรัญ ตลาดตันโชค > ตันโชค
พื้นที่สันที่เคยมี ในปัจจุบันไม่มีแล้ว	สันกลาง > บ้านกลาง
พื้นที่ทำน้ำที่เคยมี ในปัจจุบันไม่มีแล้ว	ท่าสองแคว > สองแคว
"บึง" สัตว์ชนิดหนึ่งที่เคยพบมาก แต่ไม่ปรากฏให้เห็นแล้ว	หนองบึง > หนองบึ่ง
บริเวณปากแม่น้ำที่หายไป	สบโข้ง > ห้วยโข้ง
เดิมเป็นหมู่บ้านใหญ่ แต่ปัจจุบันเป็นหมู่บ้านที่มีพื้นที่น้อยลง	ตาลหลวงเหนือ > ตาลเหนือ ตาลหลวงเหนือ > ตาลกลาง สาวหลวง > แม่สาว อ่างหลวง > แม่อ่าง ป่าเส้าหลวง > ป่าเส้าน้อย
ปรากฏแม่น้ำที่ไหลผ่านหมู่บ้านจึงนำมาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านใหม่	มุเซอร์ > ขุนซ้อน บ้านกลาง > แม่กลาง ม่อน > ทาม่อน ทุ่งเหล่า > แม่รวม
พื้นที่ป่าซึ่งเคยมีต้นไม้มาก ในปัจจุบันลดลงจึงใช้ลักษณะภูมิประเทศที่มีความสำคัญอย่างอื่นมาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านแทน	เหล่า > ห้วยส้มสุก
พื้นที่นาที่เคยมี ในปัจจุบันหายไปจึงใช้ลักษณะเด่นของภูมิประเทศอย่างอื่นมาใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านแทน	ทุ่งแท่น > ทุ่งโป่ง

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า ชื่อหมู่บ้านเหล่านี้ปรับเปลี่ยนไปตามสภาพภูมิประเทศที่ไม่ปรากฏให้เห็นแล้วในปัจจุบัน เช่นหมู่บ้านตลาดมิตรอรัญ ปรับเปลี่ยนเป็น มิตรอรัญ เนื่องจากพื้นที่ตลาดไม่ปรากฏแล้วในปัจจุบัน หรือหมู่บ้านท่าสองแคว ปรับเปลี่ยนเป็น สองแคว เพราะพื้นที่บริเวณทำน้ำไม่ปรากฏให้เห็นแล้วเป็นต้น ดังนั้นชื่อหมู่บ้านจึงปรับเปลี่ยนเพื่อให้สัมพันธ์กับสภาพภูมิประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ชื่อหมู่บ้านสามารถปรับเปลี่ยนไปตามลักษณะ

สำคัญหรือลักษณะเด่นของพื้นที่ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ตัวอย่างเช่นหมู่บ้านหนองบึง ปรับเปลี่ยนเป็น **หนองบึง** เนื่องจากบึงที่เคยพบเป็นจำนวนมากบริเวณหนองน้ำปัจจุบันไม่ปรากฏให้เห็นแล้วจึงนำลักษณะเด่นด้านอื่นของพื้นที่มาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านแทน คำว่า **บึง** หมายความว่า อ่อนนุ่มหรือยวบยาบ โดยหมายถึงดินบริเวณหนองน้ำที่มีลักษณะอ่อนนุ่มนั่นเอง หรือชื่อหมู่บ้าน**สาวหลวง** ปรับเปลี่ยนเป็น **แม่สาว** เนื่องจากว่าพื้นที่ของหมู่บ้านสาวหลวงเดิมมีพื้นที่กว้างใหญ่โดยใช้คำว่า หลวง ซึ่งหมายถึงใหญ่ แสดงลักษณะเด่นของหมู่บ้าน แต่ปัจจุบันพื้นที่ของหมู่บ้านสาวหลวงมีพื้นที่เล็กลงจึงปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านให้สัมพันธ์กับขนาดพื้นที่ของหมู่บ้านที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่นเดียวกับหมู่บ้าน**ฮ่างหลวง** ที่ปรับเปลี่ยนเป็น **แม่ฮ่าง** เป็นต้น

นอกจากชื่อหมู่บ้านสามารถปรับเปลี่ยนไปตามสภาพภูมิประเทศและลักษณะเด่นของพื้นที่ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมแล้ว ยังสามารถปรับเปลี่ยนตามสภาพแวดล้อมที่มีความสำคัญต่อหมู่บ้านซึ่งพบภายหลังการตั้งหมู่บ้านได้ เช่นการตั้งชื่อหมู่บ้านตามแม่น้ำสายใหม่ที่ไหลผ่านหมู่บ้านภายหลังการตั้งหมู่บ้านแล้วและปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านตามชื่อของแม่น้ำสายนั้น เนื่องจากแม่น้ำมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของชาวเชียงใหม่เป็นอย่างมาก เพราะชาวเชียงใหม่นำน้ำจากแม่น้ำมาใช้ในการอุปโภคบริโภคมาเป็นเวลานาน รวมทั้งยังใช้เป็นเครื่องกำหนดอาณาบริเวณของหมู่บ้านได้ ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่มีการปรับเปลี่ยนไปในลักษณะนี้เช่น หมู่บ้าน**มุเซอร์** ปรับเปลี่ยนเป็น **ขุนซ้อ** หรือหมู่บ้าน**ม่อน** ปรับเปลี่ยนเป็น **ทาม่อน** เป็นต้น

เห็นได้ว่า การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้เกิดจากความเปลี่ยนแปลงทางลักษณะภูมิประเทศทั้งการเปลี่ยนแปลงลักษณะภูมิประเทศที่ไม่หลงเหลือเค้าเดิม การเปลี่ยนแปลงลักษณะเด่นของพื้นที่ และการพบสภาพภูมิประเทศใหม่ที่มีความสำคัญและมีความโดดเด่นจนนำมาใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านใหม่ เป็นต้น สาเหตุต่างๆเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ให้สัมพันธ์กับสภาพภูมิประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป

6.3 ปัจจัยด้านสังคม

ปัจจัยด้านสังคมในที่นี้ หมายถึง อิทธิพลของค่านิยมและทัศนคติใหม่ของชาวเชียงใหม่ที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ ตัวอย่างเช่นการให้ความสำคัญกับสถานที่ที่นำมาใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านเปลี่ยนไป คือเดิมนิยมตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะภูมิประเทศ แต่ปัจจุบันนิยมตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อของวัด ตลาด หรือชื่อของสถานที่สำคัญอื่นๆเพิ่มมากขึ้นจึงส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ หรือความนิยมในความไพเราะและความเป็นสมัยใหม่ของชื่อหมู่บ้าน รวมทั้งอิทธิพลของชื่อบุคคลสำคัญที่นำมาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านก็ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านของจังหวัดเชียงใหม่ได้เช่นกัน

ปัจจัยทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่มีดังนี้

6.3.1 การให้ความสำคัญของสถานที่เปลี่ยนไป

การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านเดิมเป็นชื่อหมู่บ้านใหม่โดยเรียกชื่อหมู่บ้านตามชื่อสถานที่อื่น ๆ ที่ตั้งอยู่ในหมู่บ้าน แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับสถานที่อื่น ๆ ที่ปรากฏอยู่ในหมู่บ้านนั้น การตั้งชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ก็พบในภูมิภาคต่างๆของโลกเช่นเดียวกัน เช่น จอห์น ฮุก (Hook, 1991: 179) ได้ศึกษาถึงลักษณะการตั้งชื่อสถานที่ในมลรัฐอินเดียนาและมลรัฐอื่นๆของสหรัฐอเมริกาว่า มีแหล่งที่มาในการตั้งชื่อสถานที่ทั้งหมด 13 แหล่งด้วยกัน และหนึ่งในนั้นก็คือ การนำชื่อสถานที่อื่น ๆ มาตั้งเป็นชื่อเมือง ซึ่งอาจเป็นชื่อสถานที่อื่นที่อยู่ห่างไกลออกไป เช่น Switzerland, Orange เป็นต้น หรือเป็นชื่อของแม่น้ำหรือทะเลสาบที่ปรากฏอยู่ในพื้นที่นั้นๆ เช่น Ohio, Tippecanoe, Lake เป็นต้น

ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ก็เช่นเดียวกัน มีความนิยมในการตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อสถานที่สำคัญอื่นๆบริเวณหมู่บ้านมาเป็นเวลานานแล้ว เช่นตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อของแม่น้ำ หรือภูเขา เป็นต้น เพราะสถานที่เหล่านี้ต่างมีความสำคัญและมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของชาวเชียงใหม่ในทุกพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแม่น้ำที่ไหลผ่านหมู่บ้านในพื้นที่ต่างๆซึ่งมีประโยชน์ต่อการอุปโภคบริโภคและมีความสำคัญต่อการเพาะปลูก ดังนั้นชาวเชียงใหม่จึงนิยมนำชื่อสถานที่เหล่านี้มาใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านด้วย

ในปัจจุบันความนิยมในการตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะภูมิประเทศก็ยังคงปรากฏอยู่ แต่พบชื่อหมู่บ้านจำนวนหนึ่งที่มีการปรับเปลี่ยนชื่อเดิมตามชื่อของสถานที่สำคัญอื่นๆ เช่นชื่อวัด ชื่อตลาด ชื่อสหกรณ์หรือชื่อของฐานทัพอากาศ เป็นต้น การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านโดยตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อของสถานที่สำคัญเหล่านี้เนื่องจากการให้ความสำคัญกับสถานที่ที่นำมาใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านเปลี่ยนไป ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไปในลักษณะนี้สามารถแสดงในรูปของตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 6.3 ชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนตามความสำคัญของสถานที่อื่น ๆ ในหมู่บ้าน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สาเหตุที่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้าน	ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไป
ชื่อหมู่บ้านปรับเปลี่ยนตามการให้ความสำคัญกับวัด	บ่อหิน > พยัคหลวง สันทราย > ยางพระธาตุ แม่โป่ง > พระนอนแม่โป่ง สันคือ > เวฬุวัน ห้วยงู > นันทาราม ป่าตึง > โพธิทองเจริญ ปากกล้วย > สุพรรณ ร่องห้า > พันหลัง แจ่งหัวรินนคก > สันติธรรม ปากกยง > สารภี ป่าแฝง > ศรีดอนชัย สันคือ > เสาหิน
ชื่อหมู่บ้านปรับเปลี่ยนตามการให้ความสำคัญกับตลาด	ผาแตก > ตลาดใหม่
ชื่อหมู่บ้านปรับเปลี่ยนตามการให้ความสำคัญกับฐานทัพอากาศ	สวนดอก > กองบิน 41
ชื่อหมู่บ้านปรับเปลี่ยนตามการให้ความสำคัญกับสหกรณ์	โป่งร่วม > สหกรณ์ 7 บ้านชาวเขาเผ่าลีซอ > สหกรณ์ > สหกรณ์แปลง 5

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่า การให้ความสำคัญกับสถานที่ที่นำมาใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านเปลี่ยนไป คือเดิมให้ความสำคัญกับลักษณะภูมิประเทศในการตั้งชื่อหมู่บ้าน แต่ในปัจจุบันนิยมนำชื่อของวัดมาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากความศรัทธาของชาวบ้านที่มีต่อวัดที่ตั้งมาอยู่ก่อนแล้วในพื้นที่ของหมู่บ้าน หรือเป็นวัดที่มีการก่อสร้างขึ้นใหม่ในพื้นที่ของหมู่บ้านเนื่องจากเดิมในหมู่บ้านนั้นไม่มีวัดและเมื่อมีการสร้างวัดขึ้นในหมู่บ้าน ชาวบ้านจึงเปลี่ยนจากชื่อหมู่บ้านเดิมตามชื่อของวัดที่สร้างใหม่เพราะต้องการให้หมู่บ้านและวัดเป็นหนึ่งเดียวกันและแสดงถึงความสำคัญของวัดที่มีต่อชุมชน ตลอดจนวิถีชีวิตที่ผูกพันกับพุทธศาสนาซึ่งเห็นได้ชัดเจนจากประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ เช่นงานปอยหลวง งานปอยน้อยหรือประเพณีเพ็งพุงที่พุทธศาสนาก็มีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ด้วยเสมอ ความศรัทธาและความผูกพันกับพุทธศาสนาของชาวบ้านได้ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านตามชื่อของวัด ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไปในลักษณะนี้ เช่นบ่อหิน ปรับเปลี่ยนเป็น พยัคหลวง หรือสันคือ ปรับเปลี่ยนเป็น เวฬุวัน เป็นต้น

นอกจากชื่อหมู่บ้านจะปรับเปลี่ยนตามชื่อของวัดแล้ว ยังพบชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนตามชื่อของตลาดและชื่อของสหกรณ์ เช่นหมู่บ้านผาแตก ปรับเปลี่ยนเป็น ตลาดใหม่ หรือโป่งร่วม ปรับเปลี่ยนเป็นสหกรณ์ 7 เป็นต้น การปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านตามชื่อของตลาดและชื่อของสหกรณ์นั้นเนื่องจากว่าเดิมวิถีชีวิตของคนเชียงใหม่จะทำการเพาะปลูกเพื่อยังชีพมากกว่าเพื่อค้าขาย แต่เมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนไปในเวลาต่อมาการทำเกษตรกรรมอยู่ในรูปของการค้าและการพาณิชย์มากขึ้น ตลาดและสหกรณ์จึงเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของชาวเชียงใหม่และความสำคัญของตลาดและสหกรณ์ก็ปรากฏแฝงอยู่ในชื่อหมู่บ้านด้วย นอกจากนี้ยังมีการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านตามชื่อของ

ฐานที่พออากาศที่เข้ามาตั้งใหม่ในพื้นที่ของหมู่บ้านด้วย เช่นหมู่บ้านสวนดอก ปรับเปลี่ยนเป็น **กองบิณ 41** เป็นต้น

การปรับเปลี่ยนจากชื่อหมู่บ้านเดิมเป็นชื่อหมู่บ้านที่ตั้งตามชื่อสถานที่อื่น ๆ นอกเหนือจากลักษณะภูมิประเทศสามารถแสดงให้เห็นถึงการเน้นหรือการให้ความสำคัญกับสถานที่ที่นำมาใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านเปลี่ยนไปจากเดิม เพราะการปรับเปลี่ยนไปเป็นชื่อหมู่บ้านใหม่นั้นขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์การขอเปลี่ยนแปลงชื่อสถานที่ที่กำหนดไว้ของกระทรวงมหาดไทยและความต้องการของผู้อาศัยในพื้นที่นั้น ๆ ที่เห็นพ้องต้องกันว่าต้องการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านเดิมตามชื่อของสถานที่สำคัญที่ปรากฏในหมู่บ้าน คือนิยมนำชื่อวัด ชื่อตลาด ชื่อสหกรณ์และชื่อสถานที่อื่น ๆ มาใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้นแทนการนำลักษณะทางภูมิประเทศแต่เพียงอย่างเดียวมาใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้าน อย่างไรก็ตามชื่อสถานที่ที่นำมาใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านเหล่านี้ เช่นชื่อวัด ไม่ควรไปพ้องหรือตรงกับชื่อของวัดที่ตั้งอยู่ในอีกหมู่บ้านหนึ่งในตำบลเดียวกันเพราะอาจทำให้เกิดความสับสนของผู้อาศัยได้และทำให้ต้องเปลี่ยนแปลงชื่อหมู่บ้านนั้นใหม่ซึ่งตรงกับหลักเกณฑ์การขอเปลี่ยนแปลงชื่อจังหวัด อำเภอ และตำบล หมู่บ้านของกระทรวงมหาดไทย (2540: 3) ในการขอเปลี่ยนแปลงชื่อหมู่บ้านเดิมว่า "ชื่อเดิมไปตรงกัน พ้องกันกับชื่อวัดในหมู่บ้านตำบลเดียวกัน ทำให้มีผู้เข้าใจผิดเสมอว่าเป็นวัดเดียวกัน"

6.3.2 ความนิยมในความไพเราะและความเป็นสมัยใหม่ของชื่อ

ชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไปโดยนิยมนำคำในภาษาบาลีสันสกฤตมาใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านหรือการปรับเปลี่ยนไปเป็นชื่อหมู่บ้านใหม่ที่มีความหมายดีกว่าชื่อหมู่บ้านเดิมนั้นสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความนิยมในความไพเราะและความเป็นสมัยใหม่ รวมถึงความหมายที่เป็นมงคลของชื่อหมู่บ้านด้วย ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่แสดงความเป็นสมัยใหม่และความไพเราะของชื่อ เช่นชื่อหมู่บ้านแม่เหียะ ปรับเปลี่ยนเป็นใหม่สามัคคี, ชื่อหมู่บ้านนิคมหนองป่าขาว ปรับเปลี่ยนเป็นศรีบุญเรือง, ชื่อหมู่บ้านแม่ย่อย ปรับเปลี่ยนเป็นสันศรี, ชื่อหมู่บ้านร้องกูด ปรับเปลี่ยนเป็นแดงเจริญชัย, ชื่อหมู่บ้านดอนชัย ปรับเปลี่ยนโดยการเพิ่มคำว่า 'ศรี' ซึ่งหมายความว่า สิริมงคล, ความรุ่งเรือง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525: 767) เป็น ศรีดอนชัย หรือชื่อหมู่บ้านใหม่ริมคลอง ปรับเปลี่ยนโดยใช้คำที่มีความหมายคล้ายเดิมแต่ไพเราะมากขึ้นเป็น ใหม่คลองชลประทาน เป็นต้น และตัวอย่างชื่อหมู่บ้านใหม่ที่แสดงความหมายที่ดีกว่าชื่อหมู่บ้านเดิม เช่นชื่อหมู่บ้านท่าซึก ปรับเปลี่ยนโดยตัดคำกลางออกเป็น ท่าภาค หรือชื่อหมู่บ้านห้าง (หมายถึง ร้าง) ปรับเปลี่ยนโดยใช้ชื่อหมู่บ้านใหม่เป็น ม่วงคำ ซึ่งเป็นชื่อไม้ยืนต้นชนิดหนึ่งและมีความหมายดีกว่าชื่อเดิม เป็นต้น

ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านข้างต้นที่นำคำในภาษาบาลีสันสกฤตมาใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านหรือเปลี่ยนเป็นชื่อหมู่บ้านใหม่ที่มีความหมายดีกว่าเดิมนั้นสามารถสะท้อนให้เห็นว่า ผู้อาศัยคำนึงถึงความไพเราะ ความสะสวยและความเป็นสมัยใหม่ของชื่อ รวมทั้งความหมายที่เป็นมงคลของชื่อหมู่บ้านด้วย จึงปรับเปลี่ยนจากชื่อหมู่บ้านเดิมเป็นชื่อหมู่บ้านใหม่ที่มีความไพเราะกว่าชื่อหมู่บ้านเดิมและมีความหมายในทางที่ดีขึ้น รวมทั้งยังสามารถแสดงความเป็นสมัยของชื่อหมู่บ้านได้อีกด้วย นอกจากนี้ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งขึ้นภายหลังการจัดตั้งหมู่บ้านใหม่ก็แสดงค่านิยมความเป็นสมัยใหม่ของผู้

อาศัยได้เช่นกัน ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านเช่น **ปัญญาพัฒนา ประทุมนิเวศน์ อมรนิเวศน์ วรุณนิเวศน์ ศรีงามพัฒนา ศรีวารี อรุโณทัย** เป็นต้น เห็นได้ว่าชื่อหมู่บ้านที่ตั้งขึ้นใหม่เหล่านี้ใช้คำในภาษาบาลีสันสกฤตมาใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านเช่นเดียวกัน

ดังนั้นการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ใหม่ตามความนิยมในความปลอดภัยและความเป็นสมัยใหม่ รวมทั้งความหมายที่เป็นมงคลของชื่อโดยการใช้คำในภาษาบาลีสันสกฤตหรือเปลี่ยนเป็นชื่อหมู่บ้านใหม่ที่มีความหมายเป็นมงคลสามารถสะท้อนให้เห็นค่านิยมของชาวเชียงใหม่ในปัจจุบันได้อีกทางหนึ่ง นอกจากนี้การปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านตามความนิยมนี้ยังสอดคล้องกับหลักเกณฑ์การขอเปลี่ยนแปลงชื่อจังหวัด อำเภอ ตำบลและหมู่บ้านของกระทรวงมหาดไทย (2540: 3) ในการเปลี่ยนแปลงชื่อหมู่บ้านเดิมว่า “ชื่อเดิมมีความหมายไม่ดี ไม่สุภาพ หรือไม่เป็นมงคล”

6.3.3 อิทธิพลของชื่อบุคคลสำคัญ

การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านเดิมเป็นชื่อหมู่บ้านใหม่โดยตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อบุคคลสำคัญที่มีบทบาทต่อหมู่บ้านนั้นๆ ก็เป็นผลมาจากอิทธิพลทางค่านิยมและทัศนคติของชาวเชียงใหม่ที่นิยมให้ความสำคัญกับบุคคลที่มีบทบาทต่อสังคม การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อบุคคลสำคัญนั้นเป็นการแสดงให้เห็นถึงการให้ความเคารพนับถือและยกย่องต่อผู้ที่มีอำนาจหรือมีบทบาทในสังคม ซึ่งการแสดงความนับถือต่อบุคคลสำคัญนั้นเป็นเอกลักษณ์อันดีอย่างหนึ่งของวัฒนธรรมล้านนา การตั้งชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ตามชื่อบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อหมู่บ้านนั้นๆ ไม่ได้ปรากฏการตั้งชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้เพียงแต่ในจังหวัดเชียงใหม่เท่านั้นยังปรากฏในภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก เช่น จอห์น ฮุก (Hook, 1991: 179) ได้ศึกษาถึงลักษณะการตั้งชื่อสถานที่ในมลรัฐอินเดียนาและมลรัฐอื่นๆ ของสหรัฐอเมริกาว่า มีแหล่งที่มาในการตั้งชื่อสถานที่ทั้งหมด 13 แหล่งด้วยกัน และหนึ่งในนั้นก็คือ การนำชื่อบุคคลมาตั้งเป็นชื่อสถานที่ต่างๆ เช่น นำมาตั้งเป็นชื่อเมือง ชื่อหมู่บ้าน ชื่อแม่น้ำลำธาร ซึ่งพบการตั้งชื่อสถานที่ในลักษณะนี้เป็นจำนวนมากที่สุด คือคิดเป็นร้อยละ 85 ของการตั้งชื่อสถานที่ทั้งหมด ชื่อบุคคลที่นำมาตั้งเป็นชื่อสถานที่เหล่านี้ ส่วนใหญ่เป็นชื่อของวีรบุรุษหรือบุคคลที่มีความสำคัญในประวัติศาสตร์ และเพื่อเป็นการยกย่องให้เกียรติกับบุคคลเหล่านั้น จึงนำชื่อมาตั้งเป็นชื่อสถานที่ต่างๆ ในสหรัฐอเมริกา เช่น เขต Adams, เขต Kosciusko, เขต Warren เป็นต้น

การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ตามชื่อบุคคลสำคัญนั้นสามารถแสดงในรูปของตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 6.4 ชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนตามชื่อของบุคคลสำคัญ

สาเหตุที่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้าน	ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไป
ปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านตามชื่อของผู้ใหญ่บ้าน	สะดิ้ง > พระแอดดู ขุนแม่เทย > ชิเบร

จากตารางข้างต้นแสดงถึงชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ที่ปรับเปลี่ยนตามชื่อของบุคคลสำคัญ พบจำนวน 2 ชื่อหมู่บ้านด้วยกัน คือชื่อหมู่บ้าน**สะดิ้ง**ซึ่งเป็นชื่อของบุคคลที่บุกเบิกเข้ามาตั้งถิ่นฐานเป็นคนแรก ปรับเปลี่ยนเป็น **พะแอดู**ในอำเภอแม่แจ่ม และ**ขุนแม่เทย**ซึ่งเป็นชื่อของแม่น้ำ ปรับเปลี่ยนเป็น **ชิแบร**ในอำเภออมก๋อย ชื่อหมู่บ้านใหม่ที่ปรับเปลี่ยนไปทั้ง 2 หมู่บ้านนี้เป็นชื่อของผู้ใหญ่บ้านหรือที่คนเชียงใหม่เรียกว่า "พ่อหลวง" ซึ่งเป็นชาวกระเหรี่ยงที่มีบทบาทสำคัญในการก่อตั้งและพัฒนาหมู่บ้านให้มีความเจริญมากขึ้น ดังนั้นเพื่อเป็นการแสดงความเคารพและให้เกียรติจึงได้นำชื่อของผู้ใหญ่บ้านมาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้าน

เห็นได้ว่า การตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ หรือมีความสำคัญในการรวบรวมคนในการก่อตั้งหมู่บ้าน ไม่ได้ปรากฏแต่เพียงตามพื้นที่ต่างๆของประเทศไทยเท่านั้น ยังปรากฏการตั้งชื่อสถานที่ในลักษณะนี้ตามภูมิภาคต่างๆทั่วโลกด้วย

6.4 ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง

ปัจจัยสุดท้ายที่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่นอกจากปัจจัยด้านอื่นๆที่ได้กล่าวมาแล้ว ยังมีปัจจัยด้านการเมืองการปกครองเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เพราะการตั้งชื่อหมู่บ้านในจังหวัดต่างๆของประเทศไทยก็เพื่อเป็นการกำหนดขอบเขตอาณาบริเวณของหมู่บ้านให้ชัดเจนหรือเป็นการกำหนดเขตการปกครองของหมู่บ้านเพื่อความสะดวกในการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่น และชื่อหมู่บ้านยังใช้เป็นเครื่องหมายบ่งบอกพื้นที่ที่แน่นอนให้คนในบริเวณนั้นได้รับรู้ร่วมกันด้วย ดังนั้นการตั้งชื่อหมู่บ้านในแต่ละพื้นที่จึงมักเกี่ยวข้องกับการปกครองด้วยเสมอทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความถูกต้องแน่นอนในการกำหนดพื้นที่ของแต่ละหมู่บ้าน ปัจจัยด้านการเมืองการปกครองในที่นี้ หมายถึง ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นของจังหวัดเชียงใหม่ที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้าน โดยเฉพาะการแบ่งแยกพื้นที่ของหมู่บ้านใหม่ การจัดสรรพื้นที่ของหมู่บ้านใหม่ หรือการกำหนดอาณาบริเวณของพื้นที่หมู่บ้านใหม่ของทางราชการ ซึ่งล้วนแต่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านทั้งสิ้น ทั้งนี้เนื่องจากทุกครั้งที่ทางราชการกำหนดเขตพื้นที่ของแต่ละหมู่บ้าน ชาวบ้านจะต้องตั้งชื่อสำหรับเรียกพื้นที่เหล่านั้นเพื่อความสะดวกในการกำหนดเขตพื้นที่ที่แน่ชัด และเมื่อกำหนดเขตพื้นที่ใหม่หรือแบ่งแยกพื้นที่ใหม่แล้ว ชื่อหมู่บ้านเดิมก็มีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมและสัมพันธ์กับขนาดและลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย ปัจจัยทางด้านการเมืองการปกครองที่มีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่มีดังนี้

6.4.1 การรวมหลายหมู่บ้านเป็นหนึ่งหมู่บ้าน

การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ เนื่องจากพื้นที่เดิมของหมู่บ้านประกอบไปด้วยกลุ่มบ้านเล็กๆหลายกลุ่มบ้านหรือที่เรียกว่า ปีกหรือปีกบ้าน โดยปรากฏปีกบ้านใหญ่อยู่หนึ่งปีกซึ่งแต่ละปีกบ้านหรือกลุ่มบ้านต่างก็มีชื่อเรียกหมู่บ้านของตนเองทั้งๆที่กลุ่มบ้านเหล่านี้ตั้งก็อยู่ในอาณาบริเวณเดียวกัน ดังนั้นเพื่อความความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความสะดวกใน

เรื่องของการปกครอง ทางราชการจึงได้กำหนดพื้นที่ที่แน่นอนของหมู่บ้านและผู้อาศัยในหมู่บ้านที่ยอมรับที่จะใช้ชื่อของกลุ่มบ้านใหญ่เป็นชื่อที่เรียกรวมหมู่บ้านที่อยู่ในพื้นที่นั้นๆทั้งหมด รวมทั้งเป็นชื่อที่ได้รับการจัดบันทึกจากทางราชการทั้งนี้เพื่อประโยชน์และความสะดวกด้านการปกครองและการดูแลลูกบ้านของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน อย่างไรก็ตามก็ดีผู้อาศัยอยู่ในกลุ่มบ้านเล็กต่างก็ยังคงเรียกชื่อหมู่บ้านเดิมหรือเรียกชื่อปึกบ้านเดิมอยู่เพราะเรียกขานมาเป็นเวลานานและเป็นที่ยอมรับของผู้อาศัยในพื้นที่นั้นๆ ตัวอย่างของชื่อหมู่บ้านที่มีการปรับเปลี่ยนไปในลักษณะนี้แสดงในรูปของตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 6.5 ชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนจากชื่อเดิมเป็นชื่อหมู่บ้านใหม่

ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไป	สาเหตุของการปรับเปลี่ยน
แม่แฝกใหม่, วังขุมเงิน, แปะแม่แฝกใหม่ → วังขุมเงิน	กลุ่มบ้านเล็กรวมกับบ้านวังขุมเงิน 31มี.ค.31
ห้วยทัง, ปากทางเจริญ → ปากทางเจริญ	กลุ่มบ้านเล็กรวมกับปากทางเจริญเมื่อ29เม.ย.34
แม่ตึ้นน้อย, ขุนแม่ตึ้นน้อย, ทุ่งตันจิว, ปียอทะ → ขุนแม่ตึ้นน้อย	กลุ่มบ้านเล็กรวมกับขุนแม่ตึ้นน้อยเมื่อ 31มี.ค. 31
ป่าเมียง, สบกำย, ป่าข้ามหลาม, ห้วยน้ำดัง → สบกำย	กลุ่มบ้านเล็กรวมกับบ้านสบกำยเมื่อ 29 เม.ย. 34
ใหม่แม่เตี้ยะ, ใหม่, แม่เตี้ยะ, แม่เตี้ยะใต้, ยางแม่เตี้ยะใน → แม่เตี้ยะ	กลุ่มบ้านเล็กรวมกับบ้านแม่เตี้ยะเมื่อ 29 เม.ย. 34
แพะเจดีย์, เจดีย์แม่คร้ว, เจดีย์พัฒนา → แพะเจดีย์	กลุ่มบ้านเล็กรวมกับบ้านแพะเจดีย์เมื่อ21มี.ย. 32
หนองศิขุใน, บ่อแก้ว, ห้วยพระเจ้า → บ่อแก้ว	กลุ่มบ้านเล็กรวมกับบ้านบ่อแก้วเมื่อ 21 มี.ย. 32
โป่งขาว, สันม่วง, ห้วยฮ่อม, ดอยตุง → สันม่วง	กลุ่มบ้านเล็กรวมกับบ้านสันม่วงเมื่อ 21มี.ย. 32
ร่องท่า, พันหลัง, ดันฝั่ง → พันหลัง	กลุ่มบ้านเล็กรวมกับบ้านพันหลังเมื่อ 5 ก.ย. 27
ผาปูนแพร, ผาปูนดง, ผาปูน, แม่ระมิตหลวง, ห้วยส้ม, ห้วยครั่ง → ผาปูน	กลุ่มบ้านเล็กรวมกับบ้านผาปูนเมื่อ 29 เม.ย. 34
แม่ไคร้, กิวถ้วย, ปางมะโอ → แม่ไคร้	กลุ่มบ้านเล็กรวมกับบ้านแม่ไคร้เมื่อ 21 ก.ย. 31
สันทราย, หนองป่าซาง → หนองป่าซาง	กลุ่มบ้านเล็กรวมกับหนองป่าซางเมื่อ 3 มี.ย. 28
บวกเตย, ปางสูง → ปางสูง	กลุ่มบ้านเล็กรวมกับบ้านปางสูงเมื่อ 5 ก.ย. 27
แม่สอยหลวง, แม่สอย, สบสอย → แม่สอย	กลุ่มบ้านเล็กรวมกับบ้านแม่สอยเมื่อ 31 มี.ค. 31
กลางทุ่ง, ป่าไผ่, ใหม่สามัคคี → ป่าไผ่	กลุ่มบ้านเล็กรวมกับบ้านป่าไผ่เมื่อ 31 มี.ค. 31
ดงหนือ, ดงใต้, บ้านเด่น, หนองป่าคา → ดงใต้	กลุ่มบ้านเล็กรวมกับบ้านดงใต้เมื่อ 31 มี.ค. 31
แสนคำ, กลางดง, ทุ่งป่าคา → กลางดง	กลุ่มบ้านเล็กรวมกับบ้านกลางดงเมื่อ 21 ก.ย. 31

จะเห็นได้ว่า ภายในหนึ่งหมู่บ้านประกอบด้วยกลุ่มบ้านเล็กหรือปึกบ้านเล็กหลายปึกบ้านรวมกันและมีชื่อเรียกต่างกันและภายในหมู่บ้านยังปรากฏกลุ่มบ้านใหญ่หรือปึกบ้านใหญ่อยู่หนึ่งปึกบ้านโดยชื่อที่เรียกปึกบ้านใหญ่นั้นจะใช้เป็นชื่อที่เรียกปึกบ้านเล็กทั้งหมดที่อยู่ในพื้นที่เดียวกันให้เป็นชื่อหมู่บ้านเดียวโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงทางภาษาเป็นเพียงการนำชื่อหมู่บ้านเพียงหนึ่งชื่อมาเรียกรวมพื้นที่หมู่บ้านนั้นทั้งหมด ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการปกครองและการกำหนดอาณาบริเวณที่แน่นอนของหมู่บ้าน ดังนั้นการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านตามชื่อของปึกบ้านใหญ่ซึ่งเป็นชื่อที่ได้รับการจัดบันทึกใหม่จากทางราชการก็เพื่อความเรียบร้อยและความสะดวกในการบริหารงานปกครองของทางราชการ

เห็นได้ว่าการรวมพื้นที่ของกลุ่มบ้านเล็กหลายหมู่บ้านเป็นหนึ่งหมู่บ้านเพื่อความสะดวกในการปกครองของทางราชการและกำนันผู้ใหญ่บ้านนั้นส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านเดิมในจังหวัดเชียงใหม่อย่างชัดเจน

6.4.2 การรวมสองหมู่บ้านเป็นหนึ่งหมู่บ้าน

การรวมหมู่บ้านในกรณีนี้ต่างจากกรณีแรก คือ เป็นการรวมพื้นที่ของหมู่บ้าน 2 หมู่บ้านที่ตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกันและประชากรของสองหมู่บ้านมีจำนวนไม่มากนัก จึงรวมพื้นที่ของสองหมู่บ้านเข้าไว้ด้วยกันทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการปกครองและการประสานงานกับทางราชการของชาวบ้าน ส่วนในกรณีแรกเป็นการรวมหมู่บ้านหลาย ๆ หมู่บ้านที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เดียวกันรวมเป็นหมู่บ้านเดียวกัน

การรวมพื้นที่ของสองหมู่บ้านเข้าไว้ด้วยกันส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ได้เช่นกัน เพราะชื่อของหมู่บ้านใหม่จะเป็นการนำชื่อของหมู่บ้าน 2 หมู่บ้านมารวมกัน ตัวอย่างของชื่อหมู่บ้านที่มีการปรับเปลี่ยนไปในลักษณะนี้แสดงในรูปของตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 6.6 ชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไปโดยรวมพื้นที่ของสองหมู่บ้านเข้าไว้ด้วยกัน

ชื่อหมู่บ้านเดิมก่อนการรวม 2 หมู่บ้านเข้าไว้ด้วยกัน	ชื่อหมู่บ้านใหม่ภายหลังการรวมหมู่บ้านเข้าไว้ด้วยกัน
ใหม่ , ม่วงก่อน	ใหม่ม่วงก่อน
เด่นผาคัน, ดอนสารภี	เด่นสารภี
ขุนทา, แม่วอง	ขุนทา-แม่วอง
บ้านเด่น, ป่าฮิ้น	บ้านเด่น-ป่าฮิ้น
ช่วงหมื่น, แท่นทอง	แท่นทองช่วงหมื่น
ป่าเส้า, หนองสูง	ป่าเส้า-หนองสูง

จากตารางจะเห็นได้ว่า ชื่อหมู่บ้านใหม่เป็นชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไปภายหลังการรวมพื้นที่หมู่บ้าน 2 หมู่บ้านเข้าไว้ด้วยกัน โดยชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไปก็เกิดจากการรวมชื่อหมู่บ้าน 2 หมู่บ้านนั้นเข้าไว้ด้วยกัน เช่นหมู่บ้านใหม่ม่วงก่อนเกิดจากการนำชื่อของสองหมู่บ้าน คือหมู่บ้านใหม่และหมู่บ้านม่วงก่อนมารวมกันเมื่อรวมพื้นที่ของสองหมู่บ้านเข้าไว้ด้วยกัน เช่นเดียวกับชื่อหมู่บ้านเด่นสารภีที่เกิดจากการนำชื่อของสองหมู่บ้าน คือเด่นผาคันและดอนสารภีมารวมกันเมื่อรวมพื้นที่ของสองหมู่บ้านเข้าไว้ด้วยกัน เป็นต้น ถึงแม้ว่าการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จะไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางภาษามากนัก แต่มีความสำคัญในเรื่องของความสะดวกในการปกครองและการบริหารส่วนท้องถิ่นของทางราชการ

6.4.3 การแบ่งหมู่บ้านซึ่งทำให้มีหมู่บ้านเพิ่ม

การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านเดิมเป็นชื่อหมู่บ้านใหม่โดยการแบ่งหมู่บ้านเพิ่มเป็นอีกหนึ่งหมู่บ้านเนื่องจากพื้นที่ของหมู่บ้านเดิมมีพื้นที่กว้างขวางจึงมีการแบ่งสรรพื้นที่ออกเป็นอีก

หนึ่งหมู่บ้าน คือเดิมอยู่หมู่ 1 แต่แยกออกไปจัดตั้งเป็นหมู่ 10 เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการปกครองและการดูแลของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ดังนั้นจึงมีการจัดตั้งหมู่บ้านขึ้นใหม่ในบริเวณพื้นที่นั้นๆ และตั้งชื่อหมู่บ้านใหม่ขึ้นด้วยเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความสับสนหรือความเข้าใจผิดของผู้อาศัยที่อยู่ในหมู่บ้านเดิม ชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไปต่างบ่งชี้ให้เห็นลักษณะของหมู่บ้านที่แยกออกจากพื้นที่เดิมอย่างชัดเจน โดยสังเกตจากคำบอกคุณสมบัติของโครงสร้างชื่อหมู่บ้านที่จัดสรรขึ้นใหม่ ตัวอย่างของชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไปในลักษณะนี้สามารถแสดงในรูปของตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 6.7 ชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไปตามการแบ่งหมู่บ้านเพิ่มอีกหนึ่งหมู่บ้าน

ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไป	สาเหตุของการปรับเปลี่ยน
สันตันแห่น —→ สันตันแห่นเหนือ, สันตันแห่นใต้	บ้านสันตันแห่นใต้แยกมาจากบ้านสันตันแห่นเหนือซึ่งเดิมชื่อสันตันแห่น
หนองแฝก —→ หนองแฝก, หนองแฝกหลวง, หนองแฝกป่าคา	บ้านหนองแฝกหลวงและหนองแฝกป่าคาแยกมาจากบ้านหนองแฝก
แม่มิ่งค์ —→ ป่าดิ่ง, ดินผา, แม่มิ่งค์	บ้านป่าดิ่งและบ้านดินผาแยกมาจากบ้านแม่มิ่งค์
หนองหอย —→ หนองหอยใหม่, หนองหอย	บ้านหนองหอยใหม่แยกมาจากบ้านหนองหอย
สันทราย —→ สันทรายท่าช้าง, สันทราย-มทาวงค์	บ้านสันทรายมทาวงค์แยกมาจากบ้านสันทรายท่าช้างซึ่งเดิมชื่อสันทราย
ตำหนัก —→ ตำหนักเหนือ, ตำหนักใต้	บ้านตำหนักใต้แยกมาจากบ้านตำหนักเหนือซึ่งเดิมชื่อตำหนัก
หนองผึ้ง —→ หนองผึ้งเหนือ, หนองผึ้งใต้	บ้านหนองผึ้งใต้แยกมาจากบ้านหนองผึ้งเหนือซึ่งเดิมชื่อหนองผึ้ง
แม่โป่ง —→ แม่โป่งหลวง, พระนอนแม่โป่ง	บ้านพระนอนแม่โป่งแยกมาจากบ้านแม่โป่งหลวงซึ่งเดิมชื่อแม่โป่ง

จากชื่อหมู่บ้านดังกล่าวเห็นได้ว่าชื่อหมู่บ้านใหม่ต่างจากชื่อหมู่บ้านเดิมโดยปรากฏคำบอกคุณสมบัติหรือคำประสมในโครงสร้างชื่อหมู่บ้านเพื่อแสดงให้เห็นว่าเป็นหมู่บ้านที่แยกออกจากกันและป้องกันความสับสนของผู้อาศัยในพื้นที่นั้นเช่นสันตันแห่นเหนือ สันตันแห่นใต้ หนองแฝกหลวง หนองแฝกป่าคา เป็นต้น คำบอกคุณสมบัติหรือคำประสมดังกล่าวสามารถแสดงถึงหมู่บ้านที่แยกออกมาจากกันได้ได้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามวิธีตั้งชื่อหมู่บ้านใหม่ที่แยกออกมาก็ใช้ชื่อใหม่ในการตั้งชื่อหมู่บ้าน เช่นป่าดิ่ง ดินผา เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป ชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไปในลักษณะนี้เกิดจากการแบ่งเขตการปกครองใหม่ของหมู่บ้านเนื่องจากพื้นที่ของหมู่บ้านเดิมมีอาณาเขตกว้างขวางมาก จึงทำให้การบริหารการปกครองดูแลไม่ทั่วถึงเพราะจำนวนประชากรมีมากเกินไป รวมทั้งมีความลำบากในการประชุมติดต่อหรือประสานงานจนทำให้เกิดข้อบกพร่องในการปฏิบัติงานราชการ จึงต้องจัดตั้งหมู่บ้านใหม่ขึ้นเพื่อเป็นการกระจายอำนาจในการบริหาร ซึ่งการจัดตั้งหมู่บ้านใหม่ขึ้นนั้นต้องมีความสอดคล้องกับหลักเกณฑ์การจัดตั้งหมู่บ้าน ตำบล กิ่งอำเภอและอำเภอของระเบียบกระทรวงมหาดไทย เช่น ต้องเป็นชุมชนที่มีราษฎรไม่น้อยกว่า 1,200 คน หรือมีจำนวนบ้านไม่น้อยกว่า 240 บ้าน และเมื่อแยกหมู่บ้านใหม่แล้ว หมู่บ้านใหม่ต้องมีราษฎรไม่น้อยกว่า 600 คน หรือมีจำนวนบ้านไม่น้อยกว่า 120 บ้านในกรณีที่ชุมชนหนาแน่น หรือเป็นชุมชนที่มีราษฎรไม่น้อยกว่า 600 คน หรือมีจำนวน

บ้านไม่น้อยกว่า 120 บ้าน และชุมชนใหม่ห่างจากชุมชนเดิมไม่น้อยกว่า 6 กิโลเมตรในกรณีที่เป็นชุมชนห่างไกลเป็นต้น

6.4.4 ชื่อหมู่บ้านเดิมซ้ำกับชื่อหมู่บ้านของอำเภออื่น

การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ เนื่องมาจากชื่อหมู่บ้านเดิมที่ตั้งขึ้นไปตรงกับชื่อหมู่บ้านของอำเภอหรือตำบลอื่นที่อยู่ใกล้เคียงกันหรือในตำบลเดียวกัน และทำให้ผู้อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนั้นหรือผู้อาศัยอยู่ในพื้นที่อื่นเกิดความสับสนและเข้าใจผิดได้โดยง่าย ตัวอย่างของชื่อหมู่บ้านที่มีการปรับเปลี่ยนไปในลักษณะนี้สามารถแสดงในรูปของตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 6.8 ชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไปเนื่องจากชื่อเดิมซ้ำกับชื่อหมู่บ้านในอำเภออื่น

พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541	เหตุผลในการปรับเปลี่ยน
แม่หวาน	น้ำโค้ง	น้ำโค้ง	ชื่อหมู่บ้านเดิมซ้ำกับชื่อหมู่บ้านในตำบลป่าเมียง อำเภอดอยสะเก็ด
หนองคัน	สบแปะ	สบแปะ	ชื่อหมู่บ้านเดิมซ้ำกับชื่อหมู่บ้านในตำบลแม่สาย อำเภอจอมทอง
หนองซิว	หนองซิว	ดอยซิว	ชื่อหมู่บ้านเดิมตรงกับชื่อหมู่บ้านที่อยู่ในเขตอำเภอเดียวกันคืออำเภอสันกำแพง จึงเปลี่ยนชื่อใหม่ที่ทำให้ความสำคัญกับลักษณะกายภาพของพื้นที่บริเวณหมู่บ้าน
ป่าแดด	ป่าแดด	ศรีบัวเงิน	ชื่อหมู่บ้านเดิมซ้ำกับชื่อหมู่บ้านในตำบลป่าแดด อำเภอเมืองเชียงใหม่
แม่ดอกแดง	แม่ดอกแดง	ดอกแดง	ปรากฏชื่อหมู่บ้านนี้ซ้ำกัน 2 แห่งในเขตอำเภอเดียวกันคือ อำเภอดอยสะเก็ด
ป่าแดด	ป่าแดด	ต้นเหี้ยว	ชื่อหมู่บ้านเดิมซ้ำกับชื่อหมู่บ้านในตำบลสารภี อำเภอสารภี
สันทราย แซ่ข้างกลาง	สันทราย แซ่ข้างกลาง	ดอนจั่น ป่าไม้กลาง	ชื่อหมู่บ้านเดิมซ้ำกับชื่อหมู่บ้านในอำเภออื่น ชื่อหมู่บ้านเดิมซ้ำกับชื่อตำบลในอำเภอสันกำแพง

กล่าวได้ว่า ชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไปทั้งในปีพ.ศ. 2533 และพ.ศ. 2541 เกิดจากชื่อหมู่บ้านเดิมไปซ้ำกับชื่อหมู่บ้านในเขตพื้นที่อื่นหรืออำเภออื่นหรือในอำเภอเดียวกันโดยชื่อหมู่บ้านส่วนใหญ่จะปรับเปลี่ยนไปในปีพ.ศ. 2541 อาจเนื่องมาจากมีการจัดตั้งหมู่บ้านขึ้นใหม่เป็นจำนวนมากซึ่งชื่อหมู่บ้านเดิมและชื่อหมู่บ้านที่ตั้งใหม่อาจพ้องกันจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนเป็นชื่อใหม่เพื่อป้องกันไม่ให้อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนั้นหรือผู้อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงเกิดความเข้าใจผิดหรือเกิดความสับสน หรือเกิดความยุ่งยากลำบากในการปกครองของทางราชการในเรื่องของชื่อหมู่บ้านที่ซ้ำกัน การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านอาจปรับเปลี่ยนไปโดยที่ผู้อาศัยจะคำนึงถึงลักษณะสำคัญในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านให้ปรากฏแฝงอยู่ในการตั้งชื่อหมู่บ้าน ตัวอย่างเช่นชื่อหมู่บ้านดอยซิว เป็นชื่อหมู่บ้านที่

ปรับเปลี่ยนจากชื่อหมู่บ้านหนองซิว เนื่องจากชื่อหมู่บ้านเดิมเป็นชื่อที่พ้องกับชื่อหมู่บ้านอื่นในอำเภอเดียวกันคือ อำเภอสันกำแพง จึงปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านใหม่โดยคำนึงถึงลักษณะกายภาพของพื้นที่ในการตั้งชื่อหมู่บ้านเพื่อแสดงลักษณะเด่นของหมู่บ้านนั้น เป็นต้น นอกจากนี้การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านอื่นเกิดจากสาเหตุนี้ก็สอดคล้องกับหลักเกณฑ์การขอเปลี่ยนแปลงชื่อจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน หรือสถานที่ราชการอื่นๆ ของระเบียบกระทรวงมหาดไทย (2540 :3) ว่า ผู้อาศัยในหมู่บ้านที่ต้องการเปลี่ยนแปลงชื่อหมู่บ้านเดิมต้องแสดงวัตถุประสงค์หรือเหตุผลในการขอเปลี่ยนแปลงชื่อ เช่นการขอเปลี่ยนแปลงชื่อในกรณีที่มีการจัดตั้งหรือแยกหมู่บ้าน ตำบล อำเภอและจังหวัด แล้วปรากฏว่าชื่อหนึ่งๆไปเหมือนหรือพ้องกับชื่อที่มีอยู่แล้ว ถ้าเป็นกรณีเช่นนี้ก็สามารสดำเนินการขอเปลี่ยนแปลงชื่อเดิมได้

6.4.5 ความผิดพลาดของทางราชการในการบันทึกชื่อหมู่บ้าน

การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้เกิดจากความผิดพลาดของทางราชการ ในขณะที่ทำการบันทึกชื่อหมู่บ้านโดยอาจสะกดชื่อหมู่บ้านผิดไปหรือเกิดความสับสนระหว่างตัวอักษรที่เขียนคล้ายคลึงกันจึงทำให้บันทึกชื่อหมู่บ้านผิดไปและชื่อหมู่บ้านก็เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย (ดูรายละเอียดและตัวอย่างชื่อหมู่บ้านในข้อ 5.2.2.3) ชื่อหมู่บ้านที่เคยสะกดผิดส่วนใหญ่ได้รับการแก้ไขการสะกดให้ถูกต้องในเวลาต่อมา ส่วนบางชื่อหมู่บ้านที่เดิมสะกดถูกต้องแล้วแต่เนื่องจากความผิดพลาดจึงทำให้บันทึกชื่อหมู่บ้านผิดไป การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านที่เกิดจากความผิดพลาดของทางราชการนั้นเนื่องมาจากเมื่อทางกำหนดผู้ใหญ่บ้านส่งรายชื่อหมู่บ้านไปให้หน่วยงานราชการซึ่งดำเนินการสำรวจรายชื่อหมู่บ้านในแต่ละตำบลและอำเภอในจังหวัดต่างๆเพื่อทำทำเนียบท้องที่ เมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐอ่านรายชื่อหมู่บ้านผิดไปหรือเข้าใจผิดไปก็ทำให้บันทึกชื่อหมู่บ้านผิดไปด้วย ชื่อหมู่บ้านจึงสะกดต่างไปจากเดิม

จากสาเหตุต่างๆของการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่อันเนื่องมาจากปัจจัยด้านการเมืองปกครองไม่ว่าจะเป็นการรวมหลายหมู่บ้านเป็นหนึ่งหมู่บ้าน การรวมสองหมู่บ้านเป็นหนึ่งหมู่บ้าน การแบ่งหมู่บ้านเพิ่มเป็นอีกหนึ่งหมู่บ้าน ชื่อหมู่บ้านที่ซ้ำกับชื่อหมู่บ้านของพื้นที่อื่น และความผิดพลาดของทางราชการในการบันทึกชื่อหมู่บ้านนั้นต่างก็ส่งผลกระทบทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านด้วยโดยเห็นได้จากชื่อหมู่บ้านที่มีการปรับเปลี่ยนไปจากเดิม

6.5 สรุป

การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่เกิดจากปัจจัย 4 ประการด้วยกัน คือ ปัจจัยด้านภาษา ปัจจัยด้านภูมิประเทศ ปัจจัยด้านสังคมและปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง ซึ่งแต่ละปัจจัยมีรายละเอียดสำคัญดังนี้

ปัจจัยด้านภาษา หมายถึง อิทธิพลด้านภาษาที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ ตัวอย่างเช่นชื่อหมู่บ้านที่สะกดตามเสียงในภาษาถิ่นทำให้มีการปรับเปลี่ยนการสะกดของชื่อหมู่บ้านให้สอดคล้องกับเสียงที่ได้ยินโดยปรับเปลี่ยนรูปพยางค์หรือรูปวรรณยุกต์

ก็ได้ ตัวอย่างเช่นชื่อหมู่บ้าน**ดงก่า** > **ดงก่า**, **หลักพัน** > **หลักพัน**, **ร้องกล่องข้าว** > **ร้องก่องข้าว** เป็นต้น เช่นเดียวกับชื่อหมู่บ้านที่สะกดโดยเทียบกับภาษาไทยมาตรฐานและการเขียนตามอักษรวิธีไทยก็ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนการสะกดคำได้เช่นกันโดยการเทียบเสียงพยัญชนะหรือเสียงวรรณยุกต์ในภาษาเชียงใหม่ของชื่อหมู่บ้านเดิมกับเสียงพยัญชนะหรือเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยมาตรฐานและสะกดคำตามอักษรวิธีไทยที่ถูกต้อง เช่น **วังก่อง** > **วังก่อง**, **ตันโจ๊ก** > **ตันโชค**, **มุเซอร์** > **มุเซอร์** เป็นต้น นอกจากนี้การตัดคำที่ซ้อนเกินออกจากชื่อหมู่บ้านก็ทำให้ชื่อหมู่บ้านปรับเปลี่ยนไปได้เช่นกัน ตัวอย่างเช่นชื่อหมู่บ้าน**ทุ่งเหล่า**ปรับเปลี่ยนเป็น**เหล่า** หรือชื่อหมู่บ้าน**ร้องปู่ก่อง**ปรับเปลี่ยนเป็น**ร้อง** เป็นต้น

ปัจจัยประการต่อมาที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ คือปัจจัยด้านภูมิประเทศซึ่งหมายถึงความเปลี่ยนแปลงทางลักษณะภูมิประเทศที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้าน คือเมื่อลักษณะภูมิประเทศเดิมซึ่งเคยแสดงให้เห็นในชื่อหมู่บ้านมีการเปลี่ยนแปลงไปจนไม่สามารถแสดงลักษณะสำคัญของพื้นที่ได้ดังเช่นแต่ก่อน ชื่อหมู่บ้านจึงปรับเปลี่ยนตามไปด้วย เช่น**ตลาดตันโชค** > **ตันโชค**, **สบไทรง** > **ห้วยไทรง**, **หนองบึง** > **หนองบึง** เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านตามลักษณะเด่นของพื้นที่ที่พบภายหลังการตั้งหมู่บ้านแล้ว เช่น ตั้งชื่อหมู่บ้านตามแม่น้ำสายใหม่ที่ไหลผ่านหมู่บ้าน ตัวอย่างชื่อหมู่บ้าน เช่น **ม่อน** > **ทาม่อน**, **ทุ่งเหล่า** > **แม่รวม** เป็นต้น

ปัจจัยอีกประการหนึ่งที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ คือปัจจัยด้านสังคมซึ่งหมายถึงอิทธิพลของค่านิยมและทัศนคติใหม่ของชาวเชียงใหม่ที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้าน อาทิการให้ความสำคัญกับสถานที่ที่นำมาใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านเปลี่ยนไปคือนิยมนำชื่อสถานที่อื่น ๆ เช่น ชื่อวัด ชื่อตลาด ฯลฯ มาใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านเพิ่มขึ้นแทนการนำลักษณะภูมิประเทศมาใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้าน ตัวอย่างเช่นนำชื่อวัดมาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้าน เช่นชื่อหมู่บ้าน**สันทราย** > **ยางพระธาตุ**, **ป่าดิง** > **โพธิทองเจริญ** เป็นต้น นอกจากนี้ความนิยมในความไพเราะและความเป็นสมัยใหม่ของชื่อหมู่บ้านก็สามารถทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านได้เช่นกัน เช่น**ร้องกุด** > **ดงเจริญชัย**, **ดอนชัย** > **ศรีดอนชัย**, **ท่าซันาค** > **ท่านาค**, **แม่เหียะ** > **ใหม่สามัคคี** เป็นต้น สาเหตุสุดท้ายของปัจจัยด้านสังคม คืออิทธิพลของชื่อบุคคลสำคัญที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านซึ่งเป็นผลจากอิทธิพลของค่านิยมและทัศนคติของชาวเชียงใหม่ที่นิยมให้ความเคารพและให้ความสำคัญกับบุคคลที่มีบทบาทต่อสังคม ตัวอย่างเช่นชื่อหมู่บ้าน**สะดิ้ง** > **พะแอดู** และ **ขุนแม่เทย** > **ชิแบร** ชื่อหมู่บ้านใหม่ทั้งสองหมู่บ้านปรับเปลี่ยนตามชื่อของผู้ใหญ่บ้านชาวกระเหรี่ยงที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญ

ปัจจัยประการสุดท้ายที่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ คือปัจจัยด้านการเมืองการปกครองซึ่งหมายถึงความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นของจังหวัดเชียงใหม่ที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้าน อาทิเช่นการรวมหลายหมู่บ้านเป็นหนึ่งหมู่บ้าน เป็นการรวมหมู่บ้านเล็กที่อยู่ในบริเวณเดียวกันจัดตั้งเป็นหนึ่งหมู่บ้าน ทั้งนี้เพื่อเป็นการกำหนดพื้นที่ที่แน่นอนของหมู่บ้านและเพื่อความสะดวกเรียบร้อยในเรื่องของการปกครองโดยใช้ชื่อกลุ่มบ้านใหญ่เป็นชื่อหมู่บ้านใหม่ตัวอย่างชื่อหมู่บ้านเช่น**กลางทุ่ง**, **ป่าไผ่**, **ใหม่สามัคคี** → **ป่า**

ไผ่ หรือ แสนคำ, กลางดง, หุ้งป่าคว → **กลางดง** เป็นต้น หรือการรวมสองหมู่บ้านเป็นหนึ่งหมู่บ้านซึ่งต่างจากกรณีแรก คือเป็นการรวมพื้นที่ของหมู่บ้าน 2 หมู่บ้านที่ตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน และประชากรของสองหมู่บ้านมีจำนวนน้อยจึงรวมพื้นที่ของสองหมู่บ้านเข้าไว้ด้วยกัน และชื่อหมู่บ้านใหม่ก็เป็นชื่อของสองหมู่บ้านนำมารวมกัน เช่น หมู่บ้านใหม่รวมพื้นที่กับหมู่บ้าน**ม่วงก้อน** ชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไปคือ **ใหม่ม่วงก้อน** เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการแบ่งหมู่บ้านเพิ่มอีกหนึ่งหมู่บ้านเนื่องจากพื้นที่หมู่บ้านเดิมมีขนาดใหญ่และยากต่อการปกครองได้ทั่วถึงจึงแบ่งพื้นที่ให้มีการจัดตั้งเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งหมู่บ้าน และชื่อของหมู่บ้านก็สามารถบ่งชี้ให้เห็นลักษณะของหมู่บ้านที่แยกออกจากพื้นที่เดิมได้อย่างชัดเจนโดยสังเกตจากคำบอกคุณสมบัติหรือคำประสมในโครงสร้างของชื่อหมู่บ้าน หรือใช้ชื่อใหม่ในการตั้งชื่อหมู่บ้าน เช่น **หนองหอย** → **หนองหอยใหม่, หนองหอย** หรือ **หนองผึ่ง** → **หนองผึ่งเหนือ, หนองผึ่งใต้** เป็นต้น นอกจากนี้ชื่อหมู่บ้านที่ซ้ำกับชื่อหมู่บ้านของอำเภออื่นก็ต้องปรับเปลี่ยนเป็นชื่อใหม่เพื่อป้องกันความสับสนและความเข้าใจผิด รวมทั้งความผิดพลาดของทางราชการในการบันทึกชื่อหมู่บ้านก็ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านได้เช่นกัน

จะเห็นได้ว่า ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ที่ปรับเปลี่ยนไปต่างก็เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสภาพสังคมในเรื่องของความเปลี่ยนแปลงทางลักษณะภูมิประเทศและความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่น และเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสภาพจิตวิทยาของชาวเชียงใหม่ในเรื่องของค่านิยมและทัศนคติรวมถึงแนวคิดการใช้ภาษาในการตั้งชื่อหมู่บ้านที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษารูปแบบโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ในปีพ.ศ. 2523 พ.ศ. 2533 และพ.ศ. 2541 รวมทั้งลักษณะทางวัฒนธรรมที่สะท้อนจากชื่อหมู่บ้าน การปรับเปลี่ยนด้านภาษาในลักษณะต่างๆ ทั้ง 3 ช่วงเวลา และปัจจัยของการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านดังกล่าว

7.1 สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่สามารถสรุปตามประเด็นหลักดังนี้

7.1.1 โครงสร้างของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัยวิเคราะห์รูปแบบของโครงสร้างชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ทั้งหมดในปีพ.ศ. 2523 จำนวน 1,379 ชื่อ พ.ศ. 2533 จำนวน 1,611 ชื่อและพ.ศ. 2541 จำนวน 1,811 ชื่อโดยจำแนกคำที่ปรากฏอยู่ในชื่อหมู่บ้านตามองค์ประกอบทางความหมายซึ่งจำแนกออกเป็นส่วนหลักและส่วนขยาย และพิจารณาความหมายของทั้งส่วนหลักและส่วนขยายเพื่อนำไปจัดประเภทรูปแบบต่างๆ ของโครงสร้างชื่อหมู่บ้าน รวมทั้งเปรียบเทียบความถี่ของการปรากฏรูปแบบต่างๆ ของโครงสร้างชื่อหมู่บ้านใน 3 ช่วงเวลาเพื่อให้ทราบว่าโครงสร้างใดมีความถี่ในการปรากฏมากที่สุดและน้อยที่สุด ผลการวิจัยปรากฏว่ารูปแบบของโครงสร้างชื่อหมู่บ้านมีทั้งหมด 3 แบบใหญ่ๆ โดยเรียงลำดับจากความถี่มากไปหาความถี่น้อยดังนี้ โครงสร้างแบบที่ 1 คือ **ภูมิประเทศ + (ลักษณะเฉพาะ) + (คุณสมบัติ)** โครงสร้างแบบที่ 2 ได้แก่ **ชื่อเฉพาะ** และโครงสร้างแบบที่ 3 คือ **ชุมชน + (ชื่อชุมชน)**

ภูมิประเทศ ซึ่งเป็นส่วนหลักในโครงสร้างแบบที่ 1 หมายถึงคำแสดงลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ธรรมชาติต่างๆ เช่น แหล่งน้ำ พื้นที่ป่า พื้นที่สูง พื้นที่เกษตรกรรม ฯลฯ หรือคำแสดงตำแหน่งของพื้นที่ตามด้วยคำแสดงลักษณะภูมิประเทศก็ได้ ส่วนขยายลักษณะเฉพาะเป็นคำที่บ่งบอกพืชพันธุ์ สัตว์ สิ่งของหรือเป็นชื่อของแม่น้ำและภูเขา และส่วนขยายคุณสมบัติเป็นคำบ่งบอกตำแหน่ง ทิศทางหรือลักษณะเด่นของพื้นที่ โครงสร้างแบบที่ 1 สามารถแบ่งออกเป็นโครงสร้างย่อยได้ 4 แบบคือ (1) **ภูมิประเทศ** เช่น ไร่ (2) **ภูมิประเทศ + ลักษณะเฉพาะ** เช่น ดงขี้เหล็ก (3) **ภูมิประเทศ + คุณสมบัติ** เช่น แพะขวาง และ (4) **ภูมิประเทศ + ลักษณะเฉพาะ + คุณสมบัติ** เช่น หนองผึ่งเหนือ เป็นต้น

โครงสร้างแบบที่ 2 ประกอบด้วยส่วนหลัก **ชื่อเฉพาะ** เพียงส่วนเดียว หมายถึงชื่อที่เป็นมงคลนาม ชื่อพืช ชื่อสัตว์ ชื่อแม่น้ำลำธาร ชื่อภูเขา ชื่อวัด ชื่อคนหรือกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้ามาตั้งรกรากในจังหวัดเชียงใหม่เช่น **มุเซอ ม่วงคำ** เป็นต้น ส่วนโครงสร้างแบบที่ 3 ประกอบด้วยส่วนหลัก **ชุมชน**

ชน หมายถึงคำที่แสดงการรวมตัวกันของกลุ่มบุคคลเพื่อจุดประสงค์ใดจุดประสงค์หนึ่ง หรือแสดง การอาศัยอยู่รวมกันของกลุ่มคนในบริเวณพื้นที่เดียวกัน และส่วนขยายชื่อชุมชนเป็นชื่อที่ตั้งขึ้นมา เพื่อใช้เรียกชุมชนนั้นๆโดยอาจเป็นคำเรียกเชื้อชาติ หรือชื่อเมืองเดิมก่อนตั้งถิ่นฐานในจังหวัด เชียงใหม่ หรือเป็นคำแสดงลักษณะภูมิประเทศก็ได้ โครงสร้างแบบที่ 3 สามารถแบ่งออกเป็นโครงสร้างย่อยได้ 2 แบบคือ (1) ชุมชน เช่น กาดและ (2) ชุมชน + ชื่อชุมชน เช่น เมืองเส้น เป็นต้น

การเปรียบเทียบความถี่ในการปรากฏของโครงสร้างชื่อหมู่บ้านทั้ง 3 แบบใน 3 ช่วงเวลามีจำนวนความถี่ที่ไม่แตกต่างกันและลำดับของโครงสร้างที่มีความถี่ในการปรากฏมากและความถี่ในการปรากฏน้อยก็ไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมคือ โครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 1 ภูมิประเทศ + (ลักษณะเฉพาะ) + (คุณสมบัติ) ยังคงมีความถี่ในการปรากฏสูงที่สุดใน 3 ช่วงเวลา

7.1.2 ลักษณะทางวัฒนธรรมที่สะท้อนจากชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัยวิเคราะห์ลักษณะทางวัฒนธรรมที่สะท้อนจากชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ โดยวิเคราะห์จากความหมายของทุกองค์ประกอบที่ปรากฏอยู่ในโครงสร้างชื่อหมู่บ้านทั้ง 3 แบบ และ องค์ประกอบต่างๆซึ่งเป็นคำที่มีความหมายต้องมีความถี่ในการปรากฏสูงจึงจะสะท้อนลักษณะสำคัญทางวัฒนธรรมให้เห็นได้อย่างชัดเจน ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่า ชื่อหมู่บ้านสะท้อนลักษณะสำคัญทางวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงใหม่ดังนี้

(1) การตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำ วิเคราะห์จากความถี่ของการปรากฏคำแสดงลักษณะภูมิประเทศประเภทต่างๆที่ปรากฏอยู่ในโครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 1 ภูมิประเทศ + (ลักษณะเฉพาะ) + (คุณสมบัติ) พบการปรากฏความถี่ของคำแสดงลักษณะภูมิประเทศแบบแหล่งน้ำมากเป็นอันดับที่หนึ่ง รวมทั้งยังพบคำเรียกแหล่งน้ำแบบต่างๆมากถึง 18 คำ ซึ่งแต่ละคำต่างมีความหมายและบ่งบอกลักษณะเด่นของพื้นที่แหล่งน้ำที่แตกต่างกัน ดังนั้นชื่อหมู่บ้านจึงสะท้อนให้เห็นการตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำและการให้ความสำคัญกับแหล่งน้ำของชาวเชียงใหม่

(2) ความสำคัญของพื้นที่ป่าต่อวิถีชีวิตของคนเชียงใหม่ ความถี่ของการปรากฏคำแสดงลักษณะภูมิประเทศแบบพื้นที่ป่าปรากฏมารองลงมาจากความถี่ของคำแสดงภูมิประเทศแบบแหล่งน้ำและพบคำเรียกพื้นที่ป่าแบบต่างๆอีกจำนวน 5 คำซึ่งแต่ละคำต่างมีความหมายและบ่งบอกลักษณะเด่นของพื้นที่ป่าที่แตกต่างกัน ดังนั้นชื่อหมู่บ้านจึงสะท้อนให้เห็นความสำคัญของพื้นที่ป่าที่มีต่อวิถีชีวิตของคนเชียงใหม่

(3) ลักษณะภูมิประเทศแบบพื้นที่สูง ความถี่ของการปรากฏคำแสดงลักษณะภูมิประเทศแบบพื้นที่สูงปรากฏรองลงมาจากความถี่ของคำแสดงภูมิประเทศแบบแหล่งน้ำและพื้นที่ป่า รวมทั้งยังพบคำเรียกพื้นที่สูงแบบต่างๆมากถึง 7 คำซึ่งแต่ละคำต่างบ่งบอกลักษณะเด่นของพื้นที่สูงที่แตกต่างกัน ดังนั้นชื่อหมู่บ้านจึงสะท้อนให้เห็นลักษณะกายภาพแบบพื้นที่สูงของจังหวัดเชียงใหม่

(4) ความหลากหลายของพืชพรรณ สรุปลงได้จากความถี่ของการปรากฏคำแสดงลักษณะเฉพาะประเภทต่างๆที่ปรากฏอยู่ในโครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 1 ภูมิประเทศ + (ลักษณะเฉพาะ) + (คุณสมบัติ) โดยที่ความถี่ของคำแสดงชื่อพืชต่างๆปรากฏเป็นจำนวนมากที่สุด ดังนั้นชื่อหมู่บ้านจึงสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายของพืชพรรณในจังหวัดเชียงใหม่

(5) การบ่งบอกทิศทางหรือแสดงลักษณะเด่นของหมู่บ้าน ดีความจากคำแสดงคุณสมบัติที่ปรากฏอยู่ในโครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 1 **ภูมิประเทศ + (ลักษณะเฉพาะ) + (คุณสมบัติ)** ซึ่งสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมในการระบุทิศทางและตำแหน่งที่ตั้งของหมู่บ้าน รวมถึงลักษณะเด่นของพื้นที่บริเวณหมู่บ้านได้

(6) ความสำคัญของวัดและศาสนา วิเคราะห์ได้จากความถี่ของการปรากฏคำแสดงชื่อเฉพาะประเภทต่างๆที่ปรากฏอยู่ในโครงสร้างชื่อหมู่บ้านแบบที่ 2 **ชื่อเฉพาะ** โดยที่ความถี่ของคำแสดงชื่อวัดปรากฏเป็นจำนวนสูงที่สุด ดังนั้นชื่อหมู่บ้านจึงสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของวัดและความศรัทธาต่อพุทธศาสนาอย่างแน่นแฟ้นของคนเชียงใหม่

(7) ความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ ความถี่ของการปรากฏคำแสดงชื่อเฉพาะประเภทกลุ่มชาติพันธุ์และคำยืมจากภาษาของกลุ่มชนต่างๆปรากฏมากรองลงมาจากความถี่ของคำแสดงชื่อวัด ดังนั้นชื่อหมู่บ้านจึงสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้ามาอาศัยของจังหวัดเชียงใหม่ได้

(8) การเปลี่ยนแปลงของลักษณะชุมชน คำแสดงชุมชนแบบใหม่ในชื่อหมู่บ้านสามารถสะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงจากลักษณะการรวมตัวกันเป็นชุมชนแบบเดิมมาเป็นลักษณะการรวมตัวกันเป็นชุมชนแบบใหม่ซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมและวัฒนธรรมการดำรงอยู่ของคนเชียงใหม่

7.1.3 การปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัยวิเคราะห์ลักษณะการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ใน 3 ช่วงเวลา และวิเคราะห์การปรับเปลี่ยนด้านภาษาของชื่อหมู่บ้านอันเกิดจากลักษณะการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านโดยการแทนที่ด้วยชื่อหมู่บ้านใหม่ ลักษณะการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านวิเคราะห์โดยการนำชื่อหมู่บ้านที่ละชื่อมาเปรียบเทียบกันและจำแนกการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านออกเป็นลักษณะต่างๆ รวมทั้งดูความถี่ในการปรากฏของลักษณะการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านด้วย ผลการวิเคราะห์พบลักษณะการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านดังนี้ ชื่อหมู่บ้านที่คงอยู่ทุกประการและชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไป โดยพบลักษณะการปรับเปลี่ยนแบบต่างๆคือ (1) ชื่อหมู่บ้านที่ถูกแทนที่ด้วยชื่ออื่น มีความถี่ในการปรากฏสูงกว่าลักษณะการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านลักษณะอื่น (2) ชื่อหมู่บ้านที่เพิ่มขึ้น และ(3) ชื่อหมู่บ้านที่หายไป ลักษณะการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านโดยการถูกแทนที่ด้วยชื่ออื่นนั้นมีความถี่ในการปรากฏสูงที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงวิเคราะห์การปรับเปลี่ยนด้านภาษาของชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนโดยการถูกแทนที่ด้วยชื่ออื่น

การปรับเปลี่ยนด้านภาษาของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่วิเคราะห์โดยการนำชื่อหมู่บ้านในปีพ.ศ. 2523 ที่เปลี่ยนแปลงโดยการถูกแทนที่ด้วยชื่ออื่นในปีพ.ศ. 2533 และพ.ศ. 2541 มาเปรียบเทียบก็จะพบลักษณะการปรับเปลี่ยนด้านภาษาของชื่อหมู่บ้าน ผลการวิเคราะห์พบการปรับเปลี่ยนด้านภาษาของชื่อหมู่บ้าน 3 ลักษณะซึ่งแต่ละลักษณะมีความถี่ในการปรากฏที่แตกต่างกันโดยเรียงลำดับจากความถี่ที่ปรากฏมากไปหาความถี่ที่ปรากฏน้อยดังนี้ (1) การปรับเปลี่ยนด้านศัพท์ (2) การปรับเปลี่ยนแนวคิดในการสะกดคำ และ (3) การปรับเปลี่ยนด้านโครงสร้าง

การปรับเปลี่ยนด้านศัพท์หมายความว่า ชื่อหมู่บ้านใหม่มีการปรับเปลี่ยนโดยใช้คำศัพท์ใหม่ซึ่งความหมายของคำศัพท์อาจมีความหมายเดิม หรือมีความหมายคล้ายเดิม หรือเปลี่ยนความหมายใหม่ เช่น **ห้วยยูง > นันทาราม** เป็นต้น

ส่วนการปรับเปลี่ยนแนวคิดในการสะกดคำหมายความว่า ชื่อหมู่บ้านมีการปรับเปลี่ยนรูปพยัญชนะ รูปสระและรูปวรรณยุกต์ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแนวคิดในการสะกดคำของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งผู้อาศัยและเจ้าหน้าที่ที่แตกต่างกันโดยการปรับเปลี่ยนการสะกดตามเสียงที่ได้ยินในภาษาถิ่น หรือโดยการเทียบกับภาษาไทยมาตรฐานและการเขียนตามอักขรวิธีไทย หรือการปรับเปลี่ยนการสะกดของชื่อหมู่บ้านที่สะกดผิดโดยแก้ไขให้ถูกต้อง รวมถึงการปรับเปลี่ยนการสะกดที่ถูกต้องแล้วให้ผิดเพี้ยนไป เช่น **เจียงยีน > เชียงยีน, ป่าเมียงสบกาย > สบก่าย, ห้วยสะแพค > ห้วยสะแพค** ฯลฯ การปรับเปลี่ยนลักษณะสุดท้ายของชื่อหมู่บ้านคือ การปรับเปลี่ยนด้านโครงสร้างหมายความว่า ชื่อหมู่บ้านใหม่มีการปรับเปลี่ยนไปโดยการเพิ่มส่วนประกอบในชื่อหมู่บ้าน หรือโดยการตัดส่วนประกอบออกจากชื่อหมู่บ้าน เช่น **หนองแฝก > หนองแฝกหลวง** เป็นต้น

7.1.4 ปัจจัยของการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัยวิเคราะห์ปัจจัยของการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้นๆ และข้าราชการฝ่ายปกครองของอำเภอต่างๆ รวมทั้งเอกสารหลักฐานทางราชการในเรื่องของการขอเปลี่ยนชื่อหมู่บ้าน การจัดตั้งหมู่บ้านขึ้นใหม่ฯ มาวิเคราะห์เพื่อหาปัจจัยและสาเหตุของการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้าน ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ปัจจัยของการปรับเปลี่ยนทั้งหมดมี 4 ประการ คือ (1) ปัจจัยด้านภาษา (2) ปัจจัยด้านภูมิประเทศ (3) ปัจจัยด้านสังคม และ (4) ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง

ปัจจัยด้านภาษา หมายถึงอิทธิพลด้านภาษาที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้าน อาทิ ชื่อหมู่บ้านที่สะกดตามเสียงในภาษาถิ่นและชื่อหมู่บ้านที่สะกดโดยการเทียบเสียงและการสะกดคำในภาษาไทยมาตรฐาน เช่น **ร้องปู่หม่น > ล้องปู่หม่น, สันยกฟ้า > สันรกฟ้า** เป็นต้น นอกจากนี้การตัดคำที่ซ้อนเกินออกจากชื่อหมู่บ้านก็ทำให้ชื่อหมู่บ้านปรับเปลี่ยนไปได้เช่นกัน เช่น **เชิงดอยสุเทพ > เเชิงดอย** เป็นต้น

ปัจจัยด้านภูมิประเทศ หมายถึงความเปลี่ยนแปลงทางลักษณะภูมิประเทศที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้าน เช่น ลักษณะภูมิประเทศเดิมที่ปรากฏในชื่อหมู่บ้านเปลี่ยนแปลงไปจนไม่สามารถแสดงลักษณะสำคัญได้เช่นเดิมเช่น **ตลาดต้นโชค > ต้นโชค** หรือการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านตามลักษณะเด่นของพื้นที่ที่พบภายหลังการตั้งหมู่บ้านเช่น **นำชื่อแม่น้ำมาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านเช่น หุ่นเกล้า > แม่น้ำ** เป็นต้น

ปัจจัยด้านสังคม หมายถึงอิทธิพลของค่านิยมและทัศนคติใหม่ของชาวเชียงใหม่ที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้าน อาทิ การให้ความสำคัญกับสถานที่ที่นำมาใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านเปลี่ยนไป เช่น นิยมนำชื่อวัดมาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้น ความนิยมในความไพเราะ ความเป็นสมัยใหม่และความหมายที่เป็นมงคลของชื่อหมู่บ้าน รวมทั้งอิทธิพลของชื่อบุคคลสำคัญก็สามารถทำ

ให้ชื่อหมู่บ้านปรับเปลี่ยนไปได้เช่นกัน ตัวอย่างเช่น *สวนดอก > กองบิน 41, แม่ย่อ > สันศรี, นิคมนองป่าขาว > ศรีบุญเรือง* เป็นต้น

ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง หมายถึงความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นของจังหวัดเชียงใหม่ที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้าน อาทิ การรวมหลายหมู่บ้านเล็กที่อยู่ในพื้นที่เดียวกันตั้งเป็นหนึ่งหมู่บ้านเพื่อเป็นการกำหนดพื้นที่ที่แน่นอนของหมู่บ้าน หรือการรวมหมู่บ้าน 2 หมู่บ้านที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกันและประชากรของสองหมู่บ้านมีจำนวนน้อยมารวมเป็นหมู่บ้านเดียวกัน หรือการแบ่งหมู่บ้านเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งหมู่บ้านเนื่องจากหมู่บ้านเดิมมีพื้นที่ขนาดใหญ่ รวมทั้งการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านที่ซ้ำกับชื่อหมู่บ้านของอำเภอเดียวกันหรืออำเภออื่นเพื่อป้องกันความเข้าใจผิดและความสับสนของชาวบ้าน และความผิดพลาดของทางราชการในการบันทึกชื่อหมู่บ้าน ตัวอย่างเช่น *ใหม่, ม่วงก้อน > ใหม่ม่วงก้อน, หนองคัน > สบแปะ, ป่าม > ป่าบง* เป็นต้น สาเหตุต่างๆ เหล่านี้ล้วนส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่

7.2 อภิปรายผล

ผู้วิจัยจะขออภิปรายผลการวิจัยที่สรุปไว้ข้างต้นดังนี้

7.2.1 ความหลากหลายของรูปแบบโครงสร้างชื่อหมู่บ้าน

ผลการวิจัยที่ศึกษารูปแบบโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ในปีพ.ศ. 2523, 2533 และ 2541 พบโครงสร้างชื่อหมู่บ้านถึง 3 รูปแบบคือ โครงสร้างแบบที่ 1 **ภูมิประเทศ + (ลักษณะเฉพาะ) + (คุณสมบัติ)** ซึ่งจำแนกออกเป็นโครงสร้างย่อยได้อีก 4 แบบ โครงสร้างแบบที่ 2 **ชื่อเฉพาะ** และโครงสร้างแบบที่ 3 **ชุมชน + (ชื่อชุมชน)** ซึ่งจำแนกออกเป็นโครงสร้างย่อยได้อีก 2 แบบ จะเห็นได้ว่าโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่มีรูปแบบที่หลากหลายถ้านับรวมโครงสร้างย่อยอีกก็จะมีถึง 7 รูปแบบ ความหลากหลายของรูปแบบโครงสร้างชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ที่พบมีความสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในตอนต้นว่า โครงสร้างชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่มีรูปแบบที่หลากหลาย อย่างไรก็ตามโครงสร้างที่มีลักษณะเด่นที่สุดหรือมีความถี่ในการปรากฏสูงที่สุดมีโครงสร้างเดียวเท่านั้นคือ **ภูมิประเทศ + ลักษณะเฉพาะ**

ส่วนการวิเคราะห์ลักษณะเด่นที่สะท้อนจากโครงสร้างชื่อหมู่บ้าน ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานในตอนต้นว่า รูปแบบชื่อหมู่บ้านสะท้อนให้เห็นลักษณะเด่นของกลุ่มชาติพันธุ์ ผลการวิจัยพบลักษณะเด่นของกลุ่มชาติพันธุ์จริง แต่ไม่เด่นชัดเท่ากับลักษณะภูมิประเทศแบบแหล่งน้ำที่สะท้อนจากชื่อหมู่บ้าน คือมีความถี่ในการปรากฏรองลงมาจากลักษณะภูมิประเทศแบบแหล่งน้ำ เหตุที่เป็นเช่นนี้ผู้วิจัยคิดว่าน่าจะเป็นผลมาจากวิถีชีวิตของคนเชียงใหม่ที่ผูกพันอยู่กับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมรอบตัวทั้งที่เป็นแหล่งน้ำ พื้นที่สูง พื้นที่ป่า พื้นที่เกษตรกรรม ฯลฯ จึงนำคำเรียกลักษณะภูมิประเทศแบบต่างๆ มาใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้าน นอกจากนี้การเรียกชื่อสถานที่โดยใช้คำที่แสดงถึงลักษณะภูมิประเทศก็แสดงถึงความเป็นสากลด้วย เพราะพบการตั้งชื่อสถานที่ในลักษณะนี้ในภูมิภาคต่างๆ ของโลกด้วย อาทิ เช่นงานวิจัยของโบแอส (Boas, 1964: 171-176) ศึกษาชื่อทางภูมิศาสตร์ของชาวอินเดียนเผ่ากว่ากิกูทล์ซึ่งเป็นกลุ่มชนที่อาศัยอยู่ริมทะเลว่า ชื่อทางภูมิศาสตร์มีความหมายที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทาง

ภูมิศาสตร์ที่แวดล้อมรอบตัว โดยที่ชื่อเหล่านี้บรรยายรูปร่าง ลักษณะภูมิประเทศและลักษณะเด่นของพื้นที่ เช่นสถานที่ที่มีคลื่นยักษ์ ลม พองคลื่นและกระแสน้ำ หรือความกว้าง ความตื้นของแม่น้ำ เป็นต้น หรืองานวิจัยของปราณี กุลละวณิชย์ (2535) ศึกษาชื่อหมู่บ้านจ้วงในมณฑลกวางสีและชื่อหมู่บ้านใน 4 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย โดยชื่อหมู่บ้านของทั้งสองถิ่นมีวิธีการตั้งชื่อที่เหมือนกัน คือใช้ลักษณะภูมิประเทศเป็นหลักในการเรียกชื่อหมู่บ้านซึ่งแสดงให้เห็นความเป็นอยู่ของชาวบ้านที่มีความใกล้ชิดกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สรุปได้ว่า ชื่อหมู่บ้านหรือชื่อทางภูมิศาสตร์แสดงลักษณะสำคัญของภูมิประเทศเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากวิถีชีวิตและความใกล้ชิดผูกพันอยู่กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัวของผู้คนในท้องถิ่นนั้นๆ

7.2.2 การปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านมีการปรับเปลี่ยนด้านศัพท์มากที่สุด

ผลการวิจัยที่ศึกษาการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่จากปีพ.ศ. 2523 ถึงปีพ.ศ. 2533 และพ.ศ. 2541 พบการปรับเปลี่ยนด้านภาษาของชื่อหมู่บ้านใน 3 ลักษณะคือ การปรับเปลี่ยนด้านศัพท์ การปรับเปลี่ยนแนวคิดในการสะกดคำและการปรับเปลี่ยนด้านโครงสร้าง ส่วนชื่อหมู่บ้านที่น่าจะมีแนวโน้มว่าเป็นการปรับเปลี่ยนด้านเสียงนั้น เมื่อตรวจสอบจากการสัมภาษณ์ผู้อาศัยในพื้นที่นั้นๆและเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองของอำเภอต่างๆพบว่า ชื่อหมู่บ้านยังคงออกเสียงเช่นเดิม แต่การสะกดชื่อหมู่บ้านมีการปรับเปลี่ยนต่างไปจากเดิมอันเนื่องมาจากแนวคิดในการสะกดคำของชาวเชียงใหม่ที่แตกต่างกัน

ผลจากการเปรียบเทียบความถี่ของการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านในลักษณะต่างๆพบว่า ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่มีการปรับเปลี่ยนด้านศัพท์เป็นจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือ การปรับเปลี่ยนแนวคิดในการสะกดคำและการปรับเปลี่ยนด้านโครงสร้างซึ่งมีความถี่ในการปรากฏน้อยที่สุด ผลการวิจัยดังกล่าวไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในตอนต้นว่าชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่มีการปรับเปลี่ยนด้านโครงสร้างมากกว่าการปรับเปลี่ยนด้านอื่น ๆ เหตุที่เป็นเช่นนี้ผู้วิจัยคิดว่า การปรับเปลี่ยนด้านโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านเกิดขึ้นหรือปรับเปลี่ยนได้ยากกว่าการปรับเปลี่ยนด้านศัพท์ การปรับเปลี่ยนกระทำได้เพียงการเปลี่ยนคำศัพท์หรือองค์ประกอบที่ปรากฏอยู่ในโครงสร้างโดยการเพิ่มหรือตัดออกจากชื่อหมู่บ้านเท่านั้น ในขณะที่การปรับเปลี่ยนด้านศัพท์ของชื่อหมู่บ้านเกิดขึ้นได้ง่ายกว่าเพราะสามารถนำคำจากภาษาไทยมาตรฐานที่มีความหมายเดียวกันมาแทนที่คำในภาษาถิ่นในชื่อหมู่บ้านเดิม หรือใช้คำศัพท์ใหม่ที่มีความหมายคล้ายคลึงกับคำศัพท์เดิมมาใช้ในชื่อหมู่บ้าน หรือใช้คำศัพท์ใหม่ที่มีความหมายใหม่มาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านก็ได้ เช่นบ้านภาค *ซี้เหล็ก* > ตลาด *ซี้เหล็ก*, *สันทราย* > *ยางพระธาตุ* เป็นต้น ดังนั้นการปรับเปลี่ยนด้านศัพท์ของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่จึงมีการปรับเปลี่ยนมากกว่าการปรับเปลี่ยนด้านอื่น ๆ ของชื่อหมู่บ้าน

7.2.3 ปัจจัยต่างๆที่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้าน

ผลการวิจัยที่ศึกษาปัจจัยด้านต่างๆของการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ปรากฏว่าพบปัจจัยต่างๆทั้งหมด 4 ประการคือ ปัจจัยด้านภาษา ปัจจัยด้านภูมิประเทศ

ปัจจัยด้านสังคมและปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง ผลการวิจัยข้างต้นไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ในตอนต้นว่า การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านเกิดจากปัจจัย 3 ประการคือ ปัจจัยด้านภาษา ปัจจัยด้านสังคมและปัจจัยด้านการเมือง โดยไม่มีปัจจัยด้านภูมิประเทศเข้ามาเกี่ยวข้อง สาเหตุที่ปัจจัยด้านภูมิประเทศมีผลต่อการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านนั้น ผู้วิจัยคิดว่าน่าจะเป็นผลมาจากความผูกพันใกล้ชิดกับลักษณะภูมิประเทศที่แวดล้อมรอบตัวของคนเชียงใหม่ และเมื่อลักษณะทางกายภาพของพื้นที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ชื่อหมู่บ้านจึงมีการปรับเปลี่ยนตามไปด้วยเช่นกัน ตัวอย่างเช่นตลาดตันโซค > ตันโซค, สันกลาง > บ้านกลาง เป็นต้น อย่างไรก็ตามชื่อหมู่บ้านเดิมที่แสดงลักษณะภูมิประเทศก่อนที่มีการเปลี่ยนแปลงไปสามารถทำให้ทราบถึงลักษณะทางกายภาพของพื้นที่เดิมได้ซึ่งมีส่วนช่วยในการศึกษาด้านภูมิศาสตร์หรือด้านประวัติศาสตร์ได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ข้อสังเกตที่พบอีกประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ คือ การได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมส่วนกลางเพิ่มมากขึ้นทั้งในเรื่องของการดำรงอยู่และการใช้ภาษาไทยมาตรฐานในการสื่อสารซึ่งส่งผลให้สภาพสังคมและวิถีชีวิตของคนเชียงใหม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม การเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมเชียงใหม่อันเนื่องมาจากอิทธิพลของวัฒนธรรมส่วนกลางส่งผลกระทบต่อปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ได้เช่นกัน โดยพบชื่อหมู่บ้านที่นำคำจากภาษาไทยมาตรฐานที่มีความหมายเดียวกันมาใช้แทนที่คำในภาษาเชียงใหม่ หรือพบชื่อหมู่บ้านที่สะกดตามเสียงของภาษาไทยมาตรฐานเพิ่มมากขึ้น เป็นไปได้ว่าชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ที่ปรับเปลี่ยนการสะกดตามเสียงของภาษาไทยมาตรฐานทั้งในเรื่องของรูปสะกดและคำอาจมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นในอนาคต

7.2.4 รูปแบบใหม่ของโครงสร้างชื่อหมู่บ้าน

รูปแบบโครงสร้างทั่วไปของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ประกอบด้วยส่วนหลักและส่วนขยายซึ่งทำหน้าที่เพิ่มความหมายให้แก่ส่วนหลักที่ปรากฏข้างหน้าให้มีความหมายที่ชัดเจนตามที่ได้เสนอมานี้แล้ว อย่างไรก็ตามในการวิเคราะห์การปรับเปลี่ยนด้านโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านโดยการเพิ่มส่วนประกอบในโครงสร้าง ผู้วิจัยพบการนำคำแสดงคุณสมบัติคำว่า "ใหม่" ซึ่งเป็นส่วนขยายมาปรากฏหน้าส่วนหลักหรือชื่อหมู่บ้านเดิมซึ่งแสดงให้เห็นถึงรูปแบบใหม่ของโครงสร้างชื่อหมู่บ้านที่แตกต่างจากรูปแบบทั่วไปของโครงสร้างชื่อหมู่บ้าน รูปแบบใหม่ของโครงสร้างชื่อหมู่บ้านนี้มักเป็นชื่อหมู่บ้านที่ตั้งขึ้นใหม่ ตัวอย่างเช่นใหม่ดอนชัย ใหม่ทุ่งสน ใหม่หนองบัว ใหม่หลังมอ ใหม่สันติง เป็นต้น ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า รูปแบบใหม่ของโครงสร้างชื่อหมู่บ้านโดยการนำคำแสดงคุณสมบัติมาปรากฏหน้าชื่อหมู่บ้านนั้น พบคำแสดงคุณสมบัติคำว่า "ใหม่" เพียงคำเดียวเท่านั้นที่ปรากฏในรูปแบบโครงสร้างนี้ อีกทั้งรูปแบบใหม่นี้อาจเป็นรูปแบบโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ที่พบมากขึ้นในปีต่อๆมา

7.2.5 วิธีการที่ใช้ในการวิจัย

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่างานวิจัยนี้นำเอาแนวทางการวิเคราะห์ทางชาติพันธุ์ศาสตร์มาประยุกต์ใช้เพื่อวิเคราะห์ความหมายของคำที่ปรากฏในชื่อสถานที่ การวิเคราะห์ความหมายของคำในชื่อสถานที่สามารถสะท้อนให้เห็นลักษณะทางกายภาพหรือลักษณะทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ รวมทั้งลักษณะทางวัฒนธรรมด้านอื่นๆของกลุ่มชนที่ทำการศึกษาก็ได้ แนวทางการวิเคราะห์นี้สะท้อนให้เห็นลักษณะทางวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงใหม่ได้อย่างชัดเจนตามวัตถุประสงค์

สำหรับแนวทางการวิเคราะห์การปรับเปลี่ยนด้านภาษาของชื่อหมู่บ้าน ผู้วิจัยวิเคราะห์จากตัวสะกด ความหมายและองค์ประกอบของชื่อหมู่บ้านซึ่งทำให้พบการปรับเปลี่ยนด้านภาษาทั้ง 3 ด้านตามที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น อย่างไรก็ตามผู้วิจัยคิดว่า ในอนาคตน่าจะมีการวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านในแง่ของการออกเสียงด้วยซึ่งอาจทำให้สังเกตเห็นการปรับเปลี่ยนด้านเสียงของชื่อหมู่บ้าน แต่ทั้งนี้การวิเคราะห์ทางเสียงของชื่อหมู่บ้านไม่ได้อยู่ในขอบเขตของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

7.2.6 ความสำคัญของการศึกษาเรื่องชื่อสถานที่

งานวิจัยเรื่อง 'การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่' นี้ ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นถึงความเป็นสากลของชื่อสถานที่คือ ชื่อสถานที่ปรากฏคำที่บ่งบอกลักษณะภูมิประเทศเป็นหลักซึ่งสะท้อนให้เห็นลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ในท้องถิ่นนั้น ดังเช่นชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่สะท้อนลักษณะภูมิประเทศแบบแหล่งน้ำ พื้นที่ป่า พื้นที่สูง ฯลฯ และงานวิจัยที่ผ่านมาที่ศึกษาชื่อสถานที่ทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทยก็ปรากฏคำที่บ่งบอกลักษณะภูมิประเทศเช่นเดียวกันซึ่งก็แสดงให้เห็นถึงความเป็นสากลของชื่อสถานที่ด้วยเช่นกัน เช่นการศึกษาชื่อทางภูมิศาสตร์ของชาวอินเดียเฝ้ากว่าก็อุทลสะท้อนลักษณะภูมิประเทศแบบชายฝั่งทะเล หรือการศึกษาชื่อสถานที่ใน 4 จังหวัดทางภาคตะวันออกของไทยสะท้อนลักษณะภูมิประเทศแบบแหล่งน้ำ พื้นที่สูง พื้นที่เกษตรกรรม เป็นต้น ดังนั้นชื่อสถานที่ในภูมิภาคต่างๆทั่วโลกจึงมีลักษณะที่เป็นสากล เพราะปรากฏคำที่แสดงลักษณะภูมิประเทศเป็นหลักซึ่งสะท้อนให้เห็นลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ในท้องถิ่นนั้น

นอกจากชื่อสถานที่แสดงความเป็นสากลโดยปรากฏคำที่บ่งบอกลักษณะภูมิประเทศเป็นหลักแล้ว ยังแสดงลักษณะทางไวยากรณ์ของภาษาของกลุ่มชนนั้นๆด้วย เพราะรูปแบบของชื่อสถานที่ในแต่ละท้องถิ่นถูกกำหนดโดยโครงสร้างทางภาษาของกลุ่มชนนั้นๆจึงทำให้รูปแบบโครงสร้างของชื่อสถานที่ในแต่ละภาษามีความแตกต่างกันออกไป เช่นชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ได้รับอิทธิพลจากลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของนามวลีและคำประสมในภาษาไทยซึ่งประกอบด้วยส่วนหลักตามด้วยส่วนขยาย ส่วนโครงสร้างของชื่อทางภูมิศาสตร์ของชาวอินเดียเฝ้ากว่าก็ได้รับอิทธิพลจากโครงสร้างทางภาษาเช่นกันโดยเติมปัจจัยประกอบกับคำอื่นเพื่อแสดงตำแหน่งหรือทิศทางของสถานที่นั้นๆ เป็นต้น เห็นได้ว่าโครงสร้างของภาษาแต่ละภาษาเป็นตัวกำหนดรูปแบบโครงสร้างของชื่อสถานที่ในภาษานั้นดังที่โบแอส (Boas, 1964: 174) ได้กล่าวไว้ว่า "ชื่อทางภูมิศาสตร์ไม่ได้ถูกกำหนดโดยความสำคัญหรือความสนใจทางวัฒนธรรมเพียงอย่างเดียว แต่ยังถูกกำหนดหรือได้รับอิทธิพลจากโครงสร้างทางภาษาด้วย"

7.2.7 การกำหนดนโยบายด้านการใช้ภาษาถิ่นในการตั้งชื่อสถานที่

จากการศึกษาการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยพบการปรับเปลี่ยนแนวคิดในการสะกดคำโดยสะกดตามเสียงที่ได้ยินในภาษาถิ่นและโดยการเทียบกับภาษาไทยมาตรฐานและการเขียนตามอักขรวิธีไทย การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในลักษณะดังกล่าวเป็นผลมาจากหลักเกณฑ์ของทางราชการในการให้เลือกใช้ภาษาถิ่นหรือภาษาไทยมาตรฐานในการตั้งชื่อหมู่บ้านโดยไม่กำหนดนโยบายที่แน่นอนว่าให้ใช้ภาษาใดภาษาหนึ่งในการตั้งชื่อหมู่บ้าน หลักเกณฑ์ที่ใช้ในปัจจุบันดังกล่าวได้ก่อให้เกิดปัญหาอย่างมากในการเขียนชื่อผิดและการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านกลับไปมาระหว่างภาษาไทยมาตรฐานและภาษาถิ่นดังที่พบในการวิเคราะห์นี้ ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการขอเปลี่ยนแปลงชื่อสถานที่โดยเฉพาะชื่อหมู่บ้านควรกำหนดนโยบายที่แน่ชัดในด้านการใช้ภาษาในการตั้งชื่อหมู่บ้านโดยอาจกำหนดให้ใช้ภาษาถิ่นในการตั้งชื่อก็ได้ เพราะง่ายต่อการเข้าใจของชาวบ้านและเป็นการอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่นได้ทางหนึ่ง อีกทั้งยังไม่สร้างความสับสนให้แก่ผู้อาศัยและเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่นนั้นอีกต่อไป

7.3 ข้อเสนอแนะ

(1) น่าจะมีการศึกษารูปแบบโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านและการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านในภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย เช่นภาคใต้ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉยงเหนือ ฯลฯ ถึงแม้ว่าจะมีงานวิจัยที่ศึกษาชื่อหมู่บ้านในภูมิภาคดังกล่าวแล้ว แต่ส่วนใหญ่มุ่งศึกษากลวิธีการตั้งชื่อ หรือความหมายและที่มาของชื่อ หรือลักษณะทางวัฒนธรรมที่สะท้อนจากชื่อ เป็นต้น การศึกษารูปแบบโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านในภูมิภาคอื่น ๆ อาจแสดงรูปแบบโครงสร้างที่เหมือนนักกับรูปแบบโครงสร้างชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ก็ได้ แต่คำที่แสดงลักษณะเด่นทางวัฒนธรรมที่สะท้อนจากชื่อ เช่นลักษณะทางภูมิประเทศอาจมีความแตกต่างกันออกไปตามแต่ละวัฒนธรรม นอกจากนี้การศึกษากการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในภูมิภาคอื่น ๆ อาจมีลักษณะการปรับเปลี่ยนด้านภาษาที่ต่างไปจากชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ก็ได้ รวมทั้งการศึกษัจจัยของการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านอาจแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของวัฒนธรรมส่วนกลางที่เข้ามามีบทบาทต่อการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในภูมิภาคอื่น ๆ ด้วยอันเนื่องมาจากสภาพสังคมและทัศนคติของคนที่เปลี่ยนแปลงไปในทุกพื้นที่ของประเทศไทยเช่นเดียวกับชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่

(2) น่าจะมีการศึกษาการปรับเปลี่ยนของชื่ออื่น ๆ นอกเหนือจากการศึกษาการปรับเปลี่ยนของชื่อสถานที่เพื่อแสดงให้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนด้านภาษาของชื่อในลักษณะต่าง ๆ รวมทั้งการศึกษัจจัยของการปรับเปลี่ยนของชื่อซึ่งทำให้ทราบถึงสาเหตุต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อปรับเปลี่ยนของชื่อจากชื่อเดิมในสมัยหนึ่งมาเป็นชื่อใหม่ในอีกสมัยหนึ่งเป็นต้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมการปกครอง, กระทรวงมหาดไทย. 2541. *ทำเนียบท้องที่ พุทธศักราช 2541*.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง.
- กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. 2543. *เชียงใหม่ นพบุรีศรีนครพิงค์*. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์การศาสนา.
- ถนอม อานามวัฒน์. 2518. *ประวัติศาสตร์ไทยตั้งแต่สมัยเริ่มแรกจนถึงสิ้นอยุธยา*. มหา
วิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เบ็ญจวรรณ สุนทรากุล. 2505. *หน่วยเสียงของภาษาเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต
ภาควิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประพนธ์ เรืองณรงค์. 2540. "ชื่อท้องถิ่นภาคใต้ในภาษามลายู". *ที่ทรงศรีวัฒนธรรม: รวม
บทความทางวิชาการวัฒนธรรมศึกษา สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ*.
- ปราณี กุลละวณิชย์. 2531. *เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 3 หน่วยที่ 7-15*. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปราณี กุลละวณิชย์. 2535. *ชื่อหมู่บ้านในมณฑลทลกวาสีและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของ
ประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาฯ.
- ปราณี บานชื่น. 2527. *ความหมายและประวัติความเป็นมาของการตั้งชื่อตำบล หมู่บ้าน
และสถานที่สำคัญต่างๆในเขตจังหวัดเลย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์โอ.เอส พรินติ้งเฮ้าส์.
- พงษ์ศรี เลนะวัฒน์. 2538. "อิทธิพลภาษาต่างประเทศในภาษาไทย." *Thoughts* . 5
(มกราคม): 86-105.
- แพรวไพลม บุญยะผลึก. 2538. *คำยืมจากภาษาฝรั่งเศสในภาษาไทยปัจจุบัน*. งานวิจัยเงิน
อุดหนุนการวิจัยคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2525. *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
อักษรเจริญทัศน์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2537. *พจนานุกรมศัพท์สัตวศาสตร์อังกฤษ - ไทย ฉบับราช
บัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: บริษัท เพื่อนพิมพ์ จำกัด.
- รุ่งอรุณ ศรีชมขุนทดเสถียรและมะลิวัลย์ บุรณพัฒนา. 2537. *ชื่อหมู่บ้านในอำเภอท่าอุเทน
จังหวัดนครพนม*. (ม.ป.ท.).
- เรืองเดช ปันเขื่อนขัตติย์. 2541. *ภาษาศาสตร์ภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย.
- ลักขณา ปันวิชัย. 2540. " *บุญประเพณีเมืองเหนือ*." เชียงใหม่. (กุมภาพันธ์): 283-313.

- วนิดา เจริญสุข. 2532. "นามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีน: การวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์". วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริศักดิ์ คุ่มรักษา. 2540. "ภาษาและวรรณกรรม." เชียงใหม่. (กุมภาพันธ์): 331 - 339.
- ศิริศักดิ์ คุ่มรักษา. 2540. "กุสุม หุบที่ราบ และต้นธาร." เชียงใหม่. (กุมภาพันธ์): 19 - 34.
- ศิลปากร, กรม. 2538. รายงานการสำรวจโบราณสถานเมืองเชียงใหม่. (ม.ป.ท.).
- สงวน โชติสุขรัตน์. 2505. เที้ยวเมืองเหนือและวัฒนธรรมประเพณีของเมืองเหนือ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แม่บ้านการเรือน.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. 2523. ประมวลข้อมูลเกี่ยวกับชื่อและเขตการปกครองของประเทศไทย พ.ศ. 2533 จังหวัดเชียงใหม่ รหัส 13.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. 2533. ประมวลข้อมูลเกี่ยวกับชื่อและเขตการปกครองของประเทศไทย พ.ศ. 2533 จังหวัดเชียงใหม่ รหัส 13.
- สุภาพรรณ ณ บางช้าง. 2526. การใช้ภาษาในการตั้งชื่อของคนไทย. (ม.ป.ท.).
- อนุমানราชชน, พระยา. 2510. นิรุกติศาสตร์ภาค 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.
- อนุমানราชชน, พระยา. 2511. นิรุกติศาสตร์ภาค 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2525. "ลักษณะของการยืมภาษาและวัฒนธรรมต่างประเทศที่ปรากฏในภาษาไทย." ศาสตร์แห่งภาษา. 2 (มิถุนายน) : 63-74.
- อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว. 2540. "คนเชียงใหม่." เชียงใหม่. (กุมภาพันธ์): 201 - 223.
- อิงอร สุพันธ์ุวัฒน์และอาณัติ หมานสนิท. ไม่ระบุปี. ชื่อบ้านใน 4 จังหวัดภาคใต้: ยะลา บัตตานี นราธิวาส สตูล. ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์.
- อุดม รุ่งเรืองศรี. 2533. พจนานุกรมล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง (ตอนที่ 1 ก-ผ). กรุงเทพฯ: อมรินทร์ พรินต์ติ้งกรุ๊ป จำกัด.
- อุดม รุ่งเรืองศรี. 2533. พจนานุกรมล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง (ตอนที่ 2 พ-ฮ). กรุงเทพฯ: อมรินทร์ พรินต์ติ้งกรุ๊ป จำกัด.

ภาษาอังกฤษ

- Baker, R.L. and Carmony, M. 1975. *Indian Place Names*. Bloomington, IN: Indian U. Press.
- Beeler, M.S. 1968. *Review of Place Names of Hawaii*, ed. by William Bright. *Language* 44: 201-204.
- Bese, L. 1983. "On the Modernization of the Mongolian Vocabulary." *Language Reform: History and Future*. 201 -211.
- Boas, F. 1964. "On Geographical Names of the Kwakiutl Indians" in Hymes. 1964:171-76.

- Cienkowski, W. 1983. "Trends in the Development of Contemporary Polish Vocabulary." *Language Reform: History and Future*: 321 - 350.
- Dunkling, L. 1993. *The Guinness Book of Names*. Middlessex: Guinness Publishing.
- Gainey, Jerry W. 1984. "Toponyms in Eastern and Southeastern Thailand: A Preliminary Study of Village Names in Chonburi, Rayong, Chantaburi and Trat" *Passa*: 1-35.
- Hook, J.N. 1991. *All Those Wonderful Names*. New York: John Wiley & Sons, Inc.
- Hymes, D. 1964. *Language in Culture and Society*. New York: Harper & Row.
- Pulgram, E. 1955. *Review of Theory of Names*, ed. by Bernard Bloch. *Language* 31: 247-249.
- Rayburn, Alan. 1996. "Names from Spain lie all across the plain." *Canadian Geographic*, Vol 116 (Jan / Feb 96): 91.
- Thorton, Thomas F. 1997. "Anthropological studies of Native American place naming." *American Indian Quarterly*, Vol. 21 (Spring 97): 209.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

ความหมายของคำแสดงลักษณะภูมิประเทศแบบต่างๆ ดังนี้

ก. แหล่งน้ำ

1. แม่ หมายถึง แม่น้ำ ในภาษาไทยถิ่นเหนือเรียกว่า "น้ำแม่"
2. ห้วย หมายถึง ลำธารเล็กๆที่ไหลจากตีนเขา บริเวณในลำห้วยไม้ลึกและกระแสน้ำไม่แรง
3. หนอง หมายถึง ที่ลุ่มตามทุ่งนาหรือป่า ไม้กว้างเท่าบึงและน้ำไม่ขังตลอดทั้งปี
4. ท่า หมายถึง ฝั่งสำหรับใช้สอยต่างๆ เช่นใช้อาบน้ำหรือที่สำหรับขึ้นลงเรือ
5. ล້องหรือร่องหรือฮ่อง หมายถึง ที่ลุ่มที่มีน้ำขังคล้ายหนองบึงแต่ไม้ลึก หรือร่องระบายน้ำเหลือใช้จากพื้นที่นา
6. สบ หมายถึง ปากน้ำ
7. ชุน หมายถึง ชุนน้ำ คือสายน้ำที่ไหลจากยอดเขา
8. วัง หมายถึง บริเวณบางช่วงของลำน้ำที่มีลักษณะเป็นเว้ากว้างและลึก บางลำน้ำยังมีลักษณะเป็นกระแสน้ำวน
9. บวก หมายถึง แอ่งน้ำ, ปลัก, แปลงที่เป็นแอ่งโคลนอย่างปลักควาย (อุตม รุ่งเรืองศรี, 2533:622)
10. บ่อ หมายถึง ช่องลึกลงไปในดินใช้เป็นที่ขังน้ำ
11. เขมือง หมายถึง คลอง ลำน้ำ ลำธาร
12. โละหรือโล๊ะ หมายถึง เชน, โคลน, ทางน้ำเก่า (อุตม รุ่งเรืองศรี, 2533:1,158)
13. แคว หมายถึง ลำน้ำที่ไหลลงมาสู่ลำน้ำอีกสายหนึ่ง
14. แก่ง หมายถึง ลำน้ำเล็กที่มีโขดหินมากและไหลลงมาจากภูเขาสู่ตีนเขา น้ำในแก่งจะแรงมาก
15. ใจ้ หมายถึง ลำธารลึก หรือบริเวณที่กระแสน้ำตกจากที่สูง
16. หลิ่ง หมายถึง ตลิ่ง หรือฝั่งน้ำ
17. สระ หมายถึง แอ่งน้ำขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือเกิดจากคนขุด
18. ลุ่ม หมายถึง บริเวณพื้นที่ที่มีน้ำขึ้นถึง หรือบริเวณที่ลุ่มของแม่น้ำ

ข. พื้นที่ป่า

1. ป่า หมายถึง พื้นที่หรือบริเวณที่มีต้นไม้ขึ้นอยู่หนาแน่น
2. ดง หมายถึง ลักษณะของป่าที่มีต้นไม้ชนิดใดชนิดหนึ่งขึ้นอยู่หนาแน่น
3. โป่ง หมายถึง ป่าหรือดินที่มีเกลือสินเธาว์ เรียกว่า ป่าโป่ง
4. เหล่า หมายถึง พื้นที่ป่าที่ไม่ทึบจัด คือมีต้นไม้ขึ้นเป็นหย่อมๆ
5. แพะ หมายถึง ป่าละเมาะ (สงวน โชติสุขรัตน์, 2517)

ค. พื้นที่สูง

1. สัน หมายถึง สันเขา คือส่วนสูงของภูเขาที่ทอดตัวเป็นทิวยาว
2. ดอน หมายถึง พื้นที่ที่อยู่สูงกว่าที่ลุ่มและอยู่ใกล้แหล่งน้ำ
3. ดอย หมายถึง เขาหรือภูเขา
4. โส้งหรือโห่ง หมายถึง ที่ลุ่ม (สงวน โชติสุขรัตน์, 2517)
5. ม่อน หมายถึง เนินเขาหรือยอดเขา (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2533:942)
6. จอม หมายถึง ยอดที่สูงที่สุด เช่นยอดเขา (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2533:326)
7. ภู หมายถึง เนินที่สูงหรือภูเขา

ง. พื้นที่เกษตรกรรม

1. ทุ่งหรือโห่ง หมายถึง พื้นที่นาที่มีต้นไม้ขึ้นปะปนบ้างเล็กน้อย ส่วนใหญ่จะโล่งกว้างกว่าพื้นที่นาทั่วไป
2. นา หมายถึง พื้นที่ราบลุ่มที่มีน้ำอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การปลูกข้าว
3. ไร่ หมายถึง พื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูกพืชไร่
4. สวน หมายถึง พื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูกพืชที่มีความสำคัญในชีวิตประจำวัน

จ. ลักษณะพื้นดิน หินและพื้นที่ธรรมชาติ

1. ผา หมายถึง หินที่ภูเขา เช่นหน้าผา เนินผา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525:556)
2. หาด หมายถึง เนินทรายหรือเนินกรวดที่ลาดลงไปในน้ำ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525:870)
3. ถ้ำ หมายถึง โพรงหรือช่องที่ลึกไปในภูเขา
4. วาก หมายถึง ชะวากเขา (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2533:1,180)
5. ออบ หมายถึง บริเวณช่องผาแคบที่น้ำไหลแรงและมักมีโพรงอยู่ใต้น้ำ
6. ตาด หมายถึง ลานหินเป็นชั้นๆ

ฉ. พื้นที่ทางเดินหรือช่องทางเดิน

1. กอง หมายถึง ถนน ทางเดินหรือตรอก (สงวน โชติสุขรัตน์, 2517)
2. ปาก หมายถึง ช่องทางสำหรับเข้าออก
3. ช่าง หมายถึง ลานหรือลานบ้าน (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2533:139)
4. ท่อ หมายถึง ช่องทางเดินน้ำเพื่อให้น้ำผ่านไปได้
5. ลวง หมายถึง ทาง ด้านหรือแนวทาง (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2533:1,108)
6. กิว หมายถึง ทางด่านที่เป็นแอ่งบนสันเขาหรือที่คอด (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2533:84)

ช. สิ่งก่อสร้าง

1. ปาง หมายถึง ที่พักในป่าหรือที่พักชั่วคราว (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2533:758)

2. โโรง หมายถึง สิ่งก่อสร้างที่ปลูกไว้สำหรับอยู่อาศัยหรือไว้สิ่งของ
3. ศาลา หมายถึง อาคารที่ปลูกสร้างขึ้นเป็นห้องโถงเพื่อใช้เป็นที่พักหรือเพื่อประโยชน์การทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525:770)
4. ชั่ว หมายถึง สะพาน
5. เจดีย์ หมายถึง สิ่งซึ่งก่อเป็นรูปคล้ายลอมฟางมียอดแหลมบรรจุสิ่งที่มีพระธาตุเป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525:238)
6. กู่ หมายถึง อาคาร ศาลา วัด อาราม (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2533:91)
7. ทับ หมายถึง อาคารชั่วคราวซึ่งใช้เป็นที่อยู่ ที่พักหรือที่ทำการ (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2533:564)
8. ฝ่าย หมายถึง ที่กั้นน้ำหรือทำนบกั้นน้ำ
9. กำหนัก หมายถึง เรือนของเจ้านาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525: 349)

ความหมายของคำแสดงชุมชนแบบต่างๆดังนี้

1. บ้าน หมายถึง หมู่บ้าน
2. กาด หมายถึง ตลาด
3. อม เป็นภาษาลัวะ หมายถึง แหล่งที่อาศัย (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2533:1,526)
4. สหกรณ์ หมายถึง งานร่วมมือกัน เช่น ทางธุรกิจหรือทางอุตสาหกรรมเพื่อหากำไรหรือเพื่อประโยชน์อื่นๆในงานนั้นๆร่วมกัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525:795)
5. เขียงหรือเจียง หมายถึง เมือง
6. เวียง หมายถึง เมือง
7. แซ่ หมายถึง เมืองหรือแหล่งที่อยู่ของคน (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2533:396)
8. ป๊อก หมายถึง กลุ่มบ้านหรือหย่อมบ้าน
9. นิคม หมายถึง หมู่บ้านใหญ่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525:446)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

ชื่อหมู่บ้านที่ถูกแทนที่ด้วยชื่ออื่น

	พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
1	-	เก้ามะค่า	เก้ามะค่า
2	-	ช่วงหมื่น	แท่นทองช่วงหมื่น
3	-	ขุนแม่เทย	ชีแบร
4	-	ขุนห้วยยาม	ห้วยยาบ
5	-	ช่างเคียนใหม่	ขุนช่างเคียน
6	-	ซัง	แปลง 8
7	-	ดง	ดงป่าจิ้ง
8	-	ดงหาคนาค	ดงหาคนาค
9	-	ดอนกลางใต้	ดอนกลาง
10	-	ดอนชัย	ศรีดอนชัย
11	-	ดอนทราย	ดอนทราย
12	-	ดอยหลัง	ดอยหล่อ
13	-	ตลาด	สันเหนือ
14	-	ตลาดมิตรอรัญ	มิตรอรัญ
15	-	ตีนผา	ป่าดิ่ง
16	-	ถ้ำกลบ	หัวโท
17	-	ทอโกร	ทอโกร
18	-	ท่าครึ่ง	แปลง 3
19	-	ท่าดอน	ท่าดอน
20	-	ท่าผา	ยางหลวง
21	-	ท่ามะโจ	ท่ามะโอ
22	-	ท่าสองแคว	สองแคว
23	-	ทุ่งคอกช้าง	ทุ่งคอกช้าง
24	-	ทุ่งป่าคาใต้	ป่าคาใต้
25	-	ทุ่งหลุด	ทุ่งหลุก
26	-	ทุ่งเหล่า	เหล่า
27	-	นาคอเรือ	นากอเรือ
28	-	นาหีด	นาหีก

	พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
29	-	บวกจั้น	บวกจั้น
30	-	บวกเต้ย	ปางลุง
31	-	ป่อ	เวียงดั่ง
32	-	บ่อนหิน	ม่อนหิน
33	-	บ่อสะแง	บ่อสะแง
34	-	บากบ	นากบ
35	-	บ้านจิวเฒ่า	บ้านจิวเฒ่า
36	-	บ้านดง	ดงป่าสัก
37	-	บ้านน้ำ	บ้านถ้ำ
38	-	บ้านล่าย	บ้านอ้าย
39	-	ปงแม่วะ	ห้วยม่วง
40	-	ปางมะขามป้อม	ผาจมปางมะขามป้อม
41	-	ป่าจิว	ป่าแดง
42	-	ป่าฮวก	ป่ารวก
43	-	ผาจุด	ผาจุก
44	-	ผาปูนแพร	ผาปูน
45	-	ผาละปิไต้	ผาละปิ
46	-	พะแวน	บ่อพะแวน
47	-	ม่อนยะเหนือ	ม่อนยะ
48	-	มูเซอร์	มูเซอ
49	-	แม่ข่าร้องเรื่องคำ	แม่ข่าไต้
50	-	แม่ขีหลายฝาง	แม่ขี
51	-	แม่ตื่น	แม่แดง
52	-	แม่ตื่นน้อย	ขุนแม่ตื่นน้อย
53	-	แม่บูต	แม่มูต
54	-	แม่มวนไต้	แม่บวนไต้
55	-	แม่มาวตันตุ้ง	แม่มาวตันตุ้ม
56	-	แม่สอยหลวง	แม่สอย
57	-	แม่สูนตันसान	ตันล้าน
58	-	แม่เหี้ยะ	ใหม่สามัคคี
59	-	ยองกือ	ยางกือ
60	-	โรงวัว	ป่าแป้

	พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
61	-	โล๊ะป่าไคร้	สันห้าง
62	-	โล๊ะป่าตอง	โล๊ะป่าตอง
63	-	วัด	ท่าข้าม
64	-	วังสูง	วังสูง
65	-	สบโห่ง	ห้วยโห่ง
66	-	สหกรณ์	สหกรณ์ทุ่งใหญ่
67	-	สองอ้อ	ร่องอ้อ
68	-	สันกลาง	บ้านกลาง
69	-	สันกับตอง	แดนเมือง
70	-	สันโค้งเก่า	สันโค้งเก่า
71	-	สันตัน	ตอยหล่อ
72	-	สันทราย	หนองป่าขาว
73	-	สันทราย	ยางพระธาตุ
74	-	สันป่าแดง	ใหม่สันป่าแดง
75	-	เสาคินตันหม้อ	เสาคิน
76	-	หนองไคร้ศรีทรายมูล	หนองไคร้
77	-	หนองแท่น	ห้องฝ้าย
78	-	หนองบัวคำ	แปลง 5
79	-	หนองมนตาขุนวิน	หนองมนตาขุนวิน
80	-	หนองอึ้ง	หนองอึ้ง
81	-	หลังถ้ำ	แม่ขาน
82	-	ห้วยทราย	เชียงหมั้น
83	-	ห้วยน้ำริน	ห้วยริน
84	-	ห้วยบอน	สันป่ายาง
85	-	ห้วยปาง	ห้วยฝาง
86	-	ห้วยปู่	แม่ผาปู่
87	-	ห้วยพระเจ้า	บ่อแก้ว
88	-	ห้วยยางครก	ยางครก
89	-	ห้วยรินดำ	ห้วยหินดำ
90	-	ห้วยสะแพด	ห้วยสะแพด
91	-	ห้วยหัง	ปากทางเจริญ
92	-	ห้วยฮ่าง	ฮ้วยฮ่าง

	พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
93	-	หัวทุ่งยาว	หัวไม้ทก
94	-	หัวหนอง	หัวย้ง
95	-	เหล้ามะนาว	วังหลวง
96	-	ใหม่ตันแงะหลวง	ตันแงะหลวง
97	-	ใหม่โพธิ์งาม	ใหม่โพธิ์งาม
98	-	ใหม่ริมคลอง	ใหม่คลองชลประทาน
99	-	ใหม่สารภี	สารภี
100	-	อมแรดเหนือ	อมแรด
101	-	โสังกูข้าว	โสังกูข้าว
102	สันผักหวาน	สันผักหวาน	สันผักหวานหลวง
103	ดงป่าฉั่น	ดงป่าฉั่น	ดงป่าฉั่น
104	กลางทุ่ง	กลางทุ่ง	ป่าไผ่
105	กศวะ	กองวะ	กองวะ
106	กองกาด	กองกาด	หนองอึ้ง
107	กองปีะ	กองปีะ	กองปะ
108	กอดซากน้อย	กองซากน้อย	กองซากน้อย
109	กอดซากหลวง	กอดซากหลวง	กองซากหลวง
110	กอสเลียมสูง	กอสเลียมสูง	กอสเสียม
111	ก้างหงษ์	แพะ	แพะ
112	กาดขี้เหล็ก	กาดขี้เหล็ก	ตลาดขี้เหล็ก
113	กาน	กวน	กวน
114	กูข้าว	โขงขาว	โขงขาว
115	เก้าเตื่อ	เก้าเตื่อ	แม่อะ
116	เกียงคา	ป่าสังงาม	ป่าสังงาม
117	ข้าวโก	ข้าวโก	หัวโก
118	ข้าวโต	ข้าวโต	ข้าวโก
119	ขามส้มป่า	ขามส้ม	ขามส้ม
120	ข้าวน้ำใต้	ข้าวน้ำใต้	ข้างน้ำ
121	ขุนกลางหลวง	ขุนกลางหลวง	ขุนกลาง
122	ขุนดงหลวง	ขุนดงหลวง	ขุนดงหลวง
123	ขุนดินหม้อ	ขุนดินหม้อ	สี่แยกน้อย
124	ขุนเตี้ยะ	ขุนเตี้ยะ	หัวย้งส้มป่อย

	พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
125	ขุนแต่๊ะ	ขุนแต่๊ะ	ขุนแต่ะ
126	ขุนทา	ขุนทา	ขุนทา-แม่วอง
127	ขุนแม่ลอก	แม่ลอก	แม่ลอก
128	คอกลาว	คอกกลาง	ค้อกลาง
129	คายนอก	คายนอก	คายนอก
130	ค้ายใน	ค้ายใน	ค้ายใน
131	แควตู่	แควตู่	แควตู่
132	แควท่ากว้าง	ท่ากว้าง	ท่ากว้าง
133	ไคร์นางเหลียว	ไคร์นางเหลียว	นางเหลียว
134	จีวเฒ่า	งาแมง	งาแมง
135	จัดสรรใหญ่	จัดสรรใหญ่	แอนจัดสรร
136	เจียงยีน	เจียงยีน	เจียงยีน
137	แจ่งภูเรือ	แจ่งภูเรือ	แจ่งภูเรือ
138	แจ่งหัวรินนอก	แจ่งหัวรินนอก	สันติธรรม
139	ช่วงป่า	ช่วงเป่า	น้ำงาม
140	ซ่างต่ำ	ฮ่างต่ำ	ฮ่างต่ำ
141	เชิงดอยสุเทพ	เชิงดอย	เชิงดอย
142	เชียงแสน	เชียงแสน	เชียงแสนน้อย
143	เชียงแสน	เชียงแสน	ป่าเป้า
144	แซ่ข้างกลาง	แซ่ข้างกลาง	ป่าไผ่กลาง
145	แซ่ข้างใต้	แซ่ข้างใต้	ป่าไผ่ใต้
146	แซ่ข้างเหนือ	แซ่ข้างเหนือ	ป่าไผ่เหนือ
147	ดง	ดง	หลิม-ดง
148	ดงกำ	ดงกำ	ดงกำ
149	ดงร่องน้ำ	ดงร่องน้ำ	ร่องน้ำ
150	ดงเหนือ	ดงใต้	ดงใต้
151	ดงเหนือ	ดงเหนือ	ดงน้อย
152	ดงเหนือ	ดงเหนือ	เด่น
153	ดองแก้ว	ดองแก้ว	ดองแก้ว
154	ดองตัน	ดองตัน	ดองตัน
155	ดองป็น	ดองป็น	ดองป็น
156	ดองสารภี	เด่นสารภี	เด่นสารภี

	พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
157	ต้นกัก	ต้นกัก	ต้นกัก
158	ต้นคู้	ต้นคู้	ต้นตุ้
159	ต้นจ๊าก	ต้นจ๊าก	ต้นไซค
160	ต้นธาตุ	ต้นธาตุ	ตีนธาตุ
161	ต้นบางหลวง	ต้นยางหลวง	ต้นยางหลวง
162	ต้นป็น	ต้นป็น	ดอนป็น
163	ต้นฝิ่ง	ต้นฝิ่ง	ไร่ดง
164	ต้นฝิ่ง	ลาน	ลาน
165	ต้นหัด	ท่าจำปี	ท่าจำปี
166	ตลาดต้นไซค	ตลาดต้นไซค	ต้นไซค
167	ตะงอดี	แม่เงา	แม่เงา
168	ตาลหลวงเหนือ	ตาลเหนือ	ตาลเหนือ
169	ตาลหลวงเหนือ	ตาลกลาง	ตาลกลาง
170	ตำหนัก	ตำหนัก	ตำหนักใต้
171	ตำหนัก	ตำหนัก	ตำหนักเหนือ
172	ตีนดง	ตีนดง	ป่าลาน-นาฟาน
173	ถนนโค้งงาม	ถนนโค้งงาม	โค้งงาม
174	ห้องฝ้าย	ห้องฝ้าย	หนองผ้า
175	ห้องฝ้าย	ห้องฝ้าย	แม่แรม
176	ท่าข้าม	ท่าข้าม	ท่าข้ามเหนือ
177	ท่าขึ้นาค	ท่าขึ้นาค	ท่านาค
178	ท่าต้นกว่าว	ท่าต้นกว่าว	ท่าต้นกว่าว
179	ท่าบ้อย	ท่าบ้อย	ออน
180	ห้วยม่วง	ห้วยม่วง	ห้วยม่วง
181	ทุ่งแกเหนือ	ทุ่งแก	ทุ่งแก
182	ทุ่งโค้ง	ทุ่งโค้ง	ทุ่งเกียง
183	ทุ่งจำเรียง	ทุ่งจำเรียง	ทุ่งจำเรียง
184	ทุ่งแท่น	ทุ่งแท่น	ทุ่งโป่ง
185	ทุ่งน้อย	ทุ่งน้อย	ช้างโน
186	ทุ่งป่าต้นใต้	ป่าต้นใต้	ป่าต้นใต้
187	ทุ่งป่าต้นเหนือ	ป่าต้นเหนือ	ป่าต้น
188	ทุ่งปูน	ทุ่งปูน	ทุ่งปูน

	พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
189	ทุ่งลือ	ทุ่งอ้อหลวง	ทุ่งอ้อหลวง
190	ทุ่งละคอน	ทุ่งละคอน	ทุ่งละคร
191	ทุ่งเหล่า	ป่าเมียงแม่รวม	แม่รวม
192	นาเป็ง	นาเม็ง	นาเม็ง
193	นาเรือน	นาเรือน	เหล่า
194	นิคมบ้านพระ	นิคมบ้านพระ	สหกรณ์นิคม
195	นิคมหนองป่าขาว	นิคมหนองป่าขาว	ศรีบุญเรือง
196	บวกรกน้อย	บวกรกน้อย	แม่ดาวเหนือ
197	บ่อหิน	บ่อหิน	พยกหลวง
198	บ้านกลาง	บ้านกลาง	แม่กลาง
199	บ้านชาวเขาเผ่าลีซอ	สหกรณ์	สหกรณ์แปลง 5
200	บ้านเชียงดาว	บ้านเชียงดาว	บ้านดง
201	บ้านเด่น	บ้านเด่น	บ้านเด่นป่าอิน
202	บ้านต้นไจ้ก	บ้านต้นไจ้ก	บ้านต้นไจ้ก
203	บ้านป่อ	บ้านป่อ	อุโบสถ
204	บ้านปางฮ่าง	บ้านปางฮ่าง	บ้านปางฮ้าง
205	บ้านลุ่ม	บ้านลุ่ม	บ้านร้อง
206	บ้านสันตึง	สันตึง	ใหม่สันตึง
207	บุบผาราม	บุบผาราม	บุบผาราม
208	ปง	ปง	โปง
209	ปงกำ	ปงกำ	ป่านอด
210	ปงไคว้	ปงไคว้	ปงไคว้
211	ปงใต้	ปงใต้	ปงใต้
212	ปงสนุก	ปงสนุก	ปวงสนุก
213	ปากเปิด	ปากเปิด	บวกรเปิด
214	ปากหม้อ	บวกรหม้อ	บวกรหม้อ
215	ป้อก	ป้อก	ป้อก
216	ปากกอง	ปากกอง	ปากคลอง
217	ปากกอง	สารภี	สารภี
218	ปากทาง	ปากทาง	ป่าแง
219	ปากล้วย	ปากล้วย	ขุนยะ
220	ปากล้วย	ปากล้วย	สุพรรณ

	พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
221	ป่าคำ	ป่าคำ	ป่าคา
222	ปางกบ	ปางแพน	ปางแพน
223	ปางเจียก	ปางเจียก	เอียก
224	ปางถือ	ปางถือ	ปางกีด
225	ปางป่า	ปางป่าคา	ปางป่าคา
226	ปางเฟือง	ปางเฟือง	ปางเฟือง
227	ปางมะเตือ	ปางตันเตือ	ปางตันเตือ
228	ปางเวียงดั่ง	ปางเวียงดั่ง	เวียงดั่ง
229	ปางห้วยตาด	ปางห้วยตาด	ปางหก
230	ปางหินฝน	มิดหลวง	มิดหลวง
231	ป่าแง	ป่าแง	ป่าแดด
232	ป่าดู่	ประดู่	ประดู่
233	ป่าแดด	ป่าแดด	ตันเหี่ยว
234	ป่าแดด	ป่าแดดใต้	ป่าแดดใต้
235	ป่าแดด	ป่าแดด	ศรีบัวเงิน
236	ป่าตันโห่ง	ป่าตันโห่ง	ป่าดุ่มโห่ง
237	ป่าตอง	ป่าตอง	ป่าลาน
238	ป่าตัน	ป่าตัน	สันกลาง
239	ป่าดิว	ป่าดิว	ทรายมูล
240	ป่าดิ่ง	ป่าดิ่ง	สันป่าดิ่ง
241	ป่าดิ่ง	ป่าดิ่ง	โพธิทองเจริญ
242	ป่าดุ่มดอน	ป่าดุ่มดอน	ดุ่มดอน
243	ป่าเปา	ป่าเปา	ป่าเปา
244	ป่าไผ่	ป่าไผ่	ป่าไผ่ศรีโขง
245	ป่าแพ่ง	ป่าแพ่ง	ศรีดอนชัย
246	ป่ามง	ป่าบง	ป่าบง
247	ป่าเมียง	ป่าเมียง	ขุนบึง
248	ป่าเมียงแง่ซ้าย	แม่ซ้าย	แม่ซ้าย
249	ป่าเมียงจอมหด	จอมหด	แม่ละงอง
250	ป่าเมียงสบกาย	ป่าเมียงสบกาย	สบกาย
251	ป่าไม้แดง	ป่าไม้แดง	ห้วยบอน
252	ป่าลัน	ป่าลัน	ป่าลัน

	พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
253	ป่าวาน	ป่าลาน	ป่าลาน
254	ป่าเส้า	ป่าเส้าน้อย	ป่าเส้าน้อย
255	ป่าเส้า	สันตันแทน	สันตันแทนเหนือ
256	ป่าเส้า	ป่าเส้า	ป่าเส้า-หนองงู
257	ปิงน้อย	ปิงน้อย	ปิงน้อยหลวง
258	ป่าจู้	ป่าจู้	ป่าจู้
259	เปี้ยว	เปี้ยว	เปี้ยว
260	โป่งถีบ	โป่งถีบ	โป่งถีบ
261	โป่งท่า	โป่งท่า	โป่งท่า
262	โป่งทุ่ง	โป่งทุ่ง	โป่งทุ่ง
263	โป่งเปา	โป่งเปา	แม่ป่าตี
264	โป่งยาว	โป่งยาว	สันม่วง
265	โป่งร่วม	โป่งร่วม	สหกรณ์ 7
266	โป่งแห้ง	โป่งแห้ง	ป่าเกิดถี่
267	โป่งอ่าง	โป่งอ่าง	โป่งอ่าง
268	ผาเต็ง	ผาเต็ง	ผาเต็ง
269	ผาแตก	ผาแตก	ตลาดใหม่
270	ผาไร่	ผาไร่	ผาไร่
271	ผายล่อ	ผายล่อ	หัวผาย
272	พญาชมภู	พญาชมพู	พญาชมพู
273	พนัก	พนัก	ผานัก
274	พยากดอนแก้ว	พยากดอนแก้ว	พยากดอนแก้ว
275	พระบาทยั้งหวีด	พระบาทยั้งหวีด	ยั้งหวีด
276	พัฒนา	พัฒนา	แพะพัฒนา
277	แพะเจดีย์แม่คร้ว	แพะเจดีย์	แพะเจดีย์
278	แพะเหนือ	แพะเหนือ	แพะแม่คือ
279	มอญใต้	มอญใต้	บ้านมอญ
280	มอญเหนือ	มอญเหนือ	บ้านมอญ
281	ม่อน	ม่อน	ทาม่อน
282	มาฟ่อนเหนือ	มาฟ่อนเหนือ	นาฟ่อน
283	มูเซอร์	มูเซอร์	ขุนซ้อน
284	เมืองก๊ิด	เมืองก๊ิด	เมืองก๊ิด

	พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
285	เมืองงามเหนือ	เมืองงามเหนือ	เมืองงาม
286	เมืองนะใต้	เมืองนะใต้	เมืองนะ
287	เมืองยอง	เมืองยอง	ร้องสัก
288	เมืองलग	เมืองलग	เมืองอาง
289	แม่งलगมน	แม่งलगมน	แม่งलगปำปู
290	แม่งกวงเหนือ	แม่งกวงเหนือ	แม่งกวง
291	แม่งกะ	แม่งกะ	แม่งกะ
292	แม่งกำ	แม่งกะ	แม่งกะใต้
293	แม่งกำ	แม่งกำ	สันโป่ง
294	แม่งกำ	แม่งกะ	แม่งกะตลาด
295	แม่งแก็กหลวง	แม่งแก็กหลวง	ป่าแก็ก
296	แม่งแก็กน้อย	แม่งแก็กน้อย	แม่งแก็กน้อย
297	แม่งช่องใต้	แม่งช่องใต้	แม่งช่องเหนือ
298	แม่งชะริลใต้	แม่งชนิลใต้	แม่งชนิลใต้
299	แม่งขานลุ่ม	แม่งขานลุ่ม	แม่งขาน
300	แม่งข่าหวาก	แม่งข่าหวาก	ดอนชัย
301	แม่งขุนรวม	ห้วยฮ่อม	ห้วยฮ่อม
302	แม่งไคร้	แม่งไคร้	แม่งไคร้
303	แม่งไจ้	แม่งไจ้	ทำยาว
304	แม่งใจตันเขียด	แม่งใจตันเขียด	แม่งใจ
305	แม่งซา	แม่งซา	แม่งซา
306	แม่งชะ	แม่งชะ	แม่งสะ
307	แม่งดอกแดง	แม่งดอกแดง	ดอกแดง
308	แม่งคาว	แม่งคาว	แม่งคาว
309	แม่งตอน	แม่งตอนหลวง	แม่งตอนหลวง
310	แม่งต้อมเหนือ	แม่งต้อมเหนือ	แม่งต้อม
311	แม่งตะละเหนือ	แม่งตะละเหนือ	แม่งตะละ
312	แม่งตุม	แม่งตุม	แม่งตูป
313	แม่งโทก	แม่งโทก	แม่งทก
314	แม่งนะ	จอมคีรี	จอมคีรี
315	แม่งนาเกียน	นาเกียน	นาเกียน
316	แม่งบาน	แม่งบานเหนือ	แม่งบานเหนือ

	พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
317	แม่บุกลง	แม่มู	แม่มู
318	แม่โป่ง	แม่โป่ง	แม่โป่งหลวง
319	แม่โป่ง	แม่โป่ง	พระนอนแม่โป่ง
320	แม่แฝกใหม่	แม่แฝกใหม่	วังขุมเงิน
321	แม่พะเพเหนือ	แม่พะเพเหนือ	แม่พะพะ
322	แม่ย่อย	แม่ย่อย	แม่ย่อย
323	แม่ย่อย	แม่ย่อย	สันศรี
324	แม่ย่อยใต้	แม่ย่อยใต้	แม่ย่อยใต้
325	แม่ยุย	แม่ยุย	ป่าขาม
326	แม่ระอาโน	แม่ระอาโน	แม่ระอาโน
327	แม่โรม	แม่โฮม	แม่โฮม
328	แม่ลานคำ	แม่ลานคำ	แม่ลานคำ
329	แม่เส้น	แม่เลน	แม่เลน
330	แม่เลยนอก	แม่เลยนอก	แม่เลย
331	แม่สลาย	แม่สลาบ	แม่สะลาบ
332	แม่สะด้อมเหนือ	แม่สะด้อมเหนือ	แม่สะด้อม
333	แม่สายเหนือ	แม่สาบเหนือ	แม่สาบ
334	แม่หวาน	น้ำโค้ง	น้ำโค้ง
335	แม่หลงใต้	แม่หลงใต้	ดอนชัยใหม่
336	แม่อวม	แม่อวม	แม่มิงค์
337	แม่แอบโน	แม่แอบโน	ป่าแหม
338	แม่ฮ่องกลาง	แม่ฮ่อง	แม่ฮ่อง
339	แม่แฮทะเลแม่๊ะ	แม่แฮ	แม่แฮเหนือ
340	ยางเปียงเหนือ	ยางเปียงเหนือ	ยางเปียง
341	ยางแม่เตี้ยโน	ยางแม่เตี้ยโน	แม่เตี้ยะ
342	ยาหมอน	ยาหมอน	ผาหมอน
343	ร้อง	ร้อง	ล้องดอนชัย
344	ร้อง	โจ้	โจ้
345	ร้องกล่องข้าว	ร้องกล่องข้าว	ร้องก่องข้าว
346	ร้องกูด	ร้องกูด	ดงเจริญชัย
347	ร้องขี้ควาย	ร้องขี้ควาย	ร้องขี้ควาย
348	ร้องขุด	ร้องขุด	โรงวัว

	พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
349	ร้องปู่ก่อง	ร้องปู่ก่อง	ร้อง
350	ร้องปู่หม่น	ร้องปู่หม่น	ล้องปู่หม่น
351	ร้องวัวแดงไต้	ร้องวัวแดง	ร้องวัวแดง
352	ร้องห้า	ร้องห้า	ช่องห้าหลวง
353	ร้องห้า	ร้องห้า	พันหลัง
354	ร้องแหย่ง	ป่าก้าง	ป่าก้าง
355	ริมกวง	ริมกวง	คอกหมูป่า
356	ริมกวง	ริมกวง	ทุ่งขี้เสื่อ
357	ริมเหมือง	ริมเหมือง	ร้องธาร
358	ไร่โรงวัว	ไร่	ไร่เหนือ
359	ล้อง	ร้อง	ร้อง
360	ล้องเกิด	ล้องเกิด	ร้องเกิด
361	ล้องเตือ	ล้องเตือ	ร้องเตือ
362	ลึงกา	ลึงกา	ฟ้าอำม
363	ลำเป็ง	ลำเป็ง	รำเป็ง
364	ลำเป็ง	ลำเป็ง	รำเป็ง
365	โละเขื่อนผาก	เขื่อนผาก	เขื่อนผาก
366	โละป่าหาญ	โละป่าหาญ	โละป่าหาญ
367	โละปูเลย	โละปูเลย	โละปูเลย
368	วังก่อง	วังก่อง	วังก่อง
369	วัด	ตันลาน	ตันลาน
370	ศรีดอยชัย	ศรีดอนชัย	ศรีดอนชัย
371	ศรีบุญเรือง	ศรีบุญเรือง	สันทรายก้อม
372	ศูนย์อพยพแปลง 1	ศูนย์อพยพแปลง 1	แปลง 1
373	ศูนย์อพยพแปลง 2	ศูนย์อพยพแปลง 2	แปลง 2
374	สังินเหนือ	สังินเหนือ	สังิน
375	สนมะแปบ	สันมะแปบ	สันมะแปบ
376	สบคาน	สบคาน	สบคาบ
377	สบแจ่ม	สบแจ่มฝั่งขวา	สบแจ่มฝั่งขวา
378	สบยาว	สบนาว	สบมาว
379	สบรวมแะและโพ	สบแม่รวม	สบแม่รวม
380	สบริม	สบริม	ขอนแก่น

	พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
381	สมบั้ง	สมบั้ง	สบบั้ง
382	สระนาม	แม่สระนาม	แม่สระนาม
383	สวนดอก	สวนดอก	กองบิน 41
384	สหกรณ์	สหกรณ์	สหกรณ์นิคม
385	สหกรณ์นิคม	สหกรณ์นิคมแปลง 2	สหกรณ์นิคมแปลง 2
386	สหกรณ์หนองห้าง	สหกรณ์นิคม	สหกรณ์นิคม
387	สะตอ	พะแอดดู	พะแอดดู
388	สันกกเกิด	สันกกเกิด	สันกกเกิด
389	สันกลางป่าเหล่า	สันกลางใต้	สันกลางใต้
390	สันกำปลา	สันกำปลา	ทรายมูล
391	สันเข้าแคบกลาง	สันเข้าแคบกลาง	สันข้าวแคบกลาง
392	สันค้อ	เสาหิน	เสาหิน
393	สันค้อ	เวพูน	เวพูน
394	สันจี้กุง	สันจี้กุง	สันจี้กุง
395	สันตันคู้	สันตันคู้	สันตันคู้
396	สันตันเป่า	สันตันเป่า	ตันเป่า
397	สันตันแหน	สันตันแหน	สันตันแหนใต้
398	สันทราย	สันทราย	ดอนจั้น
399	สันทราย	สันทรายมหาวงศ์	สันทรายมหาวงศ์
400	สันทราย	สันทราย	สันทรายท่าช้าง
401	สันทรายกองน้อย	สันทรายกองน้อย	สันทรายกองน้อย
402	สันทรายเหนือ	สันทราย	สันทราย
403	สันนอก	สันนอก	สันตันเป่า
404	สันป่าข่อย	สันป่าข่อย	ปากกอง
405	สันป่าตอง	สันป่าตอง	สันป่าตองหลวง
406	สันป่าสัก	สันป่าสัก	ขุนเส
407	สันป่าสักน้อย	สันป่าสักน้อย	โป่ง
408	สันฟ้างาม	สันฟ้างาม	ล่อง
409	สันมะค่า	สันมะค่า	สันป่าค่า
410	สันมะเฟือง	สันมะเฟือง	ปางสัก
411	สันมะฮักฟ้า	สันมะฮักฟ้า	สันมะฮักฟ้า
412	สันสักน้อย	สันสักน้อย	ป่าสักน้อย

	พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
413	สันทางดง	สันทางดง	ทางดง
414	สันหกฟ้า	สันหกฟ้า	สันรหกฟ้า
415	สามป่า	สามป่า	สวนป่า
416	สามัคคี	จิวสูง	จิวสูง
417	สาวตันเป่า	สันตันเป่า	สันมะนาว
418	สาวหลวง	สาวหลวง	แม่สาว
419	แสนคำ	กลางดง	กลางดง
420	แสนดอ	ดงหลวง	ดงหลวง
421	แสนหลวง	ยางเนิ้ง	ยางเนิ้ง
422	หนองค้อย	หนองครอบ	หนองครอบ
423	หนองคั้น	สบแปะ	สบแปะ
424	หนองคาย	หนองคาย	หนองควาย
425	หนองไคร้หลวง	หนองไคร้หลวง	หนองไคร้หลวง
426	หนองชีว	หนองชีว	ดอยชีว
427	หนองตันครุ	หนองตันครุ	หนองกันครุ
428	หนองเต่าดำ	หนองเต่าดำ	หนองเต่าดำ
429	หนองแทน	หนองแทน	ทุ่งฟ้าบด
430	หนองบอน	หนองบอน	พันदन
431	หนองบัวหลวง	หนองบัวหลวง	แม่แลบ
432	หนองประทีป	บวกรกน้อย	บวกรกน้อย
433	หนองป่าครั้ง	หนองป่าครั้ง	หนองอิน
434	หนองปิง	หนองปิง	หนองปิง
435	หนองผึ้ง	หนองผึ้งเหนือ	หนองผึ้งเหนือ
436	หนองผึ้ง	หนองผึ้งใต้	หนองผึ้งใต้
437	หนองแฝก	หนองแฝก	หนองแฝกหลวง
438	หนองแฝก	หนองแฝก	หนองแฝกป่าคา
439	หนองวังหม้อ	หนองวังหม้อ	วังหม้อ
440	หนองสีแจ่ง	สันป่าเตื่อ	สันป่าเตื่อ
441	หนองเส้ง	หนองเส้ง	ป่าแก
442	หนองแส	หนองแสะ	หนองแสะ
443	หนองหนัง	หนองบัว	แม่มาวหนองบัว
444	หนองหอย	หนองหอย	หนองหอยใหม่

	พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
445	หนองหาร	หนองหาร	นิคมท่าโป่ง
446	หนองไฮ	หนองไฮ	ป่าหวาย
447	หม้อลุ่ม	หม้อลุ่ม	หม้อล่าง
448	หลวง	หลวง	ช่อน
449	หลวง	วังมะริว	วังมะริว
450	หลวง	โล๊ะ	โล๊ะ
451	หลักพัน	หลักพัน	หลักพัน
452	ห้วยกันไชย	ไชยงาม	ไชยงาม
453	ห้วยเกี้ยว	ห้วยเกี้ยว	ห้วยเกี้ยว
454	ห้วยไก่อ่า	ห้วยไก่อ่า	แม่ระอานอก
455	ห้วยงู	ห้วยงู	นันทาราม
456	ห้วยจ๊กไกร	ห้วยจ๊กไกร	แม่สะป็อก
457	ห้วยใจ	ห้วยใจ	พระธาตุ
458	ห้วยฤ	ห้วยฤ	ห้วยฤ
459	ห้วยบงนอก	ห้วยบงเหนือ	ห้วยบงเหนือ
460	ห้วยบงใน	ห้วยบงใต้	ห้วยบงใต้
461	ห้วยปูดิน	ห้วยปูดิน	ภูดิน
462	ห้วยโปร่ง	ห้วยโปร่ง	ห้วยโป่ง
463	ห้วยม่วง	ท่ากอม่วง	ท่ากอม่วง
464	ห้วยยาม	ห้วยยาม	ห้วยยาบ
465	ห้วยอีค่าง	ห้วยอีค่าง	ห้วยอีค่าง
466	ห้วยป่าห้า	ห้วยป่าห้า	ห้วยป่าห้า
467	ห้วยเสือ	ปะห้วยเสือ	ปะห้วยเสือ
468	หากกอง	ปากกอง	ตู
469	ห่าง	ห่าง	ม่วงคำ
470	หางดง	หางดง	ยังเมิน
471	หาดนางเส้น	หาดนางเส้น	หาดชมพู
472	หาดนางเส้น	หาดนางเส้น	สันตันตู
473	หารแก้ว	หารแก้ว	ขันแก้ว
474	เหมืองกรุงล่าง	เหมืองกรุงล่าง	เหมืองกรุงล่าง
475	เหมืองห้า	เหมืองห้า	สันหลวง
476	เหล่า	เหล่า	สบเลิม

	พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
477	เหล่า	ห้วยสัมผัส	ห้วยสัมผัส
478	ใหม่	ใหม่	ใหม่ม่วงก่อน
479	ใหม่	ใหม่	ใหม่สามหลัง
480	ใหม่	ใหม่	ใหม่แม่เตี้ยะ
481	ใหม่	ใหม่	โป่ง
482	ใหม่หมอกจ้าม	ใหม่หมอกจ้าม	ใหม่หมอกจ้าม
483	ใหม่เหนือ	ใหม่เหนือ	ใหม่
484	ออนกลางเหนือ	ออนกลางเหนือ	ออนกลาง
485	ออนหลายใต้	ออนหลายใต้	ออนหลาย
486	ออนหลายเหนือ	ออนหลายเหนือ	ออนหลาย
487	แอ่น	แอ่น	แอ่นใหม่
488	โอล์ดี	โอล์ดี	โอล์ดี
489	ฮ้องซี่เหล็ก	ฮ้องซี่เหล็ก	ร้องซี่เหล็ก
490	ฮ่างหลวง	ฮ่างหลวง	แม่ฮ่าง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค

ชื่อหมู่บ้านที่เพิ่มขึ้น

1	กลางพัฒนา	33	ต้นผึ้ง	65	นามน
2	กองบอด	34	ต้นแห่น้อย	66	นาฮ่องใต้
3	กองป้อเหนือ	35	คาตมีน	67	น้ำซุ่ม
4	กองลมใหม่	36	ดีนผา	68	น้ำดิบสามัคคี
5	กิวแล	37	ตำหนักใหม่	69	น้ำบ่อหลวง
6	กิวสะแวก	38	ทรายทอง	70	น้ำบูน
7	กิวเสื่อ	39	ท่ากระดาศ	71	น้ำหลง
8	เกษตรพัฒนา	40	ท่าควาย	72	นิคม
9	ข้าวแดง	41	ท่าโจ๊ก	73	บนนา
10	ขุนหาด	42	ท่าปู่	74	บนนาแม่กิ่ง
11	คันธรส	43	ท่ายาว	75	บ่อก้าง
12	จองคำ	44	ท่าล้อ	76	บ่อน้ำเย็น
13	จัดสรร	45	ท่าหนองหลวง	77	บ้านดง
14	เจริญพัฒนา	46	ท่าหิน	78	บ้านริ
15	เจียง	47	ทีเนอะ	79	บ้านห้วยบอน
16	ช่างเคิ่ง	48	ทีลอง	80	ประทุมนิเวศน์
17	ไชยา	49	ทุ่งกอลาน	81	ปะ
18	ดงขี้เหล็ก	50	ทุ่งข้าวเฒ่า	82	ปัญจพัฒนา
19	ดงมะนะ	51	ทุ่งจ้อ	83	ปากทางสามัคคี
20	ดงเย็น	52	ทุ่งดินแดง	84	ปากกล้วย
21	ดวงดี	53	ทุ่งทอง	85	ปากกล้วยพัฒนา
22	ดอนชัย	54	ทุ่งพัฒนา	86	ป่าแก
23	ดอย	55	ทุ่งแพง	87	ป่าเกี๊ยะโน
24	ดอยแก้ว	56	ทุ่งยาว	88	ป่าข้ามหลาม
25	ดอยใต้	57	ทุ่งละคร	89	ป่าคา
26	ดอยถ้ำ	58	ทุ่งหมื่นน้อย	90	ป่ายางปอย
27	ดอยน้อย	59	ทุ่งหัวช้าง	91	ป่ากำแพงหิน
28	ดอยปุย	60	เทพมงคล	92	ป่าเกี๊ยะ
29	ดอยสันเกี๊ยะ	61	โทกเสื่อ	93	ป่าควาย
30	เด่นชัย	62	ไทยสมุทร	94	ป่าปอย
31	เด่นฮ่อม	63	นาปู่-ผายอง	95	ป่าผึ้ง

32	ต้นขา	64	นาบูก	96	ปางมะกง
97	ปางไม้	131	มั่งโหล่งปง	165	แม่สะงะ
98	ป่าแดง	132	ม่วงโดนใต้	166	แม่สายนาเลา
99	ป่าบง	133	มอนเงาะ	167	แม่ทงนางหลวง
100	ป่าป้อ	134	มอนหินไหล	168	แม่หยอด
101	ป่าป้อ	135	มะหินหลวง	169	แม่ทอย
102	ป่าไม้	136	มีดกา	170	แม่แหล่งหลวง
103	ป่าไม้แดงแม่โป่ง	137	เมืองงามใต้	171	แม่เอาะ
104	ป่ายทอง	138	เมืองพาน	172	แม่ฮ่องไคร้
105	ป่ายาง	139	เมืองหนอง	173	แม่ฮักพัฒนา
106	ป่ารวก	140	แม่กะเปียง	174	แม่แฮหลวง
107	ป่าเรียก	141	แม่กำ	175	ยองแหละ
108	ป่าอ้อ	142	แม่เกียบ	176	ยางเปียงใต้
109	ปิตุติ	143	แม่คงคา	177	ร่มเกล้า
110	ปียอทะ	144	แม่ฮอนป่าจี้	178	ร่มไทย
111	โป่ง	145	แม่แจ๊ะ	179	ร่มป่าตอง
112	โป่งโค้ง	146	แม่ใจใหม่	180	ร่มโพธิ์ทอง
113	โป่งใน	147	แม่เตี้ยะใต้	181	รวมน้ำใจช่วงเปา
114	โป่งเย็น	148	แม่โกหลวง	182	ร้องก่องข้าวใต้
115	โป่งสามัคคี	149	แม่นางจรเหนือ	183	ร้องบอนเหนือใต้
116	ผาแดง	150	แม่บานใต้	184	ร้องเรือคำ
117	ผานกกก	151	แม่ปอน	185	ร้องแหงพยากน้อย
118	ผาปูน	152	แม่ป่าไผ่	186	ไร่
119	ผาละปี	153	แม่แพม	187	ไร่พัฒนา
120	พงษ์ทอง	154	แม่แพลม	188	ไร่สว่างอารมณ์
121	พระบาทยุงทอง	155	แม่มะกู่	189	เสาว
122	พระเปี้ยว	156	แม่มะลอ	190	วรุณนิเวศน์
123	พัฒนาสันติ	157	แม่ย่อยสันศรี	191	วังปาน
124	พุทธอัน	158	แม่ยะน้อย	192	วังลุงใหม่
125	พุย	159	แม่ยุย	193	ศรีงามพัฒนา
126	แพม	160	แม่ระมิดหลวง	194	ศรีบุญเรือง
127	แพะ	161	แม่สายดวงจันทร์	195	ศรีประดู่
128	แพะแม่แฝกใหม่	162	แม่วากองขวาง	196	ศรีวาริ
129	แพะห้วยบง	163	แม่ัวแม่ทอย	197	ศรีสะอาด
130	ภูพิงค์	164	แม่สอ	198	ศรีมังคลาจารย์

199	สบขอบ	233	หนองหอยใหม่	267	หัวเมืองงาม
200	สบอมแฮด	234	หนองอึ่งเหนือ	268	ห้างหลวง
201	สหกรณ์	235	หนองฮ้าง	269	เหล่า
202	สหกรณ์ 8	236	หม้อ	270	เหล่าแสนทอง
203	สหกรณ์นิคมทรายแก้วพัฒนา	237	หลังกาด	271	ใหม่
204	สหกรณ์บ้านไร่	238	หลังม่อน	272	ใหม่จอมแดง
205	สัน	239	ห้วยเขียด	273	ใหม่ดอนชัย
206	สันควงคำ	240	ห้วยจะคำน	274	ใหม่ทุ่งสน
207	สันช้างมูบ	241	ห้วยชมภู	275	ใหม่พัฒนา
208	สันตะผาบ	242	ห้วยทราย	276	ใหม่แม่ป่าขวาง
209	สันติสุข	243	ห้วยทั่ง	277	ใหม่ยุงทอง
210	สันทราย	244	ห้วยน้ำตัน	278	ใหม่สามัคคี
211	สันป่าเกี๊ยะ	245	ห้วยบง	279	ใหม่หนองบัว
212	สันป่าข่า	246	ห้วยบ่อทอง	280	ใหม่หลังมอ
213	สันป่าด้า	247	ห้วยเปาโยง	281	ใหม่หัวฝาย
214	สันป่าตองใต้	248	ห้วยผา	282	ใหม่เหนือ
215	สันป่าไหนด	249	ห้วยผึ้ง	283	อมรนิเวศน์
216	สันโป่ง	250	ห้วยพัฒนา	284	อมลาน
217	สันผีเสื้อสามัคคี	251	ห้วยม่วง	285	อมสูง
218	สันมะเฟือง	252	ห้วยเย็น	286	อรุโณทัย
219	สันลมจอย	253	ห้วยลอก	287	อัมพาราม
220	สันหนองเขี้ยว	254	ห้วยลึก	288	อ่างกาน้อย
221	สันเหนือ	255	ห้วยส้ม	289	ฮ้วยอ่าง
222	สันเหมือง	256	ห้วยส้มป่อย	290	ฮ้องถ่อนพัฒนา
223	เสาหิน	257	ห้วยส้มป่อยใหม่		
224	หนองศิษุโน	258	ห้วยส้มสุก		
225	หนองบัว	259	ห้วยสะแลง		
226	หนองบัวคำ	260	ห้วยล้าน		
227	หนองป่าขาว	261	ห้วยเสือ		
228	หนองแฝก	262	ห้วยอีแต		
229	หนองพันเงิน	263	ห้วยเฮี้ยะ		
230	หนองหลวงพัฒนา	264	หัวดง		
231	หนองหวาย	265	หัวดอย		
232	หนองเหนียง	266	หัวทุ่ง		

ภาคผนวก ง

ชื่อหมู่บ้านที่หายไป

1.	ดอยบุญ	17.	เมืองล้ง
2.	ต้นขาม	18.	แม่หวาน
3.	ต้นแทนน้อย	19.	แม่แสบจาก่า
4.	ท้อใต้	20.	ร้องธาร
5.	ท้อเหนือ	21.	เลาปีะ
6.	ท่าเตื่อ	22.	โล๊ะป่าไคร้
7.	บ้านเปี้ยวเกาะ	23.	ศรีสอย
8.	ปากท้อ	24.	สันคะยอ
9.	ป่าก่อ	25.	หนองบัว
10.	ป่าต้นไต้	26.	หนองประทีป
11.	ป่าต้นเหนือ	27.	ห้วยยาว
12.	ป่าเมี่ยงม่อนหินไหล	28.	หัวฝาย
13.	เป็ง	29.	เหล่า
14.	โป่งแก	30.	ฮ่องห้าน้อย
15.	พะฆ่า	31.	โฮ้งเหนือ
16.	ฟ้าฮ่อม		

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก จ

การปรับเปลี่ยนด้านศัพท์ของชื่อหมู่บ้าน

การปรับเปลี่ยนโดยใช้ศัพท์ใหม่ที่มีความหมายเดิม

	พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
1	กาดขี้เหล็ก	กาดขี้เหล็ก	ตลาดขี้เหล็ก
2	หม้อลุ่ม	หม้อลุ่ม	หม้อล่าง

การปรับเปลี่ยนโดยใช้ศัพท์ใหม่ที่มีความหมายคล้ายเดิม

	พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
1	ตันป็น	ตันป็น	ดอนป็น
2	-	แม่ขำร้องเรื่องคำ	แม่ขำใต้
3	หนองป่าครั่ง	หนองป่าครั่ง	หนองอิน
4	ป่าตอง	ป่าตอง	ป่าลาน
5	สันนอก	สันนอก	สันตันเปา
6	นิคมบ้านพระ	นิคมบ้านพระ	สหกรณ์นิคม
7	สันสักน้อย	สันสักน้อย	ป่าสักน้อย
8	-	ใหม่ริมคลอง	ใหม่คลองชลประทาน
9	แพะเหนือ	แพะเหนือ	แพะแม่คือ
10	ปางกบ	ปางแพน	ปางแพน
11	สันกลางป่าเหล่า	สันกลางใต้	สันกลางใต้
12	หนองขิว	หนองขิว	ดอยขิว
13	ดงเหนือ	ดงใต้	ดงใต้
14	ทุ่งแท่น	ทุ่งแท่น	ทุ่งโป่ง
15	ปางห้วยตาด	ปางห้วยตาด	ปางหก
16	ห้วยบงนอก	ห้วยบงเหนือ	ห้วยบงเหนือ
17	ห้วยบงใน	ห้วยบงใต้	ห้วยบงใต้
18	ปางมะเดื่อ	ปางตันเดื่อ	ปางตันเดื่อ
19	สาวหลวง	สาวหลวง	แม่สาว

	พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
20	ฮ้างหลวง	ฮ้างหลวง	แม่ฮ้าง
21	หาดนางเส้น	หาดนางเส้น	หาดชมพู
22	ดงเหนือ	ดงเหนือ	ดงน้อย
23	ทุ่งไกร้ง	ทุ่งไค้ง	ทุ่งเกี๋ยง
24	-	สบไท้ง	ห้วยไท้ง
25	แม่ฮ่องใต้	แม่ฮ่องใต้	แม่ฮ่องเหนือ
26	แม่กลางมน	แม่กลางมน	แม่กลางป่าปู
27	ห้วยม่วง	ท่ากอม่วง	ท่ากอม่วง
28	ตาลหลวงเหนือ	ตาลกลาง	ตาลกลาง
29	ป่าเส้าหลวง	ป่าเส้าน้อย	ป่าเส้าน้อย
30	สบรวมแะสะและโพ	สบแม่รวม	สบแม่รวม
31	จัดสรรใหญ่	จัดสรรใหญ่	แอนจัดสรร
32	-	ป่าจิว	ป่าแดง
33	หนองปิง	หนองปิง	หนองปิ้ง
34	ฝายล่อ	ฝายล่อ	หัวฝาย
35	มอญเหนือ	มอญเหนือ	บ้านมอญ
36	มอญใต้	มอญใต้	บ้านมอญ
37	-	สันกลาง	บ้านกลาง
38	สหกรณ์หนองท่าง	สหกรณ์นิคม	สหกรณ์นิคม
39	-	บ้านดง	ดงป่าสัก
40	-	ช่างเคียนใหม่	ขุนช่างเคียน
41	สาวตันเปา	สันตันเปา	สันมะนาว
42	ดอนสารภี	เด่นสารภี	เด่นสารภี
43	สันมะค่า	สันมะค่า	สันป่าค่า
44	บ้านกลาง	บ้านกลาง	แม่กลาง

การปรับเปลี่ยนโดยใช้ศัพท์ใหม่ที่มีความหมายต่างไปจากเดิม

	พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
1	-	บ้านน้ำ	บ้านถ้ำ
2	บ้านบ่อ	บ้านบ่อ	อุโบสถ
3	แม่ข้าหวาก	แม่ข้าหวาก	ดอนชัย
4	สันค้อ	เสาทิน	เสาทิน
5	สันทราย	สันทราย	ดอนจั่น
6	หนองประทีป	บวกรกน้อย	บวกรกน้อย
7	บวกรกน้อย	บวกรกน้อย	แม่ดาวเหนือ
8	ลังกา	ลังกา	ฟ้าฮ่าม
9	หนองเส้ง	หนองเส้ง	ป่าแก
10	แสนหลวง	ยางเน็ง	ยางเน็ง
11	ป่าแดด	ป่าแดด	ตันเที้ยว
12	สันป่าข่อย	สันป่าข่อย	ปากกอง
13	โป่งแห้ง	โป่งแห้ง	ป่าเก็ดถี้
14	ตันผึ้ง	ตันผึ้ง	ไร่ดง
15	หนองสีแง่ง	สันป่าเตือ	สันป่าเตือ
16	ป่าตัน	ป่าตัน	สันกลาง
17	แม่ย้อย	แม่ย้อย	สันศรี
18	กลางทุ่ง	กลางทุ่ง	ป่าไผ่
19	เหมืองห้า	เหมืองห้า	สันหลวง
20	ริมกวง	ริมกวง	คอกหมูป่า
21	แม่โจ้	แม่โจ้	ท่ายาว
22	สันป่าสักน้อย	สันป่าสักน้อย	โป่ง
23	แม่เก็กหลวง	แม่เก็กหลวง	ป่าเกิด
24	แม่แฝกใหม่	แม่แฝกใหม่	วังขุมเงิน
25	ร้องห้า	ร้องห้า	พันหลัง
26	ป่าไม้แดง	ป่าไม้แดง	ห้วยบอน
27	แม่หวาน	น้ำไค้ง	น้ำไค้ง
28	สันก้างปลา	สันก้างปลา	ทรายมูล
29	ช่วงป่า	ช่วงเปา	น้ำงาม
30	ท้องฝาย	ท้องฝาย	หนองผ้า

	พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
31	ปากทาง	ปากทาง	ป่าแฉง
32	เหล่า	ห้วยสัมสูก	ห้วยสัมสูก
33	ท้องฝาย	ท้องฝาย	แม่แรม
34	ห่าง	ห่าง	ม่วงคำ
35	เหล่า	เหล่า	สบเลิม
36	หนองบัวหลวง	หนองบัวหลวง	แม่แลบ
37	ดินดง	ดินดง	ป่าลาน-นาฟาน
38	จิวเผ่า	งาแมง	งาแมง
39	โป่งเปา	โป่งเปา	แม่ป่าคี
40	หนองไฮ	หนองไฮ	ป่าหวาย
41	ป่าเมี่ยงจอมหด	จอมหด	แม่ละงอง
42	-	ดินผา	ป่าดิ่ง
43	ป่าดิว	ป่าดิว	ทรายมูล
44	ป่าเมี่ยง	ป่าเมี่ยง	ขุนบั้ง
45	บ้านเชียงดาว	บ้านเชียงดาว	บ้านดง
46	แม่ณะ	จอมคีรี	จอมคีรี
47	แม่แหลงใต้	แม่แหลงใต้	ดอนชัยใหม่
48	-	หัวหนอง	ห้วยโจ้
49	-	บวกเตย	ป่างูลุง
50	-	โล๊ะป่าไคร้	สันห้าง
51	-	ห้วยบอน	สันป่ายาง
52	กองกาด	กองกาด	หนองอึ่ง
53	สันมะเฟือง	สันมะเฟือง	ป่างลัก
54	สันฟ้างาม	สันฟ้างาม	ล้อง
55	-	โรงวัว	ป่าแป้
56	ต้นหัด	ท่าจำปี	ท่าจำปี
57	สันป่าสัก	สันป่าสัก	ขุนเส
58	-	หนองแท่น	ท้องฝาย
59	หนองแท่น	หนองแท่น	ทุ่งฟ้าบด
60	แม่ก้า	แม่ก้า	สันโป่ง
61	หลวง	หลวง	ฮ่อน

	พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
62	ปากล้วย	ปากล้วย	ขุนยะ
63	แม่แอบใน	แม่แอบใน	ป่าเขม
64	ขุนเตี้ยะ	ขุนเตี้ยะ	ห้วยส้มป่อย
65	หนองคัน	สบแปะ	สบแปะ
66	แม่ยุย	แม่ยุย	ป่าขาม
67	นาเรื่อน	นาเรื่อน	เหล่า
68	สะติง	พะแอดู	พะแอดู
69	แม่ขุนรวม	ห้วยฮ่อม	ห้วยฮ่อม
70	โป่งยาว	โป่งยาว	สันม่วง
71	ตะงอดี	แม่เงา	แม่เงา
72	สามัคคี	จิวสูง	จิวสูง
73	-	ห้วยทุ่งยาว	ห้วยไม้หก
74	ห้วยไก่อป่า	ห้วยไก่อป่า	แม่ระอานอก
75	ห้วยจ๊กไกร	ห้วยจ๊กไกร	แม่สะปือก
76	-	ซัง	แปลง 8
77	-	เหล่ามะนาว	วังหลวง
78	-	สันทราย	หนองป่าขาว
79	-	สันตัน	ดอยหล่อ
80	-	หลังถ้ำ	แม่ขาน
81	-	ห้วยหัง	ปากทางเจริญ
82	ป่าแพ่ง	ป่าแพ่ง	ศรีดอนชัย
83	ห้วยปูดิน	ห้วยปูดิน	ภูดิน
84	บ้านลุ่ม	บ้านลุ่ม	บ้านร้อง
85	ป่าเมียงแงงซ้าย	แม่ซ้าย	แม่ซ้าย
86	แม่อวม	แม่อวม	แม่มิงค์
87	หารแก้ว	หารแก้ว	ขันแก้ว
88	-	แม่ตื่น	แม่แดง
89	-	ห้วยปู่	แม่ผาปู่
90	-	ห้วยพระเจ้า	บ่อแก้ว
91	หาดนางเลน	หาดนางเลน	สันตันตุ้
92	ปากหม้อ	บวกหม้อ	บวกหม้อ

	พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
93	โป่งร่วม	โป่งร่วม	สหกรณ์ 7
94	แสนคำ	กลางดง	กลางดง
95	หนองหาร	หนองหาร	นิคมท่าโป่ง
96	ผาแตก	ผาแตก	ตลาดใหม่
97	-	บ่อ	เวียงตั้ง
98	-	ห้วยทราย	เชียงใหม่
99	ร้องแหง	ป่าก้าง	ป่าก้าง
100	เก้าเตื่อ	เก้าเตื่อ	แม่ฮะ
101	ร้องกูด	ร้องกูด	ดงเจริญชัย
102	เกียงคา	ป่าสังาม	ป่าสังาม
103	ก้างหงษ์	แพะ	แพะ
104	มุเซอร์	มุเซอร์	ขุนซ้อน
105	หลวง	วังมะริว	วังมะริว
106	ร้องซุด	ร้องซุด	โรงวัว
107	ร้อง	โจ้	โจ้
108	ใหม่	ใหม่	โป่ง
109	หลวง	โล๊ะ	โล๊ะ
110	กตวะ	กองวะ	กองวะ
111	-	ปงแม่วะ	ห้วยม่วง
112	ปงกำ	ปงกำ	ป่าหนอต
113	ศรีบุญเรือง	ศรีบุญเรือง	สันทรายก้อม
114	ริมกวง	ริมกวง	ทุ่งขี้เสื่อ
115	แซ่ข้างเหนือ	แซ่ข้างเหนือ	ป่าไผ่เหนือ
116	แซ่ข้างกลาง	แซ่ข้างกลาง	ป่าไผ่กลาง
117	แซ่ข้างใต้	แซ่ข้างใต้	ป่าไผ่ใต้
118	-	ตลาด	สันเหนือ
119	แสนตอ	ดงหลวง	ดงหลวง
120	วัด	ตันลาน	ตันลาน
121	-	วัด	ท่าข้าม
122	เชียงแสน	เชียงแสน	ป่าเป้า
123	สวนดอก	สวนดอก	กองบิน 41

	พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
124	สันค้อ	เวพูวัน	เวพูวัน
125	ปากกอง	สารภี	สารภี
126	ปากล้าย	ปากล้าย	สุพรรณ
127	บ่อหิน	บ่อหิน	พยกหลวง
128	ปางเจียก	ปางเจียก	เอี้ยก
129	ทางดง	ทางดง	ยังเมิน
130	ท่าป้อย	ท่าป้อย	ออน
131	ตันผึ่ง	ลาน	ลาน
132	ห้วยยูง	ห้วยยูง	นันทาราม
133	กู๋ข้าว	โขงขาว	โขงขาว
134	หากกอง	ปากกอง	ตุ๋
135	ริมเหมือง	ริมเหมือง	ร้องธาร
136	ปางหินฝน	มิดหลวง	มิดหลวง
137	-	ท่าครั่ง	แปลง 3
138	-	หนองบัวคำ	แปลง 5
139	หนองบอน	หนองบอน	พันدن
140	-	สันกับดอง	แดนเมือง
141	เมืองยอง	เมืองยอง	ร้องสัก
142	สบริม	สบริม	ขอนแก่น
143	ขุนดินหม้อ	ขุนดินหม้อ	สี่แยกน้อย
144	ป่าดิ่ง	ป่าดิ่ง	โพธิ์ทองเจริญ
145	-	สันทราย	ยางพระธาตุ
146	ทุ่งน้อย	ทุ่งน้อย	ช้างโน
147	ห้วยไจ้	ห้วยไจ้	พระธาตุ
148	-	ถ้าแกลบ	หัวโท
149	-	ท่าผา	ยางหลวง
150	-	แม่เหี้ยะ	ใหม่สามัคคี
151	ป่าแดด	ป่าแดด	ศรีบัวเงิน
152	ดงเหนือ	ดงเหนือ	เด่น
153	นิคมหนองป่าขาว	นิคมหนองป่าขาว	ศรีบุญเรือง
154	ห้วยกันไชย	ไชยงาม	ไชยงาม

	พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
155	ป่าแก	ป่าแก	ป่าแดด
156	-	ขุนแม่ทย	ชีแบร
157	แจ่งหัวรินนอก	แจ่งหัวรินนอก	สันติธรรม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก จ

การปรับเปลี่ยนแนวคิดในการสะกดคำ

การปรับเปลี่ยนการสะกดตามเสียงที่ได้ยินในภาษาถิ่น

	พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
1	-	บ่อสะแง	บ่อสะแง
2	ดงกำ	ดงกำ	ดงกำ
3	ป่าเมี่ยงสบกาย	ป่าเมี่ยงสบกาย	สบกาย
4	ใหม่หมอกจาม	ใหม่หมอกจ้าม	ใหม่หมอกจ้าม
5	หลักพัน	หลักพัน	หลักพัน
6	แม่โรม	แม่โฮม	แม่โฮม
7	ร้องห้า	ร้องห้า	ฮ้องห้าหลวง
8	ร้องปูหม่น	ร้องปูหม่น	ล้องปูหม่น
9	ร้อง	ร้อง	ล้องดอนชัย
10	เหมืองกรุงล่าง	เหมืองกรุงล่าง	เหมืองกรุงล่าง
11	แม่น้ำเกวียน	นาเกียน	นาเกียน
12	ห้วยโปร้ง	ห้วยโปร้ง	ห้วยโป่ง
13	ร้องกลองข้าว	ร้องกลองข้าว	ร้องก่องข้าว
14	-	โสังกู่ข้าว	โห่งกู่ข้าว

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การปรับเปลี่ยนการสะกดโดยเทียบกับภาษาไทยมาตรฐานและการเขียนตามอักขรวิธีไทย

	พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
1	ท่าตันกำว	ท่าตันกำว	ท่าตันกาว
2	วังก่อง	วังก่อง	วังกอง
3	สันเข้าแคบกลาง	สันเข้าแคบกลาง	สันเข้าแคบกลาง
4	ตันกัก	ตันกัก	ตันก
5	ขุนแต่ะ	ขุนแต่ะ	ขุนตะ
6	แม่กะ	แม่กะ	แม่กะ
7	กองปะ	กองปะ	กองปะ
8	เจียงยีน	เจียงยีน	เจียงยีน
9	ล่องเตื่อ	ล่องเตื่อ	ร่องเตื่อ
10	ฮ้องซี่เหล็ก	ฮ้องซี่เหล็ก	ร่องซี่เหล็ก
11	ล่องเกิด	ล่องเกิด	ร่องเกิด
12	ลำเป็ง	ลำเป็ง	รำเป็ง
13	ตันจัก	ตันจัก	ตันไซค
14	สันฮกฟ้า	สันฮกฟ้า	สันรกฟ้า
15	ล่อง	ร่อง	ร่อง
16	-	ป่าฮวก	ป่ารวก
17	บุบผาราม	บุบผาราม	บุบผาราม
18	หนองไคร้หลวง	หนองไคร้หลวง	หนองไคร้หลวง
19	ทุ่งละคอน	ทุ่งละคอน	ทุ่งละคร
20	ปงใต้	ปงใต้	ปงใต้
21	-	หนองมนหาขุนวิน	หนองมนหาขุนวิน
22	-	มุเซอร์	มุเซอร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การปรับเปลี่ยนการสะกดชื่อหมู่บ้านที่สะกดผิดโดยแก้ไขให้ถูกต้อง

	พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
1	แม่โทก	แม่โทก	แม่ทก
2	ห้วยอีค่าง	ห้วยอีค่าง	ห้วยอีค่าง
3	ปางเฟือง	ปางเฟือง	ปางเฟือง
4	โป่งทุ่ง	โป่งทุ่ง	โป่งทุ่ง
5	โป่งท่า	โป่งท่า	โป่งท่า
6	พญาชมภู	พญาชมพู	พญาชมพู
7	สันมะฮุกฟ้า	สันมะฮุกฟ้า	สันมะฮุกฟ้า
8	ปางถือ	ปางถือ	ปางถืด
9	ป่าตันโห่ง	ป่าตันโห่ง	ป่าตุ้มโห่ง
10	นาเป็ง	นาเม็ง	นาเม็ง
11	-	แม่มาวตันตั่ง	แม่มาวตันตุ้ม
12	-	ทุ่งหลุด	ทุ่งหลุก
13	หนองค้อย	หนองครอบ	หนองครอบ
14	ห้วยม่วง	ห้วยม่วง	ห้วยม่วง
15	ป่าคำ	ป่าคำ	ป่าคา
16	แม่ดาว	แม่ดาว	แม่ดาว
17	ข้าวโต	ข้าวโต	ข้าวโก
18	-	สองอ้อ	ร้องอ้อ
19	ต้นบางหลวง	ต้นยางหลวง	ต้นยางหลวง
20	แควตุ้น	แควตุ้น	แควตุ้น
21	ห้วยเกี้ยว	ห้วยเกี้ยว	ห้วยเกี้ยว
22	หนองตันครุ	หนองตันครุ	หนองกันครุ
23	หนองเต่าดำ	หนองเต่าดำ	หนองเต่าดำ
24	สันตันคู่	สันตันคู่	สันตันคู่
25	พยากดอนแก้ว	พยากดอนแก้ว	พยากดอนแก้ว
26	ป่ามง	ป่ามง	ป่ามง
27	บ้านตันโจ๊ก	บ้านตันโจ๊ก	บ้านตันโจ๊ก
28	ดอนป็น	ดอนป็น	ดอนป็น

	พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
29	ปากเปิด	ปากเปิด	บวกเปิด
30	ดอนตัน	ดอนตัน	ดอนตัน
31	-	นาหีด	นาหีก
32	-	สันโค้งเก่า	สันโค้งเก่า
33	ตันคู่	ตันคู่	ตันคู่
34	ดงป่าฉั่น	ดงป่าฉั่น	ดงป่าลั่น
35	เมืองกืด	เมืองกืด	เมืองกืด
36	ยาหมอน	ยาหมอน	ผาหมอน
37	แม่ลานดำ	แม่ลานดำ	แม่ลานดำ
38	กอดซากหลวง	กอดซากหลวง	กองซากหลวง
39	กอดซากน้อย	กองซากน้อย	กองซากน้อย
40	แจ่งภูเรือ	แจ่งภูเรือ	แจ่งภูเรือ
41	ห้วยถุ	ห้วยถุ	ห้วยถุ
42	ป่าลั่น	ป่าลั่น	ป่าลั่น
43	ป่าคู่	ประคู่	ประคู่
44	สมบั้ง	สมบั้ง	สบบั้ง
45	สบคาน	สบคาน	สบคาบ
46	ช่างดำ	ช่างดำ	ช่างดำ
47	ผาไว้	ผาไว้	ผาใต้
48	-	ท่าดอน	ท่าดอน
49	ศรีดอนชัย	ศรีดอนชัย	ศรีดอนชัย
50	โป่งถีบ	โป่งถีบ	โป่งถีบ
51	สบยาว	สบนาว	สบมาว
52	ทุ่งล้อ	ทุ่งอ้อหลวง	ทุ่งอ้อหลวง
53	ขุนดงหลวง	ขุนดงหลวง	ขุนดงหลวง
54	แม่ขะริลใต้	แม่ขนิลใต้	แม่ขนิลใต้
55	สันกกเกิด	สันกกเกิด	สันกอเกิด
56	เปี้ยว	เปี้ยว	เปียง
57	กาน	กวน	กวน
58	ป่าวาน	ป่าลาน	ป่าลาน
59	เมืองलग	เมืองलग	เมืองอวาง

	พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
60	-	ห้วยสะแพด	ห้วยสะแพด
61	ตันธาตุ	ตันธาตุ	ตันธาตุ
62	-	ดงหาดหนาด	ดงหาดหนาด
63	-	ห้วยรินดำ	ห้วยหินดำ
64	-	ห้วยปาง	ห้วยฝาง
65	ปู่จู้	ป่าจู้	ป่าจู้
66	แม่สะต้อมเหนือ	แม่สะต้อมเหนือ	แม่สะต้อม
67	แม่บุกกลาง	แม่มู	แม่มู
68	สนมะแปบ	สันมะแปบ	สันมะแปบ
69	หนองคาย	หนองคาย	หนองควาย
70	คายนอก	คายนอก	คายนอก
71	ภายใน	ภายใน	ภายใน
72	คอกลาว	คอกกลาง	ค้อกลาง
73	ปง	ปง	โปง
74	ปงสนุก	ปงสนุก	ปวงสนุก
75	โป่าง	โป่าง	โป่าง
76	ร่องขี้ควาย	ร่องขี้ควาย	ร่องขี้ควาย
77	ลำเปิง	ลำเปิง	รำเปิง
78	โอล์ดี	โอล์ดี	โอล์ดี
79	แม่ตุม	แม่ตุม	แม่ตูป
80	-	แม่ฆวนใต้	แม่ฆวนใต้
81	-	ผาจุด	ผาจุด
82	-	แม่บุด	แม่มุด
83	ห้วยยาม	ห้วยยาม	ห้วยยาบ
84	-	ท่ามะโจ	ท่ามะโอ
85	-	ดอยหลัง	ดอยหล่อ
86	-	บ้านลำย	บ้านอ้าย
87	-	บากบ	นากบ
88	-	บ่อนหิน	ม่อนหิน
89	มาฟ่อนเหนือ	มาฟ่อนเหนือ	นาฟ่อนเหนือ
90	ดอกแก้ว	ดอนแก้ว	ดอนแก้ว

	พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
91	-	วังสูง	วังสูง
92	-	ดอนทราย	ดอนทราย
93	ข้าวน้ำใต้	ข้าวน้ำใต้	ข้างน้ำ
94	-	ดอนกลางใต้	ดอนกลาง
95	สามป่า	สามป่า	สวนป่า

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การปรับเปลี่ยนการสะกดที่ถูกต้องแล้วให้ผิดเพี้ยนไป

	พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
1	-	เก้ามะค่า	เก้ามะค่า
2	สันจี้กุง	สันจี้กุง	สันจี้กุง
3	ปากกอง	ปากกอง	ปากคลอง
4	สันทรายกองน้อย	สันทรายกองน้อย	สันทรายคองน้อย
5	-	นาคอเรือ	นากอเรือ
6	ทุงจำเรียง	ทุงจำเรียง	ทุงจำเรียง
7	แม่สลาย	แม่สลาบ	แม่สะลาบ
8	-	โล๊ะป่าตอง	โล๊ะป่าตอง
9	-	หนองอึ้ง	หนองอึ้ง
10	โล๊ะปูเลย	โล๊ะปูเลย	โล๊ะปูเลย
11	ป่าเป่า	ป่าเป่า	ป่าเป่า
12	โล๊ะป่าหาญ	โล๊ะป่าหาญ	โล๊ะป่าหาญ
13	ทุงปุ่น	ทุงปุ่น	ทุงปุ่น
14	พนัง	พนัง	ผานัง
15	-	ยองกือ	ยางกือ
16	-	ทอโกร	ทอโกร
17	แม่บวน	แม่บวน	แม่บานเหนือ
18	-	ทุงดอกข้าง	ทุงดอกข้าง
19	บ้านปางฮ้าง	บ้านปางฮ้าง	บ้านปางฮ้าง
20	แม่เส้น	แม่เลน	แม่เลน
21	แม่ซา	แม่ซา	แม่ซา
22	แม่แซะ	แม่แซะ	แม่แสะ
23	-	บ้านจิวเฒ่า	บ้านจิวเฒ่า
24	ป็อก	ป็อก	ป็อก
25	-	บววจั้น	บววจั้น
26	-	ห้วยฮ้าง	ฮ้วยฮ้าง
27	หัวป่าห้า	หัวป่าห้า	หัวป่าห้า
28	หนองแส	หนองแซะ	หนองแสะ
29	แม่ย้อย	แม่ย้อย	แม่ย้อย
30	แม่ย้อยใต้	แม่ย้อยใต้	แม่ย้อยใต้

	พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
31	ข้าวโก	ข้าวโก	หัวโก
32	ปงไคร้	ปงไคร้	ปงไคร้
33	แม่ไคร้	แม่ไคร้	แม่ไคร้
34	แม่ระอาโน	แม่ระอาโน	แม่ระอาโน
35	-	ไหมโพธิ์งาม	ไหมโพธิ์งาม
36	แม่แก้दन้อย	แม่แก้दन้อย	แม่แก้दन้อย
37	ผาเต็ง	ผาเต็ง	ผาเต็ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

การปรับเปลี่ยนด้านโครงสร้างของชื่อหมู่บ้าน

การปรับเปลี่ยนโดยเพิ่มส่วนประกอบในชื่อหมู่บ้าน

	พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
1	ป่าแดด	ป่าแดดใต้	ป่าแดดใต้
2	หนองผึ่ง	หนองผึ่งเหนือ	หนองผึ่งเหนือ
3	หนองผึ่ง	หนองผึ่งใต้	หนองผึ่งใต้
4	เชียงแสน	เชียงแสน	เชียงแสนน้อย
5	หนองแฝก	หนองแฝก	หนองแฝกหลวง
6	หนองแฝก	หนองแฝก	หนองแฝกป่าคา
7	สันทราย	สันทราย	สันทรายท่าช้าง
8	ปิงน้อย	ปิงน้อย	ปิงน้อยหลวง
9	สันทราย	สันทรายมหาวงศ์	สันทรายมหาวงศ์
10	ตำหนัก	ตำหนัก	ตำหนักเหนือ
11	ตำหนัก	ตำหนัก	ตำหนักใต้
12	สหกรณ์	สหกรณ์	สหกรณ์นิคม
13	ป่าไผ่	ป่าไผ่	ป่าไผ่ศรีโขง
14	ร่องห้า	ร่องห้า	ร่องห้าหลวง
15	ป่าเส้า	สันตันแทน	สันตันแทนเหนือ
16	สันตันแทน	สันตันแทน	สันตันแทนใต้
17	ป่าเส้า	ป่าเส้า	ป่าเส้า-หนองงู
18	แม่โป่ง	แม่โป่ง	แม่โป่งหลวง
19	แม่โป่ง	แม่โป่ง	พระนอนแม่โป่ง
20	แม่ดอน	แม่ดอนหลวง	แม่ดอนหลวง
21	ปางป่า	ปางป่าคา	ปางป่าคา
22	หนองหอย	หนองหอย	หนองหอยใหม่
23	พัฒนา	พัฒนา	แพะพัฒนา
24	-	สหกรณ์	สหกรณ์ทุ่งใหญ่
25	ป่าดิ่ง	ป่าดิ่ง	สันป่าดิ่ง
26	สหกรณ์นิคม	สหกรณ์นิคมแปลง 2	สหกรณ์นิคมแปลง 2
27	บ้านเด่น	บ้านเด่น	บ้านเด่น-ป่าอิน

	พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
28	หนองหนัง	หนองบัว	แม่มาวหนองบัว
29	-	สันป่าแดง	ใหม่สันป่าแดง
30	สันผักหวาน	สันผักหวาน	สันผักหวานหลวง
31	สันป่าตอง	สันป่าตอง	สันป่าตองหลวง
32	ใหม่	ใหม่	ใหม่ม่วงก้อน
33	ใหม่	ใหม่	ใหม่สามหลัง
34	หัวเสือ	ปะหัวเสือ	ปะหัวเสือ
35	ใหม่	ใหม่	ใหม่แม่เตี้ยะ
36	ท่าข้าม	ท่าข้าม	ท่าข้ามเหนือ
37	สบแจ่ม	สบแจ่มฝั่งขวา	สบแจ่มฝั่งขวา
38	-	พะวาน	บ่อพะวาน
39	ดง	ดง	หลิม-ดง
40	แอน	แอน	แอนใหม่
41	ขุนทา	ขุนทา	ขุนทา-แม่วง
42	ม่อน	ม่อน	ทาม่อน
43	-	แม่ตื่นน้อย	ขุนแม่ตื่นน้อย
44	-	ดอนชัย	ศรีดอนชัย
45	-	ปางมะขามป้อม	ผาจมปางมะขามป้อม
46	-	ดง	ดงป่าจิว
47	บ้านชาวเขาเผ่าลีซอ	สหกรณ์	สหกรณ์แปลง 5
48	บ้านสันตึง	สันตึง	ใหม่สันตึง
49	-	ช่วงหมื่น	แท่นทองช่วงหมื่น
50	แม่แฮทะเลแม่ะ	แม่แฮ	แม่แฮเหนือ
51	ไร่โรงวัว	ไร่	ไร่เหนือ
52	แม่ก้า	แม่ก๊ะ	แม่ก๊ะตลาด
53	สระนวม	แม่สระนวม	แม่สระนวม
54	แม่ก้า	แม่ก๊ะ	แม่ก๊ะใต้
55	ร้อง	ร้อง	ร้องดอนชัย
56	แม่บวน	แม่บวน	แม่บานเหนือ

การปรับเปลี่ยนโดยการตัดส่วนประกอบออกจากชื่อหมู่บ้าน

	พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
1	เชิงดอยสุเทพ	เชิงดอย	เชิงดอย
2	-	ท่าสองแคว	สองแคว
3	แควท่ากว้าง	ท่ากว้าง	ท่ากว้าง
4	แม่กวงเหนือ	แม่กวงเหนือ	แม่กวง
5	-	ใหม่ตันแงะหลวง	ตันแงะหลวง
6	ไคร์นางเหลียว	ไคร์นางเหลียว	นางเหลียว
7	-	หนองไคร์ศรีทรายมูล	หนองไคร์
8	แพะเจดีย์แม่ครัว	แพะเจดีย์	แพะเจดีย์
9	สันทรายเหนือ	สันทราย	สันทราย
10	แม่ดอกแดง	แม่ดอกแดง	ดอกแดง
11	ใหม่เหนือ	ใหม่เหนือ	ใหม่
12	ร้องวัวแดงใต้	ร้องวัวแดง	ร้องวัวแดง
13	สันตันเป่า	สันตันเป่า	ตันเป่า
14	กอเสลี่ยมสูง	กอเสลี่ยมสูง	กอสะเลียม
15	ปางเวียงดั่ง	ปางเวียงดั่ง	เวียงดั่ง
16	แม่เลย์นอก	แม่เลย์นอก	แม่เลย์
17	แม่แพะเหนือ	แม่แพะเหนือ	แม่แพะ
18	แม่ขานลุ่ม	แม่ขานลุ่ม	แม่ขาน
19	แม่ตะละเหนือ	แม่ตะละเหนือ	แม่ตะละ
20	ป่าดุ่มดอน	ป่าดุ่มดอน	ดุ่มดอน
21	ขามสุ่มป่า	ขามสุ่ม	ขามสุ่ม
22	โละเขื่อนผาก	เขื่อนผาก	เขื่อนผาก
23	ขุนแม่ลอก	แม่ลอก	แม่ลอก
24	เมืองนะใต้	เมืองนะใต้	เมืองนะ
25	แม่ใจตันเขียด	แม่ใจตันเขียด	แม่ใจ
26	-	เสาหินตันหม้อ	เสาหิน
27	-	แม่สุนตันลาน	ตันล้าน
28	ตลาดตันโชค	ตลาดตันโชค	ตันโชค
29	ท่าขี้นาค	ท่าขี้นาค	ท่านาค
30	ร้องปู่กอง	ร้องปู่กอง	ร้อง

	พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
31	ดงร่องน้ำ	ดงร่องน้ำ	ร่องน้ำ
32	พระบาทย์หวีต	พระบาทย์หวีต	ยังหวีต
33	ขุนกลางหลวง	ขุนกลางหลวง	ขุนกลาง
34	สันทางดง	สันทางดง	ทางดง
35	ถนนโค้งงาม	ถนนโค้งงาม	โค้งงาม
36	-	อมแรตเหนือ	อมแรต
37	ทุ่งแกเหนือ	ทุ่งแก	ทุ่งแก
38	-	ผาละบีใต้	ผาละบี
39	แม่ต้อมเหนือ	แม่ต้อมเหนือ	แม่ต้อม
40	-	ผาปูนแพร	ผาปูน
41	ยางเปียงเหนือ	ยางเปียงเหนือ	ยางเปียง
42	-	ห้วยยางครก	ยางครก
43	แม่ฮ่องกลาง	แม่ฮ่อง	แม่ฮ่อง
44	ศูนย์อพยพแปลง 2	ศูนย์อพยพแปลง 2	แปลง 2
45	ศูนย์อพยพแปลง 1	ศูนย์อพยพแปลง 1	แปลง 1
46	หนองวังหม้อ	หนองวังหม้อ	วังหม้อ
47	-	ห้วยน้ำริน	ห้วยริน
48	-	ทุ่งป่าคาใต้	ป่าคาใต้
49	-	ม่อนยะเหนือ	ม่อนยะ
50	ทุ่งป่าตันใต้	ป่าตันใต้	ป่าตันใต้
51	ทุ่งป่าตันเหนือ	ป่าตันเหนือ	ป่าตัน
52	ออนกลางเหนือ	ออนกลางเหนือ	ออนกลาง
53	-	ทุ่งเหล่า	เหล่า
54	ออนหลายเหนือ	ออนหลายเหนือ	ออนหลาย
55	ออนหลายใต้	ออนหลายใต้	ออนหลาย
56	-	ขุนห้วยยาม	ห้วยยาม
57	-	ตลาดมิตรอรัญญ์	มิตรอรัญญ์
58	-	แม่ขีหลายฝาง	แม่ขี
59	ทุ่งเหล่า	ป่าเมียงแม่รวม	แม่รวม
60	-	แม่สอยหลวง	แม่สอย
61	-	ใหม่สารภี	สารภี

	พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2541
62	สังหนือ	สังหนือ	สัง
63	ตาลหลวงหนือ	ตาลหนือ	ตาลหนือ
64	เมืองงามหนือ	เมืองงามหนือ	เมืองงาม
65	ยางแม่เตี้ยะไน	ยางแม่เตี้ยะไน	แม่เตี้ยะ
66	แม่สาบหนือ	แม่สาบหนือ	แม่สาบ
67	เชียงแสนน้อย	เชียงแสนน้อย	เชียงแสน
68	ป่าเมียงสบกาย	ป่าเมียงสบกาย	ป่าสบกาย
69	แม่นาเกียน	นาเกียน	นาเกียน
70	แม่สะต้อมหนือ	แม่สะต้อมหนือ	แม่สะต้อม
71	มาฟอนหนือ	มาฟอนหนือ	นาฟอนหนือ
72	ข้าวน้ำใต้	ข้าวน้ำใต้	ข้างน้ำ
73	ปางเจียก	ปางเจียก	เอียก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้วิจัย

นางสาวน้องนุช มณีอินทร์ เกิดเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2519 ที่กรุงเทพมหานคร ได้รับปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับสอง เอกวิชาภาษาอังกฤษ จากคณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ เมื่อปีการศึกษา 2540 และเข้าศึกษาต่อที่ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2541

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย